

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

‘ACĀ’İBÜ’L-MAHLŪĶĀT (106.-140. Varak)
(TRANSKRİPSİYONLU METİN-GİRİŞ-
İNCELEME-DİZİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Maksut YILDIRAN

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Dili

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ

HAZİRAN - 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

‘ACĀ’İBÜ’L-MAĦLŪĶĀT (106.-140. Varak)
(TRANSKRİPSİYONLU METİN-GİRİŞ-İNCELEME-
DİZİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Maksut YILDIRAN

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Dili

Bu tez 29/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

- Kabul
- Red
- Düzeltme

Jüri Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ

- Kabul
- Red
- Düzeltme

Jüri Üyesi
Doç. Dr. Engin YILMAZ

- Kabul
- Red
- Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Maksut YILDIRAN

25.05.2010

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun dünyanın yaradılışı, bilinmeyen yerler ve buralarda yaşayan canlılar, ilginçlikler ve acayiplikler daima ilgisini çekmiştir. Yenilikler bulma arzusu ve merak duygusuyla halk anlatıları ve destanlar oluşturmuşlardır. Elde ettikleri bazı bilgilerle de ‘Acâibü’l Mahlûkât, ‘Acâibü’l-buldân, ‘Acâibü’l-‘ucâb, ‘Acâibü’l-acâyib adlarını verdikleri coğrafi, mitolojik ve kozmografik içerikli eserler kaleme almışlardır. Yunan edebiyatı kaynaklı bu eserlerden hem İslam edebiyatında hem de Türk edebiyatında tercüme-telif birçok eser verilmiştir. Eserler Aristo, Batlamyus, Kazvîni, Cezeri gibi yazarlardan etkilenerek oluşturulmuştur. Eserler de genellikle coğrafya, tarih, dinî bilgiler, halk inanışları, sosyal hayat, ekonomiyle ilgili bilgiler, uygulanırlığı tartışmalı pratik bilgiler, şehirler, şehirlerdeki acayiplikler gibi çok çeşitli konularda devrin kültürel yapısı hakkındaki bilgileri içermektedir.

Bu çalışmada Ali b. Abdurrahman tarafından 14. yüzyılın sonlarında kaleme alınan ‘Acâibü’l Mahlûkât adlı eser ele alınmıştır. Bu eserin hicri 1099’da yani 17. yüzyılda istinsahı yapılmıştır. Eserin İstanbul Üniversitesi, TY, nr.524’de kayıtlı tek nüshası vardır.

Çalışmamızda ‘Acâibü’l Mahlûkât hakkında genel bilgi veren giriş kısmının ardından inceleme bölümü gelir. Bu bölümde metnin imlâsı ve fonetiği üzerinde durulmuş, seslerin kelime tabanlarındaki ve eklerdeki yazılışına, ses değişmelerine ve ses olaylarına yer verilmiştir. Bu bölümü, incelememizde kullandığımız metnin 106.-140. varaklarının transkripsiyonu takip eder. Kullanım kolaylığı bakımından kısa bir açıklama bölümüyle başlayan dizin-sözlük bölümü ise, metinde geçen kelimelerin hangi satırda ve sayfada geçtiğini bildirir.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yard. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ’ a, çalışmalarımnda bana yol gösteren Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL’ e ve tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Maksut YILDIRAN

02.05.2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ‘ACÂİBÜ’L-MAHLÛKÂT VE MÜELLİFİ	4
1.1. Türk Edebiyatında ‘Acâibü’l-Mahlûkât ve Tercümelere.....	4
1.2. Eserin Nüshasının Tavsifi.....	6
1.3. Eserin Konusu.....	6
1.4. Eserin Yazılış Tarihi.....	12
1.5. Eserin Müellifi.....	13
BÖLÜM 2: YAZILIŞ (İMLÂ) ÖZELLİKLERİ	16
2.1. Kelimelerde Ünlülerin Yazılışı.....	16
2.1.1. a ünlüsü.....	16
2.1.2. e ünlüsü.....	18
2.1.3. ı, i ünlüleri.....	19
2.1.4. o, ö ünlüleri.....	20
2.1.5. u, ü ünlüleri.....	21

2.2. Eklerde Ünlülerin Yazılışı.....	23
2.2.1. Türetme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı.....	23
2.2.2. İşletme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı.....	31
2.2.3. Bildirme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı.....	43
2.2.4. Fiilimsilerde Ünlülerin Yazılışı.....	43
BÖLÜM 3: SES BİLGİSİ.....	45
3.1. Ünlüler.....	45
3.1.1. Ünlü değişmeleri.....	45
3.1.2. Ünlü türemesi.....	46
3.1.3. Ünlü düşmesi.....	46
3.1.4. Birleşme.....	46
3.1.5. Ünlü uyumu.....	47
3.2. Ünsüzler.....	49
3.2.1. Sızıcılaşma.....	49
3.2.2. Ötümlüleşme.....	51
3.2.2. Ünsüz türemesi.....	53
BÖLÜM 4: METİN.....	54
4.1. Transkripsiyonlu Metin	55

BÖLÜM 5: DİZİN-SÖZLÜK	96
5.1. Genel Dizin-Sözlük.....	96
5.2. Kişi Adları Dizini.....	180
5.3. Yer Adları Dizini.....	184
SONUÇ ve ÖNERİLER	200
KAYNAKÇA	202
EKLER	207
ÖZGEÇMİŞ	242

KISALTMALAR

- Ar.** : Arapça
DİA : Diyanet İşleri İslam Ansiklopedisi
Far. : Farsça
İA : İslam Ansiklopedisi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
nr. : Numara
O. : Osmanlıca
TDAY : Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK : Türk Dil Kurumu
TY : Türkçe Yazmalar
Yun. : Yunanca

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Transkripsiyon Harfleri.....	11

Tezin Başlığı: ‘Acâibü’l-Mahlûkât (106–140. varak) (Transkripsiyonlu Metin-Giriş-İnceleme-Dizin-Sözlük)	
Tezin Yazarı : Maksut YILDIRAN	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ
Kabul Tarihi : 29.06.2010	Sayfa Sayısı: vii + 242
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı	Bilim Dalı: Yeni Türk Dili
Türk edebiyatında ilk örneklerini 14. yüzyılda gördüğümüz Acaibü’l-Mahlukat tarzında eserler, Yunan kültüründen İslam kültürüne tercümelemlerle geçmiştir. Arapçadan, Farsça ve Türkçeye yapılan tercümelemler sayesinde tüm İslam edebiyatında yaygınlaşmıştır. Eser, ağırlıklı olarak coğrafi bilgiler verir. Bunun yanı sıra kozmografya, astronomi, biyoloji ve tıp gibi birçok alanda verdiği bilgilerle teorik bir kitap olmuştur. Bununla da yetinmeyip yol gösterici pratik bilgiler de aktarır. Türk edebiyatındaki Acaibü’l-Mahlukat genellikle tercüme eserlerdir. Günümüzde tespit edilen ilk Türkçe Acaibü’l-Mahlukat, incelemekte olduğumuz Ali b. Abdurrahman’ın eseridir. Kazvini’nin eserinin Farsçadan çevirisi olan Rükneddin Ahmet’in eserinin yanında Ahmed-i Bican ve Süruri-i Kadim gibi tanınmış kişilerin tercümelemleri Türk edebiyatında en tanınmış Acaibü’l-Mahlukat’lardır. Çalışmamız giriş, inceleme, metin ve dizin olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Acaibü’l-Mahlukat, Türk edebiyatında Acaibü’l-Mahlukat ve tercümelemleri, eserin nüshasının tavsifi, eserin konusu, eserin yazılış tarihi, eserin yazarı hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme bölümünde yazılış, ses bilgisi ile birlikte dönemin dil anlayışını örneklerle verdiğimiz dil incelemesi yer almıştır. Metin bölümünde, çalışmamızın temelini oluşturan Ali b. Abdurrahman’ın Acaibü’l-Mahlukat adlı eserinin transkripsiyonu yapılmıştır. Dizin bölümünde ise eserin çözümlemeli dizini yer ve kişi adları ayrı ayrı ele alınarak oluşturulmuş, ardından çalışmamız sonuç kısmıyla tamamlanmıştır.	
Anahtar Kelimeler: Ali b. Abdurrahman, ‘Acâibü’l-Mahlûkât, Coğrafya, Yazılış, Ses Bilgisi.	

Title of the Thesis: ‘Acâibü’l-Mahlûkât (106–140. pages) (Text With Transcription-Entry-Analyzing-İndex-Dictionary)	
Author: Maksut YILDIRAN	Supervisor: Assist. Prof. Dr. Selçuk KIRBAÇ
Date: 29.06.2010	Nu. of pages: vii+ 242
Department: Turkish Lang. and Lit.	Subfield: Modern Turkish Language
The first examples of Turkish literature Acaibü’lMahlukat-14 century in the style we saw in the works, translated into Greek culture with Islamic culture, is history. From Arabic, Persian, and Turkish translation thanks to the spread all the Islamic literature. Works, mainly geographic information is given. Besides this kozmografya, astronomy, biology and medicine in many areas such as information given was a book with the theoretical. However, the practical knowledge that will transfer will not only guide. Turkish literary works in translation are usually Acaibü'l-Mahlukat. Today was the first Turkish Acaibü’l-Mahlukat determined, we are examining Ali b. Abdurrahman is the work. Persian translation of his work as Kazvini'nin's works next to Ahmed Ahmed-i Bican Rüknettin Sururi-i Kadim and translations of Turkish literature as the most prominent figure Acaibü'l-Mahlukat. Our work in, review the text and the index is composed of four main sections. Acaibü’l-Mahlukat in the introductory section, and the translation of Turkish literature Acaibü’l-Mahlukat tavsif of copies of works, works of the issues, work on the wording, there is information about the author of the work. In research, writing, sound knowledge of the language of the period with the understanding that language study was included with examples given. Text section, the underlying sentences' Ali b. Abdurrahman Acaibü’l-Mahlukat 's transcription of his work has been done. In the directory section of the work place and personal names index amortization discussed separately formed, then the results of our study was completed.	
Key Words: Ali b. Abdurrahman, ‘Acâibü’l-mahlûkât, Geography, Writing, Phonetic.	

GİRİŞ

Türk-İslam medeniyetinin temellerinin atılmasında önemli yer tutan, özellikle Ortaçağın sonu ve Yeniçağın başlarında müspet bilim dallarında yeni eserler kaleme alınmıştır. Edebiyatımızda ilk örneklerini 14. yüzyılda kaleme alınan coğrafya, kozmografya, seyahat, sosyal yaşam ve ansiklopedik bilgiler veren kitaplara ‘Acâibü’l-Mahlûkât, ‘Acâibü’l-buldân, Takvîmu’l-buldân, ‘Acâibü’l-‘ucâb, ‘Acâibü’l-acâyib, Acâibü’t-Dünya, ‘Acâibü’l-Hint vb. adlar verilmektedir. Eserlerdeki “acaib” kelimesi “Harikalar, görülmemiş ve duyulmamış garip şeyler, yeni şeyler” anlamına gelmektedir.

Genellikle telif-tercüme özelliği taşıyan ‘Acâibü’l-Mahlûkât tarzı eserler çok farklı konuları da ele almaktadır. Sadece coğrafya bilgileri değil, astronomi, edebiyat, folklor, tıp, biyoloji, sanat gibi konularda zengin bilgiler içermektedir (Kut, 1985:183). Yani bu eserlerden, mitolojik ve kozmografik bilgilere de ulaşılır, belirli bir konu sınırlaması görülmez. Ekmeleddin İhsanoğlu ve Mustafa Kaçar bu eserlerin konusu için ilmi kaygıdan çok eğlendirici, yarı efsanevi tarzda yazılan kozmografya, coğrafya, botanik ve zooloji karışımı ‘Acâibü’l-Mahlûkât tarzı eserlerin serbest tercümelerinden oluşmaktadır demektedir.

‘Acâibü’l-Mahlûkâtlar İslam coğrafyacılığının ortak eserleridir (Kut, 1985:215). İslâm dünyasında coğrafya çalışmaları hem dünyayı gökcismi olarak kabul eden hem de insanları ve memleketleri konu ederek birbirini tamamlayan iki istikamette başlamıştır. Osmanlı’da coğrafya çalışmaları da telif-tercüme şeklinde yazılan ‘Acâibü’l-Mahlûkât adlı eserlerle başlamış; deniz seferlerinde kullanılan rehberler, monografiler, ülkeler, şehirler, yollar, rûznameleer şeklinde kaleme alınan eserlerle devam etmiştir (Ak, 1993: 58).

‘Acâibü’l-Mahlûkât tarzındaki eserlerin yazılması ve konuların aslı Antik Yunan kültürüne dayanmaktadır. Hem Arap hem de İran edebiyatındaki eserlerin temelinde Aristo’nun, Teofrast’ın ve Batlamyus’un benzer tarzda eserleri bulunmaktadır (Yılmaz,1998:1).

Osmanlı'nın en iyi zamanlarında bile Batlamyus'un Coğrafya'sı en klasik örnek olarak ele alınmıştır (Sakaoğlu, 1999:3).

Arap ve İnan kültüründe bu tarzda birçok eser vardır. İbnü'l Esir eİzzeddin el-Cezerî, Muhammed bin Mahmud et-Tûsî es-Selmânî gibi yazarlar bu tür eserler yazmıştır, ancak Zekeriya bin Muhammed el Kazvîni'nin (Ö.682/1283) 'Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâibü'l-Mevcûdât' eseri kadar kendi toplumlarında ve diğere toplumlarda daha çok tanınmamış ve beğenilmemişlerdir. Bu yüzden Kazvîni'nin eserinin defalarca Farsça ve Türkçeye tercümesi yapılmıştır (Yılmaz,1998:1).

Kazvîni, eserini oluştururken Câhiz'in Kitâbü'l-hayevân'ından, Aristo'nun Historia Animalium adlı eserinin Arapça tercümesi olan Kitâbü'l-hayevân'dan, Ebû Hâmid el-Gırnatî ve Muhammed bin Mahmud et-Tûsî'nin eserleri başta olmak üzere yirmi kadar kitaptan yararlanmıştı (Kut,1988:315).

Kazvîni, eserini dört "mukaddime", iki "makale" ve bir "hatime" üzerine tertip etmiştir. Mukaddimelerin birincisinde acâib'in izahı, ikincisinde mahlûkatın taksimi, üçüncüsünde garib kelimesinin manaları, dördüncüsünde ise mevcudatın taksimi bulunmaktadır. Dört mukaddimededen sonra asıl konuya giren Kazvîni, birinci makalede ulviyyât (ay üstü âlemi) ile ilgili bilgiler verir. İkinci makale suflıyyat (ay altı âlemi) ile ilgili olup yine nazar ve fasıllardan oluşmaktadır. Hatime kısmında denizlerin ve karaların acâibinden bahsedilir (Kut, 1988:315).

Bazı bilim adamlarının farklı görüşlerine rağmen¹ inceleyeceğimiz Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı Kazvîni'nin eserine benzerlik göstermesiyle birlikte bu geleneğin Türk edebiyatında şimdiye kadar tespit edilen ilk orijinal örneğidir.

¹ Necdet Sakaoğlu, Dürr-i Mekkun adlı eserin giriş bölümünde Taeschner'e dayanarak en eski coğrafyacının Yazıcıoğlu Ahmet Bican olduğunu iddia etmektedir. Dürr-i Mekkun'un ilk coğrafî eser olduğunu ifade eder. Cevdet Türkay'ın bu fikre katılmadığını da belirtir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşıyan 14.yüzyılda yazılmış olan Türkçe coğrafi bir eserdeki yansımalarını tespit etmektir. Dönemin sosyal ve kültürel değerlerinin yanı sıra, Türk dilinin bu dönemdeki yazılış ve ses özelliklerinin de tespiti amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerinin sadece edebî eserlerde değil, coğrafi eserlerde de bulunabileceğini gösterecektir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmamızda Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri ile incelemesini yaptığımız eser karşılaştırılacak. Metin günümüz alfabesine transkripsiyonu gerçekleştirilecektir. İnceleme bölümünde bu devre ait özellikler yazılış ve ses bilgisi olmak üzere iki başlıkta toplanacak. Dil incelemesinde kullanılacak örnekler imlâ kısmında Arap harfli, ses bilgisi kısmında ise transkripsiyonlu olarak verilecek. Dizin bölümü ise kişi adları dizini ve yer adları dizini ayrı başlıkta alınmak üzere oluşturulacak, kelimelerin metin içindeki anlamları bulunacak.

İçerik

Çalışmamızda öncelikle ‘Acâibü’l-Mahlûkât geleneği hakkında bilgi verilecek. Ali b. Abdurrahman’ın ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ının 106.-140. varaklarının transkripsiyonu yapılacak. Transkripsiyonu yapılan kısım üzerinde dönemin yazılış ve ses bilgisi özellikleri tespit edilecek. Son kısımda ise bu bölümde geçen kelimelerin dizini ve bu dizinde kelimelerin anlamları verilecek.

BÖLÜM 1: ‘ACÂİBÜ’L-MAHLÛKÂT VE MÜELLİFİ

1.1. Türk Edebiyatında ‘Acâibü’l-Mahlûkât ve Tercümelere

Günümüzde ‘Acâibü’l-Mahlûkât adlı eserler hakkında çok sayıda çalışma bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar genellikle makale düzeyindedir. Az sayıda da olsa kitap ve tez mevcuttur. Hem elimizdeki bu eser hem de bilinen tüm ‘Acâibü’l-Mahlûkâtlar ve tercümelere hakkında en kapsamlı bilgiye ilk olarak Franz Taeschner ele almıştır. Taeschner, ilk önce en eski coğrafya eserini Ahmed Bican’ın ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ı olarak tespit etmiştir. Ancak yaptığı sonraki çalışmalarında Ali b. Abdurrahman’ın ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ını inceleme fırsatı bulunca “Şimdiki halde Osmanlı devrinin ilk coğrafya eseri bu olmak icap eder (Taeschner, 1928:275).” tespitinde bulunmuş ve Ali b. Abdurrahman’ın eserinin bu alanda ilk olduğunu belirtmiştir.

Cevdet Türkay’a göre Ali b. Abdurrahman’ın Türkçe ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ı Osmanlı coğrafya biliminde ilk, Kazvini’nin ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ını Türkçeye çevirerek Çelebi Mehmet’e sunan Rükneddin Ahmet’in çevirisi ikinci, Ahmed Bican’ın yine Kazvini’den çevirdiği ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ı üçüncü ve Dürr-i Mekkun adlı eseri ise dördüncü sırada gelir (Türkay, 1999:1-3,14). Ayrıca Adnan Adıvar, Taeschner’in bu fikrini esere almış ve herhangi bir aksi görüşte bulunmamıştır (Adıvar, 1991:110). Bu sebeplerden dolayı Türk edebiyatının acâib geleneğiyle ilgili olarak bu alanda ilk ürününü veren yazar olarak Ali b. Abdurrahman ve eser olarak da ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ı kabul etmek mümkündür.

Ali b. Abdurrahman’ın eserinden sonra ikinci eser ise I.Mehmet zamanında tercüme edilen ve yazarı kesin olarak bilinmeyen ‘Acâibü’l-Mahlûkât’tır. Eserin müellifi üzerine yapılan çalışmalarda İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Blochet ve Adnan Adıvar’a göre Rükneddin Ahmed olarak tespit edilmişse de Günay Kut “rükneddin” ifadesinin padişaha yapılan bir dua olduğunu, müellifin adı olmadığını ileri sürmüştür (Kut, 1985:188). Doktora çalışmasını bu eser üzerine yapan Engin Yılmaz, burada tevriyeli bir kullanım olduğunu ve eserin Rükneddin Ahmed tarafından tercüme edildiğini ifade etmiştir (Yılmaz, 1998:11).

Elimizde bulunan başka bir tercüme ise Ahmed Bican tarafından şeyhi Hacı Bayram'ın isteği üzerine 1453'te yapılmıştır. Bu eser 17 fasıldan ibarettir. Ahmed Bican'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı, Kazvîni'nin eserinden ziyade Farsça tercümelere dayanmaktadır. Dürr-i Meknun adlı eseriyle karıştırılmaktadır (Kut, 1985:190). Türk edebiyatında ekleme ve kısaltmalarla Ahmet Bican'ın çevirdiği metin öteki çevirilerden daha çok bilinir (Büyük Larousse, 1986:48). Orijinaline göre kısa ve muhtasardır (Türkay, 1999:23). Bican'ın bu eseri Kazvîni'nin aynı addaki eserine dayanır. Zamanında çok okunan Bican'ın bu tercümesi aslında tam tercüme değildir. (Kut, 1989:369). Yine yazarın bu eserine benzer ve daha kapsamlı Dürr-i Meknun adlı eseri vardır. Yazar bu eserini 18 bâb üzere kaleme almış; bâbları da fasıllara ayırmıştır. (Sakaoğlu, 1999:10). Yazıcıoğlu'nun bu konuda Dürr-i Meknun adlı bir eseri daha vardır ki birçok kütüphanede 'Acâibü'l-Mahlûkât adlı eseri ile karıştırılmaktadır (Kut, 1988:317)

Önemli diğer bir eser ise Sürûri-i Kadim lakabıyla bilinen Mustafa bin Muslihiddin bin Şaban (ö.999/1561) tarafından, Kitâb-ı 'Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâibü'l-Mevcûdât adıyla, öğrencisi Kanuni'nin oğlu Şehzade Mustafa'nın isteği üzerine tercüme edilmiştir. Sürûri, eserin ikinci makalesinin tercümesini bitirdiği sırada, yani 960/1553 yılında Şehzade'nin öldürülmesinden çok etkilenmiş ve tercümeyi olduğu yerde bırakmıştır. Sürûri çeviriyi yaparken fazla yerlerini attığını ve faydalı şeyler kattığını söylemiştir. (Adıvar, 1991:110–111). Daha sonra Rodosî-zâde Mehmed Efendi eseri tamamlayarak IV.Mehmet'e sunmuştur (Ak, 2004:165). Sürûri'nin nüshaları genellikle minyatürlüdür (Kut, 1988:317)

Ayrıca Bosna kadısı Mevlana Gınâf tarafından 1562 yılında yapılan tercüme, Eyüp bin Halil tarafından 1569 yılında yapılan tercüme, Hüseyin Efendi bin Mehmet'in 1697 de tamamladığı tercüme, Rodosizade tarafından 1701 de yapılan tercümelere mevcuttur. Molla Taha bin Muhammed, Yusuf bin Mehmed Milevî ve müellifi bilinmeyen üç 'Acâibü'l-Mahlûkât tercümesi daha vardır. Çağatay Türkçesiyle yapılan bir tercümede Uppsala Üniversitesi Kütüphanesindedir. (Kut, 1988:317). Türk edebiyatında 'Acâibü'l-Mahlûkât geleneği bu tercümelerle on sekizinci yüzyıla kadar süregelmiş

106.-140. varaklarını çalışacağımız tez metnimiz; Türk edebiyatındaki acâib geleneğinin ilk halkası ve Türk coğrafyasının ilk eseri olarak bilinen Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ıdır.

1.2. Eserin Nüshasının Tavsifi:

Çalışma konumuz olan bu eser tek nüshadır. Eserin kayıt bilgileri Adnan Adıvar tarafından numarası İstanbul Üniversitesi Yıldız Tabiiye 540 şeklinde verilmişse de doğrusu İstanbul Üniversitesi, TY, nr.524 şeklindedir. Elimizdeki nüsha eserin orijinal nüshası değil, kopyasıdır. Eserde müstensih hakkında bilgi yoktur.

Eserin ebatları 22 cm x 15 cm (16 cm x 13 cm)'dir, satır sayısı 15'tir. Ancak 121b ve 122a numaralı varaklarda satır sayısı 16'dır. Eserin tamamı 174 varaktır. Hattı harekesiz, okunaklı nesihtir. Metin yazı rengi siyah, başlıklar ve bazı özel isimlerde ise kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Kâğıt krem renkli, orta kalınlıkta, aharlıdır. 1-b'de eserin adı geçen tezhipli ser-levha bulunmaktadır. Her varak altın yıldızla çerçevelenmiştir. Varakların b yüzleri müşeirlidir. Eserin deriden cildi üzerine ebru yapıştırılmıştır.

Eser istinsah tarihinin özelliklerini gösterir şekilde sanatlı bir dille başlar:

[1b] B'ade't-tesbîh-i Zü'l-celâl ve takdîs-i Lâ-yezâl ve hamd-i Hâzret-i Vâcibü'l-vücûd ve senâ-i Cenâb-ı fâyizü'l-cûd be-'aded-i kıtarât-ı gamâm

Eser su şekilde sona ermektedir:

[174b] yıl olsa güne degin ve bu kitâb tamâm oldı temmet bi avni'l Allahü'l-Meliki'l-Vehhâb tarih sene 99

Metinden alınan bu satırlardan anlaşıldığına göre, eserin hicri 1099-miladi 1687 yılında istinsah edildiği anlaşılmaktadır.

1.3. Eserin Konusu:

İncelediğimiz 106.-140. varaklarda Ali b. Abdurrahman, yoğun Arapça kelimelerle kullanmış ve akıcı üslûpla başlamıştır. Bu bölümde coğrafi bölgeler ve şekiller yoğun

olarak kaleme alınmıştır. Eserin ilk varaklarında, kitap 3 bab'a ve bablarda fasıllara ayrılmıştır (Göl, 2009:7). Bunlardan 3. babda bahsi geçen şehirler, nehirler, denizler, dağlar acayibinin geçtiği kısımdır.

Esere başlarken bahsedeceği yerleri genel olarak belirtmeye çalışmıştır. İlk cümlesi şöyledir:

“Pes bundan sonra bu cenübdan beyân ide² [106b/1] vüz İnşâllahu Te'âla ve cenüb-u memleket qaralar yiridür ibtidâsı mağribdür, [2] maşrıkdur.”

Bu cümleyle birlikte artık güneydeki bölgelerin bilgileri aktarılacağı beyan edilmiştir ve ardından ilk olarak Kuzey Afrika ve Mısır çevresindeki şehir adlarını esere almıştır.

“**Nîl:** Bu dağı mu'azzam şehrdür. Nîl ırmağı kenârında [106b/15] düşmiş ve Nîl Cibâl-i Kâmer'den munfaşıl olıcağ, lîk bahş olur ki şülüşândur.”

“**Arz-ı Aden:** Ve bu kara yirinüñ yanında adalar [111b/4] var. Hürmâ yestânlardır. Deryâ-yı muttaşıldur”

“**Arzû'l-Habeşe:** ve bu memleket Hicâz memleketine muqâbil düşmiş [113b/1] Ve ötelinde deñiz var ve ekşer Habeşe Naşrâniler dîn üzerinedür”

Ardından Ortadoğu, İran ve Arap yarımadasına geçmiş, buradaki yer adlarını anlatmıştır.

“**Cidde:** Ve bu memleket müşterek memleketdür. Habeşe memleketine [14] karşı düşmiş. Hemân ortada deñizüñ ini var ve mu'azzam [15] şehirlerinden birisi

Ka'be: Ve bu kadîm şehrdür ki İbrâhîm [118a/1] Halîl ve oğlu ve İsmâ'îl peygamber yaptı.”

“**Aden:** Ve bu lañif [120b/4] şehrdür. Kücürek vâdî büyük anunçün meşhûr olmuş ki bendergâhdur.”

²106a numaralı varağın son cümlesi olan “Pes bundan sonra bu cenübdan beyân ide” bölümünü çalışma kısmımızın dışında olmasına rağmen bütünlüğü bozmaması için buraya aldık.

“**Arzu’l-Bahreyn:** Bu Hazeremüt ve Başra [125b/7] arasında vâkı‘ olmuş ve Qarâmuṭa ki mulḥadlardır.”

“**İhsâdur:** Ve bu şehrdür, sâhil-i baḥr da Fârs’da vâkı‘ [125b12] olmuş.”

“ikinci ‘Irak’da Bağdâd’dur ki Dâri’s-Selâm ve Dâri’l-Ḥilâfe dirler”

Sonra Hindistan ve ön Asya ve güney Asya bölgelerine doğru devam eder.

“meşhür şehirlerinden birisi [127b/1] **Keşmîr**’dür: Bu daḥı mu‘azzam şehrdür.”

“**Arzu’l-Hind:** Bu Hindistân iklimi beğâyet ulu ve mu‘azzam iklimdür ve bu iklimde [128a/6] nice pâdişâhlar var.”

“**Qandahâr:** Ve bu daḥı mu‘azzam [3] şehrdür.”

“**Feyâris:** [15] Ve bu iklim Çin iklimine konuşudur ve beğâyet uzun ve inlü memleketdür.”

Ali b. Abdurrahman 131 numaralı varakta güney bölgesini tamamladığını ve bundan sonra kuzey memleketlerini batıdan doğuya doğru anlatacağını söyler:

“[131b/9] İnşâllahu Te‘âla ve cenûb tamâm oldı. Bundan sonra şimâl memleketin [10] beyân kılavuz. Mağribden maşriḳa bir bir şehirlerin tefaşıl kılavuz İnşâllahu [11] Te‘âla.”

Ardından da şehir adlarını anlatmaya başlamıştır.

“**Arz-ı Ferenc:** Ve bu Ferenc nî-ḥadd ṭâifedür ki nihâyetini Allah bilür ve ekşer Endülüs şehirleri ve kal‘aları bunların elindedür”

“**Âkrise:** Bu daḥı Frenk’ün mu‘azzam şehridür. Endülüs adasını [135a/15] karşusıdır”

Metnin son bölümüne doğru gelince o zamanki adıyla Rum, günümüz adıyla Anadolu ve çevresini konu etmiştir:

“**Arzu’l-Rûm:** [136a/8] Ve bu mu‘azzam ulu memleketdür.”

“**Harşane:** Bu biş muhkem al‘adur ve birisine [136a/15] ‘Alāīyye dirler. Sultān-ı ‘Alāaddīn ‘imāret kıldı”

“bunda üç mu‘azzam al‘a var. [136b/2] Birisi Antālya dirler”

“buña şimdiki hālde Menteşe ili dirler”

“ūmān [136b/7] ve Germiyān ve amidlū ve bundan kırk mu‘azzam al‘a var”

“Evcāt-ı ‘Oşmān [136b/10] ili dirler ve al‘alarının birisi Būrsā’dur ki şimdiki hālde taht [11] dārü’l mülk-ü Rum’dur”

“**Sīnōb ve astomuniyye:** Bu memleketdür”

“Tırabzōn bu iqlīmedür”

Burada İstanbul bahsinde verilen bilgilerden Rum memleketi olduğunu hakkında bazı bilgiler vardır. Çünkü Kostantiniyye padişahının tahtı olduğunu ve çevredeki Rumların ziyarete gelmesi gibi konular işlenmiştir. Şehir hakkında uzun bilgiler verilmesine rağmen İslamî hiçbir unsurdan bahis edilmemiştir. Buradan fetihten önce yazıldığına dair fikir vermektedir ve İstanbul sözünü müstensih eklemiştir olmalıdır.

“**oştantīniyye ve bu ki İştānbūl:** Üç bucaqlı mu‘azzam [13] şehrdür. İki taraf deñiz ve bir taraf arūyedür, okuz mildür.”

Ardından diğere şehirleri de esere almıştır.

“**onya:** Bu dağı mu‘azzam şehrmış [139b/6] ve Eflātūn akīm bu şehirde medūndur..... İslām vaqtinde Tahtgāh-ı Rūm imiş ve şimdiki hālde bārūsun [9] Sultān ‘Alī Alaaddīn yapmış.”

“Utūsī Tekür ki aña ayşer dirlerdi. Bu bī-taht kılmış idi. ayşeriyye [140a/1] olmuş.”

“Rūmiyye-i Kebri gibi ma‘mūr ve ābādān ve envā‘ı ‘imāretler ve mu‘azzam kilisālar [140a/7] ve Aşhāb-ı Kehf bu şehrden kopmuş.”

“Kumāme Beyyatü’l-Beyzā ki aña şimd(i) Ākserāy dirler ve Mā [140b/4] ter Hāklā‘ sı ki Saqarya dirler. Ruvebsa ki aña şimdi amma Seyya dirler [5] ve Māterhā ki aña şimdi Karaşişār dirler ve Maṭlūka ki aña şimdi Kütāhya [6] dirler ve Hüseyin El Razbān ki aña şimdi Merzubān dirler. “

Eserin incelediğimiz bölümünde Ali b. Abdurrahman sadece coğrafi bilgiler vermemiş; ayetlerden, hikâyelerden, halk inanışlarından, sosyal yaşamdan, dini inanışlardan, ekonomik hayattaki bilgilerden de yararlanmıştır. Ayrıca bazı kelimelerin farklı söyleyişlerini ve yerleşim merkezlerinin genel durumu ile bilgilerde mevcuttur.

Anlatımda ayetlere yer vermiştir:

لَقَدْ كَانَ لِسِبَاءٍ فِيمَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّاتٍ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ³

Hikayeleri de sık sık kullanılmış:

“**Hikāyet:** Vezīr Ebul Hasan Muşhafi [13] katında bu şehrden bir qarāvaş tutmuşdu ki dünyāda anuñ gibi hūb [14] āvāz ve cemīle ve hüsn-ül fāz ve ‘azūb-u manṭuqa ve münāsib-i [15] çevgān kimesne görmemişti ve kaçan ki şāhib vezīr oldu. [113a/1] Qarāvaşı biñ mişkal altuna şatun aldı. Vezīr Ebul Hasan eyitdi: [2] Vüzāratım ve cemī‘i mālım gitdügi ol kadar baña şa‘b gelmedü ki ol [3] cāriye şatmak.”

Halk inanışları da eserde mevcuttur:

“Aşhāb-ı Kehf bu şehrden kopmuş. Amma şimdiki hālde harābdur ve Aşhāb-ı [140a/8] Kehf bu mağāradadur dirler. Qanarīn şehrine yaqīn bir yüksek tağda [9] uzununu biñ arşundur ve bu mağāraya nerdubānla inerler ve bunlaruñ [10] merkadine irişürler. Eydür: mevz‘u

³ Sebe suresi, 15.

olur ve bu cemā‘at anda yatarlar. Yidi kişidür [11] ve adları Yemliḡā Mekselimna Mertūnisin Keşfüḡ Ṭāzer Ḳaṡyutes Yuvānes’ [12] dūr ve itlerünüñ adı Ḳıṡmīr’dür ve bunlaruñ tenine şabr ve Murad-ı Kāfūr [13] ser timişler ve ayakları ḡātında itleri yatur.”

Dini inanışlarla ilgili bilgiler, şehirlerdeki dini tercihlerde çok sık kullanılmıştır:

“ve ḡalkı Müslümānlar’dur.”

“bu memleket ḡalkı ni-ḡamiyyet ve bī-dīn olırlar ve murdār-ı [115b/6] ḡōr olırlar.”

“ve ba‘ z ḡalk Naşrānilerdür ve ṡonları zīyenetlüdür”

“ekşer Ḥabeşe Naşrāniler dīn üzerinedür”

“bu memleket ḡalkı [115b/10] cemī‘ i ḡaralardan ḡaradur ve cümlesi butperestdür”

Sosyal yaşamadaki farklılıklarda vardır:

“Şuna degin ki kendü [115b/8] ‘avratını ayrıḡ kişiyile āşikāre görse nesine dimez ḡor gider.”

“Bu zamānda yağma ḡılur getirür [123b/14] ve hiç kimse münādemet idemez.”

Ekonomik yapıda eserde konu edilen konulardandır:

“Ḥabeş’dan ve Ḥicāz’dan ve ‘Irāḡ’dan ve Mışır’dan tüccār bu şehre cem’ olur. Almaḡ ve şatmaḡ [120a/10] çok olur”

“Eṡrāf-ı ‘ālemde [126b/3] bāzergānlaruñ maḡşadıdur ve bāzārları ārāste ve almaḡ ve şatmaḡ fāidelü [4] ve çok iticlü ve her aḡcesinüñ aḡırı biş dirhemdür.”

“bāzārları ārāste [127b/5] ve mu‘āmelesi çoḡdur ve ḡalkı bāy ve her ni‘met ucuz ve ḡurmāsı çok ve [6] ekinleri bī-ḡadd”

Ayrıca farklı halk yaşayış ve inanışları da mevcuttur:

“Bu tağda ve kaşları yüksek ve evleri mütekellif ve halkınıñ [129a/4] şakalı uzun ki dizlerine degin. Tavardan yimezler, ta ölmeyince ve şığıruñ ölisi [5] ve dirisi bunlara harāmdur.”

“Evde yıkarlar ve ölü üzerine ağlamazlar ve melül olmazlar [129b/2] ve zinā bunlaruñ ortasında mübāhdur”

‘Acâibü’l-Mahlûkât, gerek anlatım şekli gerek üslubuyla kendine has bir eserdir. Bazı yönleriyle Kazvîni’nin kitap düzenine benzerlik gösteriyor olsa da Ali b. Abdurrahman kendine has bir eser meydana getirmiştir. Osman Göl, metnin ilk bölümüyle ilgili yaptığı çalışmada Edirne ve Bursa şehirleri hakkında verdiği bilgilerden, başkalarının fikirlerine getirdiği yorumlardan, özellikle de “Seyâhât itdüm. Bu ‘acâyib, garâyib esmâyı derc eyledüm. Kimin gördüm, kimin tevârihden çıkardum.”[2b/11–12–13] ifadesinden anlaşılacağı gibi Ali b. Abdurrahman’ın ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ı orijinal bir eser niteliği taşımaktadır şeklinde yorum yapmıştır (Göl, 2009:8). Ali b. Abdurrahman’ın eserinin Ahmet Bican konuları ve düzenlenişlerinin farklı olduğunu ancak aynı kaynaktan yararlandığı düşünülmektedir (Sakaoğlu, 1999:s.5). Ayrıca ilk ‘Acâibü’l-Mahlûkâtlar, Ali b. Abdurrahman ve Ahmet Bican’ın eserleridir (İhsanoğlu-Kaçar: 160). Bu tür eserler arasında kendi üslubunu oluşturmuş ve diğer yazarları da etkilemiş olduğu sonucunu çıkarmaktadır.

1.4. Eserin Yazılış Tarihi

Ali b. Abdurrahman’ın eserinin elimizdeki bulunan nüshası istinsah nüshasıdır, istinsah edilmiştir. Bu eserin ne zaman yazıldığına dair elimizdeki nüshada kesin bilgiler bulunmamaktadır. Yazılış tarihi ile ilgili bilgiler edinmek için metnin içeriğine baktığımız zaman, Edirne şehriyle ilgili verdiği bilgiler dikkat çekmektedir.

“şimdi ki hâlde taht bu memleketdür ve bu kadimde [139a/4] küçürek şehrmış bu ki Edirne dirler. Çün kim feth olmuş ‘imaretleri [5] artmış ve dârü’l-mülk olmuş. Gayetde ni‘metlü

şehrdür ve her narh ucuz [6] olur ve mesâcid ve hammâmlar ve esvâk yapılmışdur ve bu Arz-ı Rûmda [7] ki deñizden ırakdur. Mu‘azzam şehirler ve kal‘alar var anuñ birisi “

Edirne'nin fethinin h.763/m.1362 yılında olduğunu biliyoruz. Fetihden sonra imar çalışmaları yapıldığı ve şehrin İslâmlaştırıldığı görülmektedir. Eserin bundan sonra yazıldığı sonucuna varabiliriz. Ancak Necdet Sakaoğlu, eserin Edirne'nin fethedildiği yıllarda değil, fetihden uzun süre sonra kaleme alındığı fikrini gütmekte ve bu yüzden Dürr-i Meknun'un daha önce yazıldığını düşünmektedir (Sakaoğlu, 1999:4). Ayrıca İstanbul'dan bahsederken bu şehrin fethinden hiç bahis edilmemesi, Kostantiniyye olarak adının verilmiş olması da eserin 1453 yılından önce yazıldığına dair bilgiler vermektedir. Elimizdeki tek kaynaktan geçen Ali b. Abdurrahman'ın ölümü 1398 tarihindedir (İhsanoğlu-Kaçar:160). Bu bilgiler ışığında eserin 14. yüzyılın son çeyreğinde kaleme alındığı fikri oluşmaktadır.

1.5. Eserin Müellifi

Yazarın hayatıyla ilgili çok geniş ve kesin bilgilere sahip değiliz. Ali b. Abdurrahman hakkında elde ettiğimiz bilgiler ‘Acâibü'l-Mahlûkât adlı eserdeki bilgiler ve ulaşabildiğimiz az sayıda kaynakla sınırlı kalmıştır. Elimizdeki en net tarih ölümünün m.1398 olduğudur (İhsanoğlu-Kaçar:160). Bunun dışındaki kaynaklarda kesin tarih verilmemiş, yaşadığı dönemler hakkında tahmin edilen bilgiler aktarılmıştır. Doğumu ve ölümü hakkında herhangi bir tarihe rastlamadığımız Ali b. Abdurrahman'ın hicri 800 civarında yaşadığı sanılmaktadır. (Şeşen 2000:643).

Ali b. Abdurrahman'ın eserin ilk bölümünde kendi hayatıyla ilgili verdiği bilgiler tamamen hayal ürünü bilgilere dayanmaktadır. Ölmesi, tekrar dirilmesi, hayal âleminde konuşmalar yapması, bu bilgilerin sadece kendisinin anlayacağı motifler olabileceği fikrini akla getirmektedir.

“Ben kim ‘Ali bin ‘Abdu'r-rahmân'um. Kader geçesine uğradum. Altmış yaşumda idüm, oğlum seksân yaşında idi, önümde öldi. Beyân ol vakt ki kader geçesine ugradum, Allah Te‘âlâ'dan iki dilek diledüm: Benüm cânum kabz eyleye, kırk yıl yirde yatam, kırk yıl içinde uçmaqları ve şamuları görem. Allah Te‘âlâ hâcetümi kabûl kıldı. Bir bağa girdüm.

Yatdum ki uyuyam; Allah Te‘âlâ cānum kabz eylemiş, andan şoñra girü emr-i İlāhî irişdi, cānum gövdeme girdi. Turdum, evüme geldüm. Benüm oğlum ki adı Muḥammed idi o da oturur, kōcacık olms. İlerü vardum, selām virdüm, selāmum aldı. Ben eyitdüm kim:“ Ben ‘Ali bin ‘Abdu’r-rahmān.” didi. Ol kōca eyitdi: “ Delü misin? ‘Ali bin ‘Abdu’rrahman benüm atamdur, kırk yıldur öleli.” Ben eyitdüm: “ Sen Muḥammed degül misin?” didüm. Eyitdi: “Olam, evet. Neden bilelüm ki sen ‘Ali bin ‘Abdu’r-rahman’sın?”. Ben eyitdüm: “ İşte falan yirde küpcükle māl gömdüm. Çıkaruñ tā kim bilesiz kim, ben ‘Ali bin ‘Abdu’r-rahmān’um.” . Vardılar, ol dedügüm yirde ol māl[1] buldılar. Bildiler kim, ben ‘Ali bin ‘Abdu’r-rahmān’um. Yedi günden şoñra oğlum öldi. Seksen yasında idi, ben altmış yaşumda. Oğlumı kendü elümle gömdüm, andan şoñra yüz yigirm[i] yıl ‘ömür sürdüm. [02a/10-2b/11]”

Onun ifadelerinden yüz seksen yıl ömür sürdüğü ortaya çıkar ki bu da hayatıyla ilgili eserindeki her ifadenin gerçeklik payı taşımadığı, hatta kurmaca olduğu sonucunu gösterir (Göl, 2009:9). Kişisel hayatıyla ilgili bilgiler bu yüzden kesinlik göstermez. Kendi ifadesinden anladığımız kadarıyla Muhammet adlı bir oğlu vardır.

Ali b. Abdurrahman’ın eğitim almış, belirli bir kültüre sahip olduğu anlaşılmaktadır. Arapça bildiği ve tercüme yaptığını, adlarını verdiği kaynaklardan yararlandığını ve bazı bilgileri de seyyah gibi gezip görerek öğrendiğini ve gözlemlediğini bizzat eserinde kendisi söylemiştir.

“Tevārīḥ-i Muḥammed-i Ṭaberīyyā’dan cem‘ eyledüm ve bunuñ adın ‘Acāyibü’l Maḥlūkāt kodum. [02a/09] Seyāḥāt itdüm. Bu ‘acāyib, ğarāyib esmāyı derc eyledüm. kimin gördüm, kimin tevārīḥden çıkardum. [02b/18]”

Kitabı yazarken faydalandığı kaynakların yirmi sekizi bulması ve çeşitlilik göstermesi iyi bir eğitim aldığı görüşümüzü desteklemektedir (Türkay 1999:17). Eserlerin adlarından bahsetmesi yazarı hem bilgiye saygılı olduğunu hem de kendisinin bilimsel dayanaklarını göstererek kültürlü olduğunu gösterir.

“haberlerũ ğarāyibinden faşıllaruñ ‘acāyibinden tevārīḥlerden tevārīḥ-i Muḥammed-i Ṭaberıyyā’dan cem‘ eyledũm . [02b/08-10] bu Ḳazvī’nin ḳavlidür ve ammā Kitāb-ı Meyāhic ve Menāhic’de gelmisdür. [05a/12]”

“ve Ḳutü’l-Ḳulüb kitabında Ebũ Ṭālib Mekkī raḥmetullah rivāyet ider [16b/04-05]”

“ve Kitāb-ı Kenzü’l-Bedāide Ebũ İşḫāk İsfērānī getürmisdür ki [23b/01-02]”

Ayrıca Ali b. Abdurrahman’ın müçtehitleri sayarken Ebu Hanife’den bahsetmeyip Şaffî’yi anması belki müellifin ait olduğu kültürel ve coğrafî muhit hakkında bize bazı ipuçları verebilir (Göl, 2009:10). Bu bilgi bize kesin olmamakla birlikte mezhep farklılığı düşüncesini aklımıza getirmiştir.

“Evvelki yüzde ‘Ömer ibn ‘Abdu’l-‘azîz raḥmetullāhi ‘aleyh. ikincide Muḥammed ibn İdrīs es-Sāfi‘î. Ve üçüncide Ebu’l-ğıyās Aḫmed bin Sermiḥ idi. Ve dördüncide Ebũ Bekr bin Ebi’t-Ṭıbb er-Rāzî. Ve beşinci de İmām Ebũ Hāmid Ğazālî. Ve altıncıda İmām Faḫrũ’d-dīn er-Rāzî. Ve yedincide Ebũ Yahya İmām Muḫyi’d-dīn en-Nevevî ve bir ḳavlda İmām Ḳuseyrî r.a. ... [32a/01-06]”

Hakkında ulaşacağımız çok fazla kaynak bulunmayan ve birçok metinde sadece adı geçen Ali b. Abdurrahman’dan günümüze ‘Acâibũ’l-Mahlûkât adlı eseri kalmıştır ve tüm bilgiler bu eser çerçevesinde ele alınmıştır.

BÖLÜM 2: YAZILIŞ (İMLÂ) ÖZELLİKLERİ

Elimizdeki bu metin, okunaklı nesih bir yazı ile yazılmıştır. İmlâ bakımından dönemin etkisiyle tutarsızlık vardır. Hem Türkçe kelimelerin, hem de alıntı kelimelerin yazılışındaki yanlışlıklar bu tutarsızlığı ortaya koymaktadır. Bu tutarsızlık bazen aynı sayfada, aynı kelimenin farklı şekilde yazılması şeklinde de görülebilmektedir.

demur 117a/15 دمر demir 117a/13 دمر

kurd 124a/12 قورد kurt 124a/12 قوت

Metnin yazımında hareke kullanılmadığından yazıldığı devrin dil özellikleri dikkate alınmış olmasına rağmen imladaki düzensizlikler bizi, dönemin imlâ anlayışı ile karşılaştırma yapmak için metnin imlâ özelliklerini ayrı bir bölümde ele almaya sevk etti. Çalışmanın bu bölümünde kelimelerin ve eklerin yazılış özellikleri ayrı ayrı incelendi. Farklı her yazılış için metinden örnekler verilip bu örneklerin geçtiği yerler gösterildi.

2.1. Kelimelerde Ünlülerin Yazılışı

2.1.1. a ünlüsü

2.1.1.1. Ön seslerde

Ön seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere ya medli elif (ا) ya da elif (آ) kullanılmıştır.

Medli elif ile yazılanlar:

ād 118b/7 أد

āylik 122a/7 أيلق

Elif ile yazılanlar:

arasında 125b/7 ارهسينده

altı 122a/7 التى

2.1.1.2. İç Seslerde

İç seslerde a ünlüsü ya elif (ا) ile ya da devrin imlâ anlayışına göre üstünsüz gösterilmiştir.

Elif ile yazılanlar:

kar 116a/3 قار

balık 107b/13 بالق

Üstünsüz yazılanlar:

ağaç 108b/3 اغچ

atar 108a/3 اتر

2.1.1.3 Son Seslerde

Son ses durumunda a ünlüsü bazen elif (ا) ile bazen he (ه) ile bazen de devrin anlayışına göre üstünsüz olarak gösterilmiştir.

Elif ile yazılanlar:

deryā 119b/8 دريا

hevā 138a/1 هوا

He ile yazılanlar:

anda 139b/1 انده

deñize 135b/15 دكيزه

Üstünsüz yazılanlar:

orta-sında 135b/1 اورتسنده

yara-maz 130a/5 يرمز

2.1.2. e ünlüsü

2.1.2.1. Ön seslerde

Ön ses durumunda e ünlüsü daima elif (ا) ile yazılmıştır.

ekin 109b/10 اكن

esrük 108b/5 اسرك

2.1.2.2. İç Seslerde

İç ses durumunda e ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

tenine 140a/12 تننه

getürdiler 134a/4 كتورديلر

2.1.2.3. Son Seslerde

Kelime sonunda e ünlüsü he (ه) ile ya da devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

He ile yazılanlar:

gice 135a/12 كچه

deve 110b/2 دوه

Üstünsüz yazılanlar:

gice-de 135a/1 كجده

depe-sinde 126a/8 دپسنده

2.1.3. ı, i ünlüleri

2.1.3.1. Ön seslerde

Ön ses durumunda bu ünlüler elif (ا) ve bir örnekte ise elif ye (اِ) ile yazılmıştır.

Elif ile yazılanlar:

ıssı 136a/3 اسی

ırmağ 126b/8 ارمق

içinde 139a/15 اچنده

iki 137b/3 اکی

Elif ye ile yazılanlar:

içün 137b/9 ایچن

ini 117b/14 اینی

2.1.3.2. İç Seslerde

İç seslerde ı,i ünlüleri genellikle ye (اِ) ile veya devrin anlayışına göre esresiz verilmiştir.

Ye ile yazılanlar:

bıñarlar 110b/9 بیکارلر

dīvār 109b/1 دیوار

Esresiz yazılanlar:

çıқardılar 125b/3 چқردلر

yir 134a/2 یر

2.1.3.3. Son Seslerde

Son seslerde bu ünlüler ye (ے) ile devrin anlayışına göre esresiz, bir örnekte ise he (ہ) ile yazılmıştır.

Ye ile yazılanlar:

kişi 112b/7 کجی

kişi 125a/14 کشی

Esresiz yazılanlar:

birinci 126a/12 برنجی

iki-nci 127a/14 اکنجی

He ile yazılan:

ki 126b/1 کہ

2.1.4. o, ö ünlüleri

2.1.4.1. Ön Seslerde

Ön seslerde bu ünlüler ya elif (ا) ya da elif vav (او) ile yazılmıştır.

Elif vav ile yazılanlar:

oğ 133b/1 اوق

öküzlerin 115b/12 اوکوزلرین

Elif ile yazılanlar:

örgüclü 114b/14 اركچلو

ötürü 124b/12 اترو

2.1.4.2. İç Seslerde

İç ses durumunda o, ö ünlüleri vav (و) ile ya da devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

Vav ile yazılanlar:

çoğusu 139b/10 قوقوسى

gökden 121b/9 كوكدن

gölde 139b/3 كوله

Ötresiz yazılanlar:

boğazlamazlar 129a/13 بغزلامزلر

döndü 119b/13 دندى

2.1.4.3. Son seslerde

Son ses durumunda o, ö ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

ço-muş 119a/7 قومش

2.1.5. u, ü ünlüleri

2.1.5.1. Ön Seslerde

Ön seslerde u,ü ünlüleri ya elif (ا) ya da elif vav (او) ile yazılmıştır.

Elif ile yazılanlar:

ümmetden 123a/12 اومتندن

Elif vav ile yazılanlar:

uyanmış 121b/10 اوينمش

ululuğdan 131b/15 اولولقدن

uçurum 110b/5 اوچورم

üç 112b/11 اوچ

2.1.5.2. İç Seslerde

İç ses durumunda u, ü ünlüleri vav (و) ile ya da devrin anlayışına göre ötresiz karşılanmıştır.

Vav ile yazılanlar:

uzun 135a/5 اوزون

altundan 129b/3 التوندن

Ötresiz yazılanlar:

uçurum 110b/5 اوچورم

üzüm 135b/6 اوزم

2.1.5.3. Son seslerde

Son ses durumunda u, ü ünlüleri vav (و) ile veya devrin anlayışına göre ötresiz karşılanmıştır.

Vav ile yazılanlar:

şaru 139b/4 صارو

kendü 113a/14 كندو

Ötresiz yazılanlar:

bu-ña 121a/15 بكا

ķuyu-dan 124b/2 قويدن

2.2. Eklerde Ünlülerin Yazılışı

2.2.1. Türetme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

2.2.1.1. İsim Türeten Eklerde Ünlülerin Yazılışı

2.2.1.1.1. İsimden İsim Türeten Ekle

+an

Metnimizde elif (ا) ile veya üstünsüz olarak yazılmıştır.

oğl+an 112b/11 اوغلان

oğl+an+cuķlaruñ 116a/6 اوغلانچقارن

+cUK

Ekin ünlüsü vav (و) ile veya devrin anlayışına göre ötresiz gösterilmiştir.

oğlan+cuķ+ların 116a/6 اوغلانچقارن

küçü-cük 109b/5 كچوچك

+daş

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz gösterilmiştir.

ķar+daş+ıydı 127a/3 قردشيیدی

qarın+daş+ıdur 121b/13 قرداشیدر

+düz

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz gösterilmiştir.

gün+düz+de 135a/1 کندزه

+KI

Ekin ünlüsü ye (ی) ile yazılmıştır. Ek uyuma girerek âı sekinde bulunur.

bel+ki 141a/6 بلكه

içinde+ki 106b/7 اجنده كه

ötesinde+ki 124b/4 اوتهسنده كه

+IU

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

boy+lu 131a/4 بيلو

çeşme+lü 132b/14 چشملو

halk+lu 112b/8 خلقلو

heybet+lü 108a/4 هيبتلو

+IUK, +hK

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre düz ünlülerde esresiz, yuvarlak ünlülerde ise ötresiz olarak yazılmıştır.

padişâh+lıq 128a/12 پادشاهلق

esrük+lük 125a/8 اسرکک

gökcek+lik+de 131b/15 کۆکچکله

gün+lük 135a/5 گنک

+(U)ncI

Ekin ilk ünlüsü ötresiz, ikinci ünlüsü ise hep ye (ی) ile yazılmıştır.

bir+inci 126a/12 برنجی

iki+nci 127a/14 اکنجی

üç+üncü 126b/13 اوچنجی

dörd+üncü 126b/14 دردنجی

+süz

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

delîl+süz 115a/3 دایلسوز

zâhmet+süz 139b/5 زحمتسوز

icâzet+süz 135b/9 اجازتسوز

göz+süz 122a/2 کوزسوز

2.2.1.1.2. Fiilden İsim Türeten Ekler

-e

Ek he (ه) ile yazılmıştır.

çevr-e 132b/12 چوره

-gü

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

üzen-gü+de 123a/10 اوزنكوده

bel-gü 116a/11 بلكو

-ıcı

Ekin ilk ünlüsü devrin anlayışına göre esresiz, son ünlüsü ye (ی) ile yazılmıştır.

yırt-ıcı 117a/4 یرتجی

-K

büyü-k 116a/15 بیوک

şovu-ķ 116a/3 صوق

-ku

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

uy(u)-ķu+dan 121b/10 ايقودن

-me

Ekin ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır.

Giy-me+gi 108a/5 کیمی

gör-me+ge 119b/11 کورمه

-mAK

Ekin ünlüsü hep devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

sat-maḳ 127b/2 صتمك

al-maḳ 127b/2 المق

-mur

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

yaḡ-mur 116a/3 يغمور

-u

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

ṭol-u+dur 125b/4 طولودر

ḳoḳ-u+lu 130a/13 قوقولو

ḳoḳ-u+su 139b/10 قوقوسى

-UK

Ekin ünlüsü vav (و) ile veya devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

del-ük 120b/11 دلوك

aç-uḳ 129b/12 اچق

-Un, -in

Ekin ünlüsü düz ünlülerde ye (ي) ile yuvarlak ünlülerde ise vav (و) ile yazılmıştır.

ek-in 107b/7 اكن

şat-un 113a/1 ساتون

2.2.1.2. Fiil Türeten Eklerde Ünlülerin Yazılışı

2.2.1.2.1. İsimden Fiil Türeten Ekler

+a-

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

saranık 112b/10 ساررق

+la-

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

boğaz+la-rlar 129a/13-14 بغزلرلر

bag+la-rlar 129b/3 بغلرلر

kab+la-nmış 138b/4 قبانمش

2.2.1.2.2. Fiilden Fiil Türeten Ekler

-Ar

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

çık-ar-lar 107a/14 چقرلر

bin-er-ler 115b/11 بنرلر

-Der

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre ya üstünsüz ya da he (ه) ile yazılmıştır.

dön-der-ür 127a/5 دندهرر

dön-der-ürler 116b/9 دندرلر

-dUr

Ekin ünlüsü vav (و) ile veya devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

ķarıř-dur-urlar 130a/5 قرشدرلر

baş-dur-mış 110b/11 بصدرمش

öl-dür-ür 124a/13 اولدرر

-(ü)l, -(ı)l

Ekteki düz ünlüler devrin anlayışına göre esresiz, yuvarlak ünlüler devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

aç-ıl-ur 137b/7 أچلور

dök-ül-ür 119b/8 دکلور

-mA

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

ķurtul-ma-dı 125a/10 قورتلمدی

it-me-yeler 115a/9 اتمیالر

gıt-me-se 108a/13 كتسه

al-ma-ya 141a/7 المیه

-(I)n

Ek düz ünlülü tabanlardan sonra devrin anlayışına göre esresiz, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

qıl-ın-mış 138b/11 قلمش

gör-ün-mez 108a/3 كورنمز

bil-in-mez 128a/15 بلنمز

bul-un-maz 110b/9 بولنمز

-(I)ř

Ekteki düz ünlü tabanlardan sonra devrin anlayışına göre esresiz, yuvarlak ünlü tabanlardan sonra vav (و) ile yazılmıştır.

qar-ıř-dur-urlar 130a/5 قرشدرلر

bul-ıř-ur 113a/13 بولشور

ir-ıř-ür 115b/15 ارشور

ol-uş-urlar 108b/5 اولشورلر

-t

ùara-t-du 119a/8 طردی

eri-t-ür 114a/5 ارتر

-tür

Ekin ünlüsü vav (و) ile veya devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

ge-tür-diler 134a/4 كتوردیلر

ge-tür-ür 124b/13 كتورر

gö-tür-miş 113a/7 كتورمش

-ür

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

gel-ür-ler 107b/13 كلورلر

getür-ür-ler 106b/14 كتورلر

gör-ür-üm 125b/1 كرودم

2.2.2. İşletme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

2.2.2.1. İsim İşletme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

2.2.2.1.1. Çokluk Eki

+lAr

Ekin ünlüsü her zaman devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

kaşr+lar 123a/2 قصرلر

hamām 128b/6 حماملر

it+ler 117a/3 ايتلر

kārḥāne+ler 117b/3 كارخانلر

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri

Teklik 1. şahıs iyelik eki +(U)m

Ekin yardımcı ünlüsü devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

haqq+um 129b/8 حقم

vüzārat+ım 113a/2 وزارتتم

ben+im 129b/8 بنم

māl+ım 113a/2 مالم

Teklik 2. şahıs iyelik eki +(U)ñ

Ekin yardımcı ünlüsü devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

қаыр+ın+uñ 109a/11 قصرنك

māllar+un+uñ 130b/1-2 مالينك

mülk+ün+üñ 137b/13 ملكنك

қат+ın+a 123a/6 قاتنه

Teklik üçüncü şahıs iyelik eki +(s)I

Kendisinden sonra ek gelmemişse ekin ünlüsü ye (ى) ile yazılmıştır.

in+i 109a/14 اينى

uzun+u 109a/14 اوزنى

қапу+sı 137a/15 қапуسى

Eğer kendisinden sonra bir hal eki gelmişse ekin ünlüsü devrin anlayışına göre esresiz yazılmıştır.

baş+i+na 122b/1 باشنه

ara+sı+nda 125b/7 ارهسنده

dib+i+nde 130a/4 دبنده

iki+si+nüñ 120a/1 اكسنك

Teklik üçüncü şahıs iyelik eki bazı yerlerde yuvarlak ünlülü geçmektedir.

ton+u+ndan 122a/12 طونندن

Çokluk 1. şahıs iyelik eki +(U)mUz

Ekin yardımcı sesi devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

esbāb+ımız 121b/12 اسبابم

Çokluk 2. şahıs iyelik eki +ñüz

Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

pādišāh+ı+nuz 129b/13 پادشاهكون

Çokluk üçüncü şahıs +lArI

Ekin ilk ünlüsü her zaman üstünsüz, ikinci ünlüsü ise kendinden sonra ek gelmemişse hep ye (ي) ile ek gelmişse ya ye (ي) ya da devrin anlayışına göre esresiz yazılmıştır.

hamām+ları 134a/8 حماملى

it+leri 140a/13 اتلى

düşman+ları+nı 120a/4 دشمنلرنى

köşk+leri 133b/2 كىشكلى

2.2.2.1.3. Hal Ekleri

Genitif eki +(n)Uñ

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

anlar+uñ 106b/8 انلرك

göl+üñ 113a/6 كوك

bu+nuñ 109b/13 بونك

depe+nuñ 119b/12 دپهنگ

Akkuzatif eki +(n)I , +n

Ekin ünlüsü ye (ى) ile gösterilmiştir.

balık+ı 109b/14 بالقى

yir+i 117b/5 یرى

dīvārları+nı 138b/8 دیوارلرنى

gözü+n 125b/3 كوزن

qoyunları+n 119a/8 قوينلرن

Datif eki +A

Ekin ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır.

altun+a 113a/1 التونه

Endülüs+e 133b/6 اندلسه

Lokatif eki +dA

Kendinden sonra ek gelmiyorsa he (ه), ek geliyorsa ya he (ه) ya da devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

an+da 119b/5 انده

etegin+de 111b/2 اتاکنده

altın+da+dur 119b/12 التيندهدر

için+de+ki 106b/7 اجندهكه

ötesin+de+ki 124b/4 اوتهسنده

Ablatif eki +dAn, +din

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

ķum+dan 124a/6 قمدن

köyler+den 132a/5 كويلردن

pāre+den+dür 137a/15 پارهدندر

Eşitlik eki +cA

Bu ekin ünlüsü metinde he (ه) ile veya üstünsüz yazılmıştır.

boyun+ca 123b/5 بوينجه

bun+ca 128a/9 بونجه

dilin+ce 126b/12 دانجه

hācet+ce 122a/1 حاجتجه

Yön eki +ra ; +ArU

+ra eki he (ه) ile yazılmıştır.

şoñ+ra 119b/1 صكره

+ArU ekinin ilk ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz, son ünlüsü ise devrin

anlayışına göre vav (و) ile yazılmıştır.

yuk+aru 107a/5 يقرو

üz+erü+ne 128b/12 اوزرُنه

İnstrumental eki +(i)lA

Ekin ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır.

vaşf+la 123a/7 وصفله

altun+la 123a/3 التونله

birbiri+le 117a/2 بربيريله

cevāhir+le 123a/2 جواهرله

Soru eki +mI

Ekin ünlüsü daima düzdür ve esresiz gösterilmiştir.

var mı+dur 123a/7 وار مدر

2.2.2.2. Fiil İşletme Eklerinde Ünlülerin Yazılısı

2.2.2.2.1. Şahıs Ekleri

Birinci şahıs ekleri

Teklik 1. şahıs eki

-m

Görülen geçmiş zaman çekimiyle:

ıtatdu-m 138a/5 طتدم

Çokluk 1. şahıs eki

-(A)lUm

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre vav (و) ile yazılmıştır.

gid-elüm 121b/12 كيدلوم

şatalum 121b/12 صتالوم

ķılalum 131b/10 قئالوم

-vUz

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

İstek çekiminde:

ķıla-vuz 131b/10 قئاوز

İkinci şahıs ekleri

Teklik 2. şahıs ekleri

-sIn

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre esresiz yazılmıştır.

Geniş zaman çekiminde:

şana-sın 137b/1 صانسن

-ñ

Görülen geçmiş zaman çekiminde:

alu-ñ 129b/15 الوك

Üçüncü şahıs ekleri

-IAr

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

Geniş zaman çekiminde:

çalur-lar 107b/8 قالورلر

götürür-ler 112b/11 كتوررلر

Görülen geçmiş zaman çekiminde:

aldı-lar 123b/10 الديلر

evlendi-ler 114b/9 اولندلر

Öğrenilen geçmiş zaman çekiminde:

almış-lar 132b/12 المشلر

dizmiş-ler 108b/14 دزمشلر

Şart kipi çekiminde:

tıtsa-lar 108b/12 طوتسلر

virse-ler 125a/4 ورسلر

İstek kipi çekiminde:

varmıya-lar 119b/13 وارمیلر

itmeye-ler 115a/9 اتمیالر

2.2.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Haber kipleri

Görülen geçmiş zaman –dI

Ekin ünlüsü teklik ve çokluk 1. ve 2. şahıslarda daima yuvarlak, 3. şahıslarda ise düzdür. Yuvarlak ünlü ötresiz, düz ünlü ye (ى) ile veya esresiz yazılmıştır.

Teklik 1. şahıs ıtat-dı-m 138a/5 صندم

göm-dü-m 111a/11 كومدم

Teklik 2. şahıs ayır-dı-n 124a/12 ايردن

Teklik 3. şahıs bul-du 127a/4 بولدى

deg-di 123a/6 دكدى

Çokluk 3.şahıs ol-dı-lar 140b/2 اولدلر

iyle-di-ler 133b/3 ايلدلر

Görülen geçmiş zaman birleşik çekimi:

kılmışdı 121b/15 قلمشىدى

kılordı 124b/6 قلوردى

Öğrenilen geçmiş zaman –mIş (I=ı,i)

Ekin ünlüsü her zaman devrin anlayışına göre esresiz yazılmıştır.

Teklik 3. şahıs ol-mış 108a/1 اولمش

iriş-mişdir 122b/7 ارشمشدر

Çokluk 3.şahıs yak-mış-lar 138b/15 یقمشلر

ört-miş-ler 123b/9 اورتمشلر

Öğrenilen geçmiş zamanın birleşik çekimi:

yapıl-mışdı 118a/10 یپلمشدی

görme-mişdi 112b/15 کورمامشدی

id-ermiş 113a/8 ایدرمش

Geniş zaman

-r

Teklik 3. şahıs uğra-r 107a/2 اوغرر

Çokluk 3.şahıs iyle-r-ler 107a/15 ایلرلر

-Ar

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

Teklik 3. şahıs yan-ar 133b/8 یئر

gid-er 108a/9 کیدر

Çokluk 3.şahıs tut-ar-lar 107b/8 طوترلر

gir-er-ler 107b/9 یئرلر

-Ur

Ekin ünlüsü vav (و) ile gösterilir, bazen de devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

Teklik 3. şahıs ol-ur 109a/6 اولور

gel-ür 110a/8 كلر

Çokluk 3. şahıs ol-ur-lar 106b/11 اولورلر

bişir-ür-ler 110a/7 بشورلر

Geniş zamanın birleşik çekimi:

kı-l-ur-dı 124b/6 قلوردی

çık-arsa 124a/10 چقرسه

ol-urlarsa 106/11 اولورلرسه

Geniş zamanın olumsuz

-mAz

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

Teklik 3. şahıs ol-maz 107b/14 اولمز

bilin-mez 126a/12 بلنمز

Çokluk 3.şahıs var-maz-lar 126b/6 وارمزlar

bil-mez-ler 108b/12 بلمزlar

Dilek kipleri

İstek kipi –A

Ekin ünlüsü he (ه) ile veya devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

Teklik 1. şahıs gid-e-lüm 121b/12 كيدلوم

Teklik 2. şahıs şan-a-sın 138a/1 صانسن

Teklik 3. şahıs ol-a 112b/11 اولاً

Çokluk 1. şahıs kı1-a-vuz 131b/10 قتلوز

Çokluk 3. şahıs varmı-y-a-lar 119b/13 وارمیلر

itme-y-e-ler 115a/9 اتمیالر

Sart kipi -sA

Ekin ünlüsü kendinden sonra ek gelmediğinde he (ه) ile ek geldiğinde ise üstünsüz yazılmıştır.

Teklik 3. şahıs var-sa 124a/4 وارسه

eyle-se 108a/12 ایلسه

Çokluk 3. şahıs tüt-sa-lar 108b/12 طوتسلر

vir-se-ler 125a/4 ورسلر

Emir kipi

Çokluk 1. şahıs

-AlUm

Ekin ünlüleri harekesiz yazılmıştır.

kı1-alum 131b/10 قتلوم

gid-elüm 121b/12 کیدلوم

Çokluk 2. şahıs

-(u)ñuz

Ekin yardımcı sesi vav (و) ile veya ötresiz, ikinci ünlüsü ise ötresiz yazılmıştır.

pādiṣāh-uñuz 129b/13 پادشاهکوز

2.2.3. Bildirme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

Teklik 2. şahıs +sIn

Ekin ünlüsü esresiz yazılmıştır.

Şana+sın 138a/1 صانسن

Teklik 3. şahıs +dUr

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

ḥarāb+dur 110b/11 خریدر

kişi+dür 123a/13 کشدر

2.2.4. Fiilimsilerde Ünlülerin Yazılışı

2.2.4.1. Sıfat-Fiiller (Partisipler)

-(y)An

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

vāḳi' ol-an 106b/8 اولن şehrlere

düş-en 122a/9 دوشن yimişden

-dUK

Ekin ünlüsü ya vav (و) ile ya da devrin anlayışına göre ötresiz karşılanmıştır.

git-düg-i 113a/2 گتدیگی ol kadar

2.2.4.2. Zarf-Fiiller (Gerundiumlar)

-IcAk

Ekin ilk ünlüsü esresiz, ikinci ünlüsü üstünsüz yazılmıştır.

eyley-icek 108b/5 اييليجك

iriş-icek 138a/6 ارشچك

-Inca

Ekin ilk ünlüsü esresiz, ikinci ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır.

ol-inca 106b/13 اولينجه

ölmey-ince 129a/4 اولمينجه

-ken

Ekin ünlüsü devrin anlayışına göre üstünsüz yazılmıştır.

ider-ken 116a/6 ايدرکن

gezer-ken 122b/12 گزرکن

-Up

Ekin ünlüsü ya vav (و) ile ya da devrin anlayışına göre ötresiz yazılmıştır.

aķ-up 141a/12 اقوب

erid-üp 107b/1 اريدب

BÖLÜM 3: SES BİLGİSİ

3.1. Ünlüler

3.1.1. Ünlü değişimleri

Eserin incelediğimiz bu bölümünde; yazara ait nüshasının bulunmaması, eserin elimizde tek nüshasının bulunması, nüshanın istinsah tarihinin eserin ilk yazıldığı 14.yy'a değil de 17.yy'a ait olması ve yazım tekniği olarak hareke kullanılmaması gibi sebeplerden ünlü değişimlerini tespit etmekte güçlük çekilmiştir. Buna rağmen gerek kelime tabanlarında gerek eklerde yer alan ünlülerde çeşitli sebeplerle meydana gelen değişiklikler görülmüştür. Tespit edilen değişiklikler ayrı ayrı belirtilmiştir.

3.1.1.1. i>e değişimi

Bütün eski metinlerde olduğu gibi i/e meselesi 'Acâibü'l-Mahlûkât'ta da karışıktır.

Eskiden beri ilk hecede görülen değişimler (i>e, e>i) bu meselenin kesin ispatını zorlaştırmıştır. Bu değişiklikler sadece eski devrelere ait değil, günümüzde de Türk lehçelerinde aynı şekilde ikilik gösteren ünlülerin varlığı bilinmektedir (Arat, 1992: 119).

Bu meseleyle ilgili bazı araştırmacılar (Banguoğlu, Mansuroğlu, Çağatay) Eski Anadolu Türkçesinde yazılışları i olan sesi kapalı e olarak okuma yolunu seçmişlerdir, bazı araştırmacılar (Korkmaz, Timurtaş) ise metinlerde bu şekilde olan kelimeleri imlâlarına bağlı kalarak okumayı tercih etmişlerdir (Kırbaç, 1999:58). Çalışmada son görüş esas alınarak metin yazılışlara uygun olarak okundu.

Metnimizde i yazılıp günümüzde e telaffuz edilen kelimeler vardır.

gice>gece gicede ve gündüzde bir kez uşar.

in>en bir günlük yol ini ve uzun

iriş->eriş- andan Kârnis'e irişür

yir>yer qaralar yiridür

Eski Türkçede e ünlüsü taşıyıp metnimizde de e'li olan, fakat bu gün i ünlüsü taşıyan kelimeler vardır:

eyü>iyi Beğâyet eyü bakırdur.

3.1.2. Ünlü türemesi

Türkçede yan yana bulunmaları mümkün olmayan konsonantların yabancı asıllı kelimelerde yan yana bulunması nedeniyle bu tür kelimelerin konsonantları arasında ünlü türemesi görülmektedir.

mağāra>mağra Aşhāb-ı Kehf bu mağāradadır dirler

3.1.3. Ünlü düşmesi

Ünlü düşmesine kelime ortasında rastlamaktayız. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi eski devrelerden beri var olagelmiştir.

ağız>ağzında bunuñ ağız deñiz şuyuyla beraberdür

çevir->çevresin ve çevresinde bir ƣal' a dīvār gibi

eyit>eydür var ki iki başlu ve eydürler

oğul>oğlan bir ƣarāvaş ki kız oğlan ola

oyun> oynamak anda ƣöp oynarlar

uyu->uyku Çün uyƣudan uyanmış

3.1.4. Birleşme

Türkçede kelime köklerinde yan yana iki ünlünün bulunması söz konusu olmadığından, ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir kelime veya ek geldiğinde ünlülerden biri düşmekte ve birleşme oluşmaktadır. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

böyle<bu+eyle böyle ƣatlu ve hūb tūt olmaz

şol<şu+ol şol kadar altun ve gümüş

şöyle<şu+eyle İtikādları şöyledür kim

3.1.5. Ünlü uyumu

3.1.5.1. İncelik-kalınlık bakımından

Metnimizde kelime köklerinde ve eklerde incelik-kalınlık uyumu tamdır. Bugün uyum dışında kalan +ki aitlik ekinin Eski Anadolu Türkçesi devresinde hem ince hem de kalın şekli mevcuttur. Bu çift şekillilik Eski Türkçe’de de vardı.

Diger taraftan –ken gerundium eki, bugün olduğu gibi daima incedir.

gezerken gezerken bir mağāra gördüler

3.1.5.2. Düzlük-yuvarlaklık bakımından

Eski devirlerden günümüze kadar düzlük-yuvarlaklık uyumu incelik-kalınlık uyumu kadar sağlam değildir. Eski Türkçe’de ve günümüzde düz ünlü taşıyan kelimelerin Eski Anadolu Türkçesi yuvarlak ünlü taşıdığı görülmektedir. Bu hadise devrin en önemli özelliklerinden biridir. Bu ses olayının bazı sebepleri olmakla birlikte herhangi bir sebebe bağlı olmaksızın da gerçekleştiği görülmektedir.

Bu yuvarlaklaşma durumunu kelime tabanlarında ve köklerinde olmak üzere iki başlıkta ele aldık.

3.1.5.2.1. Kelime tabanlarında yuvarlaklaşma

Sızıcılaşma sebebiyle:

kapu<kapıg kapular kılmışdı demirden

Dudak ünsüzleri sebebiyle:

demür<temir demürü yumuşağdur

Yapım eklerindeki yuvarlak ünlü sebebiyle:

-(U)K

delük Sedd'i delük delük úılmış

3.1.5.2.2. Eklerde yuvarlaklaşma

Ünlüsü aslında yuvarlak olan ekler:

-Up Gerundium eki altuna ʔama^ç ʔıl-up ol dīvārdan alur

-dUK Partisip eki ʔoʔun-duğ-ı

-dUr Faktitif eki ğalebe itmiş ve evlerün baş-dur-mış

-Ur Faktitif eki yavşāniyla biş-ür-ürler, yirler

+dUr Bildirme eki her birisi serçe ʔadarınca+dur

-ku Fiilden isim yapma eki Çün uyʔudan uyanmış

Ünlüsü sonradan yuvarlaklaşan ekler:

+(U)m, +(U)mUz İyelik eki benim ʔaʔʔ+um virmeyince

+(U)ñ, +ñUz İyelik eki Re^ç āve memleket+in+e ulaşmış
sizüñ pādişāhiñuz filān bin filāndur.

+Uñ Genitif eki pādişāhın+uñ ʔaşrı

+IU İsimden isim yapma eki ğarībden sararıʔ ʔaç+lu olmaz

-dUm Görülen geçmiş zaman eki bir yirde göm-düm

-dU Görülen geçmiş zaman eki yol ^ç Aden'e düş-dü

-dUK Görülen geçmiş zaman eki Līkin dile-dük kim

-dUIAr Görülen geçmiş zaman eki	ıtut-dular ve yürü-düler
-AlUm Çokluk 1. şahıs emir kipi	bir bir şehirlerin tefaşıl kııl-alum
-Ur Geniş zaman eki	pādişāh anları teferrüc kııl-ur
+cUk İsimden isim yapma eki	oğlan+cuk+laruñ aldurlar gemiye kıorlar
-U Fiilden isim yapma eki	harāb olmaz ve kıoķ-u+su dönmez
-mur Fiilden isim yapma eki	yağ-mur ve kıar şovuk olmaz

Düz ünlü taşıyan ekler:

+I Akkuzatif eki	altun toprağın+ı ol kıum ortasında
+I İyelik eki	kendü 'avrat+ı+nı ayrıķ kışiyle
-mI Soru eki	hiç bu vaşfla şehir var mı+dur?
+IİK İsimden isim yapma eki	bir tarafında bir aydın+lık var
+(U)ncI İsimden isim yapma eki	hiç bir+inci bilinmez
-dI Görülen geçmiş zaman eki	bildüğünce al-dı ve çık-dı.
-mİş Öğrenilen geçmiş zaman eki	şimālinde bir tağ çekil-miş
-IcAK Gerundium eki	kıurbān iyile-y-icek yir dizmişler
-IncA Gerundium eki	ödeme-y-ince çiziden çıkıa

3.2. Ünsüzler

3.2.1. Sızıcılaşma

3.2.1.1. kı> ħ değışmesi

Türkçe kelime baslarında ħ sesi bulunmaz. Bugün kelime basında ħ sesi bulunan kelimeler Eski Türkçe’de k sesi ile başlamaktaydı. Eski Anadolu Türkçesi’nde de kelime baslarında k sesi bulunmaktadır. Sonraki yüzyıllarda kelime basındaki k sesi ħ olmuştur. Bugün ħ olup metnimizde k sesi kullanılan örnek şudur:

Ķanķı:hangi oturduğı yirden Ķanķı iķlīme dilerse

Kelime içindeki ve sonundaki k>ħ değişikliği ise Eski Anadolu Türkçesinde karışık bir durum göstermektedir. Kelimelerin hem ò’lı hem ú’lı şekli karışımıza çıkmaktadır. Zamanla k’lı şekiller Osmanlı sahasında, ħ’lı şekiller ise Azerbaycan şivesinde umumīleşmiştir.

k/ > ħ/

taķı>daħı bu şehr ħalkı daħı tuz beraberinde

3.2.1.2. ĝ/ > v/ değişmesi

şovuk < şoğuk bu tağdan şovuk yir yokdur

3.2.1.3. b>v değişmesi

3.2.1.3.1. #b > #v

Eski Türkçede bazı kelime basındaki b’ler Eski Anadolu Türkçesi’nde v olmuştur.

var < bar iki tarafında iki delük var

vir- < bir- Mu‘āviye ķātına geldi ve ħaber virdi

3.2.1.3.2. b# > v#

av < ab balıķ ve süd ve av eti yirler

ev < eb mu‘azzam ev gibi tağl dizmişler

3.2.1.3.3. b/ > v/

tav̄ar < tabar

öküzden artık tav̄ar olmaz

Eklerde b/v değişikliği, ben ve biz zamirlerinden b>v değişmesiyle meydana gelen

-vAn, -vUz 1.şahıs fiil çekimlerinde görölmektedir.

-vUz

şimāl memleketin beyān kılavuz

3.2.2. Ötümlüleşme

3.2.2.1. k> g değişmesi

3.2.2.1.1. #k > #g

Kelime başında k>g değişimi Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesi'ne geçişte ortaya çıkmıştır. Bu değişme farklı şivelerde ayrı seyirler göstermiştir. Osmanlı sahasında g olan kelimeler bazı şivelerde k olarak devam etmiştir. Arap harfli yazının k/g ayrımı yapmayan imlâsı nedeniyle kef ile yazılan kelimelerin k'li mi yoksa g'li mi olduklarını ayırt etme imkânı yoktur. Bu yüzden biz, k/g ayrımını bugünkü yazı dilini esas alarak yaptık.

Kendü eliyle çıkardı

Bir **kişi** yılan delüğüne işâret iyleyecek olursa

Mısr'dan **gemi** girer, Habeş'den çıkar

depesinde dāim **gündüz**de tütün ve **gice** od biter

3.2.2.1.2. Vkv>VgV

Metnimizde iki ünlü arasında kalan k' ların ötümlüleştii görölmüştür.

itdük+i

Bu şehri feth itdüğü vaqt

gitdük+i

mālım gitdüğü ol kadar baña şa' b gelmedü

3.2.2.1.3. VķV>VġV

Metnimizde iki ünlü arasında kalan ķ' ların ötümlüleştġi görölmüştür.

balıķ-ı > balıġı bir göl var ki balıġı vāfirdür

ķızlıķ-ını >ķızlıġını ol melik ķızlıġını alurdı

ķutmaķ-cun >ķutmaġcun bendler iylemişler balıķ ķutmaġcun

3.2.2.2. t> d deġişmesi

3.2.2.2.1. #t > #d

Eski Türkçe metinlerinde ince ve kalın sıradan bütün kelimelerin başında t/d ayrımı yapılmadan hep t'li şekiller bulunmaktaydı. t'nin d olarak gelişmesi Eski Türkçenin sonunda başlamıştır. Eski Anadolu Türkçesi dönemi geçiş özelliġi taşımakta ve tutarsızlık mevcuttur. Metnimizde ince ünlü taşıyan kelimelerde d'li şekillere rastlanmaktayken, kalın ünlü taşıyan kelimelerde hem d'li hem de t'li şekiller görölmektedir.

#tV > #dV [V=e, i,ö,ü]

demür Hindistān'a demur bundan gider

dib ol řaġuñ dibinde bir göl var

döşe- sokakları aķmermerden döşenmiş

#tV > #tV [V=a,i,o,u u] [t=ù]

řat böyle řatlu ve hūb tūt olmaz

řoķuz řoķuz ġüdadı bunda imiş

hem t̄'li hem de d̄'li görülen kelimelere örnekler şunlardır:

dut-: t̄ut- evāilde cemī^c iyen bakıra dutmışlar
bir elinde bir t̄öp t̄utmış

3.2.2.2.2. VtV > VdV

İki ünlü arasında kalan t ünsüzü ötümlüleşerek d olur:

it-er > id-er Ğāne pādīřāhı h̄ükm ider

gīt-er > gid-er Hindistān'a demur bundan gider

3.2.3. Ünsüz türemesi

İkizleşme

Metnimizdeki örnekler:

elli < elig her birisine yüz elli ādem řıĝar

Issı < isig şandal ve ıssı otlardur

Ayrıca günümüzde tekli hali kullanılmasına rağmen metinde ikizleşme gösteren bazı kelimeler mevcuttur:

Hasan < Ḥassān Pes Ḥassān emreyledi

hamam < ḥammām bāzārlar ve ḥammāmlar

ama < amma Amma řıĝır herkez yimezler

ileri < illerü Amma illerü zamānda

BÖLÜM 4: METİN

Transkripsiyon Harfleri

ā	ā	Ā	ā
ḍ	ض	Ḍ	ض
ḡ	غ	Ḡ	غ
ḥ	ح	Ḥ	ح
ḫ	خ	Ḫ	خ
ī	ى	Ī	ى
ī	ى	Ī	ى
ḵ	ق	Ḷ	ق
ñ	ك	Ñ	ك
ō	او	Ō	او
ṣ	ص	Ṣ	ص
ṣ	ث	Ṣ	ث
ṭ	ط	Ṭ	ط
ū	او	Ū	او
ẓ	ظ	Ẓ	ظ
ẓ	ذ	Ẓ	ذ
ẓ	ض	Ẓ	ض
ʾ	ه ؤ آ ء	ʾ	ع

Metnin transkripsiyonu yapılırken yukarıdaki tabloda gösterilen transkripsiyon harfleri kullanılmıştır.

4.1. Transkripsiyonlu Metin

[106b/1] İnşāllahu Te‘ālā ve cenūb-ı memleket qaralar yiridür ibtidāsı mağribdür, [2] maşırıkdur. Ol ğarb-i aqsāda deryā-yı muzlim-i muḥīṭ yakınında Arz-ı [3] Mağrara’dur ve bu vāsi‘ memleketdür. Tağı ve yazısı ve ırmaqları ve ma‘ denleri[4] çok.

Ulu şehirlerden birisi **Ulīl**’dür. Ve bu mu‘azzam şehrdür. Deñiz kenārında [5] vāki‘ olmuş ve deñize girmiş ve üç taraf deñizdür ve bir taraf kurudur. [6] Ve bu şehir yanında bir mu‘azzam tuzlak var ki cemī‘i qaralar vilāyetine tuz [7] bundan gider ve deryā-yı muḥīṭ içindeki adalar ḥalkına daḥi tuz [8] bundan gider. Ve anlarıñ mu‘āmelesi şöyledür ki: Ol adalarda olan [9] nesnelere altun toprağı gibi ve gümüş gibi ve kāfur ve şandal [10] ve ıssı ot gibi getirürler ve bir depe gibi yıgarlar. Pes Bu şehir ḥalkı daḥi [11] tuz beraberine yıgarlar, gelürler. Eger rāzī olurlarsa olurlar ve eger rāzī [12] olmazlarsa qorlar giderler. Pes bu şehir ḥalkı tuzı artururlar, ta anlar [13] rāzī olunca. Pes hemān ki tuzı anlar getüre, bunlar daḥi kumaşı [14] getirürler.

Nīl: Bu daḥi mu‘azzam şehrdür. Nīl ırmağıñ kenārında [15] düşmüş ve Nīl Cibāl-i Qamer’den munfaşıl olıcağ, līk bahş olur ki şülüşāndur. [107a/1] Bir qaralar memleketine girer ve Muḥīṭ deñizine dökilür ve bir bahş ki şülüş [2] dür. Mısr’a uğrar iki bahş olur. Birisi Dümyaṭ’a uğrar deñize dökilür ve birisi [3] Reşīd’e uğrar Şāmī deñize dökilür. Ve bu şehir begāyet ‘imāret şehrdür [4] ve padişahlarıñ taḥtudur. Ve tağlarında altun kân var ve ehl-i [5] mağrib Selcemāse ve Ğirnāṭa’dan bunlar [مصیوف] ve yukarı buncağ ve balığ kulāğı [6] ildürler ve bunlardan altun alurlar, dönerler.

Arz-ı Nikāre: Bu daḥi gökçek şehrdür. [7] Ve vilāyet ve küyleri çokdur ve ḥalkı birbirini ağurlarlar, şatarlar. Ve bu Mağrāra [8] memleketinde şahrālar ve beriyyeler çokdur. Ve şimāline Ğāne memleket vāki‘ [9] olmuş ve cenūbunda ḥālī yirdir bahri Muḥīṭ’e degin. Ve bu Mağrāra [10] yiriniñ şarkında vāki‘ olmuş mu‘azzam memleketdür.

Ulu şehirlerinden birisi [11] **Vankara**. Ve bu memleketde altun ve dürlü tıbler çokdur. Ve bu şehir ada gibi [12] vâki' olmuş deñiz içine girmiş bir kañalı gireceği kadar karadan yol var. [13] Üç yüz mil uzunı ve yüz iki mil inidür ve şehir bu adanñ bir tarafına [14] vâki' olmuş. Kaçan ki deñiz çekile, bu halk çıkarlar ve yir kıazarlar. Allah kısmet [15] itdüğü kadar altun hâşıl eylerler. Pes Selcamâse şehrine ildürler. [107b/1] Ve anda eridüp sikke iderler. Amma bāğı ve bāğçesi yokdur. Ulu fâ'idelü [2] ağaçlar çokdur ve baķam gibi ve kâfūr gibi. Ve halk bir uğurda baydur.

Sema'ân [3] **dur**: Bu orta hâllu şehrdür. Ne büyük ve ne kiçi. Ve halk edyân-ı muhtelif [4] üzerine ve ni' met vâfirdür. Ve şimâl tarafında bir kavm var ki anlara Berber-i Doķuş [5] dirler. Hiç şehirleri ve küyleri ve meskenleri ve dınleri ve nikâhları [6] yokdur. Ve bir yirde karar tutmazlar, dâ'im gezerler. Deve çok olur. Hemân deve [7] etin ve südin yirler ve ekin ve zirâ'at olmaz. Ağaç yimişinden ve otlardan [8] yirler. Dirlik kııurlar ve hayvânât yükürmekle tutarlar ve yirler. Ve deñize [9] girerler, balık kııkarurlar.

'**Âde**: Ve bu mu'azzam şehirdür. Nil ırmağınınñ kenârında [10] vâki' olmuş. Mu'azzam bârûsı ve handaķı var ve Hâm Bin Nüh bünyâdıdır [11] ve mesken bu şehirde imiş. Ve bu şehriñ bahâdur ve zâlim ve hınzır olur [12] lar ve dâ'im Lemlem vilâyetine aķın iderler. Ve ğarb memleketine ildürler, şatarlar [13] ve andan mâ ihtiyâçların alurlar, şehirlerine gelürler. Beyâbân yimişi çokdur ve balık [14] bî-hadd olur ve pirine ekerler, bî-nihayet olur. Kalan hubûbât olmaz.

Arzû'l-Gerger: [15] Bu ğâyet mu'azzam memleketdür. Ve ulu şehrine Gerger dirler ve bu şehir [108a/1] bir ırmaķ üzerinedür. Vâki' olmuş ki şimâlınden gelür ve Ğarb-i Aķşâ tağlar [2] indan ve bu şehre ugrar. Ve sekiz günlük yol aşığa kıumlara ve mişelere [3] batar ve görünmez olur Fırat ırmağı gibi. Ve bu şehirde bî-hadd kıaralar var muhtelif [4] dınler üzerine. Ve pâdişâhları beğâyet ulu ve heybetlü ve ziyetlü ve baylarıñ [5] cemî'i giymegi ve ziyetini altundandır ve yoksullarınınñ şahtiyândur. Ve bu şehriñ [6] cenûbı ve ğarbı

cemî^c isi ma^c âdin altundur ve cemî^c i tağı ve yazısı altun [7] kânıdur. Ve bunlaruñ bir hattı yeñi bir dīvārları var. Şehrlerinden berü ki kimse [8] ol dīvārdan geçmez ve eger geçse öldürürler. Her bāzergān ki bir yirden [9] anda varsa kumaşı ol dīvār dibinde qor gider ve anlar gelürler ol kumāş [10] karşısına altun qorlar giderler. Bāzergān rāzī olursa olur ve eger [11] olmazsa dağı ziyāde iderler, ta rāzī olunca. Pes bāzergān altun [12] alur ve anlar kumaş alurlar ve eger bāzergān tama^c eylese kumāşını qoyup [13] gitmese elbetde yakında mālından, tavarından nice ol kadar ziyān eyler. [14] Tecrübe olunmuşdur ve Hindistan'da karanfil bāzārı iledür. Gāh olur ki [15] bāzergānlar altuna tama^c kıllup ol dīvārdan alur ve geçüp od qorlar [108b/1] ota. Altun od hāreyle hāşıl olur ve qaçarlar ve anlara haber olıcağ [2] ardına düşerler. Her yirde ki bulurlar öldürürler ve ol miqdār altun ki [3] almışdur. Anı alurlar ve bāki mālını qorlar giderler. Ve bu memleketde bir ağaç [4] biter ki anuñ budağından birisi eline alup bir kişi yılan delüğüne işāret [5] eyleyecek olursa, yılan tizcek delüğünden çıkar ve bir esrük gibi olur. [6] Ve ol ağacı eline alan kişiye hiç ziyān eylemez. Tutar ve ne dilerse kıllur.[7]

Arzu'd-Dehdem: Ve bu bir mu^c azzam memleketdür ve envā^c ı qaralar var bu vilāyetde. [8] Adedin Allah'dan gayrı kimesne bilemez. Ve Gerger memleketinden deñiz kırañınca [9] garb cihetinden bu şehre yoldur. Andan gelürler ve bunlaruñ pādişāhı [10] gāyetde ulu çok çerilü pādişāhdur. Ve deryā-yı muñiñde bu pādişāh [11] hükümünde çok adalar var. Ve bunlaruñ memleketinde tağ yimişi çokdur. Ve aş pişir [12] mek bilmezler ve eti çig yirler ve her hayvānı ki tutsalar birini eger bañrī [13] etini çig yirler. Dīn ve milletleri yoğdur ve iklimleruñ ortasında bir qal^c a [14] var taşdan. Ol qal^c a da bir avrat şüretin dizmişler. Cemî^c i aña taparlar [15] ve etrafından ziyāret itmeye gelürler ve gāh olur ki, bu halk hayvānāt [109a/1] ve fevākih bulmayıcağ birbirin yirler.

Arz-ı Gāne: Ve bu memleket mağribuñ şimā [2] linde vāki^c olmuş ve ulu şehrlerinden birisi Gāne'dür. Ve bu mu^c azzam [3] şehrdür ki İqlīm-i Āden'e olınmışdur ve bunu dağı Hām

Bin Nūh yapmış. [4] Ve bu iki şehrimiş kadimde bir ırmağın iki tarafında vāki' olmuş. [5] Ve cemī' i vilāyetden bāzergānlar bu şehre gelürler ve mu'āmele kıılurlar. [6] Ve tarā'if çok olur ve cemī'i tağ ve yazısı altundur, kāndur. Ve ol [7] toprağdan altun hāşıl olur ve eridüp kiremit gibi dizerler ve saqlar [8] lar. Ve Selcemāse'den bāzergān gelür. Bir yazı var ki iki günlük yoldur [9] ve şu yokdur, azık ve şuyla gelürler. İncir ve tuz ve bakır ve balık kulāğı [10] getirürler ve bunlardan hāliš altun alurlar ve dizerler. Ve bu şehrin [11] çok çerilü ve heybetlü pādişāhı var. Kaşrının maḥv-yi tıbqında bir ulu [12] taş gibi altun var ki üç yüz raıldur ve delükleri var ki pādişāh [13] larının atların ol delü ki bağlarlar. Ve eydürler ki ol pādişāh Müslüman [14] dur şimdiki hālde.

Arz-ı Kırāh: Bu bir vilāyetdür, bir günlük yol ini ve uzunı. [15] Ve bunda [مومياقيلر] var ki beş alt(1) yüz ve kıyudan artıkdur. Bir mevzi' [109b/1] vāhide de ve çevresinde bir kal'a dīvār gibi dīvār çekilmiş. Ve saqlar [2] lar ve bāzergānlara şatarlar. Ve bu memlekete ve dağı Gāne pādişāhı hüküm ider. [3]

Arz-ı Gevāz: Ve bu Venkara memleketinün yanına düşmiş cenūbdan yaña. Mu'azzam [4] ve meşhūr iklīmdür ve bu iklīimde eve şışe ma'denleri var. Ana Şışe-i [5] Gevāri dirler.

(.....) Ve ulu şehirlerinden birisi (.....) ve bu şehir bir küçücük [6] tağ üzerine vāki' olmuş. Bārūsı yokdur ve halk bir uğurdan yalıncağ [7] gezerler. Ve şuları kıyudandur ve bunda dağı şışe-i ebyazuñ kān [8] var ve bāzergānlar gelürler ve bunlara yitecek nesne getirürler ve ol şışe [9] den ucuz vāfir alurlar giderler.

(.....) Ve Gevaz iklīminde bundan [10] mu'azzam şehir yokdur. Ve begāyet çok halk var ve ekin ve zirā'at çokdur. [11] Ve vilāyet ma'mūr ve bu vilāyetde şışe ma'denleri var. Halkının çoğı [12] Müslümān'dur.

İngilās: Ve bu kadimde ulu, mu'azzam şehirmiş. Amma şimdiki hālde [13] harāb olmuş. Hemān eşeri kalmış ve hurmā ağacı çokdur. Ve bunun şarkında [14] bir tağ var ki ol tağın

dibinde bir göl var ki balığı vāfirdür. Amma [15] yılan çokdur. Ve bu tağda bir demir toprağı vaķi^c olmuş kızıl reng ki [110a/1] cemi^ci envā'ı göz ağrısına şifā-yı maḥşdur ve tūtiyādan ḥāşiyetlü [2] dūr. Ve bu İklīmu'l-Vāḥāt iklimine ulaşmış. Bir taraftan Arz-ı Kānmūriye [3] ve ma^cmūr yirinūn şimālinde vāķi^c olmuş ve Zulumāt deñizine ulaşmış ve şarkında [4] bir şaḥra düşmüş ki aña Nesir yazısı dirler. Ve bu yazıda ulu [5] yılanlar var ki her birisinūn üç dört arşun uzunudur ve yoğunluğu [6] daḥı ana göredür. Bu qaralar ki bu vilāyetdedür. Anı alurlar ve tuzıyla [7] ve yavşāniyla bişürürler, yirler. Ve mağribden bunda bāzergān bu yazıda [8] uğrayu gelür. Ve bu yazıda çok şehirler varmış qaralardan. Amma ḥarāb [9] olmuş ve ḥalk tağılmış ve Tekrur ve Sili ve Kānmuriye ortasında [10] çok yazılar var. Ve bu vilāyetde Kāmān Tağı dirler bir tağ var ki dā'im [11] anuñ ortasından yukarı bulud çıkmaz ve kimesne anuñ yukarusuna [12] çıkmaz ve hiç dirler ot yokdur bu tağda. Meger yavşan ve çevğan ola. [13] Ve bu tağda renglü taşlar var ki güneş tokuncağ göz gözün alur. [14] Ğāyet şu^cāinden ve şeffāflığından ve altında bu tağıñ [15] çeşmeler var.

Arz-ı De'āve: Ve bu mu^cazzam memleketdür. Vāsi^cül- Aḳṭār ve Nīl [110b/1] Irmağınuñ kenārında düşmüş, Nevbe memleketünūn qarşusunda. Ve bunlaruñ [2] yimegi deve etidür ve balıķ ve süd ve av eti yirler ve koyun derilerin yorlar [3] ve ṭon eylerler. Ve bu tā'ife cemi^ci qaralardur. Şavaşçı ve heybetlüdür. Ve bunlaruñ [4] iklīminde bir tağ var ki aña Cebel-i Lūbyār dirler. Ğāyetde müşkil [5] yollu uçurum tağdır ve yukarusunda bir mağāra var ki her kim ol [6] mağāraya yakın varur, helāk olur. Anuñçün ki içinde bir şa^cb [7] ejderhā var ki nefeseyle ādemi çeker. Ve bu tağda küçük yılanlar [8] var ki iki başlu. Ve eydürler, Gergere ırmağı bu tağda çıkar ve bu tağıñ [9] dibinde çok bınarlar var. Amma tizcek batar, ayrıķ bulunmaz.

Ve ulu şehirlerinden [10] birisi **Teslebe**. Ve bu kadīmde mu^cazzam şehrmış ki Ḥām yapmış. [11] Amma şimdiki ḥālde ḥarābdur. Anıñçün ki kum galebe itmiş ve evlerün başdurmış

[12] ve şuları bitmiş. Ve bu şehriñ bir tağı var ki Ğarğar tağı [13] dirler ve ol tağda beğâyet yoğun ve uzun yılanlar var. Amma ziyânlu [14] degüldür ve bu tağda qarınca var ki her birisi serçe kadarıncadır. [15]

Arz-ı Kırâre: Ve bu memleket Re'âve memleketünüñ yanında ve bu mu'tedil [111a/1] havâlu ulu şehrdür.

Ve şehirlerinden birisi **Ğadâmsıb**. Ve bu mu'azzam [2] şehrdür. Ğurmâ ağacı bî-ğadd olur ve envâ'ı ni'met ucuz olur ve miyvesi çok [3] olur. Ve bu şehirde bir dürlü şahtiyân düzerler ki aña Ğadâmisi dirler. [4] Beğâyet güzel olur. Etrâf mağrib alur giderler ve eydürler ki bu şehirde [5] sehîl tokunur ve halkı baydur. Amma beğâyet zîşt yüzlü qarılardur [6] ve 'avratları esmer ve hûb şüret olurlar.

Ārkâra: Ve bu beğâyet [7] mu'azzam ve müzeyyen şehrdür. Ve halkı zîrek ve bâlî olurlar. Vilâyet [8] ma'mûr ve abâdân ve evleri ve sarâyaları yüce ve bāğcesi bol. Ve bu şehriñ [9] halkı 'ilm-i remille meşhûrdur ki Dânyâl peygâmbereñ 'ilmi 'alemdür. [10] Bir şahş ehli Selcemâse'den hikâyet ider ki: Üç gün bir muhtelif [11] nesneyi bir yerde gömdüm ve remil avradı vardı. Kendü eliyle çıkardı. [12] Ve bu memleketde bir tağ var ki Çırçıl Tağ dirler. Anda gümüş ma'den var [13] ve bu halkıñ dirligi andandur. Nevbetle her vilâyet gelürler, anda işlerler. [14] Pes şimârda nişfini beg alur ve nişfini eller alurlar. Varurlar ve cenûbunda [15] bir tağ var ki, Tağad tağı dirler. Ol tağda çok ırmaqlar [111b/1] ve bînarlar var. Ve bu tağda demür kân var ve çok menfa'atlu otlar var. [2] Ve bu tağda eteginde bir yazıdur ki ve 'Âde memleketüne gider ve yigirmi [3] beş günlük yol berrîd var.

Arz-ı Aden: Ve bu kara yirinüñ yanında adalar [4] var. Ğurmâstânlardur. Deryâ-yı muttaşıldur ve bu memleket halkı ekşer kıyulardan [5] içerler. Ve bu arzda yimiş ağacı çokdur. Amma tût bî-ğadd olur. Hiç memleketde [6] böyle tatlı ve hûb tût olmaz. Ve bu memleketde çok şehir var imiş. [7] Amma şimdiki hâlde ekşeri harâb. Meger dūd şehri küçürek şehrdür [8] ve dirligi târedür.

Devile: Ve bu bir şehrdür. Mutavassıtu'l-hâl ki şahrâ [9] ortasında düşmüş. 'Abdullah Bin 'Ömer El-Ḥattâb (Raḍiyallahu 'Anh) bu memleket [10] fetḥ eyledi ve bu şehri ol yaptı. Ve bu şehirde naḥl, ḥurmâ çokdur ve ḥurmâ-yı [11] faḥri dirler. Beğâyet tatlu ve çekürdegi küçükdür.

Arz-ı Kemâtim: [12] Bu bir yirdür Nîl ırmağının kenârında vâḳ' i olmuş. Cümle ḥurmâ [13] stândur ve yemiş ağaçları daḥı içinde var. Ve küylar çokdur. Amma mu'azzam [14] şehirleri yokdur ve her küyde bâzâr var ve ḥammâm var ve mescid var ve bir [15] birlereyle konuşuluk eylemezler. Ve ekser bu memleket Müslümânlar'dur Mâlik [112a/1] Bin Enes mezhebi üzerine.

Eş-Şahavin: Ve bu iklim mağrib tarafından [2] Nevbe iklimine ulaşmış ve şimalinden Re'âve memleketine ulaşmış [3] ve mu'azzam giñ memleketidir. Ve ekseri şahrâlar ve otlaklardur ve ırmaqlar [4] ve çeşmeler çokdur. Ve ḥurmâ ağacı bu iklimde bî-nihâyetdür ve ḥurmâ [5] ağacına bu iklimde şâhib olmaz her kimse ki tîmâr kılar, ḥurmâsın [6] alır ve bir tarafında bu iklimün âdem-i sâkin var. Amma bir tarafında âdem [7] yokdur. Anunçün ki galebe eylemiş ekser küyların ve ağaçların almış ve Selcemâse [8] şehrine degin kumdur.

Arzu'l-Nevvebe: Bu memleket beğâyet ma'murdur. Bu iklimün [9] üç aylık yoldur ve Mısr arzına ulaşmış ve ekseri kâfirdür. Amma evkât-ı [10] Arz-ı Mısr'dan bu Nevbe iklimine Gazâyin'e varurlar. Ve Loḳmân Ḥekîm Raḥmetullah [11] bu iklimden imiş ve Zennün-i Mısrî'nün aşl(ı) bu iklimden imiş [12] ve Bilâl Bin Ḥammâme bu memleketün kıymış. Ve bu memleketde altun ma'den [13] var ve ba'z halk Naşrânîlerdür ve tonları ziynetlüdür. Ve pâdişâhları [14] var çok çerilü ve beğâyet şevketlü. Ve bu iklim iki bahşdur. Bir nâhiyyesine 'Alv [15] dirler.

Ulu şehri **Veylül:** Ve bu mu'azzam şehrdür. Ve bî-nihâyet qaralar [112b/1] bî-hadd bunda sâkindürler ve ekseri Naşrânîlerdür. Ve ḥurmâ ve bal, ni' met [2] çok olur. Ve birince Nüne dirler.

Ve ulu şehri **Nevvābe** : Ve bu dağı Veylül [3] gibi mu‘azzam şehrdür. Amma Nîl ırmağınıñ kenārına vāķi‘ olmuş ve bunuñ [4] kıavm(i) cemî‘i kıaralardur. Gökçek yüzlülerdür ve halkları dağı eyüdür. Ve bu [5] vilāyetde fil ve zürnāfa ve maymūn ve geyik çok olur ve ni‘met begāyet [6] ucuz olur ve bu şehir taht-ı mülk-i Nevbe’dür.

Di‘le: Ve buña Nevbe dağı dirler [7] ve bu şehir mutavassıtu’l-hāl şehridür. Ne büyük ve ne kiçi. Amma ‘avratları [8] begāyet sâhib-i cemāl ve hūb-āvāz ve gökçek halklu olurlar. [9] Ve cemî‘i Memleket-i Rîh’dan bunuñ çayırları gibi yokdur. Ve bu şehir halkından [10] ğayri bu memleketde ğarîbden sararık saçlı olmaz. Ve bu şehrden [11] gâh olur ki bir kıaravaş ki kıız oğlan ola Mışır’a götürürler ve üç dört [12] yüz mişkāl altuna şatarlar.

Hikāyet: Vezîr Ebu’l-Hasan Muşhafî [13] kıatında bu şehrden bir kıaravaş tutmuşdı ki dünyāda anuñ gibi hūb- [14] āvāz ve cemīle ve hūsnü’l-fāz ve ‘azūb-u mantūka ve münāsib-i [15] çevġān kimesne görmemişdi. Ve kıaçan ki şāhib vezîr oldu. [113a/1] Kıaravaşı biñ mişkāl altuna şatun aldı. Vezîr Ebu’l-Hasan eyitdi: [2] Vüzārātım ve cemî‘i mālum ġitdüġi ol kıadar baña şa‘b gelmedi ki ol [3] cāriye şatmaķ.

Zarîfi: Ve bu begāyet mu‘azzam şehrdür. Evā’ilde [4] küçürek şehir imiş. Şimdiki hâlde ġāyetde ma‘mūr ve ābādān olmuş [5] ve bu şehruñ kenārında ol göldür ki Nîl şuyu anda cem‘ olur [6] ve anda revān olur. Ve bu gölüñ yanında bir but düzmişler ki ellerini [7] göġsüne götürmüş taşdan. Eydürler ki ol zālīm kişi imiş ki [8] anda hārāmîlik idermiş ve fesād işlerimiş. Allah Te‘āla anı nesh [9] eylemiş, taş kıılmış.

Selāk: Ve bu dağı mu‘azzam şehrdür. Nevbe [10] memleketinuñ tācirlerinüñ cem‘ olıcaķ şehrdür. Bu memleketde bu yanadur, [11] gâh ve taht gibi vāķi‘ olmuş. Ve bu şehrden Münādil taġına deġin [12] alt(1) ġünlük yoldur. Ve bu taġ eteginde Mışır’dan gemi girer, Hābeş’den [13] çıkıar. Gemi bulışur ve mu‘āmele gâh muhkemdur. Ve bu şehre ni‘met vāfir [14] ve ucuz olur. Ve halkı begāyet eyü nefeslü ve kendü hāķķına rāzîdur ve teba‘-i [15] ekber-i hāmîleri bünyādıdur.

Arzu'l-Habeşe: Ve bu memleket Hicâz memleketine muqâbil düşmiş. [113b/1] Ve ötelinde deñiz var ve ekşer Habeşe Naşrâniler dîn(i) üzerinedür. Ve bu uzun [2] ve inlü memleketdür. Ba' zısı cenüb tarafında ve ba' zısı şarkında vâki' [3] olmuş ve bu Habeşe ol tâ'îfedür ki Yemen memleketine galebe kıldı. [4] İslâm'dan önden ve Ebrehe-i Ebter ki Ka' beyi yıkmağa geldi. Bu memleketden [5] dür. Ve bu memleketden hâdimler olur ki hiç iklîmde olmaz. Ve ' avratları begâyet [6] şâhib-i cemâl olurlar ve hõş-âvâzdurlar.

Ve meşhür şehrlerinden birisi [7] **Leḥbed:** Ve bu begâyet ulu şehrdür. Necâşi'nün tahtıdır. Ve bunda [8] muz bî-hadd olur ve bu şehr halkı muz ve tavuk yimezler. Ve ni' met-i vâfir ve halkı [9] begâyet müvezzin ve hõş tabi' olurlar.

Râki': Bu daḥı mu' azzam şehrdür. [10] Sâhil-i baḥr da vâki' olmuş ve halkınuñ ekşeri tüccârdur. Amma şuları [11] kuyudan olur ve ni' met etrâfdan gelür. Yakın şehrden nesne hâşıl [12] olmaz. Ve yakınında gümüş ve zıbaḳ kân var. Amma altun azdur bu iklîmde. [13]

Muḥâ'a: Bu daḥı begâyet mu' azzam şehrdür. Nîl ırmaḡınuñ kenârında [14] vâki' olmuş ve yakınında bir taḡ var ki aña Yûrs taḡı. Ve zıbaḳ ve zirnîḡ [15] ve gâyrıdan bu şehir halkınuñ dirliḡi andandur. Ve bu şehr Yemen iklîmine [114a/1] karşı düşmiş. Ve bundan mu' teberdür ki Ehl-i Habeş'e, Yemen'e bundan [2] gitdiler. Ve dâ'im bu şehirde Habeş ve Yemen halkınuñ yaraḡ ve taraḡı [3] olur. Ve bu şehre yakın bir ada var ki aña Cezîretü'l 'Aḡl dirler. Eydürler ki [4] anda bir çeşme vardur. Her kim ol şudan içse ve ' aḡlı ve fiḡnatı [5] eritür.

Arzu'l-Zil': Ve bu memleket Habeşe'nün ḡonşısıdur cenübdan. [6] Ve bu daḥı ulu iklîmdür ve çok halk memleketinde sâkin olmuşlar. [7] Amma mu' azzam şehirleri yokdur ve bâzârgâhları var ki hafta bâzârı [8] ḡurur. Ni' met ve bal ve balıḡ ve koyun ve ḡurmâ ve incir ve muz ve şeker ḡamışı [9] ve birinc bu memleketde vâfirdür. Ve halk Müslümân'dur ve ekşeri şalâḡiyet [10] ve ' iffete mensübdur. Ve çok ' ulemâ' ḡopmış.

Arzu'l-'Abe: Ve bu memleket [11] H̄abeſe iql̄imine ƙoſſıdır. Œim̄alinde H̄abeſe'yle Nevbe ortasında [12] v̄aƙi' olmiſ. Bu memlekete ve Arz-ı Caĝda ki N̄il ırmaĝıyla Ƙulz̄um [13] deñizi ortasında v̄aƙi' olmiſ. Bu memlekete Muc̄avir dirler ve bu iql̄im [14] h̄alk beĝayet ƙaralardur. Yalıncaƙ gezerler ve p̄ta ƙaparlar. Ve memleketleri [15] beĝayet v̄asi' memleketd̄ur. Amma siȳasetleri ve 'adlleri beĝayet ve t̄ucc̄arla ḡokƙek [114b/1] mu'̄amele ƙılurlar ve hiç kimesneye ta'arruz ƙılmazlar. Ve bu memleketde altun k̄an [2] var. Amma b̄aĝı ve b̄aĝcesi ucuzluƙ deḡuld̄ur. Œaħr̄alardur, aĝaçsuz ve ſuları [3] ƙuyudandur ve b̄azerḡanlardur. Ve bu memleketde bir ſaħr̄a var. Aña V̄ad̄i-ul 'Al̄aƙi dirler. [4] Varurlar ol yazı ortasında altun k̄an var. Ƙum içinde ki ol h̄alk ƙarañu [5] gicede varurlar ve altun topraĝını ol ƙum ortasında ḡor̄urler ve niſ̄an [6] eylerler. Ve ſab̄ah varurlar ve ƙumla cemi' ƙılurlar ve get̄ur̄urler. Ve ol kum ƙuyulu [7] ſuyla yurlar ve altun h̄aliſ ƙılurlar. Ve z̄ibaƙla sikke ƙılurlar ve t̄ucc̄arile [8] mu'̄amele eylerler. Ve cem̄a' atı 'Arab Rabi'̄a Bin Naz̄ar'dan bunlara muħallaƙ oldılar [9] ve bu memleketde evlendiler. Ol cihetden ot̄ur̄u izdih̄am oldı.

Ve bu iql̄im̄uñ [10] ſehrlerinden birisi (.....) İql̄im-i Ād̄in'e meſh̄urdur. Ḡokƙek mu'̄azzam ſehrd̄ur [11] ve b̄az̄arları çoƙdur ve mu'̄amele almaƙ ve ſatmaƙ çoƙ d̄uſer. Ve benderḡahdur [12] N̄il üzerine v̄aƙi' olmiſ. Amma yimiſi b̄aĝı ve b̄aĝcesi yoƙdur ve vil̄ayetinde ƙavm-i [13] 'Arabdan s̄akind̄urler. Ve t̄avarları çoƙdur ve develeri ki aña Baħt̄i dirler. [14] İki örḡüçlü develerd̄ur, beĝayet büyük ve güzel. Hiç iql̄imde bunlaruñ gibi [15] deve olmaz.

(.....) ve bu daħı v̄asi' iql̄imd̄ur ve ſaħr̄aları çoƙdur. Amma [115a/1] bell̄u ma' ruf ve yolları yoƙdur. Anuñç̄un ki cemi' isi ƙumdur. Beĝayet yumſaƙ toz [2] gibi ve N̄il d̄a'im ƙum bir t̄arafdan bir t̄arafa naƙl ider. Ve her kimesne ki bu iql̄ime var [3] sa, elbetde del̄ils̄uz varılmaz ve ḡah olur ki beĝayet üst̄ad-ı del̄il yol [4] yañılır.

Ve ulu ſehrleri **Sev̄agi**, İql̄im-i Āden'e meſh̄urdur. Beĝayet güzel [5] ſehrd̄ur ve mücemmi' t̄ucc̄ardur berr-ü baħrden. Ve bu ſehr ehli mu'̄ameleyi inc̄ü [6] ile ƙılurlar. Amma

‘adedledür ve zen bilmezler ve bu şehrde iki hâkim oturur. Birisi [7] Yahne tarafından ve birisi Mısr tarafından. Ve her ne ki hâsıl olur. Gemilerden [8] ve bâzergânlardan iki baş eyleyüp üleşürler ve Mısr hâkimine tonluk virür. [9] Mekre ve Yahne hâkim-i Habeşe tarafını şaklar ki hücum itmeyeler. Ve bal, yağ [10] ve süd bu şehirde begâyet vâfir olur ve Nekre şehriyle Hicâz ortasında [11] deñizüñ ini var. Ve bu memleketle Nevbe ve Yahne ortasında bir kavm vâki‘ [12] olmuş. Anlara Yenün dirler. Begâyet bahâdur ve iş bilici kavmdür. Ve bunlarda [13] eyü atlar olur ki etrâf-ı ‘âlemde merğübdür. Ve bunlaruñ vilâyetine bâzergân [14] lar gelürler ve envâ‘ı emvâl-i hârc eydürler ve at alurlar. Amma pâdişâh [15] larınuñ icâzet olmayınca kimesne bu iklîmde at alup çıkmaz. [115b/1] Ve bu memleket Nevbe iklîmine kınşudur deñiz tarafından. Ve bu dağı Yemen’e muğâbil [2] düşmiş muttaşıl ‘imâret ve küyler ve vilâyetlerdür. Ve bu iklîmde bir tağ var ki [3] aña Dâyûni dirler. Ve bu bir tağdur ki yidi kulesi var. Deñiz içine girmiş [4] kırk dört mil yoldur ve bu tağüñ kulesinde şehir Cevñazlar var ki [5] anlara Hirâne(?) dirler. Ve bu memleket halkı bi-hamiyyet ve bî-dîn olurlar ve murdâr-ı [6] hür olurlar. Kırbağâ ve kırtağuç ve yarasâ ve yılan ve şıçan ve toñızlan [7] kurdınu yirler ve ortalarında gayret yokdur. Şuna degin ki kendü [8] ‘avratını ayrığ kişeyle âşikâre görse nesne dimez kor gider. [9]

Arz-ı Afernağ: Ve bu memleket Yemen iklîmine karşı düşmiş. Ve bu memleket halkı [10] cemî‘i karalardan karadur ve cümlesi butperestdür. Ve halkları yüz [11] leri gibi zıştdür. Begâyet bahâdur ve bî-bâkdurlar ve şığıra binerler. [12] At ve katır ve merkeb olmaz bu iklîmde. Mes‘üdi eydür: Nâzik öküzlerin [13] gördüm. Deve gibi çöker yük ururlar. Andan soñra turur ve yünlerüñ [14] memleket oldadır ki Deryâ-yı Hind’den çıkar ve Cezîret’-i Vaqvâk [15] vâk irüşür ve Sağalat-uz Zehab iklîmine varur. Ta Yemen serhaddine degindür. [116a/1] Bî-hadd küyleri ve ‘imâretleri ve şehirleri ve vilâyetleri ve ekşer şehirleri [2] şu kırañında vâki‘ olmuş ve ba‘zısı deñiz kenârında. Ve altun bunlaruñ [3] iklîmde çokdur. Ve ekşer karalar iklîmde yağmur ve kar şovuk olmaz. Amma [4] bunlaruñ

iklīm(i) beğāyet ıssıdur ve bunların gemisi olmaz. Ve gemilere [5] 'Ummān'dan ve 'Aden'den gār ve hūrmā getirürler. Ve bunları gemiyle mu'āmele [6] iderken oğlancıkların ildürler, gemiye qorlar, giderler. Götürüp [7] şatarlar ve halkı bī-ḥaddur. Amma bir iklīmleri olmaz. Eydürler ki bunların [8] pādīşāhı üç yüz biñ kişiyle bī-siperāne ve cümle öküze binerler. [9] Ve Nīl bunların iklīminden yukarı baḥş olur. Bir tağ katında ki aña [10] Cebel-i Muḳīm dirler. Pes iki baḥş bunların iklīmine girer ve bir baḥş [11] Mısr'a varur. Dā'im dişlerine belgü sürerler ki tīz ve aynı [12] ola. Ve bu iklīmde fildişi ve kaplan derisi ve ḥarīr çok olur. [13] Ve bunların adaları var ki andan balıq kulağı çıkarurlar ve ipe dizerler [14] ve boyunlarına ve kulaklarına taqarlar.

Ve ol şehirlerinden birisi [15] **Mekend**. Ve bu mu'azzam büyük şehrdür ve bī-ḥadd ḥalāyık bu şehirde [116b/1] müctemi' olmuş. Burç bārūsı yokdur ve evā'ilde kūymış. Az az galebe [2] olmuş, şehir olmuş. Ve her ni'met ucuz olur. Amma halkının siyāset [3] ve 'adl ve temeyyüz(i) yokdur.

(.....) Bu daḥı mu'azzam şehrdür. Qadīm şehirlerdendir [4] ve bu şehir bir ulu ırmağ kenārında vāqī' olmuş ki tağlarından qopar. [5] Gelür, deñize dökülür ve döküldüğü yerde bu şehir vāqī' olmuş. Ve bunda [6] beş dürlü muz olur ki hiç memleketde olmaz. Ve bu şehir Rīḥ memleketinin [7] āhiridür ve cemī'i halkı butperestdür. Ve bu şehirde bir mu'azzam ev gibi [8] tabl dizmişler ve cendere ağaçları gibi ağaçları var. On kişi ol [9] cendereyi dönderürler. Ol ağaçlar bu tabla toqunur. Beğāyet sehmanāk-ı [10] āvāz çıkar ki üç günlük yol gider.

(.....) ve bu daḥı mu'azzam şehrdür. [11] Deñiz kırañında düşmüş ve içinde bir tatlı ırmağ akar. Bu şehirde demür kân [12] var ve bu şehrin halkı ekşer sihir bilürler. Ta şuna degin ki arslan [13] gibi kaplan gibi ve yılan gibi cāzūluğ kıllurlar. Binerler ve ellerine [14] aldurlar ve her kimseye ki dilerler. Mazarrat eydürler ve kimden dilerler ise [15] def' iderler.

(.....) Bu küçürek şehridür. Deñiz kenârında vâkı' olmuş [117a/1] ve deñiz bu şehre girmiş ve iki taraf tağdur ve iki şehr olmuş ve cemî' i [2] memâlikten gemiler gelür ve bu şehr içine girer ve birbireyle mu'âmele [3] kılur ve bu hâlkle mu'âmele eylerler. Ve bu şehirde demür kân var ve itler [4] var. Bu şehirde ki cümle yırtıcı cānavarlara gālibdürler ve bu memleket Rih'a [5] karşı çok adalar vâkı' olmuş Berende adası gibi. Ve Ceziretü'l-Betlâ [6] ve Ceziretü'l-Ḳurūd ve Ceziretü'l-Kiru ve Ceziretü's-Sakḫari ve Ceziretü'l-Ḳatrete. [7]

Arzu'l-Damādam: Ve bunların memleket(i) Nîl üzerine vâkı' olmuş Rih memleketinden [8] yukarı. Ve bu memleket halkı zenginlerle dā'im [ياغيد] ve ekseriniñ [9] vefâtı şavaşdandır ve bunların yarağı çokdur. Onların galebesi gāh [10] bunlara galebe ider ve gāh anlar bunların yarağı, şeri' atı yokdur. Hiç nesne [11] ye tapmazlar ve fil ve zurnāfa ve tāvus bu iklimde çokdur ve Nîl [12] bu iklimde bahş olur.

Sakālete: Ve bu memleket Zenginler iklimine [13] dūr. Beğāyet mu'azzam vâsi' iklimdür ve bu iklimde demir kân [14] çokdur. Beğāyet zahmetsüz hāşıl olur ve cemî' i Hindistān'a [15] demür bundan gider. Egerce Hindistān'da demir kân çokdur. [117b/1] Amma bundan beğāyet ucuzdur ve demüri yumuşakdur, eyüdür [2] amma Hindistān halkı şan'atı hūb işlerler ve bu iklimde [3] bî-nihāyet kârḥāneler var ki ve hām şatarlar. Tüccār olurlar ve Hindistān'a [4] ildür. Anda ve cilā ve şu virürler. Hindî Ḳılıç olur. Beğāyet bî- [5] nazîr olur ve bunların yiri yirlerinde öküzden artık tavar [6] olmaz. Südleri, etleri cemî' isi şıgırdandır. Ve nu'bā ve küzeziyi [7] ve cemî' i çirkîn cānverleri yirler. Ve 'acā'ib dünyādan birisi [8] budur ki bu iklimde altun kânları var. Beğāyet fāşdur ki kân [9] içinde altun pāreleri bir misḫāl ve iki misḫāl ve üç misḫāl [10] bulunur ve bunların altuna iltifâtı yokdur. Tüccār eṭrāftan [11] bakır getirürler ve altun alurlar ve bunlar bakırı altundan pek [12] severler ve altun kāmına şol kadar meşgūl degüldürler ki demüre. [13]

Cidde: Ve bu memleket müşterek memleketdür. Hābeşe memleketine [14] karşı düşmiş. Hemān ortada deñizüñ ini var ve mu'azzam [15] şehirlerinden birisi.

Ka'be: Ve bu qadım Őehrdür ki İbrāhīm [118a/1] Hālīl ve oğlı ve İsmā' il Peyđamber yaptı 'Aleyhim. Ve cemī'ci memleket(i) [2] 'alemün mađşūdudur. Ve ulu mevsim vađt-i Hacer'dur. Zī'l-ħicce ayınuñ [3] onunda ki Mīne bāzārı turur ve eđrāf-ı 'ālemün qumaşı anda Őatatur. [4] Ve bir vađt dağı Receb ayındadır amma bu qurū Őehrdür. Bāđı ve bāđcesi [5] ve ekini ve yimişı yoğdur ve fevākih ki anda bulunur. Cümlesi tağdan gelür ve cemī'ci [6] ĥalkı bay ve bāzergānlardur.

(.....) Bu Őehrün ortasında vāki' [7] olmiş ki İbrāhīm Peyđamber oğlı ve İsmā' il yaptı. Ve Ka'be'nün çevresinde [8] mu'azzamdurlar ve İsmā' il Peyđamberün ve anası Hācer'ün (Hayrullah-i 'Anhā) [9] qabri Hacer'dedir ve bir rivāyetde budur ki Ka'be muvazzi' ādemdür. Peyđamberün [10] türbesi yiridür ve yapılmışdı taş ve balçıqdan. Tūfānda yıkıldı. Őīle ĥarāb [11] kıldı tā Hālīlullah zamānına değin ve bir qūlda ol mevzū'da Beytü'l-Ma'mūr [12] var idi. Tūfān-ı Nūh'da göge çıqdı ve yiri ĥarāb ve 'ātl kıldı tā İbrāhīm [13] peyđamber zamānına değin. Ve Ebu Qabīs dağı Mekke'nün çevresinde vāki' olmiş [14] ve ba'zısı Mekke'ye girmiş. Ve bārūsı begāyet muĥkemdür. Ve pādişāhınuñ qaşrı [15] ĥarbi Mekke'nün üç mil yolda ĥurmā ağağı çoğdur ve ekşer 'Arab [118b/1] Mekke pādişāhla āndlu Tāif gibi ve 'Afīfū Benī Ebū Bekr gibi. [2] Ve Tāif de Menāzil-i 'Arab'dur. Bāđı ve bāđcesi çoğdur ve eyü şuları var. Ve bu [3] Tāif, Cebel-i 'Arafāt üzerine vāki' olmiş ve Beni Sa'd ki Qabāil-i 'Arab'dan [4] bunlardan ekşeri yoğdur. Bu tağda olurlar ve ba'zı Qabāil-i Hindlī'den [5] bu tağda sākındür ve ĥarb memleketinde bu tağdan şovuğ yir yoğdur.

Ve ĥicāz [6] Őehrlerinden birisi (.....) ki āna Medīnetü'r-Resūl dirler. Hāzret-i Resūl [7] āna Tayyibe ad qomış ve Ravza-i Resūl ve Ebu Bekr Őiddiđ ve 'Ömer Bin El-Ĥattāb [8] bundadır. Ve bu dađı gökçek mu'azzam Őehrdür. Çevresinde berk bārū ve burç [9] çekilmiş. Çevresinde ĥurmā bostān bī-ħaddur ve bu Őehrün ĥurmāsı begāyet [10] ĥūbdur ve çekürdeđi kiçidür ve çevresinde qal'alar var. Hāyber'dür ve Nezīr ve Fedk [11] ve

Qırılağa gibi ve meşhür şehrlerinden birisi Vādī'ul-‘Annī’dür. Ve bu yazıda [12] çok hurmā ağacı var ve Menāzil-i Qabāil-i ‘Arab’dur ve bir tarafında Vādī-uş Şafrā’dur [13] ve bu Mezāri‘-i Naḥlistān’dur ve bir tarafında Yanbū‘u’dur. Bunda daḥı ekinler [14] ve naḥl ağaçları ve ‘Arab qabāilesi var. Vādī-ul Qariye ve ol daḥı Menāzil-i ‘Arab’dur. [15] Bir qal‘ adur taḡlar ortasında ve taḡlarda çok maḡaralar yonmışlar ve ‘Arab [119a/1] sākindür. Ve Benk daḥı hūb yirdür. Topraḡı yeşil ve taşdan bir qal‘ ası [2] var muḥkem. Ve Qabāil-i ‘Arab sākindür. Eydürler ki Aşşābu’l-Kehf şehri [3] budur ve bunuñla Vādī’ul-Qariye ortasında Qabāil-i Laḥm ve Cüzām ve Cehīne [4] ve Merīne vāqi‘ olmış ve bunlar daḥı ‘azīm çok ‘Arablar’dur ve Medīne’nün [5] tevābi‘ inden birisi daḥı Qadek’dür ve bu qal‘ a vilāyetidür ki Resūl Ḥazret-i Şal‘im [6] hāş ad qomışdur, kendüye ve Ehl-i Beytine. Ve Medīne ve ol şehrdür ki [7] Mūsa Peyḡamber Mısr’dan qaçan bunda geldi ve Şu‘ayb Peyḡamberi bunda buldı. [8] Ve Medāin Quyusu ki Mūsa Peyḡamber şu taratdı ve Şu‘ayb koyunların şürdi, [9] bundadır.

(.....) Bir taḡdur ki bu vilāyetde vāqi‘ olmış ve dünyanuñ [10] ma‘mūrında bundan büyük taḡ yoḡdur. Anuñçün ki bunuñ ibtidāsı Şām’dandur [11] ve anda Cebel-i Bükālnebān dirler. Pes Ḥaşm’e irüşür ve anda Cebel-i Nehr dirler. [12] Ve andan Lāzqiye ve Beriyye ve Medniyye varur ve anda Cebel-i Likām dirler. Andan [13] soñra Āmed’e şehrine varur ve cezīre irüşür ve anda Cebel-i Silsile dirler. [14] Pes bunda iki qısm olur. Bir baḡş Bābe’l-Lebvāye varur ve Cebel-i Fīne ulaşur. [15] Ve bir baḡş şehrüde ulaşur ve andan Qame-i Kāşāne varur ve andan Rey iqlīmine [119b/1] varur ve andan Dīlim taḡlarına ulaşur. Andan soñra çekilür. Sāhil-i [2] baḡrdan Hevārizm’e varur ve andan Qārnis’e irüşür. Pes Belād-ı Sās ve Arz-ı [3] Ferḡān’a irüşür ve bunda Ferdūş taḡına ki Çin deñizinden çıkar. Bu daḥı [4] Kūsürā’ya irüşür ve Teşne iqlīmine varur ve anda iki baḡş olur. Ve birisi [5] Teym ve Lābke girür ve āḥir Teşne iqlīmine varur ve cemī‘i Semerqand’uñ şular [6] bundan çıkar ve Muḥiṭ deñizine irüşür. Ve bir baḡş Hūzḥān ve Tālīkā’ya [7] varur. Pes Mervü’l-Zerd ve Tūs

ve Nîşâbūr'a varur. Pes Bedeḥşân tağlarına [8] varur ve Hindistân iqlîmine girer ve deryâ-yı muḥîṭ dökülür.

(.....) [9] Yemen ortasında (.....) dirler bir şehri Cevñaz ve Raḫm dibinde vâқи' olmuş. [10] Çeşmeler ve ḫurmâ ağaçları ve ekinler çokdur. Ve kaçan ki Ḥaccâc-ı Yūsuf Arz-ı [11] 'Arab'a emîr oldu. Bu şehri görmege vardı. Yakın varıcaḫ şordı ki bunda hiç şehri gözükmeyiz. [12] Eyttiler ki şehri ol depenüñ altındadır. Eytdi: Bir şehri ki depeyle gizlene. Lâyıḫdur [13] ki hiç aña varmıyalar ve döndi gitdi.

(.....) Bu daḫı mu'azzam yirdür. Ḥicâz'la [14] Yemen ortasında bir uğurda bâḫı ve bâḫcesi ve yimişdür. Ve bu arzda envâ'ı 'Arab [15] sâkindür. Ve Ḳaran ki Üveys-i Ḳarani'dür, (Raḫmetullahı 'Aleyh) andandur.

(.....) [120a/1] Ve bu memleket Nevbe iqlîmine karşıdur ve ikisinüñ ortasında deñizüñ ini var. [2] Fâşıla ancak Vâlorü zamânında Yemen ile deñiz ortasında çok şehrlere varmış [3] ve vilâyetler varmış ve bir taḫ deñizle ol şehrlere ortasında ḫâyal imiş. [4] Tebba'lardan birisi delmiş ki ol şehrlere şu şala ve düşmânlarını helâk kıla. [5] Ol taḫı aşmış. Şûḫût eylemiş ve ol şehrlere almış ve ekşer Bilâd-ı Yemen [6] daḫı almış ve bî-ḫadd memleket ḫarâb kılmış ve çok ümmetler şu içinde kalmış. [7] Ğarḫ olmuş.

Ve Yemen'ün adli şehrlere birisi (.....). Ve bu mu'azzam ulu şehrdür [8] ve vilâyet ve küyleri çok, yanında bir ırmaḫ akar ve cemî'i vilâyetden ve eṭrâf [9] Ḥabeş'den ve Ḥicâz'dan ve 'Irâḫ'dan ve Mışır'dan tüccâr bu şehre cem' olur. Almaḫ ve şatmaḫ [10] çok olur ve ḫalkı Müslümânlar'dur.

(.....) Bu daḫı mu'azzam muttaşıl-ul 'imâret şehrdür. Ve ḫayrât [11] çokdur ve hevâsı mu'tedil, ne ıssı ve ne şovuk. Ve Yemen memleketinde bundan ḫadîm [12] ve ulu şehri yokdur. Ebu Kerb Zâmîrî'nüñ bünyâdudur. Bârûsı muḫkem ve taḫt [13] gâhdur. Yemen pâdişâhlarınuñ ve ḫaşr-ı 'amdân ki Nu'mân Bin El-Munzar için semâr [14] yaptı. Bu

şehredür ve eṭrāf-ı ‘ālemde bundan kumaş getirürler ve yanında [15] bir ırmağ akar ki Merḥîr tağdan gelür ve bu Merḥîr tağı bir tağdur. Bu şehriñ [120b/1] şimaline vâkı‘ altmış mil yüksekligidür ve bu şehirde akarşu ve bāğ [2] ve bāğce çokdur ve vilāyet ve küyleri ma‘mūr ve galebedür. Ve ress ve za‘ferān [3] çok olur ve eṭrāf ‘Ummān’a ve ‘Aden’e ve Hind’e, Sind’e gidür.

‘Aden: Ve bu laṭîf [4] şehrdür. Küçürek vādî büyük anuñün meşhūr olmuş ki bendergāhdur. Hem [5] Ḳulzüm’de ve hem Hind deryāsından cemî‘i vilāyete Çin ve Hıṭāy’ [6] dan bu şehre gemiler gelür ve envā‘î zera’îf getirürler. Ḥarîr ve gemḥā [7] ve misk ve ‘ūd ve ‘anber ve gāliye ve şandal ve boyaç ve helîle ve ıssı otlar [8] ve ābanōs ve envā‘î kumaşlar ki otdan ve balık tüyünden ve sâ’irden [9] toğunmuşdur. Getürürler ve bundan ‘ıvaz ayrığ kumaş alurlar ve altun alurlar, [10] giderler. Ve şimalinde bir tağ çekilmiş deñizden ta deñize degin ve iki [11] tarafında iki delük var ki ol delüklerden girürler, çıkarlar ve bu ‘Aden’le [12] Rîḥ ortasında dört günlük yoldur.

(.....) Bu dağı mu‘azzam gökçek [13] şehirde yumuşakda vâkı‘ olmuş, akarşuları çokdur. Ve envā‘ı fevakih [14] ve bāğlar ve bāğceler çokdur ve bunuñ kara üzümü meşhürdür. Eṭrāf-ı ‘āleme [15] armağan gider. Her biri ḥurmā gibi olur ve bunuñ vilāyetinde bir kaşaba var ki [121a/1] aña Anîk dirler. Halkı sāḥir ve cāzūlardur ve sihir ile ādemi timsāḥ [2] eylerler ve iri ‘avrat kıllurlar. Ve Yemen memleketinde çok kal‘alar var. Beğāyet ḥaşındür. [3]

(.....) Bu dağı bir kıt‘adur. Yemen’den, Ḥicāz’la Yemen ortasında [4] vâkı‘ olmuş. Ve Ḥadd-i ‘Arab’dan Ḳulzüm deñizidür ve şarğdan tağlardur ve çok [5] şular ve ırmağlar var bu vilāyetde.

Ve şehirlerinden birisi (.....). Ve bu dağı [6] Medīne’ye beñzer. Yağmur şuyundan [كازيرلر] ve çeşmelerdür ve bir mu‘azzam [7] kıyusu var. Ğāyetde derin ve şuyu çok. Ve bu şehirde

bir ağaç var ki aña Tälce-i [8] Emlak dirler. Sögüd ağacına beñzer ve ol ağaç haddur, Hicâz'la Yemen [9] ortasında.

(.....). Ve bu memleket dahı Yemen'e ta'alluk tutar ve bu çok vilâyetdür. [10] Muttaşıldur birbirine ve muhkem kal'alar var. Çok bāğ ve bōstān ve yimiş ağacı [11] ve çeşmeler ve ırmaqlar var bu vilâyetde ve halkı bed i' tikād ve melhadlardur. [12]

(.....). Bu dahı gökçek şehrdür. Mutavassıt ve kadimde ulu şehrmiş [13] ve bir mu' attala ve kaşrmışdı ki kıranda gelmişdür, bu vilâyetdedür. Harāb [14] kalmış ve mu' attal olmuş.

(.....) Ve bu Yemen ikliminüñ şarkında [15] vāki' olmuş ve buña Bilād-ı Aşhābe'r-Rās dirler ve şehirleri kadimde mu' azzam [121b/1] şehrmiş ve şehrine dahı Er-Rās dirler. Irmağınun adına meşhürdür, [2] harāb olmuş. Eydürler ki taş yağmış ve şimdiki hâlde taşlıkdur. [3] Ol vilâyet begli.

Sebā : Bu ol şehrdür ki Allah Te'āla Qur'an'da ögmiş ki: [4]

لَقَدْ كَانَ لِسِبَاءٍ فِيمَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ⁴

[5] āvā'ilde begāyet mu' azzam şehrmiş ve çok tavā'if Ehl-i [6] Yemen'den bu şehirde müctemi' olmuş ve bunun şehrine Māzet dirlermiş māliki'nün [7] adına. Ve Nāgāhsil-i 'Arīm gelmiş, harāb olmuş.

Ve āşl hikāyet budur ki [8] bu şehirde bir kähin 'avrat varmış. Düşünde görmüş ki nāgāh bu şehre bir [9] bulut gelür ve ra'd ü berķ hāşıl olur. Pes gökden od dökilür ve bu şehir [10] yakar ve kül eyler. Çün uyğudan uyanmış adına Büzüsī dimiş ve ta'bir kılmış [11] ki bu vilâyete bir қаза-yı āsümānī irüşür. Pes maşlahat oldur ki taķdir-i mülk [12] ve esbābımız var ise satalum ve bu şehrden gidelüm. Pes iri тұrur ve Sedd-i [13] Māriye varur ve bu Sedd oldur ki Loķmān-ı Ekber ki Şeddād qarındaşıdır. 'Ād [14] oğlı yapmış, deñizle Sebā

⁴ Sebe Suresi,15.

iqlîminüñ ortasında taşla ve kurşunla ve demir [15] yirle bir fersah uzunı ve bir fersah ini. Ve bu Sedd kapular kılmışdı demirden ve [122a/1] pencereler ki şu mikdâr hâcette gelürdi. Pes çün ‘Ömer ki ol kâhinüñ [اريد] [2] Sedd’e vardı. Gördi ki bu Sedd yanında bir gözsüz sebek bir taşı ayağınla yuvalar [3] ki iki kişi yuvalamaya. Pes ‘Ömer begâyet korkmuş ve gelmiş. Cemî‘i emlâkin şatmış ve gitmiş [4] ve müddetde soñra Allah Te‘âla emreyle bu şıçanlar bu Sedd’i delük delük kılmış [5] ve nâgâh şükût eylemiş. ‘Alîü’l-Fefle bu vilâyet başmış ve cemî‘i halkı ğarķ [6] eylemiş ve bu memleket ‘imâretiñin cemî‘i dünyâda bundan gökçek yir yoğmış.

Şuna degin [7] ki altı aylık yol bu iqlîm bâğı ve bâğcesi ve evler ve saraylarmış. Gölge yire düşmezmiş [8] ve hâtûn kişi ilinde kiştiye görmüş ve bağlar ortasında sepedle kendü [9] düşen yimişden tolarmış ve cemî‘i bu bağlar birbirine muttaşılmış ki bu altı aylık [10] yol birbirinden çerâķ yakarlarmış. Ve bu memleketde herkeze yılan ve çıyan ve ‘akreb [11] ve bit ve büre ve sivri siñek ve kıara siñek olmazmış. Ve her ğarib ki bu memlekete [12] gelse tonundan bit ve büre dökilürmiş. Pes Sîl’den soñra Şeyle [13] ğarâb olmuş ki İlğun ağacından ve çeğân otundan ğayri nesne olmaz. [14]

⁵ ما قال الله تعالى ذلك جزيناهم بما كفرو و هل نجازى الا الكفور

Ve kıaşr-ı [15] Süleymân ve kıaşr-ı Belķis bu memleketde yatmış ve bu memleket eben ‘ancedd Belķis memleketi [16] dür ki Süleymân Peyğamberüñ hâtûnidur. Ve bu iqlîmde bir mu‘azzam tağ var ki kimesne [122b/1] anuñ başına çıkmış degül illâ çok zahmetle. Ve ol yukaruda çok küyler [2] varmış ve envâ‘i fevâkih ve ırmaqlar ve ğâyetde ucuzluk ve ni‘met boldur. [3] Ve ol tağda ‘akîk taşı ve ğamiyyet taşı çokdur. Ve taşa [رسی] bu [4] taşlaruñ örtülmüşdür. Pes bilen kişiler alurlar. Aña cilâ virürler, hûb aħcâr [5] çıkar ve bu tağda gevenlik ağacı çokdur. Ve bu tağ yanında bir tağ yine var ki [6] aña Cebelü’l-Kamer dirler.

⁵ Sebe Suresi, 17.

Anuñçün ki dibinde bir taş var. Degirmi kamer şüretinde [7] ve bir taş dağı var ki deñize irüşmişdür ve bunuñ karşusunda ‘Ād kavminüñ [8] memleketleridür.

El-Ehkāf: Bu kumdan dallardur ve taşlardur ve ortasında [9] ba‘z küyler dağı var. Hazer-i Mütla ‘Ummān ortasında vāki olmuş [10] ve Ya‘lī kitābında eydür: “**Şevākīb-ul Beyān Fī’l-kaşāş-ul Kurān**” dur.

Hikāyet: [11] Rivāyet ider. ‘Abdullah adlu bir kişi Mu‘āviye Bin Ebi Süfyān hilāfetinde [12] ve kumlar içinde devesini yatırmış. İsteyü gezerken nāgāh bir şehre irüşdi. [13] Beğāyet mu‘azzam ve bārūsı ve burcu yüksek ve kaşları ve çehartāqları [14] beğāyet yüce ve hiç āferīde içinde sākin yok ve bu hişāruñ iki çapusu [15] var. ‘Ūd ağacından muraşsa‘ altunla ve yāķūtla ve la‘l ve zebercedle ve firūze [16] ile. Pes girdi bu şehre, gördi ki bī-nihāyet çehartāqlar ve bāğlar ve bāğceler [123a/1] ve cümlesinüñ üzerine altundan ve gümüşden ve cevāhirden envā‘ī [2] kaşlar yapılmış. Altun direkler üzerine muraşsa‘ cevāhirla ve her kaş üzerine [3] ğarfe altunla ve gümüşle ve cevāhirla yapılmış ve tonları meşkten ve ‘anberden [4] ve envā‘ī tabiīden. Pes ol altunlardan ve envā‘ī cevāhirden misk-ü ‘anberden [5] getür ve bildügünce aldı ve çıkdı. Şehrine geldi ve bu haber Mu‘āviye’ye [6] degdi. Anı okudu. Mu‘āviye kātına geldi ve haber virdi. Pes Mu‘āviye Ka‘bu’l [7] Aħbār’a bu aħvālden sū’āl eyledi ki hiç bu vaşfla şehir var mıdır? Eyitdi: Benim gümānım [8] yoğ idi ki bunu benden sū’āl eyleye. Pes belki ol şehir oldur ki Şeddādīn-i [9] ‘Ād yapıdı ve diledi ki anda sākin ola. Pes vardı ki ol şehre gire bir [10] ayağı üzengüde ve bir ayağı yirdeyken Allah Te‘āla emreyledi. ‘Azrā’ıl cānın [11] kabz eyledi. Pes ol vefāt itdi ve bu şehir halkı gözden gizlendi. Allah [12] emriyle Tūrit’de gelmişdür ki bir kişi bu ümmetden ol şehri göre ve eger ol [13] kişi varsa, bu zamān da bu kişidür ki senüñ kātında oturmuş ve cemī‘i [14] ‘alāmet ki Tūritde mezkūrdur. Bu kişide var. Pes Mu‘āviye aħvālden [15] haber virdi. Pes Ka‘b-ul Aħbār’dan şordı ki Şeddād kanda medfūndur? Eyitdi: [123b/1]

Oğlu anı ve Házarmüt tağlarında defn eyledi ve anda bir mađārada [2] dur ve yine bu kitābda ba‘ lı ider.

Hikāyet: Bir ŐaŐŐ Ehl-i Házarmüt‘dan aña [3] Nizām dirlerdi ve bir ŐaŐŐ dağı biliŐince Házarmüt tağlarında [4] gezerken bir mađāra gördiler ki nerdubān ayakları yüz ayak nerdubān [5] idi. Her birinün yüksekliği bir ādem boyunca nerdubāndan indiler. Bir [6] zīr-i zemīn dirler. Yüz arŐun ve yüz yir zemīn [صدرنخده] bir tađt [7] vardı, yüksekliği kırk arŐun. Bir ŐaŐŐ bu tađt üzerine yatmıŐ ki [8] tamām tağta talū olmuŐ ve üzerine envā‘ī altunla tōkunmuŐ kumaŐlar [9] örtmiŐler ve bir muraŐŐa‘ tāc baŐında ve üzerine bir nev‘i yazı yazılmıŐ. [10] Ol tācı ve ol menbūh tōnlardan ve ba‘ zısın aldılar ve gördiler. [11] Bu zīr-i zemīnün bir tarafında bir aydınlık var ve aradılar bir yol buldılar. Sevāhīl-i [12] deryādur, bir zamān anda tevaŐkuf kıldılar. Bir gemi geğdi, ol gemiye bindiler. [13] Őehrlerine geldiler ve ol mađāra Őeddā Bin ‘Ādin kabridür.

Arzu‘t-Tađire: [14] Ve buña Arz-ı Mihre dirler ve bu iklīmde bir kaŐ kabile ‘Arab sākındürler [15] ve bunlara Mihre-i ‘Arab dirler. Ve bunların develeri var ki cemāldē [124a/1] ve hūsnde hiŐ vilāyetde olmaz ve tavarı ve meyveleri çok olur. [2] Ve cümle tavarları balık yirler ot yirine. Ve bu ‘Arab‘un dirliği hūrmādandır. [3] Ve herkez buğday bilmezler ve eđer bu ‘Arab‘dan birisi bir ğayrı Őehre varsa [4] buğday itmegin yise Őayru olur. Ve bu memleketün yedi yüz mil uzun [5] ıdur ve yigirmi beŐ mil inidür. Ta on mile değin cemī‘isi tağlardur [6] kumdan.

Arz-ı ‘Ummān: Ve bu memleket dağı beđāyet ma‘mur ve abadāndur. [7] Bāđları ve bostānları ve yimişler(i) çokdur. Amma beđāyet ıssı memleketdür ve bu [8] memleketde bir dürlü yılan var ki her kimesneyi ki ursa fī‘l- [9] hāl ŐiŐer, ölür. Ve eğer bu yılanı tıtsa ve bir muhkem kaba kosa ve bu [10] memleketden çıkarsa dağı kabını aŐsa, içinde hiÇ nesne bulmaz. Ve bu [11] memleketde küçücük cānavar kene gibi kaÇan ki bir kişi ıŐırsa tizcek [12] ŐiŐer ve kurd düşer ve dā‘īm ol kurt ayırdın yerün çevresin çürüdür. [13] Ta ādemün

içine varur, öldürür. Ve bu memleketde maymūnlar bī-ḥadd ve ekinlerin [14] ve yağların ḥarāb eyler ve yaluñuz ādemi helāk eylerler ve ekşer silāḥ [15] getürmeyince anlardan ādem geçmez.

Ve bu ‘imāretūñ ulu şehirlerinden birisi [124b/1] **Şūr-i Fela‘āt**’dur. Bu iki şehrdür. Gemiler bu maḳām da ġarḳ olur Fārs [2] deñizinūñ sāḫilinde. Ve ḫalkı kıyudan içerler ve anda incü mā‘den vardur. [3] Ve yakınında bir tağ vardur ki deñiz içine girmiş ve ū içinde yatmış. Ve bu [4] tağūñ ötesindeki ū içindedür. Şıdḳ yirleri andan çok incü [5] ḫāşıl olur. Evā’ilde cemi‘i vilāyet Sind ve Hind ve Ḥabeş’ūñ gemileri [6] bundan gelürdi ve bāzergānlar bunda mu‘āmele kılurdi. Şimdi ki ḫālede [7] gemi bundan munḳatı‘ oldı. Sebeb oldur ki Fārs deñizinde bir ada var ki [8] Yets adasıdur dirler. On iki mil uzunı ve on iki mil ini ve Kīş [9] şehri bu adadadur. Pes bu şehirde bir ḫākim Zālīm-i Kıpdī ve çok gemiler [10] yaraḳladı ve çeri dizdi. Ve her kim ki bu taraftan geçerdı, ölürdi. Pes [11] Bu Ehl-i Nevāḫi cemi‘i zi‘āf oldılar ve hiç mālları ḳalmadı. Bundan [12] ötürü gemiler kesildi. ‘Ummān’dan ve yol ‘Aden’e düşdi. Ve bu adanūñ ini [13] Ḳāmdüz vilāyetine ve Hindistān’a varur. Bu zamānda yağma kıılır, getürür [14] ve hiç kimse münādemet idemez. Anunçün ki elli gemi var. Bir ağaçtan dizilmiş ki [15] her birisine yüz elli ādem şıḡar. Ve bir adada envā‘ı yimişler çok olur. [125a/1] Ve incü mā‘deni var bunuñ yakınında.

Arz-ı Yemāme: Ve bu Bilād-i Ṭam ve Ḥadisī’dür. [2] Zirḳakāme memleketidür. Ve bunuñ ḫikāyet oldur ki bu Ṭam ve Ḥadis [3] iki ḳabīledür. Ġarīb-i ‘Ādiye’den ve bunlarūñ bir meliki vardı, ‘Amālīḳ’dur. [4] Beḡāyet zālīm ve bī-dīn, ḳaçan ki memleketinde bir kıızı ere virseler, ol melik [5] kıızlığını alurdi. Andan soñra erine virürdi. Pes Ḥadis ḳābilesi bu [6] ḫareketden ‘ārlandı. Ve Esved adlu bir re’īsleri vardı. İttifāḳ kııldı [7] lar ve kıılıçların ḳum içinde gömdüler. Ve bu meliki ḳonaḳlıḡa ḳodılar. Çün [8] ta‘ām yidiler ve şarāb içdiler. Esrüklük ḫālinde kıılıçların ḳumdan [9] çıkardılar. Bu meliki cemā‘atıyla bir uğurdan kırdılar ve ol ‘Amālīḳ’dan hiç [10] kimse ḳurtulmadı. Meger birisi ki Rammāḫ dirlerdi.

Kaçdı ve Yemen pâdişâhı [11] Hâssân'a vardı ve Hâssân'dan meded diledi. Pes Hâsân çok çeri cem' [12] eyledi. Bu Ramâhla vilâyetine göç kıldı. Çün Yemâme memleketine [13] yakın geldi. Eytdi: Bu şehrdede bir 'avrat üç mil yoldan âdemi görür. [14] Pes Hâssân emreyledi: Her kişi topraktan birer ağaç kıopardılar ve öklü [15] öğüne kıtdılar ve yürüdiler. Pes Zirka bağıdı, eytdi: Görürüm ki ağaçlar yürür [125b/1] ve bunda gelür ve bir ağaç ardında görürüm. Pes ol kavm anuñ sözüne inanmadılar. [2] Hâssân irüşdi, çeriseyle ve bu Cemâ'at-i Tam ve Had. Pes helâk eyledi [3] ve Esved kabilesine virdi. Ve bu Zirka kıtdılar, gözün kıçardılar. [4] Gördiler gözünüñ cemi'i tamarları sümikle topludur. Ve Yemâse ikliminde [5] bir dere var ki aña Kıaya deresi dirler ve bu vilâyet derenüñ tarafına vâki' [6] olmuş. Mu'azzam nâmdâr şehirleri yokdur.

Arzu'l-Bahreyn: Bu Hâzermüt ve Başra [7] arasında vâki' olmuş ve Kıarâmuğa ki melhadlardır. Ekşeri bu memleketden Kıpdiler [8] ve ol şehirleri Hişre'dür. Ve bu Bahreyn'ün ol memleket şehridür ki kıçi şehrdür. [9] Hürması çok ve şuyı az ve halk bed fa'1 ve nâkış ve ğarīb düşmân mutavassıtu'l [10] hâl. Ve bunda sünüler dizerler ki aña Dimâh-ı Hattabe dirler. Beğâyet [11] hûb olur.

İhsâdur: Ve bu şehrdür sâhil-i baħr da. Fârs'da vâki' [12] olmuş. Hürmâ bostân ve meyvesi ve devesi bî-hadd. Amma ayrıķ yimiş olmaz. Ve chl-i [13] bî-i' tikâd ve Kıarâmuğ bu şehrdeden kıopmuş.

Kıta'a: Bu küçük şehrdür. Fârs [14] deñizinüñ kenârında vâki' olmuş ve bu şehirle Başra ortasında bir şahrâdur. [15] Hârâb ki hiç 'imâret yokdur. 'Arab anda yâzın kıara evle oturur. Ve bu Bahreyn [126a/1] vilâyetinüñ 'imâline ve tevâbi' inden çok adalar var.

Birisi **Cezîreü'l-Hârik.** [2] Ve bu bir adadur ki bāğı, bāğcesi ve şuları çokdur ve envâğı yimişler bu ada da [3] biter. Ve şular üzerinde degirmenlardır ve çeşmelerinden birisi 'Ayn-ı Ğadâde'dür [4] ve 'acâ'ib dünyâdandır. Anunçün ki bunuñ ağzı deñiz şuyuyla beraberdür ve derin [5] ligi elli arşundur. Ve hiç şekk itmemişler ki menba' ı deñizdendir.

Bā-vücūd ki [6] şuyu beğāyet tatludur. Ve bu adada ğavvāsıların re'îsleri sâkindürler ki [7] incü çıkarurlar.

Arz-ı Kâzım: Ve bu dağı hayl vilāyetidür ve ğalebe ādem sâkindür. [8] ‘Arab’dan ve Kâzım’e bir kal’adur. Bir tağ depesinde ve bu kal’adan ta deñiz [9] kenārına degin çok yazılar var ve şahrılar var. Amma hiç ‘imāret yoğdur. [عرقرا] [10] ola, sâkin olurlar bahār mevsümünde. Amma karşıusunda deñizde adalar [11] var. Ve bu şahrılarda ve adalarda sâ’ir avkāt-ı bahārdan ğayrı hiç [12] birinci bilinmez, ādemden hayvāndan. Anunçün ki tatlusu kaṭ’ā yoğdur. Cemî’isi [13] ğarābdur.

Arzu’s-Sind: Ve bu beğāyet mu’azzam memleketdür. Ve ğarbında Bahreyn iklīmüdür [14] ve şarkında Hindistān iklīmüdür. Ve mu’azzam ırmağlar ve yazılar ve şahrılar [15] bu iklīmde vāki’ olmuş. Ve şehrleri çoğdur ve bu memleket iki kısmdur. Bir kısmına [126b/1] Elān dirler. Sind’dür ki İklīm-i Āden’e meşhürdür ve bu şehre Manşüre dağı [2] dirler. Uzunı ve ini bir mildür ve ma’ mür ve ābādān şehrdür. Eṭrāf-ı ‘ālemde [3] bāzergānların mağşadıdır. Ve bāzārları ārāste ve almağ ve şatmağ fā’idelü [4] ve çoğ ağçelü ve her ağçesinün ağırı beş dirhemdür. Amma yimiş, ğurmā ve şeker [5] kāmışı ve ekşi alma var. Ancağ ve ğalkı beğāyet maldardur ve Ehl-i Ten’am dirler. [6] Ve eyyāmda ğünler var ki hiç bāzāra varmazlar ve kesbe meşğül olmazlar. [7] Meger teferruce ve ‘ayşe meşğül olurlar. Ve bu şehr beğāyet ıssı olur. Ve bir mu’azzam [8] ırmağ var ve bu şehrde. Ve bu ırmağ Ṭaberistān tağlarından kopard ve Rey [9] yakınında gelür. Anda iki kısm olur. Birisi bu şehre gelür, birisi Şirāz’a gider. [10] Pes döner gelür, bu kısma ulaşur. Bir olur ve bu şehr Manşür’dur. Anki [11] yapmış. Beniü’l-‘Absās’dan ve bu Manşür dört şehr yapmış bir Ṭālî’ üzerine ki [12] herkez ğarāb olmaz. Birinci Manşüre’dür ve bunların dilince Emîr-i Pāre dirler. [13] Ve ikinci ‘İrağ’da Bağdād’dur ki Dārü’s-Selām ve Dārü’l-Ħilāfe dirler. Ve üçüncü [14] Mağmaza Şām vilāyetinde, dördüncü vağı’a Değazine iklīmünde [15] El Mevlitān’dur. Ve buña Mevlitān da dirler ve bu şehr Hindistān’a kōnşu [127a/1] dur ve bu

şehr mu‘azzamdur. Manşüre ki ve ba‘z halk bu şehr Hindistân’dan [2] şayarlar ve Qarh dirler ve Beytü’z-Zeheb dirler. Anunçün ki Muhammed Bin Yûsuf [3] ki Haccac Bin Yûsuf’uñ kardeşı idi. Bu şehri fetih itdügi vaqt bir evde [4] kırk ibhâr altun buldı ve her ibhâr üç yüz otuz üç batman olur. Ve bu [5] şehriñ içinde geçerek ırmağ varıcağ degirmenlar dönderür. Ve bu şehirde bir büt [6] var ki Hindistân ol pûta begâyet ta‘zîm kılurlar ve aña Hacc’a gelürler [7] ve çok mâl getürürler. Ol bûta vâkf iderler ve eydürler ki iki biñ yıldur ki [8] ol pûta taparlar. Ve gözleri güherdendür ve başında bir tâc kômışlar. [9] Altundan murazzi‘ cevâhirlere ki birisi hiç pâdişâhda bulunmaz. Ve bu bûta [10] on biñ pâre küy vâkf eylemişler. Ol bûta hizmet eyleyin. Taşarruf [11] eyler ve bu Multân’la Manşüre ortasında bir kavm var ki mişelerde sâkin [12] dürler. Anlara Bedka dirler ve küyleri ve şehirleri var. Amma adlu degüldür ve [13] bunlaruñ devesi hûb olur. Belh devesinden ve Semerkand devesinden [14] yigdür. Ve amma ikinci kısım Sind ikliminüñ tağ tarafına düşmiş ve bu kısma [15] ekşer küffâr gâlibdür ve harâb çokdur.

Ve meşhür şehirlerinden birisi [127b/1] **Keşmir**’dür: Bu dağı mu‘azzam şehrdür. Halkı çok bay ve emval vâfir. Ve Mekrân [2] ve Kirmân ve Şahşân ikliminüñ bâzergânlarıdır. Ve almak, şatmak bu şehirde [3] kılurlar. Ve bu şehirde yemiş az olur ve ekşer evkât kıtlık olur. Ve dilleri [4] Fârs dilidür.

Lesru: Ve bu dağı Mevlütân’a beraberdür. Ve bazarları ârâste [5] ve mu‘amelesi çokdur. Ve halkı bay ve her ni‘met ucuz ve hurması çok ve [6] ekinleri bî-hadd. Ve iki mu‘azzam vilâyet var. Birisine Rehvân dirler ve birisine [7] Gülvân dirler. Ve her birisinde yidi yüz sekiz yüz küy. Amma yemiş azdur.

Dâsk: [8] Ve bu dağı mutavassıtu’l-hâl şehrdür. Amma havâric bu şehirde çokdur. Ve hurmâ [9] ve şeker kamışı bu şehirde çokdur ve şekerî kânîde düzerler. Ve cemî‘i [10] vilâyet Kirmân’a ve Mekrân’a bundan şeker gider.

Arz-ı Tavîrân: Ve bu memleket [11] Mekrân iklimine konşudur. Ve bu bir mu'azzam dengi iki taraf tağlar ve çok [12] 'imâretler ve küyler ve şehirler bu yazıda vâki' olmuş. Ve ulu şehirleri Yenûn [13] Tavîrân'dur. İklim-i Aden'e ve bu mu'azzam şehrdür. Begâyet burcu ve bârûsı muhkemdir. [14] Ve bāğı ve bāğcesi çokdur ve yimişi vâfir ve teferrücgâh çokdur. Ve halkı bay [15] ve gökçek ve 'avratları şahib-i cemâl. Ve bu şehirle Mansûre ortasında [128a/1] yazılar ve beriyyeler var. Birbirine muttaşıl ve Şahşân'a dağı yine yazılar ve beriyyeler [2] ve bir taraf Kirmân'a muttaşıldur.

Kaşrân ve Mâskân: Ve bu iki iklimdür. Mu'azzam [3] ve giñ. Cenûbunda ve şimalinde ve bu iklimde şeker kamışı çok olur ve hurmâ [4] bî-hadd olur. Ve mu'azzam şehirleri yokdur ve halkı begâyet rençber olur.

Arzû'1- [5] Hind: Bu Hindistân iklimi begâyet ulu ve mu'azzam iklimdür. Ve bu iklimde [6] nice pâdişâhlar var. Her birisinin iklim ayrığ iklimlerden uludur. Ve bir taraf [7] Frengistân'a ulaşur ve buña rād Memleket-i Mihrâc dirler. Bir tarafı Hıttây'a [8] konşu olur ve aña Memleket-i Tûr dirler. Ve bir taraf Çin iklimine konşu [9] dur ve anlar cemî'i putperestdür. Bunca memleket ve pâdişâhı var ve ol [10] tarafda. Ve bu Hindistân'da kimesne pâdişâh olmaz. Ta tamam kırğ yaşında [11] olunca ve çün pâdişâh oldu. Ayrığ anı ra'iyet görmez. Meger Havâş [12] memleket pâdişâhlık bunlarda bir mu'ayyen tâ'ife maşşûdudur. Ayrığ [13] tâ'ifeden pâdişâh olmaz.

Ve bu memâlik ulu memleketlerinden birisi [14] **Mânkîr**'dür ve bu cemî'i Hind memleketlerinin ulu memleketidür. Ve Sind iklimine [15] karşı düşmiş, Elân deñiz üzerine. Ve bu deñizün ka'rı bilinmez. Ve Hindistân'ın [128b/1] ol deñizdür 'Arab tarafından ve bu memleket yakînrağdur İslâm iklimlerine. [2] Ve ol iklimdür ki Sultân Maħmûd Ğâzî bu iklimde ğazâ eyledi ve çok [3] şehirler fetğ eyledi.

Ve bu memleketün ulu şehirlerinden birisi **Lehâver**. Ve bu [4] mu'azzam şehrdür. Ma'mûr ve âbadân ve bir mu'azzam ırmağ içinde geçer. Ve şehir [5] bu ırmağın iki tarafına vâki'

olmuş Bağdād gibi. Ve burcu, bārūsı beğāyet [6] muhkemdür. Bāzārları ve hammāmlar ve kilisāları çok, almak ve şatmak fā'ide [7] lü ve envā'ı tarā'if ve zarā'if bu şehrde vāfirdür.

Ḳanūh: Bu daḥı beğāyet [8] giñ mu'azzam memleketdür. Eṭrāfi tağlardur ve deñiz kesilmiş. Ve bu memleketüñ [9] pādişāhına Yūde dirler. Ve bunlaruñ putları var ki eben 'an-cedd aña 'ibādet [10] iderler. İki yüz biñ yıldır ki bu butlara taparlar. Ve bunuñ pādişāhı çok [11] çerilü ve yaraqlu pādişāhdur. Tācirler eydür ki biñ fil var ve taḥtını fil [12] üzerine qorlar.

Bu memleketüñ ulu şehrlerinden birisi **Hedīdis**. Beğāyet [13] mu'azzam ve ābadān şehrdür. Ve ḥalkı bay ve ni'met vāfir ve bāzārları ārāste. [14] Ve emvāl vāfir ve almak, şatmak fā'ideli ve eṭraf 'ālemden bāzergānlaruñ [15] maḥsūd biter. Ve bu şehrde dā'im çeri yıgnaqdur ve kābili ḥarḳi bekler. Ve bu [129a/1] şehr bir tağ eteginde düşmiş. Beğāyet müşkil yollu tağdur. Ve ol [2] tağda şeker ḳamışı ve cezīrān ağacı çokdur.

Ḳandahār: Ve bu daḥı mu'azzam [3] şehrdür. Bu tağda ve ḳaşları yüksek ve evleri mütekellif ve ḥalkınuñ [4] şakalı uzun ki dizlerine degin. Tavardan yimezler, ta ölmeyince. Ve şıgıruñ ölisi [5] ve dirisi bunlara ḥarāmdur. Amma baḳam vāfirdür. Ve bay ḥalkdur ve tarā'if ve zarā'if [6] bunlar iḳlīminde çokdur.

Ḳamār: Ve bu ol memleketdür ki 'ūd-i Ḳamāri bundan [7] ḳopar. Deñiz kenārında vāḳi' olmuş. Ve bunuñ ḥalk zināyı ḥarām bilürler. [8] Ve cemī'i Hindistān'da bu şehrden ḡayrı şehrde ki kāfir şehr ola. [9] Zināyı ḥarām bilmezler ve Mes'ūdi eydür: Tārihinde ki bunuñ memleketine Rahm [10] dirler. Ve bu memleket Mihrācele bāğıdur ve dā'im ortalarında savaşdur. [11]

Vehraṭre: Ve bu daḥı mu'azzam ve giñ memleketdür. Şehrleri ve vilāyet [12] ve küyleri ve 'imāretleri çokdur. Ve dāneler bu iḳlīmde az olur. Amma at çok [13] olur ve bunlar tavar boğazlamazlar, ta ölmeyince yimezler. Amma şıgırı herkez yimezler, ne boğaz [14] larlar. Vaḳtā ki işden ḳaldı bir evde qorlar. Ve 'alaf ve şu virürler ve aña [15] ḥizmet iderler, ta

ölünce. Çün öldi defn iderler ve her kimesne ki şığır etin yise öldürürler. [129b/1] Ve ölülerin gömmezler, evde yakarlar. Ve ölü üzerine ağlamazlar ve melül olmazlar. [2] Ve zinā bunların ortasında mübāhdur. Ve pādīşāhı begāyet mu‘azzam pā [3] dişāhdur. Altun tāt giyer muraşşā‘ cevāhirle ve fil üzerine taht bağlarlar altundan [4] ve cevāhirden. Yüz ‘avrat şāhib-i cemāl bilişince atlara binerler ve ögünce [5] oynarlar. Ve ayrı er kişi binmez ve pādīşāh anları teferrüc kılar ve seyr ider. [6] Yine tahtına gelir ve ‘adl bu memleketde gāyet cārīdür. Ta ki bir kişinin [7] bir kişi katında haqq olsa nerde bulsa çevresinde bir çizir çizer. Eydür: [8] Çıkma bu çiziden benim haqqum virmeyince. Ol kişinin zühresi olmaz ki [9] ödemeyince çiziden çıka. Ve kaçan ki pādīşāhları ölse fāhr-ı muraşşā‘ [10] tonlar giydürürler. Ve bir kañlı üzerine korlar ki envā‘ı cevāhirle muraşşā‘dur [11] ve kıllar, karavaşlar altunlu tonlar giyerler ve ol kañlı çekerler. Cemī‘i şehirleri [12] gezdürürler. Baş açık ve elleri açık ve gendü dillerince nidā kılarlar ki bilün [13] ve āgāh olun ki bu sizün pādīşāhuñuz filān bin filāndur. Bu nice yıl pādīşāh [14] lık eyledi. Şimdi ki hālde dünyādan gitti. Anı eli boş ve başun örtmege mecālī [15] yok bunun hālinden siz dañı ‘ibret alun. Pes tamām şehri gezdirdikden [130a/1] soñra şehrden taşra çıkarurlar. Ve tonuyla ve kañlı altun ve cevāhirle evde yakarlar. [2]

Ve bu memleketün ulu şehirlerinden birisi **Yān**’dur ve bu mu‘azzam şehrdür. Bir ulu [3] şu akar kenarında. Ve tağlarında ve yazılarında şeker kamışı biter ve hayzrān ve kalın [4] menfe‘atlı otlar biter. Ve bu şeker kamışının dibinde tabāşīr dizerler. Amma ba‘zı [5] halk fil süñüğünü yıkarlar ve aña karışdururlar, kalıb olur ve işe yaramaz olur. [6]

Ƙanderisiyye: Ve bu mu‘azzam şehrdür. Begāyet ma‘mūr ve ābādān ve bu pādīşāhuñ [7] tahtıdur. Ve bāzārları çok, almak ve şatmak bī-hadd ve envā‘ı ıssı otlar bunun [8] nevāhīsinden biter. Kimesne dilerse devşirür. Ve bu şehir deñiz kırañında [9] vāki‘ olmuş. Etrafdan tüccār gelirler, ıssı ot alurlar.

Hars: Bu dağı [10] mu‘azzam şehrdür. Ve fā’idelü ve envā‘ı kumâşlar bu şehirde toqurlar. Ve kâkûle [11] ve kıaranfil bu şehirde çok olur. Ve mecmū‘ tüccârdur ve begâyet ucuzluk olur ve halkı [12] bay ve muhteşem olur. Ve ‘avratları begâyet şahib-i cemâldür.

Şamūr: Bu dağı [13] ulu iklimdür. Ve bu iklimde koqulu otlar çok olur ve ıssı otlarınıñ nihâyet [14] yokdur. Ve pâdişâhına Felherâ dirler ve Hindistân’da bundan ‘imâret ve ğalebe iklim [15] yokdur.

Ve mu‘azzam şehirlerinden birisi **Birūh**. Bu begâyet mu‘azzam güzel şehrdür. Kârgille [130b/1] yapılmış. Bâzârları ârâste ve kaşrları yüce ve halkı begâyet bay ve muhteşem. Ve mâ [2] ıllarınıñ şâğışı kañlıdır. Ve envā‘ı zarâ’if bu şehirde mevcüddür. [3] Ve bu şehir Hindistân’ın ortasıdır. Ve bir yanında ve hevâsı mu‘tedil [4] ve kal‘ası berk ve muhkem ve tağlarında helile biter ve ihlîc kâbili bunda olur. [5] Ve bu şehirde gökçek tonlar ve kumâşlar toqurlar ki hiç memleketde olmaz. [6] Ve tağlarında Hindistân kozi ve ıssı ot ve zencebîl ve fülful ve kıaranfil [7] ve kebâbe ve kâkûle biter bî-hadd. Ve demir kânları çokdur. Begâyet eyü demir olur. Ve vilâyet [8] âbadân ve küyleri ma‘mür ve birinc vâfir, iki dirhem gümüşe şol kadar birinc [9] virürler ki bir yıldan bir yıla degin bir ev halkına yiter. Ve bu memleketde hiç [10] pâdişâh olmaz, ta bu şehir halkı andan râzî olmayınca.

Kelița ve Dümle: [11] Ve bu iki şehrdür bir yazı tarafında ki Mûltân’la Şahşân ortasında. [12] Ve bu iki şehirde ulu ırmaqlar ve çeşmeler ve şular çokdur. Bâğ ve bostân [13] ve teferrücgâhları çokdur ve tûti bu vilâyetde bî-haddür. Ve cemî‘i dâneler [14] bu iki şehirde biter ve tonlar toqurlar ki cemî‘i Hindistân’da olmaz.

Feyâris: [15] Ve bu iklim Çin iklimine koşudur ve begâyet uzun ve inlü memleketdür. [131a/1] Uzunı üç biñ mil ve ini iki yüz mildür.

Mu‘azzam şehirlerinden birisi [2] **Ursin**. Bu dağı mu‘azzam şehir sâhil-i bahrdur ve üç taraf şudur. [3] Anuçün bu ada dirler. Fil bu vilâyetde çok olur ve fildişi cemî‘i vilâyete [4]

bundan gider. Ve eydürler ki fil bu memleketde on arşun boylu olur ve fîl [5] dişi olur ki yigirmi kantâr çeker. Ve bunuñ tağlarında rāvendcîn ve demir [6] kânları çok olur. Ve envā'ı kuşlar olur ve yidi reng tūṭī olur ve ṭāvus [7] kuşunuñ nihāyeti yoқdur. Ve ekşer yimeklere anuñ etidür.

Evķin: [8] Bu dağı mu'azzam şehrdür. Deñiz kenārında vāķi' olmuş ve Çin [9] iklīmine giderler. Ve cemī'i ṭarā'if ve 'acā'ib bu şehirde vāfir bulunur. Ve çini [10] ālātın dağı bu şehirde düzerler ve bu iklīmle gelen çini bu şehrdendir. [11] Ve envā'ı reng Velaler bu şehirde işlenür. Ve halkı bay ve muhteşem ve 'avratları [12] beğāyet şāhib-i cemāl ve hōş tabi' atdur ki Buthāne-i Hind dirler. [13]

Fākla: Bu dağı müzeyyen gökçek şehrdür. Bir ırmağ içinde aқar ve bir ulu [14] ırmağ yanında aқar. Harīr bu şehirde çok olur ve envā'ı kumāşlar bu şehrden [15] dağı harīr-i fākli ve 'ūd-i fākli meşhürdür. Ve ekşer mişeleri 'ūd ağacıdır [131b/1] ve şandal ve ıssı otlardur.

İtrāga: Bu dağı mu'azzam ulu şehrdür. Bir ırmağ [2] kenārında düşmiş ki aña Henk ırmağı dirler. Çerileri dā'im hāzırdur ve Ciz [3] ve Hıṭay Türkü'yle bunlaruñ ortasında şavaş eksik olmaz. Ve bir ṭā'ife [4] var bu şehirde ki anlara Celebhengiyye dirler. 'İtikādları şöyledür kim: Evvel ki [5] zamānda pādişāhlarıyla Celebheng idi. Bu ırmağa girmiş ve şimdiki hālde [6] derindür, görünür. Amma bu Hind deñizinüñ adaları çokdur. Serendīb adaları [7] gibi ve Kavāğ adaları gibi ve Rāktī adaları gibi ve iki Tīm adası gibi [8] ve İskelā Kōsi gibi ve Mihrāc gibi. Ve adalar yanında cümlesin beyān eydür. [9]

İnşāllahu Te'āla ve cenūb tamām oldu. Bundan soñra şimāl memleketin [10] beyān kılavuz. Mağribden maşrıқа bir bir şehirlerin tefaşıl kılalum İnşāllahu [11] Te'āla. Evvel bilād-ı şimāl ġarīb-i ākşādan.

Arz-ı Ferenc: Ve bu Frenk [12] bi-ḥadd ṭāifedür ki nihāyetini Allah bilür. Ve ekşer Endülüs şehirleri ve қal'a [13] ları bunlaruñ elindedür. Ve Rūm-i Şām deñizinde dağı mu'azzam

adaları var. [14] Şaklıya adası gibi ve Kıreys adası gibi ve Akırıtış ve Ceziretü'l-Hızra [15] gibi. Amma Cezire-i Şaklıye bu ada gibi gökçeklikde ve ziyetde ve ululukdan [132a/1] ve 'imâretde 'âlemde yokdur. Ve bu adanın begi cemî'i Frengistân'a hükm ider. Ve bunun [2] halkı begâyet bay ve bâzergândur. Ve 'avratlar begâyet hûb ve ak ve kara gözlü [3] ve uzun saçlı ve cemî'i denizlere bunlar misâfirdürler ve envâ'ı kumâşlar çıkar. [4] Bunların vilâyetinden ki 'âlemde olmaz ve bu ada da yüz otuz pâre ulu şehr [5] var ve vilâyet ve küylerden gayrı.

Ve meşhûr şehrlerinden birisi **Kulzum**. Ve bu [6] gâyetde mu'azzam ve tahtgâhlarıdır. Ve cemî'i memleket Frenkler'e çeri ve hâkim [7] ve kâdî bundan gider. Ve bu deniz tarafına ve garb tarafınadır ve üç taraf [8] tağlardır. Ve bu tağlardan şular akar ve ırmaqlar bu şehr girür ve bâğı [9] ve bâğceleri şu varur. Ve evlerine ve kilisâlarına ve 'imâretlerine girür [10] ve çıkar, denize dökülür. Ve bu şehr ol kısmdır. Evvel ra'ıyyet evleridür ve bir [11] tarafında gökçek evler ve giñ şoşaklar ve çehârşular ve bâzârlar ve hâmmâm [12] lar ve kârhâneler ve envâ'ı kumâşlar bunda toşunur. Ve almak, şatmak bunda olur [13] ve bâzergân bunda gelür ve bundan gider. Ve ikinci kısım çeri ve leşker evleri [14] dür. Cem'isi 'âlî kaşrlar ve köşkler bî-hadd ve endâzeyle yapılmış, taşları [15] kızıl kiremitle. Ve her etrafında bâğlar ve bâğceler ve yemiş ağaçları ve akarşular [132b/1] ve envâ'ı kuşlar. Ve üçüncü kısım pâdişâhuñ ve 'avratlarınıñ ve oğullarınıñ [2] ve tevâbi'inüñ evleridür. Bir mu'azzam bâr ve içinde gâyetde 'âlî ve munaşşâş [3] ve gökçek yapılmış. Ortasında evler, kilisâlardur ki tamâm 'âlemde andan [4] mu'azzam ve gökçek 'imâret meger Kurtubiyye, Yâcâme'i Âkşa ola. Ve bu kilisâda [5] şol kadar altun ve gümüş ve la'1 ve zeberced ve yâkût ve mercân ve sâ'ir [6] füsüs eylemişler ki kimesne vaşf anı idemez. Ve buña Kısm-ı Hâlişe dirler. [7] Ve bu şehriñ cenübunda 'Ayâş ırmağı dirler bir mu'azzam ırmağ akar ki üzerine [8] köprüler kılmişlar. Begâyet muhkem ve bendler eylemişler balık tutmağcun ve şarkında [9] bir kal'a vâki' olmuş. Aña Burma kal'ası dirler. Bir tağ dibinde düşmiş, [10] denize bakar ki cemî'i Endülüs'de bundan muhkem kal'a

yoğdur. Ve bu al'ada [11] kuyular var ki uyu herkez dounmaz. Ve bu al'a altında bir ahra var ki anda [12] evgn oynarlar ve o atarlar. Ve evre bu ahrayı dvara almılar ve iki [13] yirden apu omılar. Ve iki apu zerine iki mu'azzam kk yapmılar ki [14] pdiahları anda oturur. Ve leker evgn oynar ve halk teferruc [15] iderler. Ve bir tarafında bir ta var ki cemi'isi yimi aacı ve b ve bostn [133a/1] ve ırmaqlar ve emeler ve bu ehrdede ni'met vfir ve ucuz olur. Ve erisinin [2] nihyet yoğdur. Ve Cemid zamnında her ıyl-ı mlk ki Endls ve Frengistn'a [3] mlk idi. Cemid tarafından ol yapmı.

Messn: Bu daı adm ve mu'azzam [4] ehrdr. Brsı mukem ve burları yce ve etrafdan talar ortaya almı. [5] Aaruları o ve b ve bgesi b-hadd ve cemi'isi m deizinde vki' olan [6] ehrlere bundan gider. Bal ve uci gemilereyle taırlar ve begyet ucuz [7] dur. Ve bunu taında demir kn var ki mehrdur. Freng-i demir ki hi vilyetde [8] olmaz ve bundan hıl olur.

aberhemn: Bu daı mu'azzam ulu ehrdr. al'aları [9] o ve aırları b-nihyet ve brsı mukem ve yce ve adm ehrlerdendir. [10] Eydrler ki bunu daı ulzm ehrini yapan yapmı. Ve bu ehrn talarında altun [11] ma'den var. Ve yanında bir ta var ki an Tr dirler. Ve env'ı menfe'atlu [12] otlar var ve depesinde d'm gndzde ttn ve gice od biter. Ve hi kimesne [13] ımaz ki yilndandır. Ve yanında bir ırma aar ve ann zerine bir kpr [14] yapmılar kır emel. Her emesi zerine bir kk yapılmı. Begyet [15] mzeyyen ve bu ara kpr hi vilyetde yoğdur ve bu ehrdede daı bir meydn [133b/1] var ki anda tp oynarlar ve o atarlar. Etrf dvarları ve apuları [2] var.

Libc: Bu daı adm ve mu'azzam ehrdr. Aaruları b-hadd ve kkleri [3] ve rdkları yce ve halk bay mn'am ve teferrucileri o ve 'avratları hb [4] ve ekinlikleri o amma begyet ıssıdır. Ve bunu taında atrn ve zift [5] hıl olur. Ve taun aaları m aacıdır. Begyet yakn ve yce [6] dr ve bundan Endls'e aa gider gemiden

ötürü. Ve ekşer halkı tüccârdur ve gemiler [7] dizerler ve cemî'î mağrib ve Frengistân'a satarlar. Ve bunda dağı bir tağ [8] var ki aña Cebelü'n-Nâr dirler, dâ'im üzerine od yanar.

Kaṭābiye: Ve buña Fîl [9] şehri dirler. Mu'azzam adlu şehrdür. Deñiz kenârında ve limānı beğāyet ḥaşîn [10] dur ve muhkemdür ve bārūsı ve burcu beğāyet yücedür. Bâzârları ârâste [11] ve soḡaḡları giñ ve kilisâları yüce ve munaḡḡaş ve sarayları ve çârdâḡları [12] beğāyet nâzik ve şehirleri temiz. Ve bâḡı ve bâḡcesi çok ve teferrücgâhları bol ve ni' metleri [13] ucuz ve ḡātūnları nâzik ve ḡüb şüret. Ve ortasında bir kuyu var ki [14] Evḡāt-ı Şîle taşar ki ayaḡı ırmaḡ gibi olur. Evḡāt-ı Şîle ḡurur ki içinde [15] bir ḡatre şu ḡalmaz. Ve eydürler ki bu ucuzluk ve kızlık 'alâmetidür ve Fîl ki bu şehir [134a/1] aña ma'rûfdur. Bir taşdan dizilmiş fildür ki şehrden üç mil yoldan [2] yir yüce 'imâret üzerine bir gitmişler ki herkez bu şehre yaḡı gelmezmiş. Ve eger [3] gelse ol Fîl'den geçmezmiş. Şonra ki pâdişâhları anu naḡl eylediler ve şehir [4] ḡapusına getürdiler. Ol fi'l-bâḡıl oldı ve ḡarbında bir dere düşmüş [5] ve içinde bir ırmaḡ aḡar ki aña Mūsî deresi ve ırmaḡı dirler.

Serfûse: [6] Bu mu'azzam şehrdür. Beğāyet müzeyyin ki cemî'î i eṡrâfdan bâzergânlar bu şehre [7] gelürler. Bundan envâ'ı ṡarâ'if ve zârâ'if alurlar. Ve deñiz üç ṡarafını [8] ḡuşatmış. Bir ṡaraf ḡuru yirdür. Bâzârları ve ḡammâmları ve çârdâḡları [9] ve kilisâları ve köşḡkleri ve 'imâretleri ve evleri bî-ḡadd. Ve şol ḡadar [10] bâḡ ve bostân ve yimiş aḡacı var bu şehirde ki ḡaddîḡadur. Ve yimişi beğāyet [11] ucuz olur.

Ḳarṡas: Ve cemî'î i Frenk'de bundan berk, muḡkem, bārulu ve derin [12] ḡandaḡlu, yüce burçlu şehir yoḡdur. Sām Bin Nūḡ yapmış beğāyet mu'azzam [13] şehrdür. Bâzârları ârâste ve ḡammâmları çok ve kârbân-serâyları [14] bol ve bâḡı ve bâḡcesi bî-ḡadd ve cemî'î i evlerinde. Aḡarşuları vâfir ve her ni' met [15] bu şehirde ucuz olur.

Ḳarşanut: Ve buña Gerkent de dirler. Ḳadîm [134b/1] şehrdür. Daḡḡâk yapmış. Evleri ve sarayları bir ṡariḡ üzerine ve bārūsı ve burcu [2] muḡkem ve ḡandaḡı derin ve şuyu yirinden ḡıḡmış, herkez ḡurumaz. Ve bâzârları [3] ve ḡammâmları ve kârbân-serâyları ve kilisâları

çok ve envâ'ı kumaşlar bu şehrde [4] hâşıl olur. Ve kalî ekşer bu şehrden gider cemî'î 'aleme.

Tārū'l-Fes: Bu dahı 'azîm [5] ulu kadîm şehrdür. Bu dahı Dahhâk yapmış ve Frenk yolında Dahhâk'ın [6] tahtı bu imiş. Amma dürüst degüldür. Ve deñiz ortaya almış. Kurûdan bir köprü [7] var, üzerinden geçer. Ve bu köprünün üç yüz arşun uzunudur, on beş arşun [8] inidür. Ve şol kadar balık var bu şehrde ki nihâyet yokdur. Şöyle ki şu [9] balıktan görünmez. Eydürler ki Dahhâk tîlîm kılmış. Bu şehrde ki bu deñizde ne kadar [10] balık varsa bu şehre gelse ve gitse gerek. Ve bu deñizde mercân biter şu [11] altında ağaçlar gibi. Ve bu memleket begâyet ucuzlukdur. Ve karşusunda Cezîretü'r- [12] Râheb ve Cezîretü'n-Nâib ve Cezîretü'l-Mulţaniyye. Ve bu Mulţaniyye adasında [13] bir [تكریدن] hammâm var ve bu kal' anuñ dibinde cemî'î i Frenğistân'dan aşhâb-ı [14] emrâz bu hammâma gelürler. Ve bâğ ve bostân çokdur ve teferrücgâhlar çokdur. [15] Ve yemiş ağacı bî-haddur ve bu vilâyetde berk, muhkem kal' alar var. Ve yanında [135a/1] bir göl var. Gicede ve gündüzde bir kez taşar, deñize dökülür. Ve bu göle [2] üç ırmağ deñizden dökülür ve çevresi deñizdür. Amma şuyu tatlıdur. [3] Ve kadîmde dârü'l-mülk Marķose imiş. Şimdiki hâlde dârü'l mülk-i Frenk [4] Kuzüm amma.

Cezire-i Kîrûs: Ve bu ada begâyet mu'azzam adadur. On altı [5] günlük yol uzun ve yidi günlük yol inidür. Ve bu nice tāklar ve ırmağlar ve [6] şahrâlar ve şehirler var bu adada. Ve meyvesi şol kadar olur ki cemî'î i memleket [7] Frenk'e yiter. Ve bu ada tağlarında Zâc-ı Kıbrîsî var ki 'aleme bundan gider. [8] Ve bakır kân var, begâyet eyü bakırdur. Amma harc çokdur, işlemezler. Ve bu cezîre [9] nüñ mürebbi' ve tafsîle ve muntehîm şüfları çıkar ki cemî'î i vilâyet Şâm [10] ve Mışr ve Hicâz ve 'Irâk ve 'Acem ve Rum'a gider ve cemî'î isine kifâyet [11] kıılır. Ve yemişi bî-hadd olur ve bâğ ve bostân bî-nihâyetdür. Ve muhkem [12] kal' aları var ki birisine Menķüse ve Harbî dirler. Eydürler ki toprağı [13] hüb çoğar. Amma cemî'î i bu ada Frenk elindedür. İslâm'a girmemişdür. [14]

Ākrise: Bu dağı Frenk'ün mu'azzam şehridür. Endülüs adasınıñ [15] karşısidür. Ve Frengistān'da bu şehirle müşterekdür ki Rumiye-i Kübra ve Rūmiye-i [135b/1] Şafrā ortasında. Ve bu şehriñ ulu pādīshāhı var. Mecmū' leşkerdür [2] ve tahtgāhdur ve bendergāhdur. Ve çok galebe halk bu şehirde müctemi' [3] olmış. Ve ulu kilisaları var ki ziyāret begāyet ulu vāsi' memleketdür. [4] Ve bī-ḥadd Frenk bu memleketde cem' olmış ve Frenk cenūbı almadan. Begāyet [5] ma' mūr ve ābādān ve yimiş çok, narḥ ucuz ve ni' met bol ve meyvesi bī-nihāyet [6] ve bal ve süci, üzüm ve incir bu memleketde çok olur. Amma halkı begāyet [7] cāhil ve aḥmaḥ ve bī-temiz ve bī-ğayretdürler. Şuña degin ki herkez tonların [8] yumazlar. Şol kadar ki mümkündür. Pes çün çevürmege başladı. Bir gāvler ve dīn [9] lerinde miħmaldürler. Şuña degin icāzetsüz birbirinün evine girerler. [10] Yād bilmiş dimezler ve birbirini yād kişeyle görse nesne dimez. [11]

El Ḥāla'i: Ve bu memalikün ki Frenk memleketi ortasında vāqi' olmış [12] mu'azzam memleketdür. Bāḡlu ve bāḡcelü ve aḡarşuları çok ve degirmenlar [13] ve kārban-serāylar ve kilisaları ve vilāyet çok. Amma nāmdār şehri [14] yokdur.

El Bāşkur: Ya' nī ana toliyu memleketdür. Cenūbunda Şām iklīmine [15] ve şimālinde Rum iklīmine ve şarḡdan Irmaḡ iklīmine ḡarbden deñize [136a/1] ulaşur. Muḡkem ḡal' alar vardur ve ulu şehirleri yokdur. Mütevassıtu'l-ḡaldur [2] ve ol ırmaḡları çokdur.

Arzü'l-Kerḡ: Ve ol muḡkem bārülü [3] şehrdür. Begāyet hevāsı ıssı ve ḡammām ve yimiş çok ve bāḡı ve bāḡcesi [4] çok ve ucuzluk.

Birisi **Evḡe'**dür. Ve bu dağı mu'azzam ḡadīm şehrdür. [5] Ne büyük ve ne kiçi. Yanında bir ırmaḡ aḡar ki aña Vedene ırmaḡı dirler. Amma bir ḡavl [6] oldur ki Seyḡūn şuyı oldur. Ve bir ulu şu dağı var bu memleketde ki [7] aña Cihān şuyı dirler. Ve her ni' met ve vafir ve ucuz olur.

Arzū'l-Rūm: [8] Ve bu mu'azzam ulu memleketdür. Çok kal'alar ve şehirler var bu memleketde ve küyer [9] var. Birbirine muttaşıldur. Hiç harāb yir yoğdur. Cemī'i vilāyet ve küyer ve bāğlar [10] ve bāğceler envā'ı yimişler vāfirdür. Ve bu memleket ekşer sāhil-i baħr-ı Şām [11] üzerine vāki' olmış. Koşantiniyye Halīc'ine degin Saṭṭī. Ya'nī Azak [12] deñizine degin ki aña Kum deñizi, ya'nī Kara deñiz dirler. Ve bu memleket [13] Erman haddine irüşür. Şark cehtinden ve ğarb ve şimāl deñizidür [14] ve bu on bir 'Aml'dur.

Evvel 'Aml-ı **Harşane:** Bu beş muħkem kal'adur ve birisine [15] 'Alāiyye dirler. Sultān-ı 'Alāaddīn 'imāret kıldı ve 'Aml-ı Kazāt [136b/1] dur. Şimdiki hālde Tekir memleket dirler ve bunda üç mu'azzam kal'a var. [2] Birisi **Antālya** dirler bağā, haşin ve berk ve ni' met bol yirdür. Ve 'Aml-ı [3] Reşk ve buña şimdiki hālde Menteşe ili dirler ve bunda on pāre [4] kal'adur ve 'Aml-ı Aķin ve buña Turķunda dirler. Şimdiki hālde aña [5] Aydın iķlim dirler ve bunda dört muħkem kal'a var. Āyeşlük dirler [6] ve 'Aml-ı Harsun ve bu 'Aml şimdiki hālde üç kısım kılmışlar. Kūmān [7] ve Germiyān ve Hamīdlü ve bundan kırk mu'azzam kal'a var. Ve bu memleket [8] beğāyet ma'mūr ve ābādān ve ucuzlukdur.

Seķlān: Ve 'Aml-ı Seķlān [9] ve bunda on alt(1) pāre kal'a var. Ve bu memlekete Evcāt-ı 'Oşmān [10] ili dirler. Ve kal'alarınıñ birisi Būrsā'dur ki şimdiki hālde taħt [11] dāri' mülk-i Rum'dur. Ve mu'azzam 'imāretleri var. Ve bāzārları arāste [12] ve sarāyları ve hammāmları ve kārban-serāyları ve 'ālī mescidleri ve [13] medreseleri ve envā'ı kumāşları ve muħterife bu şehirde var. Ve 'Aml-ı [14] Hāledte ve bundan dört pāre kal'a var ve buña Şāruħan ili dirler. [15] Ve 'Aml-ı Ercān ve buña Karsī memleket dirler. Yidi pāre kal'a bunda var. Ve 'Aml-ı [137a/1] Kanādık ve bu iķlimde on iki pāre kal'a var ve bu iķlime Koca [2] ve Kīrye ve Bolī ili dirler ve 'Aml-ı Meluşa.

Melūşa: Ve buña kaşd [3] Mevaniyye ili dirler. Sekiz pāre kal'a var ki aña Ceziretü'l-Uşşāk dirler. [4]

Şinōb ve Kaştomuniyye: Bu memleketdür. Ve ‘Aml-ı Celdiyye ve bu ‘Aml’de alt(1) päre [5] kal‘a var. Ve Tırabzōn bu iqlimdedür ve bu ‘Aml-ı Müteşşil olur. Ermene [6] ve bu memleket cemī‘isi Bilād-ı Yūnān’dur. Amma illerü zamānda Rūm ğalebe [7] itdi ve Yunan elinden aldı. Ve cemī‘i bu memleket şehrleri ve küyleri [8] ve vilāyetleri bāğ ve bāğcedür ve yimişdür. Ve envā‘ı kumāşlar bunda [9] hāşıl olur. Ve narh ucuz ve ni‘met vāfirdür.

Arzū’l-Ṭaran: Ve bu memlekete [10] Mākzūn memleket dirler ve şimdiki hālde Rūm ilidürler. Bu dağı vāsi‘ [11] memleketdür. Ve mu‘azzam şehrleri ve muhkem kal‘aları ve ‘imāretleridür.

Ve ulu [12] şehrlerinden birisi **Ḳoştantiniyye ve bu ki Iştānbūl**. Üç bucağlı mu‘azzam [13] şehrdür. İki taraf deñiz ve bir taraf kıuru yirdür, toğuz mildür. Beğāyet [14] muhkem bārūsı var ve yüksekliği yigirmi bir arşundur. Ve çevresinde [15] bir faşl dağı çıkılmış ve kapuları çokdur. Amma bir kapusı muşammatedür, ya‘nī bir pāredendür. [137b/1] Ve altunla muraşş‘a kıılmışlar ve içinde bir mu‘azzam kaşır var ki dört yüz direk [2] üzerine yapılmış. Ḳoştantiniyye pādişāhınıñ tahtıdır. Ve andan ta o kapuya [3] degin iki taraf cānverler dizmişler. Bağırdan fil ve babür ve arslan ve kaplan [4] ve sā‘ir hayvānāt şuretinde. Amma beğāyet sehm-nāk ve bu kaşırda ve çevresinde [5] envā‘ı ‘acā‘ib var. Cümleden bir mināre var ki kıurşunla ve demir bendler [6] ile bir gitmişler. Her gāh ki yıl esse şālınur şağa ve şola. Ve her taraf ki [7] kilisā dibinde bir päre açılır ve halk kıremit pāresi kıorlar. Yana dōncek [8] ol kıremit pāresi on gice olur. Ve bir mināre dağı var bir päre taşdan, [9] kapusı yokdur. Ve bu mināre dağı var bağırdan bir päre için muhavvef degüldür. [10] Ve ortasında bir mu‘azzam ‘imāret var ki evā‘ilde tımārhāne imiş. Şimdi ki [11] hālde ol kilisālarıdır. Etraf memleket Rum’dan aña ziyārete gelürler. [12] Beğāyet mu‘azzam ‘imāretdür ve yanında bir mināre dizmişler. Ve evā‘ilde [13] cemī‘iyen bağıra dutmuşlar. Ve bunuñ üzerine Ḳoştantiniyye melikünüñ kabridür. [14] Ve kabri üzerine berāt dizmişler bağırdan. Ḳoştantīn melik üzerine [15] binmiş. Yine bağırdan ve etraftan demir

direkleriyle bir gitmişler. Ve atun sağ [138a/1] ayağın hevâdan yaña kaldurmuş. Şanasın ki yürümekdedür. Ve ol şüretün [2] üzerine binmiş. Bir elin açık Şâm'dan yaña işâret eyler ve bir elinde bir töp [3] tutmuş. [اوبىلك] yoldan, etraftan gözüdür. Ve eydürler ki eliyle Şâm'dan [4] yaña işâret kıldığı oldur ki bu memleket tarafından fetḥ ola. Ve ba'zı [5] eydürler ki ol töp üzerine yazılmışdur ki: “Dünyayı tatdım ta olmada bu töp [6] gibi. Pes ecel irüşecek elim açık kaldı ki hiç ihtiyâr elimde yoğmuş.” [7] Ve bu şehriñ ortasında bir miydân var ki anda at koşarlar imiş. Ortasında [8] bir minâre kadarınca bir taş var bakırdan. Kürsî üzerine şan'atlu komışlar. [9] Ve kaçan ki bir kişi ol taş üzerine çıksa cemî'i bu şehr andan görünür. Ve bu şehrde [10] ve nevaḥiyyetinde envâ'ı ğarâ'ib ve 'acâ'ib çokdur. Amma bu kadar kâfidür.

Rûmiyyetü'l- [11] Kebriye: Bu daḥı mu'azzam şehrmış. Kadîmde Konstantîniyye beraber imiş. [12] Bunuñda devri tokuz mildür. Ve yidi bārūsı var imiş. İki bārūsı [13] beğâyet yüksek ve yüksekliği otuz arşun ve ini on bir arşun [14] ve bu şehrdedir. Gelür ve irmiş bir pâre taşdan her birinün uzunı otuz [15] arşun ve oldur gelür üzerine pâdişâhunun sarayı yapılmış ve bunuñ daḥı bir taraf deñize [138b/1] dūr. Amma iki taraf kıuru yirdür ve deñizden yaña bir kapu var ki iki tarafında [2] iki direkler dizmişler şaru tûcdan bir pâre. Ve şehr içinde bir kilisâ [3] var imiş. Uzun üç yüz arşun ve yüksekliği yine üç yüz arşun [4] ve rekinleri şaru birinele kaplanmış. Âdem bu yine degindir. Bu şehrde [5] kadîmde biñ iki yüz kilisâ var imiş. Ve cemî'i yolları ve şokakları [6] aḳmermerden döşenmiş. Ve bâzârları ve ḥammâmları çoğımış ve ortasında [7] bir kilisâ var imiş.

Beyt-i Resmine: Ve bundan bir kıurbân eyleyicek yir dizmişler. [8] Ve dīvârlarını altunla ve cevahirle muraşsa' kılmışlar. Ve bu mevzû'ñ [9] karşusunda bir şüret dizmişler kızıl altundan, üç arşun boyunda [10] ve iki gözleri kızıl yâkûtdan. Ve bu kilisânun yüz kapusı varmış. [11] Cemî'i isi altunla dizilmiş ve cevahirle muraşsa'a kılinmiş. Ve bir tarafda pâ [12] dişâhuñ kaşrı varmış ki aña Benâne dirler imiş. Cemî'i 'âlemde [13] bu kaşrdan mu'azzam

ve gökçek muraşş'a ve mücevher muraşş'a yoğımış. Ve bu şehirde [14] bunuñ gibi bî-hadd ve nihâyet imiş. Kaçan ki Rûm, Yunan üzerine galebe [15] kılmış ve bu şehri almışlar ve yakmışlar. Ve şimdiki hâlde eşeri belürmez olmuş. [139a/1] ve ba'zı eydürler ki bu şehir Enkerûs şehrinde ve El-‘Ehled-i ‘Alî illeri ve [2] bu Atrân memleketindedür. Şehirler ve kal'alar çokdur. Ve ni'metlü ve bāglu [3] ve bāgcelü memleketdür. Ve şimdi ki hâlde taht bu memleketdür. Ve bu kadîmde [4] küçürek şerhmiş. Bu ki Edirne dirler. Çün kim feth olmuş, ‘imaretleri [5] artmış ve dārü'l mülk olmuş. Ğayetde ni'metlü şehrdür ve her narh ucuz [6] olur. Ve mesâcid ve hammâmlar ve esvâk yapılmışdur. Ve bu Arz-ı Rûm'da [7] ki deñizden ırakdur. Mu'azzam şehirler ve kal'alar var.

Anuñ birisi ‘Umûriyye. [8] Ve bu dañı kadîmde mu'azzam şehrmış. Bârüsü muhkem ve kırk burcu varmış. [9] Ve çün Yunan'dan Rum'a muntaķil olmuş. Ol kal'asın yakmışlar ve ayrıķ [10] yirde yapmışlar ve kal'a selâsil de ķomışlar.

Besya' dü'l-Feth: Bu şehirde [11] Ānkûrya dirler ulu şehrdür. Amma bāğı ve bāgcesi azdur. Beğâyet ucuzluk [12] olur ve her ni' met vâfir olur. Amma halkı ĝarîb düşmân ve bed nefes olurlar. [13]

Enyefkîye: Bu beğâyet kadîm şehrdür. Eydürler ki Sām Bin Nūh yapmış. [14] Amma şimdiki hâlde bārüsü-yi cedîddür. Ve bu bir göl üzerine vâķ' i olmuş [15] uzun ve inlü. Ve ol göl içinde üç depe var ve envâ' ı bālıķlar [139b/1] bu gölden hâsıl olur. Ve bāğı ve bāgcesi bî-haddür ve her nev' i yimiş anda [2] bulunur. Ve buña şimdiki hâlde İrşak dirler. Ve bārüsü muhkem ve yüksek [3] ve halkı eyü ve hōş halklıdur. Ve bu gölde gökçek taşlar var içi [4] boş ve şaru, kaçan oğlan toğurmayan ‘avrat altında ķosalar [5] fî'l-hâl zahmetsüz toğura.

Ķonya: Bu dañı mu'azzam şehrmış [6] ve Eflâtun hâķîm bu şehirde medķündür. Havası begayet hûb ve akar [7] şuları çok ve bāğı ve bāgcesi bî-hadd ve bārüsuları beğâyet muhkem yüksek [8] ve İslâm vaktinde Tahtgâh-ı Rûm imiş. Ve şimdiki hâlde bārusun [9]

Sultān ‘Alī Alaaddīn yapmış. Beğāyet hūb şehrdür ve bunda bir kilise [10] var ki yaz gününde yaş eti nāḳdur. Tütsüler hārāb olmaz ve ḳoḳusu [11] dönmez ve kurt düşmez ve fethden şoñra. Pes Evliyāullah bu mevzū‘ da [12] sākin olmuş ve bunda vefāt ḳılmış. Ve buña Rūm‘da Birci Evliyā dirler. [13] Amma ḥalkı gāyetde gālīz ve şerīr olur.

(.....) ve bu şehir evā‘ilde [14] (.....) dirler imiş. Çün memleket Yunan‘dan Rūm‘a münteḳil oldu. [15] ‘Utūsī Tekür ki aña Ḳayşer dirlerdi. Bu bī-taḥt ḳılmış idi. Ḳayşeriyye [140a/1] olmuş. Bu daḥı mu‘azzam şehrmış. Ḳal‘ası berk, bāḡı ve bāḡcesi ve vilāyet [2] ve kūyleri ma‘mūr ve ābādān. Ve hevāsı mu‘tedil ve şuları nāf‘i ve hūb [3] ve her ni‘met ucuz vāfir ve ḥalkı eyü ve ḥōş ḥab‘i ve teferrücgāhları çok. [4] Ve Şeyḥ Şane‘ān ve ‘Abdürrezzāk ki Ḳayşer Ḳuzata ‘aşıḳ oldu ve toñuz [5] güderdi bunda imiş.

(.....) Bu daḥı beğāyet mu‘azzam şehrmış [6] Rūmiyye-i Kebri gibi. Ma‘mūr ve ābādān ve envā‘ı ‘imāretler ve mu‘azzam kilisālar. [7] Ve Aşḫāb-ı Kehf bu şehrden ḳopmış. Amma şimdiki ḥālede hārābdur. Ve Aşḫāb-ı [8] Kehf bu maḡāradadur dirler, Ḳanarīn şehrine yakın bir yüksek taḡda. [9] Uzunı biñ arşundur ve bu maḡāraya nerdubānla inerler ve bunlaruñ [10] merḳadine irüşürler. Eydür, mevzū‘ olur ve bu cemā‘at anda yatarlar. Yidi ḳışidür [11] ve adları Yemliḡā, Mekselimna, Merḥūnisin, Keşfüḡ, Ṭāzer, Ḳaḡyutes, Yuvānes’ [12] dūr ve itlerünüñ adı Ḳıṡmīr‘dür. Ve bunlaruñ tenine şabr ve Murad-ı Kāfūr [13] ser timişler. Ve ayakları ḳātında itleri yatur. Hemān başı var ve arḳasınuñ [14] süñükleri ḳalmış. Ve Ehl-i Andelis ilidürler ki Aşḫābu‘l-Kehf Lüşe [15] şehrinde Andelis eteginde yaturlar. Amma sayḡ budur ki Aşḫābu‘l-Kehf [140b/1] bundadur ve anlar şühedādur ki anda zamān Mu‘āvid’e vardılar. Ve anda [2] şehīd oldılar. Ve bu memleketde daḥı ḳal‘alar var ve memleketler ve vilāyetler [3] ve şehirler çokdur. Ḳumāme-i Beyyatü‘l-Beyzā ki aña şimd(i) Āḳserāy dirler. Ve Mā [4] ḡer Ḥāḳlā‘sı ki Saḡarya dirler. Ruvebsa ki aña şimdi amma Seyya dirler. [5] Ve Māterḡā ki aña şimdi Ḳaraḡışār dirler ve Maḡlūḡa ki aña şimdi Kütāḡya [6] dirler. Ve Ḥüşeyin El-Razbān ki aña şimdi Merzubān dirler.

Arzü's-Şakālya: [7] Ve bu memleket daḥı beḡāyet vās'ı memleketdür. Ve eṭrāf memleketüñ [8] ġarbında vāk'ı olmış. Ve ikisinüñ ortasında bir şü aḡar ki aña [9] Mucānya ırmaḡı dirler ve şimdiki ḡâlde Tuna şuyı dirler. Ve bu şü Andelis [10] taḡlarından ḡopar ve Arzü's-Şakālya ortasında geḡer ve eṭrāf iḡlīm̄lere [11] fāşıla olur. Ve Nebataş bahrine ki aña Ḳum deñizi dirler. Ve bu memleketde [12] çoḡ ḡal'alar ve şehrler var. Ve şimdiki ḡâlde Enkerūs vilāyetler dirler. [13]

Ve mu'azzam şerhlerinden birisi **Ḳanarel**'dür ve bu beḡāyet mu'azzam şehrdür. [14] Üç mīldür ve üç mil ini ve bu şehre dārü'l-mülk-i Şakālya'dur [15] ve pādīşāhlarınuñ tahtıdır. Ve envā'ı ve ḡumāşlar ve ṭarā'ıf ve zārā'ıf [141a/1] bu şehrede ḡāşıl olur. Ve ortasında bir mu'azzam kilisā var ki Ḳoştantiniyye [2] kilisāsına beraberdür. Ve bu şehrede her ni'met beḡāyet ucuz olur. Ve [3] erleri bed şekl ve 'avratları beḡāyet aḡ ve ḡüzel olur. Ve yimiş bī-[4] nihāyetdür.

Ḳānya: Bu daḥı mu'azzam şehir bāzārları ārāste ve kilisāları [5] çoḡ ve kārḡāneleri bol ve envā'ı yimişler vāfir. Bu şehrede bir bīnar [6] var ki iki yüz bīñ kişi ol çeşmeden şü alsa şuyı deñiz, belki [7] artar. Ve ḡünkü hiç kimesne şü almaya ayaḡın aḡar bilürmez. Ve bunuñ taḡlarında [8] altun ve zībaḡ kānları var. Sehm-nāk mīşelerdür ve ziyānkār yılanlar [9] çoḡ olur.

Cūzye: Bu daḥı mu'azzam ḡadīm şehrdür. Eydürler ki İskender [10] Zü'l-ḡarneyn yapmış. Burḡ, bārūsı muḡkem ve berkdür ve ḡandaḡı derin. Ya [11] nında ırmaḡ aḡar ki Aḡşar-ı Bilād şimālinden ḡopar ve cenūbundan yaña [12] aḡup gelür. Bu şehrüñ ḡandaḡını çevürür. Pes yidi ḡünlük yoldan gelür [13] ve Tuna şuyuna muḡallaḡ olur. Ve bu şehrede zinā fāşdur ve bāḡı ve bāḡcesi [14] çoḡdur ve cemī'ı Bilād-ı Şakāliyye ḡamr bundan gider. Ve miyvesi ve ṭuvārı [15] bī-ḡadd olur. Ve eṭrāf çayır ve otlaḡdur. Ve her ni'met ucuz olur ve bu memleketde...

BÖLÜM 5:DİZİN-SÖZLÜK

5.1 Genel Dizin-Sözlük

-A-

ābādān : Far. Sen, mamur bayındır.

ā. 111a/8, 113a/4, 126b/2, 128b/13,
128b/4, 130a/6, 130b/8, 135b/5, 136b/8,
140a/2, 140a/6

ā.+dur 124a/6

ābanōs : Far. Abanozgillerin ağır, sert ve siyah renkli tahtası.

ā. 120b/8

‘**acā**’ib : Ar. Çok tuhaf sey, anlaşılmaz.

‘a. 117b/7, 126a/4, 131a/9, 137b/5,
138a/10

‘**Acem** : Ar. İranlı, İran halkından biri. İran ülkesi.

‘a. 135a/10

aç- : Bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak.

a.-ılır 137b/7

a.-sa 124a/10

açık : Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı.

a. 129b/12, 129b/12, 138a/2, 138a/6

ad : Bir kimseye, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim.

a. 118b/7, 119a/6, 121b/13

a.+ı 140a/12

a.+ına 121b/1, 121b/10, 121b/7

a.+ları 140a/11

‘**Ād Kavmi** : Çok eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hud peygamber tarafından imana getirilemediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı.

‘a.+nüñ 122b/7

ada : Her tarafı suyla çevrilmiş kara parçası.

a. 107a/11, 114a/3, 124b/7, 126a/2,
131a/3, 131b/15, 135a/13, 135a/4, 135a/7

a.+da 124b/15, 126a/6, 132a/4, 135a/6

a.+dadur 124b/9

a.+dur 126a/2, 135a/4

a.+lar 106b/7, 108b/11, 111b/3, 117a/5,
126a/1, 126a/10, 131b/8

a.+larda 106b/8, 126a/11

a.+ları 116a/13, 131b/13, 131b/6

a.+nuñ 107a/13, 124b/12, 132a/1

‘**aded** : Ar. Sayı, miktar.

‘a.+in 108b/8

‘a.+le 115a/6

ādem : Ar. Adam, insan, kişi.

ā. 112a/6, 123b/5, 124a/15, 124b/15,
126a/7, 138b/4

ā.+den 126a/12

ā.+dür 118a/9

ā.+i 110b/7, 121a/1, 124a/14, 125a/13

ā.+i **sākin** : Bir yerde oturan insanlar, ikamet edenler. 112a/6

ā.+üñ 124a/13

‘**adl** : Ar. adâlet, adâlet üzere oluş, doğruluk.

‘a. 116b/3, 129b/6

‘a.+leri 114a/15

adlu: Adı olan, ünlü, meşhur, bilinen.

a. 120a/7, 122b/11, 125a/6, 127a/12,
133b/9

āferide : Far. Yaratılmış, mahluk, yaratık.

ā. 122b/14

ağaç : Gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a. 107b/7, 108b/3, 120a/7, 121a/8,
125a/14, 125b/1, 133b/6

a.+1 108b/6

a.+dan 124b/14

a.+lar 107b/2, 116b/9, 125a/15,
134b/11

a.+ları 116b/8, 133b/5

a.+ların 112a/7

ağaçsuz : Ağaç olmayan, kurak yer.

a. 114b/2

āgāh : Far. Bilgili, haberli, uyanık.

ā. 129b/13

ağır : Tartıda çok çeken, hafif karşıtı.

a.+1 126b/4

ağız : Bir akarsuyun denize veya göle
döküldüğü yer, munsap.

a.+1 126a/4

ağla- : Üzüntü, acı, sevinç, pısmalık aldanma
vb.nin etkisiyle göz yaşını dökmek.

a.-mazlar 129b/1

ağrı : Vücudun herhangi bir yerinde duyulan
sürekli ve siddetli acı.

a.+sına 110a/1

ağurla- : Ağırlamak işi, ikram, izaz.

a.-rlar 107a/7

aḥcār : Ar. Taşlar.

a. 122b/4

āḥir : Ar. Son, sonraki, en son.

ā. 119b/5

ā.+idür 116b/7

aḥmaḥ : Ar. Aklını gereği gibi kullanamayan,
bön, budala, aptal.

a. 135b/7

aḥvāl : Ar. Oluslar, bulunuslar, durumlar.

a.+den 123a/14, 123a/7

aḥ : Beyaz.

a. 132a/2, 141a/3

aḥ- : (Sıvı maddeler için) Bir yerden başka bir
yere doğru gitmek.

a.-ar 116b/11, 120a/15, 120a/8, 129b/3,
131a/13, 131a/14, 132a/8, 132b/7, 133a/13,
134a/5, 136a/5, 140b/8, 141a/7, 141a/11

a.-up 141a/12

aḥarṣu : Yeryüzünde ve yer altında belirli bir
yatak içinde, eğim boyunca sürekli veya zaman
zaman akan su.

a. 120b/1

a.+lar 132a/15

a.+ları 120b/13, 133a/5, 133b/2,
134a/14, 135b/12, 139b/6-7

aḥçe : Her tür madeni para.

a.+sinün 126b/4

aḥçelü : Akçesi olan, paralı.

i. 126b/4

aḥın : Düşman topraklarına tedirgin etme,
yıldırma, çapul gibi amaçlarla toplu olarak
yapılan baskın.

a. 107b/12

‘**akīk** : Ar. Yüzük taşı, mühür gibi şeyler
yapmakta kullanılan, türlü renklerde, yarı
saydam, parlak ve değerli bir taş; kalseduan
kuvarsının bir türü.

‘a.+taşı 122b/3

‘**aḥl** : Ar. Akıl, us.

‘a.+1 114a/4

aḥ mermer : Ar. Başkalaşıma uğramış kireçtaşı,
dolomit ya da dolomitik kayalar; güzel bir
parlaklık verilebilir ve çeşitli sanat dallarında
kullanılır.

a.+den 138b/6

‘**akreb** : Ar. Akreplerden, sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli bir iğnesi olan böcek (Scorpio).

a. 122a/10

al- : 1.Satın almak.

a.-dı 113a/1, 123a/5

a.-mağ 114b/11, 120a/9, 126b/3, 127b/2, 128b/14, 128b/6, 130a/7, 132a/12

a.-mışdur 108b/3

a.-up 115a/15

a.-ur 108a/12, 108a/15, 111a/4

a.-urlar 107a/6, 107b/13, 108a/12, 108b/3, 109a/10, 109b/9, 115a/14, 117b/11, 120b/9, 120b/9, 122b/4, 130a/9, 134a/7

2. Bir şeyi elle veya başka bir araçla bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.

a.-an 108b/6

a.-dılar 123b/10

a.-durlar 116b/14

a.-maya 141a/7

a.-miş 112a/7

a.-sa 141a/6

a.-up 108b/4

a.-urlar 110a/6

3. Kazanmak, kazanç sağlamak.

a.-ur 111a/14, 112a/6

a.-urlar 111a/14

4. Göz kamaştırmak, etkilemek.

a.-ur 110a/13

5. Fethetmek.

a.-dı 137a/7

a.-madan 135b/4

a.-mış 120a/5, 120a/6

a.-mişlar 138b/15

6. Bekâretini bozmak.

a.-urdu 125a/5

7. ders çıkarmak, ibret.

a.-uñ 129b/15

8. Çevrelemek, sarmak.

a.-miş 133a/4, 134b/6

a.-mişlar 132b/12

‘**alaf** : Ar. Hayvan yemleri, otlar, samanlar.

‘a. 129a/14

‘**alâmet** : Ar. Belirti, işaret, iz, nişan.

‘a. 123a/14

‘a.+idür 133b/15

âlât: Ar. Vasıtalar, aygıtlar

ç.+ın 131a /10

‘**âlem** : Ar. Dünya,cihan.

‘a.+de 132a/1, 132a/4, 132b/3, 138b/12

‘a.+den 128b/14

‘a.+e 134b/4, 135a/7

‘a.+üñ 116a/2

‘**aleyhim** : Ar. Aleyh kelimesinin cemi.

‘a. 118a/1

‘**âlî** : Ar. Yüce, ulu.

‘â. 132a/14, 132b/2, 136b/12

Allah : Ar. Tanrı.

a. 107a/14, 123a/11, 131b/12

a.+dan 108b/8

a.+**Te‘âla** : Ar. “yüksek olsun” anlamına gelen sözcük. 113a/8, 121b/3, 122a/4, 123a/10

alt : Bir şeyin aşağı bakan yanı.

a.+ında 110a/14, 132b/11, 134b/11, 139b/4

a.+ındadur 119b/12

altı : Beşten sonra gelen sayı ve bu sayıyı gösteren rakam.

a. 109a/15, 113a/12, 122a/7, 122a/9, 135a/4, 136b/9, 137a/4

altmış : Elli dokuzdan sonra gelen sayı..

a. 120b/1

altun : Altın.

a. 106b/9, 107a/11, 107a/15, 107a/6, 108a/10, 108a/11, 108b/1, 108b/2, 109a/10, 109a/12, 109a/7, 113b/12, 114b/7, 116a/2, 117b/11, 120b/9, 123a/2, 127a/4, 129b/3, 130a/1, 132b/5, 141a/8

a.+a 108a/15, 112b/12, 114a/1, 117b/10

a.+dan 117b/11, 123a/1, 127a/9, 129b/3, 138b/9

a.+dandur 108a/5

a.+dur 107a/6, 109a/6

a.+la 122b/15, 123a/3, 123b/8, 137b/1, 138b/11, 138b/8

a.+lardan 123a/4

a.+**kān** : Far. Maden. 107a/4, 114b/1, 114b/4

a.+kānına 117b/12

a.+kānidur 108a/6-7

a.+kānları 117b/8

a.+ma^ç den 112a/12, 133a/10-11

a.+**pāreleri** : Far. Para. 117b/9

a.+**toprağını** 114b/5

altunlu : Yapımında altın kullanılmış veya altın kaplanmış.

a. 129b/11

Amālīk : Ar. Çok eskiden sina yarımadasında yaşadığı sanılan ve gariplikleriyle şöhret bulan bir kavim.

‘a.+dan 125a/9

‘a.+dur 125a/3

ammā : Ama,fakat,lakin,ancak.

a. 107b/1, 109b/12, 109b/14, 110a/8, 110b/11, 110b/13, 110b/9, 111a/5, 111b/13, 111b/5, 111b/7, 112a/6, 112a/9, 112b/3, 112b/7, 113b/10, 113b/12, 114a/15, 114a/7, 114b/12, 114b/2, 114b/15, 115a/14, 115a/6, 116a/3, 116a/7, 116b/2, 117b/1, 117b/2, 118a/4, 124a/7, 125b/12, 126a/10, 126a/9, 126b/4, 127a/12, 127a/14, 127b/7, 127b/8, 129a/12, 129a/13, 129a/5, 130a/4, 131b/6, 131b/15, 133b/4, 134b/6, 135a/13, 135a/2, 135a/4, 135a/8, 135b/13, 135b/6, 136a/5, 137a/15, 137a/6, 137b/4, 138a/10, 138b/1, 139a/11, 139a/12, 139a/14, 139b/13, 140a/15, 140a/7, 140b/4

ana : Çocuğu olan kadın, anne.

a.+sı 118a/8

aña : 3. tekil kişi zamiri, ona.

a. 108b/14, 109b/4, 110a/4, 110a/6, 110b/4, 111a/3, 113b/14, 114a/3, 114b/13, 114b/3, 115b/3, 116a/9, 118b/6, 118b/7, 119b/13, 121a/1, 121a/7, 122b/4, 122b/6, 123b/2, 125b/10, 125b/5, 127a/6, 128a/8, 128b/9, 129a/14, 130a/5, 131b/2, 132b/9, 133a/11, 133b/8, 134a/1, 134a/5, 135b/14, 136a/12, 136a/5, 136a/7, 136b/4, 137a/3, 137b/11, 138b/12, 139b/15, 140b/11, 140b/3, 140b/4, 140b/5, 140b/5, 140b/6, 140b/8

anber : Ar. Güzel koku.

‘a. 120b/7

‘a.+den 123a/3

ancağ : Yalnız,sadece gibi sınırlamalar anlatır.

a. 120a/2, 126b/5

anda : Üçüncü teklik sahis zamirinin lokatif hali.

a. 107b/1, 108a/9, 111a/12, 111a/13, 113a/5, 113a/6, 113a/8, 113b/4, 117b/4, 118a/3, 118a/5, 119a/11, 119a/11, 119a/12, 119a/13, 119b/4, 123a/9, 123b/1, 123b/12, 124b/2, 125b/15, 126b/9, 132b/11, 132b/14, 133b/1, 138a/7, 139b/1, 140a/10, 140b/1, 140b/1

andan : Üçüncü teklik şahıs zamirinin ablatif hali.

a. 107b/13, 108b/9, 115b/13, 116a/13, 119a/12, 119a/12, 119a/15, 119a/15, 119b/1, 119b/1, 119b/2, 124b/4, 125a/5, 130b/10, 132b/3, 137b/2, 138a/9

a.+dur 111a/13, 113b/15, 119b/15

āndlu : Andı olan, anlaşmış.

ā.+dur 118b/1

anı : Üçüncü teklik şahıs zamirinin akkuzatif hali.

a. 108b/15, 108b/3, 110a/6, 113a/8, 123a/6, 123b/1, 128a/11, 129b/14, 132b/6, 134a/3

anlar : Üçüncü çokluk şahıs zamiri.

a. 106b/12, 106b/13, 108a/12, 108a/9, 117a/10, 128a/9, 140b/1

a.+a 107b/4, 108b/1, 115a/12, 115b/5, 127a/12, 131b/4

a.+dan 124a/15

a.+ı 129b/5

a.+uñ 106b/8

anuñ : Üçüncü teklik şahıs zamirinin genitif hali.

a. 108b/4, 110a/11, 110a/11, 112b/13, 122b/1, 125b/1, 131a/7, 133a/13, 139a/7

a.+çün 110b/11, 110b/6, 112a/7, 115a/1, 119a/10, 120b/4, 122b/6, 124b/14, 126a/12, 126a/4, 127a/2, 131a/3

ara : Aralık, boşluk, mesafe.

a.+sında 125b/7

ara- : Aramak işi, taharri.

a.-dılar 123b/11

‘**Arab** : Ar. Irak, Sam, Ceziretü’l-Arab, Hicaz, Yemen ile Mısır’da ve Afrika’nın simalinde bulunan semitik kavmin umumi adı.

a. 114b/8, 118a/15, 118b/15, 119b/14, 123b/14, 125b/15, 128b/1

a.+dan 124a/3, 126a/8

a.+lardur 119a/4

a.+kabilesi 118b/14

a.+uñ 124a/2

ārāste : Far. Bezenmiş süslenmiş, gösterişli.

a. 126b/3, 127b/4, 128b/13, 130b/1, 133b/10, 134a/13, 136b/11, 141a/4

ard : Arka, geri.

a.+ına 108b/2

a.+ında 125b/1

arqa : Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı.

a.+sınuñ 140a/13

‘**arlan-** : Arlanma işi, utanmak.

‘a.-dı 125a/6

armağan : Birini sevindirmek, mutlu etmek için verilen şey, hediye.

a. 120b/15

arслан : Kedigillerden kuvvet ve saldırganlığıyla tanınan hayvan.

a. 116b/12, 137b/3

arşun : Yaklaşık olarak 68 cm’ye eşit olan uzunluk ölçüsü.

a. 110a/5, 123b/6, 123b/7, 131a/4, 134b/7, 134b/7, 138a/13, 138a/13, 138a/15, 138b/3, 138b/3, 138b/9

a.+dur 126a/5, 137a/14, 140a/9

art- : Eskisinden daha çok olmak, fazlalaşmak.

a.-ar 141a/7

a.-ıkdur 109a/15

a.-miş 139a/5

a.-ururlar 106b/12

artıķ : Bundan böyle, sonra.

a. 117b/5

arz : Ar. Dünya, toprak.

a.+da 111b/5, 119b/14

a.+ına 112a/9

aşhâb :

a.-ı **emrâz**: Ar. Hastalık sahipleri, hastalar. 134b/13-14

a.-ı **Kehf** : Kur'ân'da bahsi geçen ve devirlerinin zâlim padişahından gizlenerek ve onun şerrine âlet olmaktan çekinerek, beraberce bir mağaraya saklanıp Allah'a sığınan dindar ve makbul büyük zâtlar. 140a/7, 140a/7-8

a.**u'l-Kehf** : Bkz. Aşhâb-ı Kehf. 119a/2, 140a/14, 140a/15

aşl : Ar. Asıl, kök, esas, temel.

a. 112a/11, 121b/7

aş : Pişirilerek hazırlanan yemek.

a. 108b/11

aş- : Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek.

a.-miş 120a/5

aşağa : Eğilimli bir yerin daha alçak yeri.

a. 108a/2

âşik : Ar. Çok aşırı seven, şiddetli muhabbet besleyen.

a. 140a/4

âşikâre : Far. Açık, belli, meydanda

a. 115b/8

at : Binme,yük çekme veya tasıma gibi hizmetlerde kullanılan memeli hayvan.

a. 115a/14, 115a/15, 115b/12, 129a/12, 138a/7

a.+lar 115a/13

a.+lara 129b/4

a.+ların 109a/13

a.+uñ 137b/15

at- : Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

a.-arlar 132b/12, 133b/1

âtı : Ar. Etkisiz, işe yaramaz.

â. 118a/12

av : Karada, denizde gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama isi.

a. 110b/2

âvâ'îl : Ar. Evvelden, önceleri.

a.+de 121b/5

âvâz : Far. Ses, seda.

a. 112b/14

âvkat-ı bahâr : Ar.+Far. Bahar vakitleri.

â.+ dan 126a/11

âvrat : Ar. Kadın.

â. 108b/14, 121a/2, 121b/8, 125a/13, 129b/4, 139b/4

â.+ımı 115b/8

â.+lar 132a/2

â.+ları 111a/6, 112b/7, 113b/5, 127b/15, 130a/12, 131a/11, 133b/3, 141a/3

â.+larını 132b/1

ay : Yılın on iki bölümünden her biri.

a.+ındadır 118a/4

a.+ınuñ 118a/2

ayak : Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 123b/4

a.+ (ayağ)ı 123a/10, 123a/10, 133b/14

a.+ları 123b/4, 140a/13

a.+(ayağ)ım 138a/1, 141a/7

a.+ (ayağ)ımla 122a/2

aydınlık : Bir yeri aydınlatan güç, ışık.

a. 123b/11

ayır- : delmek, delik açmak.

a.-dın 124a/12

aylık : Bir ay içinde olan veya bir ay süren.

a.112a/9, 122a/7, 122a/9

aynî : Ar. Tıpkısı.

a. 116a/11

ayrık : Başka, başka türlü, ayrı.

a.110b/9, 115b/8, 120b/9, 125b/12,
128a/11, 128a/12, 128a/6, 129b/5, 139a/9

‘ayş : Ar. Rahat yaşayan.

‘a.+e 126b/7

az : Gerekenden eksik.

a. 116b/1, 116b/1, 125b/9, 127b/3,
129a/12

a.+dur 113b/12, 127b/7, 138a/11

azık : Yiyecek, besin, gıda.

a. 109a/9

‘azîm : Ar. Büyük,ulu,iri.

‘a. 119a/4, 134b/4

‘Azrâ’îl : Ar. Tanrı buyruğu ile insanların
canını almakla görevli olduğuna inanılan
melek.

‘a. 123a/10

‘azûb-u mantûka : Ar. Tatlı sözler.

‘a. 112b/14

-B-

babür : Hindistan'da yaşayan bir tür kaplan.

b. 137b/3

bâğ : Far. Büyük bahçe.

b. 120b/1, 121a/10, 130b/12, 132b/15,
133a/5, 134a/10, 134b/14, 135a/11, 137a/8

b.+ı 107b/1, 114b/12, 114b/2, 118a/4,
118b/2, 119b/14, 122a/7, 126a/2, 127b/14,
132a/8, 133b/12, 134a/14, 136a/3, 139a/11,
139b/1, 139b/7, 140a/1, 141a/13

b.+lar 120b/14, 122a/8, 122a/9,
122b/16, 132a/15, 136a/9

b.+ları 124a/7

bağā : Kaplumbağa.

b. 136b/2

bâğce : Far. Sebze yetiştirilen yer, bostan.

b. 120b/2

b.+dür 137a/8

b.+ler 120b/14, 122b/16, 132a/15,
136a/10

b.+leri 132a/9

b.+si 107b/1, 111a/8, 114b/12, 114b/2,
118a/4, 118b/2, 119b/14, 122a/7, 126a/2,
127b/14, 133a/5, 133b/12, 134a/14, 136a/3,
139a/11, 139b/1, 139b/7, 140a/1, 141a/13

bağcelü : Bahçesi olan.

b. 135b/12, 139a/3

bagla- : Bağ veya başka bir araçla tutturmak.

b.-rlar 109a/13, 129b/3

bâğlu : Bağlı olan.

b. 135b/12, 139a/2

bahâdur : Far. Cesur, yiğit, kahraman, atak,
gözünü daldan budaktan esirgemeyen.

b. 107b/11, 116a/12, 115b/11

bahâr : Far. Kışla yaz arasındaki mevsim.

b. 126a/10

baħr : Ar. Deniz.

b.+i 107a/9

bahrî : Ar. Balık.

b. 108b/12

baḥş : Far. Bölüm, kol.

b. 106b/15, 107a/1, 107a/2, 115a/8,
116a/10, 116a/10, 116a/9, 117a/12, 119a/14,
119a/15, 119b/4, 119b/6

b.+dur 112a/14

baḥti : Ar. İki hörgüçlü ve iri deve cinsi.

b. 114b/13

baḳ- : Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

b.-a 137b/13

b.-ar 132b/10

b.-dı 125a/15

baḳam : Ar. Baklagillerden, odunundan kırmızı boya çıkarılan bir ağaç, bakkam.

b. 107b/2, 129a/5

baḳır : Atom numarası 29, yoğunluğu 8.95 olan, 1084 C ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element. Kısaltması Cu.

b. 109a/9, 117b/11

b.+dan 137b/14, 137b/15, 137b/3,
137b/9, 138a/8

b.+dur 135a/8

b.+ı 117b/11

b.+**kān**: Far. Maden. 135a/8

bāḳī : Ar. Bir şeyden artan.

b. 108b/3

bal : Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları rengi beyazdan esmere kadar degisen tatlı, koyu, sıvı madde.

b. 112b/1, 114a/8, 115a/9, 133a/6,
135b/6

balçık : Çamur.

b.+dan 118a/10

balık : Omurgalılardan suda yasayan solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı.

b. 107b/13, 107b/9, 110b/2, 114a/8,
124a/2, 132b/8, 134b/10, 134b/8

b.+ (balığ)ı 109b/14

b.+dan 134b/9

b.+lar 139a/15

b.+**kulāğ**ı : At boncuğu, katır boncuğuda denilen deniz böcekleri kabuğu.
107a/5, 109a/9, 116a/13

b.+tüyünden 120b/8

bālī : Ar. Eski, koca, köhne.

b. 111a/7, 123b/2

baña : Teklik 1. şahıs zamirinin datif hali.

b. 113a/2

bār : Far. Kale duvarı.

b. 132b/2

bārū : Far. Kale duvarı, hisar burcu, sur; sığınak, siper.

b. 118b/8

b.+sı 107b/10, 109b/6, 116b/1, 118a/14,
120a/12, 122b/13, 127b/13, 128b/5, 133a/4,
133a/9, 133b/10, 134b/1, 137a/14, 138a/12,
138a/12, 139a/8, 139b/2, 141a/10

b.+sıları 139b/7

b.+suñ 139b/8

b.+**yi cedīddür** : Ar. Yeni, eskimemiş.
139a/14

bārūlu : Kale duvarı olan, surla çevrili, surlu.

b. 134a/11, 136a/2

baş- : Beklenmedik saldırı.

b.-miş 122a/5

başdur- : Üzerini kaplanmış, örtülmüş.

b.-miş 110b/11

baş : İnsan ve hayvanlarda vücudun üst veya önünde bulunan bölüm.

b.+ı 129b/12, 140a/13

b.+ına 122b/1

b.+ında 123b/9, 127a/8

b.+uñ 129b/14

başla- : Bir işe girişmek, harekete geçmek.

b.-dı 135b/8

başlu : Başı olan.

b. 110b/8

bat- : Yıkılma, çökme. yok olma, inkıraz.

b.-ar 108a/3, 110b/9

batman : Eski bir ağırlık ölçü birimi.

b. 127a/4

bâ-vücüd : Far. Böyle iken, bununla beraber.

b. 126a/5

bay : Zengin, hali vakti yerinde.

b. 118a/6, 127b/1, 127b/14, 127b/5, 128b/13, 129a/5, 130a/12, 130b/1, 131a/11, 132a/2, 133b/3

b.+dur 107b/2, 111a/5

b.+laruñ 108a/4

ba'z : Bkz. Ba'zı.

b. 112a/13, 122b/9, 127a/1

bâzâr : Far. Pazar, çarşı.

b. 111b/14

b.+a 126b/6

b.+ı 108a/14, 114a/7

b.+lar 132a/11

b.+ları 114b/11, 126b/3, 127b/4, 128b/13, 128b/6, 130a/7, 130b/1, 133b/10, 134a/13, 134a/8, 134b/2, 136b/11, 138b/6, 141a/4

bâzârgâh : Far. Pazar yeri, çarşı.

b.+ları 114a/7

bâzergân : Far. Bezirgan, tacir.

b. 108a/10, 108a/11, 108a/8, 109a/8, 110a/7, 132a/13

b.+dur 132a/2

b.+lar 108a/15, 109a/5, 109b/8, 124b/6, 134a/6

b.+lar 114a/13-14

b.+lara 109b/2

b.+lardan 115a/8

b.+lardur 114b/3, 118a/6

b.+larıdur 127b/2

b.+laruñ 126b/3, 128b/14

ba'zı : Ar. Bir takım, kimi.

b. 118b/4, 130a/4, 138a/4, 139a/1

b.+sı 113b/2, 113b/2, 116a/2, 118a/14

b.+sın 123b/10

bed : Far. Fena, kötü, çirkin.

b. 121a/11, 139a/12, 141a/3

b. +fa'1 : Far. Yaptığı işleri kötü olan. Bed fial. 125b/9

Bedqa : Bir kavim adı.

b. 127a/12

beg : Zengin kişi, bey.

b. 111a/14

b.+i 132a/1

begli : Begi olan.

b. 121b/3

begâyet : Ar. Pek çok, son derece.

b. 107a/3, 108a/4, 109b/10, 110b/13, 111a/4, 111a/5, 111a/6, 111b/11, 112a/14, 112a/8, 112b/5, 112b/8, 113a/14, 113a/3, 113b/13, 113b/5, 113b/7, 113b/9, 114a/14, 114a/15, 114a/15, 114b/14, 115a/1, 115a/10,

115a/12, 115a/3, 115a/4, 115b/11, 116a/4, 116b/9, 117a/13, 117a/14, 117b/1, 117b/4, 117b/8, 118a/14, 118b/9, 121a/2, 121b/5, 122a/3, 122b/13, 122b/14, 124a/6, 124a/7, 125a/4, 125b/10, 126a/13, 126a/6, 126b/5, 126b/7, 127a/6, 127b/13, 128a/4, 128a/5, 128b/12, 128b/5, 128b/7, 129a/1, 129b/2, 130a/11, 130a/12, 130a/15, 130a/6, 130b/1, 130b/15, 130b/7, 131a/12, 132a/2, 132a/2, 132b/8, 133a/14, 133a/6, 133b/10, 133b/12, 133b/4, 133b/5, 133b/9, 134a/10, 134a/12, 134a/6, 134b/11, 135a/4, 135a/8, 135b/3, 135b/4, 135b/6, 136a/3, 136b/8, 137a/13, 137b/12, 137b/4, 138a/13, 139a/11, 139a/13, 139b/6, 139b/7, 139b/9, 140a/5, 140b/13, 140b/7, 141a/2, 141a/3

bekle- : Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

b.-r 125b/15

belgü : Bir şeyi benzerlerinden ayıran özellik, alâmet, nişan.

b. 116a/11

belki : Ar.+Far. Olabilir, muhtemel olarak.

b. 123a/8, 141a/6

bellü : Bilinmedik bir yanı olmayan, malûm.

b. 115a/1

belür- : Ortaya çıkmak, tezahür etmek.

b.-mez 138b/15

ben : Tekil birinci kişiyi gösteren zamir.

b.+den 123a/8

b.+im 123a/7, 129b/8

bend : Far. Su biriktirmek için iki dağ arasında yapılan set, baraj.

b.+ler 132b/8, 137b/5

bendergâh : Far. İşlek iskele, liman, şehir.

b.+dur 114b/11, 120b/4, 135b/2

beñzer : Nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan (şey), müşabih, mümasil.

b. 121a/6, 121a/8

berâber : Far. Birlikte, bir arada

b. 138a/11

b.+dür 126a/4, 127b/4, 141a/2

b.+ine 106b/11

berât : Ar. Nişân. Rütbe. İmtiyaz verildiğini belirten ferman, belge.

b. 137b/14

Berber-i Doğüş : Kavim adı.

b. 107b/4

beriyye : Ar. Çöl, kır, sahra.

b.+ler 107a/8, 128a/1, 128a/1

berk : Sağlam, sıkı.

b. 118b/8, 130b/4, 134a/11, 134b/15, 140a/1

b.+dür 141a/10

berrîd : Ar.Dört fersah mesâfe.

b. 111b/3

berr-ü baħr : Ar. Kara ve deniz.

b.+den 115a/5

berü : Beri, bu taraf.

b.+u 108a/7

beş : Dörtten sonraki sayı.

b. 109a/15, 111b/3, 116b/6, 124a/5, 126b/4, 134b/7, 136a/14

beyâbân : Far. Çöl. Sahra.

b.+yimişi 107b/13

beyân : Ar. Söyleme, bildirme, açıklama.

b.131b/10, 131b/8

bñnar : Yerden kaynayıp çıkan su, kaynak, pınar.

b. 141a/5

b.+lar 110b/9, 111b/1

bī-bāk : Far. Korkusuz, çekinmesi olmayan.

b.+durlar 115b/11

bī-dīn : Ar. Dinsiz.

b. 115b/5, 125a/4

bī-ğayret : Ar. Çalışmayı sevmeyen, çabalamayan.

b.+dürler 135b/7

bī-ḥadd : Ar. Sınırsız, sayısız. Çok fazla.

b. 107b/14, 108a/3, 111a/2, 111b/5, 112b/1, 113b/8, 116a/1, 116a/15, 120a/6, 124a/13, 125b/12, 127b/6, 128a/4, 130a/7, 130b/7, 131b/12, 132a/14, 133a/5, 133b/2, 134a/14, 134a/9, 135a/11, 135b/4, 138b/14, 139b/7, 141a/15

b.+dur 116a/7, 118b/9, 130b/13, 134b/15, 139b/1

bi-ḥamiyyet : Ar. Haysiyetsiz, onursuz.

b. 115b/5

bil- : Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

b.+dügünce 123a/5

b.-emez 108b/8

b.-en 122b/4

b.-inmez 126a/12, 128a/15

b.-mezler 108b/12, 115a/6, 124a/3, 129a/9

b.-miş 135b/10

b.-üñ 129b/12

b.-ür 131b/12

b.-ürler 116b/12, 129a/7

b.-ürmez 141a/7

bilād :

b.+ -ı **şimāl** : Ar. Kuzey memleketleri. 131b/11

bilīṣ- : Bilmek, tanımak.

b.-ince 123b/3, 129b/4

biñ : Dokuz yüz doksan dokuzdan bir fazla olan sayı.

b. 113a/1, 116a/8, 127a/7, 127a/10, 128b/10, 128b/11, 131a/1, 138b/5, 140a/9, 141a/6

bin- : Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.

b.-diler 123b/12

b.-erler 115b/11, 116a/8, 116b/13, 129b/4

b.-mez 129b/5

b.-miş 137b/15, 138a/2

bī-naẓīr : Ar. Benzersiz, eşsiz.

b. 117b/4-5

bī-nihāyet : Ar. Sonu olmayan, miktarı fazla olan.

b. 107b/14, 112a/15, 117b/3, 122b/16, 132a/9, 135b/5

b.+dür 112a/4, 135a/11, 141a/3-4

bir : 1. Sayıların ilki.

b. 106b/5, 106b/6, 106a/1, 106a/12, 106a/13, 107b/4, 107b/6, 107a/7, 107a/8, 108b/14, 108b/4, 108b/7, 108a/11, 108a/13, 108a/14, 108a/15, 108a/4, 108a/8, 109b/1, 109b/14, 109b/14, 109b/5, 109a/10, 109a/2, 109a/4, 110b/12, 110b/4, 110b/5, 110b/6, 110a/10, 110a/10, 110a/12, 110a/15, 111b/2, 111a/14, 111a/6, 111a/6, 112b/11, 112b/13, 112a/6, 113b/14, 113a/4, 113a/3, 114b/3, 114a/11, 114a/2, 114a/2, 115b/2, 115a/10, 115a/9, 116b/11, 116b/7, 117a/9, 118b/12, 118b/13, 118a/14, 118a/15, 118a/9, 119b/6, 119b/9, 119a/15, 119a/3, 119a/8, 120b/10, 120b/15, 120a/13, 120a/3, 120a/6, 120a/7, 121b/11, 121b/15, 121b/15, 121b/8, 121b/8, 121a/16, 121a/2, 121a/2, 122b/11, 122b/12, 122b/5, 122b/6, 122b/7, 122a/10, 122a/12, 122a/9, 123b/11, 123b/11, 123b/12, 123b/2, 123b/3, 123b/4, 123b/5, 123b/6, 123b/7, 123b/9, 123b/9, 123a/11, 123a/3, 123a/9, 124b/14, 124b/15, 124b/3, 124b/7, 124b/9, 124a/13, 124a/3, 124a/4, 124a/6, 125b/1, 125b/14,

125b/5, 125a/15, 125a/2, 125a/8, 126b/10, 126b/11, 126b/2, 126b/7, 126a/11, 126a/3, 126a/5, 126a/8, 127b/11, 127a/12, 127a/2, 127a/6, 127a/7, 127a/8, 128b/4, 128a/1, 128a/14, 129b/6, 129b/7, 129b/7, 129a/2, 130b/11, 130b/3, 130b/9, 130b/9, 130b/9, 130a/13, 130a/13, 131b/1, 131b/10, 131b/10, 131b/3, 131a/10, 132b/11, 132b/15, 132b/15, 132b/2, 132b/7, 132b/9, 132b/9, 132a/11, 132a/13, 132a/13, 132a/14, 132a/15, 133b/13, 133b/15, 133b/7, 133a/1, 133a/2, 133a/4, 133a/5, 133a/8, 134b/1, 134b/13, 134b/6, 134a/1, 134a/1, 135b/8, 135a/14, 135a/5, 135a/5, 135a/6, 136a/13, 136a/14, 136a/15, 136a/15, 136a/15, 137b/10, 137b/12, 137b/15, 137b/5, 137b/6, 137b/7, 137b/8, 137b/8, 137b/9, 137a/13, 137a/14, 137a/15, 137a/2, 137a/2, 137a/7, 137a/8, 137a/8, 137a/9, 138b/1, 138b/11, 138b/2, 138b/2, 138b/7, 138b/9, 138a/14, 139b/9, 139a/8, 140b/8, 140a/1, 140a/5

2.belgisiz sıfat.

b. 106b/10, 106a/1, 107b/2, 107a/1, 107a/7, 108b/3, 108b/5, 108a/14, 109b/6, 109b/15, 110a/3, 110a/11, 111b/8, 111b/12, 115b/3, 115a/7, 116b/4, 117a/4, 117a/11, 118b/15, 119b/12, 119b/14, 119a/15, 123b/1, 123b/5, 123b/11, 123b/12, 123b/14, 123a/8, 124a/9, 125a/8, 129b/10, 138b/7

b.+birin 109a/1

b.+birinden 122a/10

b.+birine 121a/10, 122a/9, 128a/1, 136a/9

b.+birini 107a/7, 135b/10

b.+birinüñ 135b/9

b.+biriyle 117a/2

b.+biriyle 111b/14-15

b.+er 125a/14

b.+i 120b/15

b.+ince 112b/2

b.+ini 108b/12

b.+inüñ 123b/5, 138a/14

b.+isi 106b/4, 106a/10, 106a/2, 106a/2, 108b/4, 108a/2, 109b/5, 110b/10, 110b/14, 110a/1, 113b/6, 114b/10, 114a/6, 114a/7, 115a/14, 117b/15, 117b/7, 118b/11, 118b/6, 118a/5, 119b/4, 119a/4, 119a/7, 120a/5, 123a/15, 123a/3, 124a/10, 125a/1, 125a/3, 126b/2, 126b/9, 126b/9, 126a/15, 126a/9, 127a/13, 128b/12, 128b/3, 129a/15, 129a/2, 130a/1, 131a/5, 135a/4, 136b/10, 136a/12, 138a/7, 140b/13

b.+isinde 127b/7

b.+isine 124b/15, 127b/6, 127b/6, 135a/12, 136a/14

b.+isinüñ 128a/6, 110a/5

birinc : Far. Pirinç.

b. 114a/9, 130b/8, 130b/8

birinci : Bir sayısının sıra sıfatı.

b. 126a/12, 126b/12

bî-siperâne : Ar.+Far. Feda edercesine, candan.

s. 116a/8

bîşür- : Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenilebilecek duruma getirmek.

b.-ürler 110a/7

bit : Yarım kanatlılar alt takımına giren, insan ve memeli hayvanların vücudunda asalak olarak yaşayan böcek, kehle (Pediculus).

b. 122a/11, 122a/12

bit- : 1. (bitki için) Çıkmış yetismek.

b.-er 108b/4, 126a/3, 130a/4, 130a/8, 130b/14, 130b/4, 130b/7, 133a/12, 134b/10

2. sona ermek.

b.-miş 110b/12

bî-taht : Far. Hükümdarsız.

n. 139b/15

bî-temiz : Ar. Temiz olmayan, pis.

b. 135b/7

boğazla- : Hayvanları boğazından keserek öldürmek.

b.-mazlar 129a/13

b.-rlar 129a/13-14

bol : Olağandan veya alışıldandan çok, kıt karşıtı.

b. 111a/8, 126b/2, 133b/12, 134a/14, 135b/5, 141a/5

b.+dur 122b/2

bōstān : Far. Sebze bahçesi.

b. 121a/10, 130b/12, 132b/15, 134a/10, 134b/14, 135a/11

b.+ları 124a/7

boş : İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan.

b. 129b/14, 139b/4

boy : Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.

b.+nca 123b/5

b.+unda 138b/9

boyaç : Kökünden boya yapılan bir çeşit ot.

b. 120b/7

boyun : Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

b.+larına 115a/14

boylu : Boyu olan.

b. 131a/4

böyle : Bu biçimde.

b. 111b/6

bu : Sıfat ve zamir.

b. 106b/10, 106b/12, 106b/14, 106b/3, 106b/4, 106b/6, 106a/11, 106a/11, 106a/13, 106a/14, 106a/3, 106a/6, 106a/7, 106a/9, 107b/11, 107b/11, 107b/15, 107b/15, 107b/3, 107b/9, 107a/2, 107a/3, 107a/5, 108b/10, 108b/15, 108b/3, 108b/7, 108b/7, 108b/9,

108a/1, 108a/10, 108a/14, 108a/2, 108a/4, 108a/5, 109b/11, 109b/12, 109b/15, 109b/2, 109b/3, 109b/4, 109b/5, 109a/10, 109a/12, 109a/13, 109a/14, 109a/15, 109a/2, 109a/4, 109a/6, 109a/6, 109a/7, 109a/8, 110b/10, 110b/12, 110b/14, 110b/15, 110b/15, 110b/3, 110b/7, 110b/8, 110b/8, 110a/1, 110a/12, 110a/13, 110a/3, 110a/4, 110a/6, 110a/8, 111b/1, 111b/10, 111b/10, 111b/12, 111b/15, 111b/2, 111b/3, 111b/4, 111b/5, 111b/6, 111b/8, 111b/9, 111a/1, 111a/10, 111a/11, 111a/11, 111a/12, 111a/12, 111a/14, 111a/15, 111a/4, 111a/5, 111a/6, 111a/8, 111a/8, 112b/10, 112b/10, 112b/13, 112b/2, 112b/4, 112b/6, 112b/7, 112b/9, 112a/10, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 112a/13, 112a/15, 112a/3, 112a/5, 112a/6, 112a/9, 113b/12, 113b/13, 113b/15, 113b/15, 113b/1ve, 113b/3, 113b/4, 113b/5, 113b/7, 113b/8, 113b/9, 113a/10, 113a/12, 113a/13, 113a/13, 113a/2, 113a/3, 113a/5, 113a/6, 113a/9, 114b/1, 114b/15, 114b/3, 114b/9, 114b/9, 114a/10, 114a/11, 114a/15, 114a/2, 114a/5, 114a/6, 115b/1, 115b/1, 115b/12, 115b/2, 115b/3, 115b/4, 115b/5, 115b/9, 115b/9, 115a/12, 115a/15, 115a/15, 116b/10, 116b/11, 116b/12, 116b/15, 116b/3, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/7, 116b/9, 116a/1, 116a/11, 116a/12, 116a/12, 116a/13, 116a/2, 116a/3, 116a/3, 116a/4, 116a/4, 116a/8, 117b/13, 117b/15, 117b/2, 117b/8, 117a/4, 117a/6, 118b/11, 118b/13, 118b/2, 118b/4, 118b/5, 118b/5, 118b/8, 118b/9, 118a/5, 118a/9, 119b/11, 119b/13, 119b/14, 119b/3, 119a/1, 119a/10, 119a/14, 119a/15, 119a/15, 119a/7, 119a/9, 120b/1, 120b/11, 120b/12, 120b/3, 120b/6, 120a/11, 120a/12, 120a/13, 120a/14, 120a/3, 120a/5, 120a/5, 120a/7, 120a/9, 120a/9, 121b/11, 121b/12, 121b/13, 121b/15, 121b/3, 121b/6, 121b/8, 121b/8, 121b/9, 121a/10, 121a/11, 121a/15, 121a/15, 121a/16, 121a/2, 121a/4, 121a/4, 121a/5, 121a/6, 121a/7, 121a/9, 121a/9, 122b/14, 122b/16, 122b/3, 122b/5, 122b/5, 122b/8, 122a/11, 122a/12, 122a/13, 122a/13, 122a/14, 122a/5, 122a/7, 122a/7, 123b/11, 123b/14, 123b/2, 123b/7, 123a/10, 123a/13, 123a/15, 123a/2, 123a/3, 123a/4, 123a/6, 123a/7, 123a/9, 123a/9, 124b/1, 124b/1, 124b/10, 124b/11, 124b/12, 124b/13, 124b/3, 124b/9, 124b/9, 124a/1, 124a/12, 124a/13, 124a/2, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 125b/11, 125b/13, 125b/13, 125b/14, 125b/15, 125b/15, 125b/15, 125b/2, 125b/3, 125b/5, 125b/6,

125b/7, 125b/8, 125a/11, 125a/13, 125a/15,
125a/15, 125a/2, 125a/2, 125a/6, 125a/7,
125a/8, 126b/1, 126b/10, 126b/10, 126b/11,
126b/15, 126b/7, 126b/8, 126b/8, 126b/9,
126a/1, 126a/1, 126a/14, 126a/3, 126a/4,
126a/5, 126a/9, 127b/1, 127b/10, 127b/11,
127b/12, 127b/13, 127b/15, 127b/2, 127b/3,
127b/4, 127b/8, 127b/8, 127b/9, 127b/10,
127a/13, 127a/14, 127a/15, 127a/2, 127a/3,
127a/5, 127a/5, 128b/1, 128b/10, 128b/12,
128b/2, 128b/3, 128b/3, 128b/5, 128b/7,
128b/7, 128b/8, 128a/10, 128a/11, 128a/12,
128a/2, 128a/3, 128a/6, 128a/8, 129b/13,
129b/13, 129b/6, 129b/8, 129a/10, 129a/11,
129a/12, 129a/13, 129a/15, 129a/2, 129a/2,
129a/4, 129a/6, 129a/6, 129a/8, 129a/9,
130b/10, 130b/11, 130b/12, 130b/13, 130b/14,
130b/15, 130b/2, 130b/3, 130b/5, 130b/9,
130a/10, 130a/10, 130a/10, 130a/11, 130a/13,
130a/14, 130a/14, 130a/2, 130a/3, 130a/3,
130a/4, 130a/8, 130a/9, 131b/1, 131b/11,
131b/15, 131b/4, 131b/5, 131b/6, 131a/1,
131a/10, 131a/4, 131a/5, 131a/7, 131a/8,
131a/8, 132b/10, 132b/11, 132b/12, 132b/4,
132b/7, 132a/10, 132a/15, 132a/15, 132a/1,
132a/3, 132a/8, 133b/15, 133b/15, 133b/2,
133a/10, 133a/15, 133a/2, 133a/6, 133a/6,
134b/6, 134b/10, 134b/10, 134b/11, 134b/12,
134b/13, 134b/14, 134b/15, 134b/3, 134b/4,
134b/4, 134b/5, 134b/7, 134b/8, 134b/9,
134b/9, 134a/1, 134a/13, 134a/14, 134a/15,
134a/4, 134a/5, 134a/6, 134a/7, 134a/8, 135b/1,
135b/11, 135b/2, 135b/4, 135b/6, 135a/10,
135a/12, 135a/14, 135a/14, 135a/4, 135a/6,
135a/8, 135a/8, 136b/13, 136b/6, 136b/7,
136b/9, 136a/1, 136a/1, 136a/10, 136a/12,
136a/4, 136a/4, 136a/5, 136a/5, 136a/6, 136a/7,
136a/9, 137b/4, 137b/9, 137a/10, 137a/11,
137a/14, 137a/4, 137a/5, 137a/7, 137a/9,
137a/9, 138b/10, 138b/13, 138b/13, 138b/15,
138b/4, 138b/4, 138b/8, 138a/1, 138a/10,
138a/13, 138a/14, 138a/2, 138a/3, 138a/3,
138a/4, 138a/6, 138a/8, 139b/1, 139b/11,
139b/13, 139b/15, 139b/3, 139b/5, 139b/6,
139a/1, 139a/10, 139a/5, 139a/7, 139a/8,
139a/9, 140b/11, 140b/13, 140b/14, 140b/2,
140b/7, 140b/9, 140a/1, 140a/12, 140a/13,
140a/15, 140a/2, 140a/4, 140a/5, 140a/9

b.+dur 117b/8, 118a/9, 119a/3, 121b/7,
140a/15

b.+ña 112b/6, 120a/15, 123b/14,
126b/15, 127a/7, 132b/6, 133b/8, 133a/15,
136b/3, 136b/14, 136b/15, 136b/4, 136a/2,
139b/12, 139b/2

b.+nca 128a/9

b.+ncağ 107a/5

b.+nda 108a/15, 109b/7, 109a/7,
112b/1, 113b/7, 116b/5, 118b/13, 118a/14,
118a/7, 118a/7, 119b/11, 119b/3, 124b/6,
125b/1, 125b/10, 130b/4, 131a/12, 131a/12,
131a/13, 133b/7, 136b/1, 136b/15, 136b/3,
136b/5, 136b/9, 136a/8, 139b/12, 139b/9, 139a/5

b.+ndadur 118b/8, 119a/9, 140b/1

b.+ndan 106b/7, 106b/8, 109b/9,
113a/1, 113a/1, 116a/15, 117b/1, 118a/10,
119b/6, 119a/11, 119a/14, 120b/9, 121a/6,
124b/11, 124b/6, 124b/7, 127b/10, 128a/6,
129a/14, 130a/4, 131b/9, 131a/13, 131a/7,
132b/10, 132a/6, 132a/8, 133b/6, 133a/11,
133a/7, 134a/7, 136b/14, 136b/7, 138b/7,
140a/14

b.+nı 109a/3, 123a/8, 133a/10

b.+nlar 106b/13, 107a/5, 117b/11,
119a/4, 129a/13, 129a/6, 132a/3

b.+nlara 109b/8, 114b/8, 117a/10,
123b/15, 129a/5

b.+nlarda 115a/12, 128a/12

b.+nlardan 107a/6, 109a/10, 118b/4

b.+nları 116a/5

b.+nlarıñ 107a/7, 108b/11, 108b/9,
110b/1, 110b/3, 114b/14, 114a/13, 115a/10,
115a/13, 115a/2, 115a/4, 115a/4, 115a/7, 115a/9,
116a/10, 116a/7, 116a/9, 117b/10, 117b/5,
123b/15, 124a/3, 126b/12, 126a/13, 128b/9,
129b/2, 131b/13, 131a/3, 131a/4, 139a/12,
139a/9

b.+nuñ 109b/13, 112b/3, 112b/9,
118a/10, 120b/14, 120b/15, 121b/6, 122b/7,
124a/1, 124a/2, 125a/4, 128b/10, 128a/7, 128a/9,
129b/15, 129a/7, 130a/5, 131a/1, 132a/7,
133b/4, 137b/13, 137a/15, 138b/14, 140a/7

b.+nunda 138a/12

b.+nunla 119a/3

bucaklı : Bucağı olan.

b. 137a/12

budağ : Budak, dal.

b.+ından 109a/4

buğday : Buğdaygillerin örnek bitkisi (Triticum).

b. 124a/3, 124a/4

bul- : Kaybedilen bir şeyi yeniden ele geçirmek.

b.-dı 119a/7, 127a/4

b.-dılar 123b/11

b.-ınmaz 110b/9

b.-ışur 113a/13

b.-mayıcak 109a/1

b.-maz 124a/10

b.-sa 129b/7

b.-unmaz 127a/9

b.-unur 117b/10, 118a/5, 131a/9, 139b/2

b.-urlar 108b/2

bulut : Su Buharlarının Yoğunlaşmasıyla Meydana Gelen Ve Gökyüzünde Farklı Yükseklikte Bulunan Kütle.

b. (bulud) 110a/11

b. 121b/9

burç : Ar. Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

b. 116b/1, 118b/8, 141a/10

b.+ları 133a/4

b.+u 122b/13, 127b/13, 128b/5, 133b/10, 134b/1, 139a/8

burçlu : Burcu olan.

b. 134a/12

but : Far. Bazı ilkel toplumlarda doğüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş:

b. 113a/6, 127a/5

b.+a 127a/10, 127a/7, 127a/9

b.+lara 128b/10

butperest : Far. Puta tapan.

b.+dür 115b/10, 116b/7

bünyād : Far. Bina,yapı.

b.+ıdur 107b/10, 113a/15, 120a/12

büre : Pire.

b. 122a/11, 122a/12

büyük : Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan, küçük karşıtı.

b.107b/3, 112b/7, 114b/14, 115a/15, 118a/10, 120b/4, 135a/5

-C-

cāhil : Ar. Öğrenim görmemiş, okumamış, bilgisiz.

c. 135b/7

cān : Far. İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağladığına ve ölümle vücuttan ayrıldığına inanılan madde dışı varlık.

c.+ın 123a/10

cānāvar : Far. Masalarda sözü geçen yabancı, yırtıcı hayvan.

c.+lara 117a/4

c.+kene 124a/11

cānver : Bkz. cānāvar.

c.+ler 137b/3

c.+leri 117b/7

cārī : Ar. Yürürlükte olan, geçerli olan.

c.+dür 129b/6

cāriye : Ar. Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun edilen, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.

c. 113a/3

cāzū : Far. Cadı. Büyücü, sihirbaz.

c.+lardur 121a/1

cāzūluk : Cadılık, büyücülük yapmak.

c. 116b/13

ceht : Ar. Çalışmak, gayret etmek.

c.+inden 136a/13

Celebhengiyye : Hindistan'da bir kavim.

c. 131b/4

cem^f : Ar. Toplama, yığma.

c. 113a/10, 113a/5, 120a/9, 125a/11, 135b/4

cemā^a at : Ar. İnsan toplulukları.

c. 140a/10

c.+ı 114b/8

c.+ıyla 125a/9

c.-i **Ṭam**: Ṭam halkından olan. 125b/2

cemāl : Ar. Yüz güzelliği, zahiri ve batıni güzellik.

c.+de 123b/15

cemīⁱ : Ar. Cümle, hep, bütün.

c. 106b/6, 108a/5, 108a/6, 108b/14, 109a/5, 109a/6, 110a/1, 110b/3, 112b/4, 112b/9, 113a/2, 114b/6, 115b/10, 116b/7, 117a/1, 117a/14, 117b/6, 117b/7, 118a/1, 118a/5, 119b/5, 120a/8, 120b/5, 122a/3, 122a/5, 122a/6, 122a/9, 123a/13, 124b/5, 125b/4, 127b/9, 128a/14, 128a/9, 129a/8, 129b/11, 130b/13, 130b/14, 131a/3, 131a/9, 132a/1, 132a/3, 132a/6, 132b/10, 133a/5, 133b/7, 134a/11, 134a/14, 134a/6, 134b/13, 134b/4, 135a/13, 135a/6, 135a/9, 136a/9, 137a/7, 138a/9, 138b/12, 138b/5, 141a/14

c.+si 108a/6, 115a/1, 124a/5, 124b/11, 137a/6, 138b/11

c.+sine 126a/12, 132a/14, 132b/15, 135a/10

c.+ yen 137b/13

cemīle : Ar. Gönül almak amacıyla yapılan davranış.

c. 112b/14

cendere : Far. Tazyik, baskı, basınç.

c.+yi 116b/9

c.+ağaçları 116b/8

cenüb : Ar. Güney.

c. 113b/2, 131b/9

c.+dan 109b/3, 114a/5

c.+ı 106b/1, 108a/6, 135b/4

c.+unda 107a/9, 111a/14, 128a/3, 132b/7, 135b/14

c.+undan 141a/11

cevāhir : Ar. Elmas, yakut gibi değerli taşlar, mücevher.

c.+den 123a/1, 123a/4, 129b/4

c.+le 123a/2, 123a/3, 127a/9, 129b/10, 129b/3, 130a/1, 138b/11, 138b/8

cezīrān : Ar. Ağaç türü.

c.+ağacı 129a/2

cezīre : Ar. Ada.

c. 119a/13

c.+nün 135a/8-9

cihet : Ar. Yön, yan, taraf.

c.+den 114b/9

c.+inden 108b/9

cilā : Ar. Bir şeyi parlatmak için kullanılan kimyasal birleşik.

c. 117b/4, 122b/4

Cîz : Türk boyu adı.

c. 131b/2

cümle : Ar. Bütün, hep, herkes.

c. 111b/12, 115a/8, 117a/4, 124a/2

c.+den 137b/5

c.+si 115b/10, 118a/5

c.+sin 131b/8

c.+sinüñ 123a/1

-Ç-

çam : Çamgillerin örnek bitkisi olan ve yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı (Pinus).

ç.+ağacıdır 133b/5

çârdâk : Far.+Ar. Kameriye.

ç.+ları 133b/11, 133b/3, 134a/8

çayır : Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.

ç. 141a/15

ç.+ları 112b/9

çeğân :

c.+otından : Far. Bitki türü. 122a/13

çehârşu : Far. Dükkânların bulunduğu alışveriş yeri.

ç.+lar 132a/11

çehârtaş : Bkz. Çardak.

ç.+(cehârtaş)lar 122b/16

ç.+ları 122b/13

çek- : 1. Döşemek.

ç.-ilmiş 109b/1, 118b/9, 120b/10

2. Solukla içine almak.

ç.-er 110b/7

3. Uzaklaşmak.

ç.-ilür 119b/1

4. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-erler 129b/11

5. Ağırlığı olmak.

ç.-er 131a/5

6. Deniz veya göllerin suyunun azalması, su seviyesinin düşmesi.

ç.-ile 107a/14

çekürdek : Etlî meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum.

ç.+i 111b/11, 118b/10

çerâk : Far. Fıtil, mum.

ç. 122a/10

çeri : Asker.

ç. 124b/10, 125a/11, 125b/15, 132a/13, 132a/6

ç.+leri 131b/2

ç.+sinüñ 133a/1

ç.+siyle 125b/2

çerilü : Askeri olan, savaşçısı olan.

ç. 108b/10, 109a/11, 112a/14, 128b/11

çeşme : Far. Musluklu su haznesi.

ç. 113b/4

ç.+den 141a/6

ç.+ler 110a/15, 112a/4, 119b/10, 121a/11, 130b/12, 133a/1

ç.+lerdür 121a/6

ç.+lerinden 126a/3

ç.+si 133a/14

çeşmelü : Çeşmesi olan.

ç. 133a/14

çevgân : Far. Ucu eğri değnek, baston, çevgen.

ç. 110a/12, 132b/12, 132b/14

çevür- : bir şeyin yönünü değiştirmek.

ç.-mege 135b/8

c.-ür 141a/12

çevre : Bir şeyin yakını, dolayı, etraf.

ç. 132b/12

ç.+si 135a/2

ç.+sin 124a/12

ç.+sinde 109b/1, 118a/13, 118a/7,
118b/8, 118b/9, 118b/10, 129b/7, 137a/14,
137b/4

çık- : çinden dışarıya varmak, gitmek.

ç.-a 129b/9

ç.-ar 108b/5, 110b/8, 113a/13,
115b/14, 116b/10, 119b/3, 119b/6, 122b/5,
132a/10, 132a/3, 135a/9

ç.-ardılar 125a/9, 125b/3

ç.-arlar 107a/14, 120b/11

ç.-arsa 124a/10

ç.-arurlar 107b/9, 116a/13, 130a/1

ç.-dı 111a/11, 118a/12, 123a/5

ç.-ılmış 137a/15

ç.-ma 129b/8

ç.-maz 110a/11, 110a/12, 115a/15,
126a/7, 133a/13

ç.-miş 122b/1, 134b/2

ç.-sa 138a/9

çıyan: Çok ayaklılardan, sarımtırak renkte,
zehirli böcek, ayaklılardan (Scolopendra).

ç. 122a/10

çig : Pişmemiş veya az pişmiş.

ç. 108b/12, 108b/13

çini : Far. Duvarları kaplayıp süslemek için
kullanılan, bir yüzü sırlı ve genellikle çiçek
resimleriyle bezeli, pişmiş, balçık levha, fayans.

ç. 131a /9, 131a/10

çirkîn : Far. Göze veya kulağa hoş gelmeyen,
güzel karşıtı.

ç. 117b/7

çiz- : Çizgi çekmek.

c.-er 129b/7

çizi : Çizgi.

ç. 129b/7

ç.+den 129b/8, 129b/9

çok : Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb.
bakımından büyük ve aşırı olan.

ç. 106b/4, 107b/6, 108b/10, 108b/11,
108a/11, 108a/6, 109b/10, 109a/10, 109a/8,
110b/9, 110a/15, 110a/2, 111b/1, 111b/6,
111a/14, 112b/2, 112b/5, 113a/10, 113a/6,
114b/11, 115a/12, 116a/5, 118b/12, 118b/15,
118a/4, 119a/10, 119a/2, 119a/6, 119a/8, 120b/3,
120a/10, 120a/2, 120a/4, 120a/7, 120a/9, 121b/5,
122b/1, 122b/1, 123a/1, 124b/15, 124b/4,
124b/9, 124a/11, 125b/9, 125a/1, 125a/9,
126b/4, 126a/7, 127b/1, 127b/11, 127b/5,
127a/3, 128b/10, 128b/2, 128b/6, 128a/12,
129a/11, 129a/13, 129a/7, 130a/14, 130a/3,
130a/6, 132a/5, 132a/9, 133b/12, 133b/3,
133b/4, 133a/13, 134b/3, 135b/12, 135b/13,
135b/2, 135b/5, 135b/6, 135a/3, 135a/4, 135a/8,
139b/7, 139a/3, 140b/12, 140a/5, 140a/9

ç.+dur 106a/11, 106a/7, 106a/8,
107b/13, 107b/2, 108b/11, 109b/10, 109b/13,
109b/15, 111b/10, 111b/13, 111b/5, 111a/4,
114b/11, 114b/13, 114b/15, 115a/3, 116a/11,
116a/14, 116a/15, 116a/9, 117a/15, 118b/2,
119b/10, 119a/11, 120b/13, 120b/14, 120b/2,
122b/3, 122b/5, 123a/7, 125a/15, 125a/2,
126a/15, 127b/14, 127b/14, 127b/5, 127b/8,
127b/9, 128a/12, 128a/2, 128a/6, 130b/12,
130b/13, 130b/7, 131b/6, 134b/14, 134b/14,
134a/8, 135a/2, 136a/15, 137a/10, 138a/2,
140b/3, 140a/14

ç.+ (çoğ)ımı 138b/6

ç.+ (çoğ)u 109b/11

çök- : (deve, sığır vb. için) Olduğu yere oturmak.

ç.-er 115b/13

çün : Far. Gibi, mademki, çünkü.

ç. 121b/10, 122a/1, 125a/12, 125a/7, 128a/11, 129a/15, 135b/8, 139a/4, 139a/9, 139b/14, 141a/7

çürü- : Vurulma veya sıkışma yüzünden vücutta lekeler oluşmak.

ç.-dür 124a/12

-D-

da : Bağlaç.

d. 108b/14, 113b/10, 123a/13, 125b/11, 126a/2

dal : Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

d.+lerdür 122b/8

dahı : Dahi, de, daha, daha ziyade.

d. 106b/10, 106b/13, 106b/14, 106b/7, 107a/6, 108a/11, 109a/3, 109b/2, 109b/7, 110a/6, 111b/13, 112b/2, 112b/4, 112b/6, 113a/9, 113b/13, 113b/9, 114a/6, 114b/15, 115b/1, 116b/10, 116b/3, 118a/13, 118a/4, 118b/13, 118b/14, 118b/8, 119a/1, 119a/4, 119a/5, 119b/13, 119b/3, 120a/10, 120a/6, 120b/12, 121a/12, 121a/3, 121a/5, 121a/9, 121b/1, 122b/7, 122b/9, 123b/3, 124a/10, 124a/6, 126a/7, 126b/1, 127b/1, 127b/4, 127b/8, 128a/1, 128b/7, 129a/11, 129a/2, 129b/15, 130a/12, 130a/9, 131a/10, 131a/13, 131a/15, 131a/2, 131a/8, 131b/1, 131b/13, 133a/10, 133a/15, 133a/3, 133a/8, 133b/2, 133b/7, 134b/4, 134b/5, 135a/14, 136a/4, 136a/6, 137a/10, 137a/15, 137b/8, 137b/9, 138a/11, 138a/15, 139a/8, 139b/5, 140a/1, 140a/5, 140b/2, 140b/7, 141a/4, 141a/9

dā'īm : Ar. Devamlı sürekli, her zaman.

d. 107b/12, 107b/6, 110a/10, 114a/2, 115a/2, 116a/11, 117a/8, 124a/12, 129a/10, 131b/2, 133a/12, 133b/8

dāne : Far. Tane, tohum.

d.+ler 129a/12, 130b/13

dār :

d.+ **ü'l-mülk** : Ar. Başkent, başşehir. 135a/3, 139a/5

d.+ ü'l-mülk- i Frenk 135a/3

d.+ ü'l-mülk- i Şağālya'dur 140b/14

d.+ ü'l-mülk -i Rum'dur 136b/11

de : Bağlaç.

d. 109b/1, 118b/2, 134a/15, 141a/15

def : Ar. Savma, giderme.

d. 116b/15

defn : Ar. Gömülmüş, gömülü.

d. 123b/1, 129a/15

deg- : Ulaşmak, erismek.

d.-di 123a/6

degin : Kadar, dek gibi bir isin bir durumun sona erdiği zamana veya yeri gösterir.

d. 107a/9, 112a/8, 113a/11, 115b/7, 116b/12, 118a/11, 118a/13, 120b/10, 122a/6, 124a/5, 125a/9, 128a/4, 130b/9, 135b/7, 135b/9, 136a/11, 136a/12, 137b/3

d.+dür 115b/15, 138b/4

degirmen : Ögüten araç veya alet.

d.+lar 127a/5, 135b/12

d.+lardur 126a/3

degirmi : Yuvarlak.

d. 122b/6

degül : İsim cümlesinde yüklem veya baska öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

d. 122b/1

d.+dür 110b/14, 114b/2, 127a/12, 134b/6, 137b/9

d.+dürler 117b/12

del- : Delik açmak, delik duruma getirmek.

d.-miş 120a/4

delilsüz : Kanıtı olmayan delili olmayan.

d. 115a/3

delü : Aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan, mecnun.

d. 109a/13

delük : Dar, küçük açıklık; dar, küçük çukur.

d. 120b/11, 122a/4, 122a/4

d.+lerden 120b/11

d.+leri 109a/12

d.+ ünden 108b/5

d.+ üne 108b/4

demir : Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen, mavimsi siyah esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element.

d. 121b/14, 130b/7, 137b/15, 137b/5

d.+den 121b/15

d.+**kān** : Far. Maden. 117a/13, 117a/15, 133a/7

d.+kānları 130b/7, 131a/5-6

d.+toprağı 109b/15

demür : Bkz. Demir.

d. 117a/15

d.+e 117b/12

d.+i 117b/1

d.+**kān** : Far. Maden. 111b/1, 116b/11, 117a/3

deng : Far. Hayran, şaşkın.

d.+i 127b/11

deñiz : Yeryüzünün çukur bölümlerini kaplayan su kütleleri.

d. 106b/4, 107a/12, 107a/14, 108b/8, 113b/1, 115b/1, 115b/3, 116a/2, 116b/11, 116b/15, 117a/1, 120a/2, 124b/3, 126a/4, 126a/8, 128a/15, 128b/8, 129a/7, 131a/8, 132a/7, 133b/9, 134a/7, 134b/6, 137a/13, 141a/6

d.+de 126a/10, 134b/10, 134b/9

d.+den 120b/10, 135a/2, 138b/1, 139a/7

d.+dendür 126a/5

d.+dür 106b/5, 128b/1, 135a/2

d.+e 106b/5, 107a/2, 107b/8, 116b/5, 120b/10, 122b/7, 132a/10, 132b/10, 135a/1, 135b/15

d.+edür 138a/15-138b/1

d.+idür 136a/13

d.+ine 107a/1

d.+le 120a/3, 121b/14

d.+lere 132a/3

d.+ün 115a/11, 117b/14, 120a/1, 128a/15

d.+kerâğında : Deniz kenarı, kıyı. 130a/8

depe : Tepe.

d. 106b/10, 139a/15

d.+nün 119b/12

d.+sinde 126a/8, 133a/12

d.+yle 119b/12

dere : Vadi.

d. 125b/5, 134a/4

d.+nün 125b/5

deri : İşlenerek kullanılır duruma getirilmiş hayvan derisi.

d.+lerin 110b/2

derin : Dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan.

d. 120a/7, 134a/11, 134b/2, 141a/10

d.+dür 131b/6

derinlik : Bir şeyin dip tarafının yüzeye, ağıza olan uzaklığı.

d.+i 125a/4-5

deryā-yı muḥīṭ : Far.+ Ar. Çevreleyen, kuşatan deniz.

d. 106b/ 7, 119b/8

d.+de 108b/10

deryā-yı muttaşıl : Far.+ Ar. Sonsuz deniz.

d.+dur 111b/4

deryā-yı muḥlim-i muḥīṭ : Far.+ Ar. Kuşatan karanlık deniz.

d.106b/2

deve : Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan hayvan.

d. 107b/6, 107b/6, 110b/2, 114b/15, 115b/13

d.+lerdür 114b/14

d.+leri 114b/13, 123b/15

d.+si 125b/12, 127a/13

d.+sini 122b/12

devr : Ar. Dönme, bir şeyin etrafını dolaşma.

d.+i 138a/12

deṣṣir- : Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.

d.-ür 130a/8

di- : Söylemek, söz söylemek.

d.-mez 115b/8, 135b/10

d.-mezler 135b/10

d.-miş 121b/10

d.-rler 107b/5, 107b/15, 109b/5, 110a/10, 110a/12, 110a/4, 110b/13, 110b/4, 111a/12, 111a/15, 111a/3, 111b/11, 112a/15, 112b/2, 112b/6, 114a/13, 115a/3, 114b/13, 114b/3, 115a/12, 115b/3, 115b/5, 116a/10, 118b/6, 119a/11, 119a/11, 119a/12, 119a/13,

119b/9, 121a/1, 121a/8, 121a/15, 121b/1, 122b/6, 123b/6, 123b/14, 123b/15, 124b/8, 125b/10, 125b/5, 126b/1, 126b/5, 126b/13, 126b/15, 126b/2, 126b/2, 126b/12, 127a/12, 127a/2, 127a/2, 127b/6, 127b/7, 128a/7, 128a/8, 128b/9, 129a/10, 130a/14, 131a/3, 131a/12, 131b/2, 131b/4, 132b/6, 132b/7, 132b/9, 133a/11, 133b/8, 133b/9, 134a/15, 134a/5, 135a/12, 136a/12, 136a/15, 136a/5, 136a/7, 136b/1, 136b/10, 136b/14, 136b/15, 136b/3, 136b/4, 136b/5, 136b/5, 137a/10, 137a/2, 137a/3, 137a/3, 138b/12, 139a/11, 139a/4, 139b/12, 139b/14, 139b/2, 140a/8, 140b/11, 140b/12, 140b/3, 140b/4, 140b/4, 140b/5, 140b/6, 140b/6, 140b/9, 140b/9

d.-rlerdi 123b/3, 125a/10, 139b/15

d.-rlermiş 121b/6

dil : Lisan.

d.+ince 126b/12

d.+leri 127b/3

d.+lerince 129b/12

dile- : Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek.

d.-di 123a/9, 125a/11

d.-rler 116b/14, 116b/14

d.-rse 108b/6, 130a/8

Dimāh-ı Ḥaṭṭabe : Savaş aleti adı.

d. 125b/10

dīn : Ar. Allah'a inanma ve bağlanma.

d. 108b/13, 113b/1

d.+ler 108a/4

d.+leri 107b/5

d.+lerinde 135b/8-9

dip : Taban.

d.+inde 108a/9, 109b/14, 110b/9, 119b/9, 122b/6, 130a/4, 132b/9, 134b/13, 137b/7

direk : Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

d. 137b/1

d.+ler 123a/2, 138b/2

d.+leriyle 137b/15

dirhem : Ar. 1. Bir tür gümüş para.

d. 130b/8

2. Okkanın 400'de 1'ine eşit olan, 3,148 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

d.+dür 126b/4

diri : Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.

d.+si 129a/5

dirlik : Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim.

d. 107b/8

d.+ (dirliğ)i 111a/13, 111b/8, 113b/15, 124a/2

diş : Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısıırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri.

d.+lerine 116a/11

divār : Far. Duvar.

d. 108a/9, 109b/1, 109b/1

d.+a 132b/12

d.+dan 108a/15, 108a/8

d.+ları 108a/7, 133b/1

d.+larımı 138b/8

diz : Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

d.+lerine 128a/4

diz- : Yan yana veya üst üste sıralamak, düzenlemek.

d.-di 124b/10

d.-erler 109a/10, 109a/7, 116a/13, 125b/10, 130a/4, 133b/7

d.-ilmiş 124b/14, 134a/1, 138b/11

d.-mişler 108b/14, 116b/8, 137b/12, 137b/14, 137b/3, 138b/2, 138b/7, 138b/9

doğun- : Sağlığını bozmak.

d.-maz 132b/11

dök- : Kendinde bulunan bir şeyi düşürmek.

d.-ilür 107a/1, 107a/2, 107a/3, 116b/5, 119b/8, 121b/9, 132a/10, 135a/1, 135a/2

d.-ilürmiş 122a/12

d.-üldüğü 116b/5

dön- : Kendi eksenini üzerinde veya baksın bir şeyin dolayında hareket etmek.

d.-cek 137b/7

d.-dü 119b/13

d.-er 126b/10

d.-erler 107a/6

d.-mez 139b/11

dönder- : Döndürmek, çevirmek.

d.-ür 127a/5

d.-ürler 116b/9

dördüncü : Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen.

d. 126b/14

dört : Üçten sonraki sayı.

d. 110a/5, 112b/11, 115b/4, 120b/12, 126b/11, 136b/14, 136b/5, 137b/1

döşe- : Yerleştirmek.

d.-nmiş 138b/6

dut- : Kaplamak.

d.-muşlar 137b/13

dūd : Far. Keder, tasa.

d. 111b/7

dünyâ : Ar. İçinde yaşadığımız alem, yer yuvarlağı.

d.+da 112b/13, 122a/6

d.+dan 117b/7, 129b/14

d.+dandır 126a/4

d.+nuñ 119a/9

d.+yı 138a/5

dürlü : Türlü.

d. 107a/11, 111a/3, 116b/6, 124a/8

dür : Tür, çeşit.

d. 115a/6

dürüst : Far. Doğru, düzgün, sağlam.

d. 134b/6

düş : Rüya.

d.+ünde 121b/8

düş- : Yukardan aşağıya inmek.

d.-di 124b/12

d.-en 122a/9

d.-er 114b/11, 124a/12

d.-erler 108b/2

d.-mez 139b/11

d.-mezmiş 122a/7

d.-miş 106b/15, 109b/3, 110a/4, 110b/1, 111b/9, 113a/15, 114a/1, 115b/2, 115b/9, 116b/11, 117b/14, 127a/14, 128a/15, 129a/1, 131b/2, 132b/9, 134a/4

düşmân : Far. Hasım.

d. 125b/9, 139a/12

d.+larını 120a/4

düz- : Yaptırmak.

d.-erler 111a/3, 127b/9, 131a/10

d.-mişler 113a/6

eben ‘an-cedd : Ar. Babadan, dededen.

e. 122a/15, 128b/9

ecel : Ar. Hayatın sonu, ölüm zamanı.

e. 138a/6

edyân-ı muhtelif : Ar. Çeşitli dinler.

e. 107b/3

eger : Far. Eğer, şayet.

e. 106b/11, 106b/11, 108a/10, 108a/12, 108a/8, 108b/12, 123a/12, 124a/3, 124a/9, 134a/2

e.+ce 117a/15

ehl : Ar. Bir yerde oturan.

e.+i 111a/10, 115a/5

e.+i Andelis 140a/14

e.+i **beytine** : Ar. Salim peygamberin yakın akrabaları. 119a/6

e.+i **bî-i‘tikâd** : Ar. İnançsızlar topluluğu. 125b/12-13

e.+i Hâbeş’e 114a/1

e.+i Hâzermüt’dan 123b/2

e.+i **mağrib** : Ar. Mağrip halkı. 107a/4-5

e.+i Nevâhi 124b/11

e.+i Ten‘am 126b/5

e.+i Yemen’den 121b/5-6

ek- : Tohum atmak.

e.-erler 107b/14

ekin : Bugday.

e. 107b/7, 109b/10

e.+i 118a/5

e.+ler 118b/13, 119b/10

e.+leri 127b/6

e.+lerin 124a/13

ekinlik : Ekin ekilmiş yer.

e.+leri 133b/4

ekşer : Ar. En çok, daha ziyade, çoğu kez.

e. 111b/15, 112a/7, 113b/1, 116a/1,
116a/3, 116b/12, 118a/15, 120a/5, 124a/14,
127a/15, 131a/15, 131a/7, 131b/12, 133b/6,
134b/4, 136a/10

e.+i 111b/4, 111b/7, 112a/3, 112a/9,
112b/1, 113b/10, 114a/9, 118b/4, 125b/7,
127b/3

e.+inün 117a/8

eksik : Bir bölümü olmayan, nakıs, natamam.

e. 131b/3

ekşi alma : Bir elma türü.

e. 126b/5

el : Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan,
tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.

e.+i 129b/14

e.+im 138a/6

e.+imde 138a/6

e.+in 138a/2

e.+inde 138a/2

e.+indedür 131b/13, 135a/13

e.+inden 137a/7

e.+ine 108b/4, 108b/6

e.+iyle 111a/11, 138a/3

e.+ler 111a/14

e.+leri 129b/12

e.+lerine 116b/13

e.+lerini 113a/6

elbet : Ar. Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz.

e.+de 108a/13, 115a/3

elli : Kırk dokuzdan sonra gelen sayı.

e. 124b/14, 124b/15, 126a/5

emir : Ar. Bir kavmin, bir şehrin başı.

e. 119b/11

emlak : Ar. Ev, arsa, bahçe gibi taşınamayan mal
ve mülklerin ortak adı, taşınmazlar,
gayrimenkul.

e.+in 122a/3

emr :

e.+eyle : Buyurmak, emretmek.

e.+eyledi 123a/10, 125a/14

e.+iyle 122a/4, 123a/12

emvâl : Ar. Mallar.

e. 127b/1, 128b/14

e. **-i harc** Ar. Malların vergisi. 115a/14

endâze : Far. 65 cm boyunda bir uzunluk ölçüsü.

e.+yle 132a/14

envâf : Ar. Türler, çeşitler.

e.+ı 108b/7, 110a/1, 111a/2, 115a/14,
119b/14, 120b/6, 120b/8, 120b/13, 122b/2,
123a/1, 123a/4, 123a/4, 123b/8, 124b/15,
126a/2, 128b/7, 129b/10, 130a/10, 130a/7,
130b/2, 131a/11, 131a/14, 131a/6, 132a/12,
132a/3, 132b/1, 133a/11, 134a/7, 134b/3,
136a/10, 136b/13, 137a/8, 137b/5, 138a/10,
139a/15, 140a/6, 140b/15, 141a/5

er : Erkek, adam.

e. 129b/5

e.+e 125a/4

e.+ine 125a/5

e.+leri 141a/3

eri- : Katı cisim ısı etkisiyle sıvı duruma gelmek.

e.-düp 107b/1, 109a/7

e.-tür 114a/5

esbâb : Ar. Sebepler.

e.+ımız 121b/12

eşer : Ar. Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt.

e.+i 109b/13, 138b/15

esmer : Ar. Teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse).

e. 111a/6

esrük : Sarhoş.

e. 108b/5

esrükülük : Sarhoşluk.

e. 125a/8

es- : Havanın bir yönden bir yöne akması, rüzgar olması.

e.-se 137b/6

esvāk : Ar. Alışveriş yerleri, çarşı, pazarlar.

e. 139a/6

Esved : Kabile adı.

e.+ kıblesine 125b/3

et : Kasaplık hayvanlardan sağlanan kaslardan oluşmuş besin maddesi.

e.+i 108b/12, 110b/2, 139b/10

e.+idür 110b/2, 131a/7

e.+in 107b/7, 129a/15

e.+ini 108b/13

e.+leri 117b/6

etek : Dağ, tepe, yığın gibi yamaçlı şeylerin alt bölümü.

e.+inde 111b/2, 113a/12, 129a/1, 140a/15

eṭrāf : Ar. Yanlar, taraflar, çevre.

e. 111a/4, 117b/10, 120a/8, 120b/3, 128b/14, 133b/1, 137b/11, 140b/10, 140b/7, 141a/15

e.+dan 108b/15, 113b/11, 130a/9, 133a/4, 134a/6, 137b/15, 138a/3

e.+ı 128b/8

e.+ı 'ālemde : Ar. Çevredeki halk.
114a/13, 119a/14, 126b/2

e.+ı 'āleme 120b/14

e.+ı 'ālemün 118a/3

e.+ında 132a/15

ev : Hane, mesken.

e. 116b/7, 130b/9

e.+de 127a/3, 129a/14, 129b/1, 130a/1

e.+e 109b/4

e.+ine 135b/9

e.+le 125b/15

e.+ler 122a/7, 132a/11, 132b/3

e.+leri 111a/8, 129a/3, 134a/9, 134b/1

e.+leridür 132a/10, 132b/2

e.+leridür 132a/13-14

e.+lerin 110b/11

e.+lerinde 134a/14

e.+lerine 132a/9

evā'ıl : Ar. Başlangıçlar, önler, evvel zamanlar, eskiler.

e.+de 113a/3, 116b/1, 124b/5, 137b/10, 137b/12, 139b/13

evkāt : Ar. Zamanlar, vakitler.

e. 112a/9, 127b/3

evlen- : Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek.

e.-diler 114b/9

Evliyāullah : Ar. Allahın velileri.

e. 139b/11

evvel : Ar. İlk başlangıç, ilkin.

e. 131b/11, 131b/4, 132a/10, 136a/14

eyle- : Etmek, yapmak.

e.-di 111b/10, 123a/11, 123a/7,
123b/1, 125a/12, 125b/2, 128b/2, 128b/3
129b/14

e.-diler 134a/3

e.-mez 108b/6

e.-mezler 111b/15

e.-miş 112a/7, 113a/9, 120a/5, 122a/5,
122a/6

e.-mişler 127a/10, 132b/6, 132b/8

e.-r 108a/13, 121b/10, 124a/14,
127a/11, 135b/13, 138a/2

e.-rler 107a/15, 110b/3, 114b/6,
114b/8, 117a/3, 121a/2, 124a/14

e.-se 108a/12

e.-ye 123a/8

e.-yecek 108b/5

e.-yicek 138b/7

e.-yin 127a/10

e.-yüp 115a/8

eyt- : Demek, söylemek.

e.-di 113a/1, 119b/12, 123a/7,
123a/15, 125a/13, 125a/15, 131b/8

e.-tiler 119b/12

e.-(eyd)ür 112b/10, 115b/12, 128b/11,
129a/9, 129b/7, 140a/10

e.-(eyd)ürler 109a/13, 110b/8, 111a/4,
113a/7, 114a/3, 115a/14, 116a/7, 116b/14,
119a/2, 121b/2, 127a/7, 131a/4, 133a/10,
133b/15, 134b/9, 135a/12, 138a/3, 138a/5,
139a/1, 139a/13, 141a/9

eyü : İyi.

e. 113a/14, 115a/13, 118b/2, 130b/7,
135a/8, 139b/3, 140a/3

e.+dür 112b/4, 117b/1

eyyām : Ar. Günler.

e.+da 126b/6

-F-

fāhr-ı muraşsa^c : Ar. Büyüklük göstermek için
değerli taşlarla süslenmiş.??

f. 129b/9

fā'idelü : Faydalı, işe yarayan.

f. 107b/1, 126b/3, 128b/6-7, 128b/14,
130a/10

Fars : Ar. İran, İran'da yaşayan halka verilen ad.

f.+da 125b/11

f.+deñizinde 124b/7

f.+deñizinün 124b/1-2, 125b/13-14

f.+dilandür 127b/4

fāşıla : Ar. Aralık, ara.

f. 120a/2, 140b/11

faşl : Ar. Bölüm.

f. 137a/15

fāş : Far. Açığa vurulmaş, ortaya dökülme.

f.+dur 117b/8, 141a/13

fersah : Ar. Yaklaşık beş kilometrelik bir uzaklık
ölçüsü.

f. 121b/15, 121b/15

fesād : Ar. Karışıklık, kargaşalık, ara bozuculuk.

f. 113a/8

feth : Ar. Bir ülkeyi, şehri veya kaleyi ele
geçirme. Zafer.

f. 111b/10, 127a/3, 128b/3, 138a/4,
139a/4

f.+den 139b/11

fevākih : Ar. Meyveler, yemişler.

f. 109a/1, 118a/5, 120b/13, 122b/2

fi'l-bāṭıl : Ar. Haksız iş, doğru olmayan kazanç.

f. 134a/4

fī'1-hāl : Ar. Şimdi, hemen.

f. 125a/8-9, 139b/5

fil : Filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan (Elephas).

f. 112b/5, 117a/11, 128b/11, 128b/11, 129b/3, 131a/3, 131a/4, 137b/3

f.+dür 134a/1

f.+süñüğini : Kemik. 130a/5

filân : Ar. Falan.

f.+ bin filândur 129b/13

fildişi : Filin silah olarak kullandığı iki uzun ve eğri dişi.

f. 116a/12, 131a/3, 131a/4-5

firûze : Ar. Açık yeşil, dağ yeşili ile gök mavisi arasında ve bal mumu parlaklığında kıymetli taş.

f. 122b/15

Frenk : Far. Anglosakson, Cermen veya Latin ırklarının birinden olan kimse. Avrupalı.

f. 131b/11, 134b/5, 135a/13, 135b/4, 135b/4

f.+de 134a/11

f.+e 135a/7

f.+lere 132a/6

f.+memleketi 135b/11

f.+üñ 135a/14

Freng-i demir : Frenk demiri.

f. 133a/7

fülful : Ar. Karabiber.

f. 130b/6

füsüs : Ar. Yüzük taşları.

f. 132b/6

Ġadāmisi : Deriden yapılmış eşyalar.

g. 111a/3

gāh : Far. Ara sıra, bazı.

g. 108a/14, 108b/15, 112b/11, 113a/11, 113a/13, 115a/3, 117a/10, 117a/9, 137b/6

galebe : Ar. Yenme, yengi, üstünlük, çokluk.

ğ. 110b/11, 112a/7, 113b/3, 116b/1, 117a/10, 126a/7, 130a/14, 135b/2, 137a/6, 138b/14

ğ.+dür 120b/2

ğ.+si 117a/9

ġalīb : Ar. Üstün. Yenen. Mağlub eden.

ğ.+dür 127a/15

ğ.+dürler 117a/4

ġaliye : Far. Misk ve amberden yapılmış meşhur koku. Hoş kokulu kıymetli madde.

ğ. 120b/7

ġalīz : Ar. Kaba ve çirkin, iğrenç.

ğ. 139b/13

ġār : Defne ağacı.

g. 116a/5

ġarā'ib : Ar. Acaib şeyler. Hayret edilecek şeyler. Tuhaflıklar.

ğ. 138a/10

ġarb : Ar. Batı.

ğ. 107b/12, 108b/9, 118b/5, 132a/7, 136a/13

ğ.+den 135b/15

ğ.+ında 126a/13, 134a/4, 140b/8

ğ.+i 108a/6

ğ.+i **Mekke'nün** : Mekke'nin batısı. 117a/15

Ġarb-i Akşā : Ar. Uzak batı.

ğ. 108a/1

ğ.+da 106b/2	g.-erek 127a/5
ğarfe : ? Şekil.	g.-mez 108a/8, 124a/15
ğ.+ler 123a/3	g.-mezmiş 134a/3
ğarīb : Ar. Yadırganan, anlaşılmamış, gizli yönleri olan, yabansı, tuhaf.	g.-se 108a/8
ğ. 121a/11, 125b/9, 138a/12	g.-üp 108a/15
ğ.+den 112b/10	gel- : Bir yere gitmek, ulaşmak.
ğ.+i ākşādan : Uzaktaki garip yerler. 131b/11	g.-di 113b/4, 119a/7, 123a/5, 123a/6
ğarç : Ar. Batma, batırma.	g.-diler 123b/13
ğ. 120a/7, 122a/5, 124b/1	g.-di 125a/13
ğavler : Far. Öküz, sığır, bakara.	g.-en 131a/10
ğ. 135b/8	g.-medi 113a/2
ğavvās : Ar. Suyu dalan, inci arayan dalgıç.	g.-mezmiş 134a/2
ğ.+laruñ 126a/6	g.-miş 121b/7, 122a/3
ğāyet : Ar. Pek, çok, pek çok, güçlü bir biçimde, etkili olarak.	g.-mişdür 121a/13, 123a/12
ğ. 107b/15, 110a/14, 129b/6	g.-se 122a/12, 134a/3, 134b/10
ğ.+de 108b/10, 110b/4, 113a/4, 121a/7, 122b/2, 132a/6, 132b/2, 139a/5, 139b/13	g.-ürler 134b/14
ğayret : Ar. Olağanüstü çalışma, çaba, çalışma isteği.	g.-ür 108a/1, 109a/8, 119a/8, 113b/11, 116b/5, 117a/2, 118a/5, 120a/15, 120b/6, 121b/9, 125b/1, 126b/10, 126b/9, 126b/9, 129b/6, 132a/13, 138a/14, 138a/15, 141a/12, 141a/12
ğ. 115b/7	g.-ürdi 122a/1, 124b/6
ğayrı : Ar. Artık, bundan böyle.	g.-ürler 106b/11, 107b/13, 108a/9, 108b/15, 108b/9, 109a/5, 109a/9, 109b/8, 111a/13, 115a/14, 127a/6, 130a/9, 134a/7, 137b/11
ğ. 108b/8, 112b/10, 122a/13, 124a/3, 126a/11, 129a/8, 132a/5	gemi : Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt.
ğ.+dan 113b/15	g. 113a/12, 113a/13, 123b/12, 124b/14, 124b/7
ğazā : Ar. Din uğruna savaş.	g.+den 133b/6
ğ. 128b/2	g.+ler 117a/2, 120b/6, 124b/1, 124b/12, 124b/9, 133b/6
geç- : Bir yerden başka bir yere gitmek.	g.+lerden 115a/7
g.-di 123b/12	g.+lere 116a/4
g.-er 128b/4, 134b/7, 140b/10	
g.-erdi 124b/10	

g.+leri 124b/5
g.+leriyle 133a/6
g.+si 116a/4
g.+ye 116a/6, 123b/12
g.+yle 116a/5

gendü : Kendi.

g. 129b/12

gerek : Lazım olmak.

g. 134b/10

getür- : Gelmesini sağlamak.

g. 123a/5

g.-diler 134a/4

g.-e 106b/13

g.-meyince 124a/15

g.-ür 124b/13

g.-ürler 106b/10, 106b/14, 109a/10,
109b/8, 114b/6, 116a/5, 117b/11, 120a/14,
120b/6, 120b/9, 127a/7

gevenlik : Çalı. Dikenli ve bir karış kadar
boyunda bir nebat.

g.+ağacı 122b/5

geyik : Geyikgillerden, erkeklerinin başında
uzun ve çatalı boynuzları olan memeli hayvan
(Cervus elaphus).

g. 112b/5

gez- : Dolaşmak, yürüme.

g.-dirdikden 129b/15

g.-dirürler 129b/12

g.-erken 122b/12, 123b/4

g.-erler 107b/6, 109b/7, 114a/14

gibi : -e benzer.

g. 106b/10, 106b/10, 106b/9, 106b/9,
107a/11, 107b/2, 107b/2, 108a/3, 108b/5,
109a/12, 109a/7, 109b/1, 112b/13, 112b/3,

112b/9, 113a/11, 114b/14, 115a/2, 115b/11,
115b/13, 116b/13, 116b/13, 116b/13, 116b/7,
116b/8, 117a/5, 118b/1, 118b/1, 118b/11,
120b/15, 124a/11, 128b/5, 131b/14, 131b/14,
131b/15, 131b/15, 131b/7, 131b/7, 131b/7,
131b/7, 131b/8, 131b/8, 133b/14, 134b/11,
138a/6, 138b/14, 140a/6

gice : Gece.

g. 133a/12, 137b/8

g.+de 114b/5, 135a/1

giñ : Geniş.

g. 112a/3, 128a/3, 128b/8, 129a/11,
132a/11, 133b/11

gir- : Dışardan içeriye gitmek.

g.-di 122b/16

g.-e 123a/9

g.-eceği 107a/12

g.-er 107a/1, 112a/12, 116a/10, 117a/2,
119b/8

g.-erler 107b/9, 135b/9

g.-memişdür 135a/13

g.-miş 106b/5, 107a/12, 115b/3, 117a/1,
118a/14, 124b/3, 131b/5

g.-se 138a/8

g.-ür 119b/5, 132a/8, 132a/9

g.-ürler 120b/11

git- : Bir yere doğru yönelmek.

g.-di 119b/13, 129b/14

g.-diler 114a/2

g.-dügi 113a/2

g.-(gid)elüm 121b/12

g.-(gid)er 106b/7, 106b/8, 108a/9,
111b/2, 115b/8, 116b/10, 117a/15, 120b/3,
120b/15, 126b/9, 127b/10, 131a/4, 132a/7,
132a/13, 133a/6, 133b/6, 134b/4, 135a/10,
135a/7, 141a/14

g.-(gid)erler 106b/12, 108a/10, 108b/3,
109b/9, 111a/4, 116a/6, 120b/10, 131a/9

g.-mese 108a/13

g.-miş 122a/3

g.-mişler 134a/2, 137b/15, 137b/6

g.-se 134b/10

giy- : Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

g.-dirürler 129b/10

g.-er 129b/3

g.-erler 129b/11

g.-megi 108a/5

gizle- : Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.

g.-ndi 123a/11

g.-ne 119b/12

göç : İnsanların yerleşmek amacıyla bir ülkeden veya bir bölgeden diğerine giderek yer değiştirmesi.

g. 125a/12

gögüs : Göğüs.

g.+üne 113a/7

gök : Sema.

g.+(gög)e 118a/12

g.+den 121b/9

gökçek : Güzel Çok Güzel. Hoş, sevimli.

g. 107a/6, 112b/4, 112b/8, 114a/15,
114b/10, 118b/8, 120b/12, 121a/12, 122a/6,
127b/15, 130b/5, 131a/13, 132a/11, 132b/3,
132b/4, 138b/13, 139b/3

gökçeklik : Güzellik.

g.+de 131b/15

göl : Küçük kapalı denizler.

g. 109b/14, 135a/1, 139a/14, 139a/15

g.+de 139b/3

g.+den 139b/1

g.+dür 113a/5

g.+e 135a/1

g.+ün 113a/6

gölge : Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık.

g. 122a/7

göm- : Yerin altına koyarak, üstünü toprakla örtmek.

g.-düler 125a/7

g.-düm 111a/11

g.-mezler 129b/1

gör- : Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

g.-di 122a/2, 122b/16

g.-diler 123b/10, 123b/4, 125b/4

g.-düm 115b/13

g.-mege 119b/11

g.-mez 128a/11

g.-miş 121b/8, 122a/8

g.-memişdi 112b/15

g.-se 115b/8, 135b/10

g.-ünmez 108a/3, 134b/9

g.-ünür 131b/6, 138a/9

g.-ür 125a/13

g.-ürler 114b/5

g.-ürüm 125a/15, 125b/1

göre : Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.

g. 123a/12

g.+dür 110a/6

götür- : Taşımak, ulaştırmak.

g.-miş 113a/7

g.-üp 116a/6

g.-ürler 112b/11

göz : Görme organı.

g. 110a/1, 110a/13

g.+den 123a/11

g.+leri 127a/8, 138b/10

g.+ün 110a/13, 125b/3

g.+ünün 125b/4

gözlü : Gözü olan.

g. 132a/2

gözsüz sebek : Köstebek.

g. 122a/2

gözük- : Görünmek.

g.-mez 119b/11

g.-ür 138a/3

güt- : Hayvan veya hayvan sürüsünü önüne katıp otlatarak sürmek.

g.-erdi 140a/5

güher : Far. Cevher.

g.+dendür 127a/8

gümân : Far. Tahmin. Sanmak. şüphe.

g.+ım 123a/7

gümüş : Parlak beyaz renkte, kolay işlenebilir ve tel duruma gelebilir elementten yapılmış olan.

g. 106b/9, 113b/12, 132b/5

g.+den 123a/1

g.+e 130b/8

g.+le 123a/3

g.+ma' den 111a/12

gün : Gündüz.

g. 111a/10

g.+ler 126b/6

g.+ünde 139b/10

gündüz : Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşıtı.

g.+de 133a/12, 135a/1

güneş : Yer yuvarlagına ısı ve ısıık veren büyük gök cismi.

g. 110a/13

günlük : O günkü, o günle ilgili.

g. 108a/2, 109a/14, 109a/8, 111b/3, 113a/12, 116b/10, 120b/12, 135a/5, 135a/5, 141a/12

güzel : Biçimindeki uyum ve ölçülerindeki denge ile hoşı giderek hayranlık uyandıran.

g. 111a/4, 114b/14, 115a/4, 130a/15, 141a/3

-H-

haber : Ar. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

h. 108b/1, 123a/15, 123a/5, 123a/6

Habeşe Naşrâniler : Habeşeli Hristiyanlar.

h. 113b/1

Hacc : Ar. Dinin gereğı olarak kutsal bir yeri ziyaret etmek.

h.+a 127a/6

hâcet : Ar. Herhangi bir şey için gerekli olma; gereklilik, lüzum.

h.+ce 122a/1

Had : Kabile adı.

h. 125b/2

hadd : Ar. Hudut. Çizgi. Sınır.

h.+dur 121a/8

h.+i 'Arab'dan : Arap sınırı. 121a/4

h.+ine 136a/13

haddîka : Ar. Etrafı duvarla çevrilmiş bahçe. Sulu, ağaçlı bahçe.

h.+dur 134a/10

hâdim : Ar. Hizmetkar, yardım eden.

h.+ler 113b/5

Hadis : Kabile adı.

h. 125a/2

h.+kâbilesi 125a/5

hafta : Far. Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.

h. 114a/7

hâkim : Ar. Hükmeden, dava yargılama işine memur olan, yargıç. Üstte bulunan. Hekim, akıllı, becerikli. Kadı, vali, amir, hükümdar, emir.

h. 115a/6, 124b/9, 132a/6

h.+i **Habeşe** : Habeşe hakimi. 115a/9

hakık : Ar. Pay, hisse. Birine ait olan sey.

h. 129b/7

h.+ına 113a/14

h.+um 129b/8

hâl : Ar. Durum, vaziyet. Görünüş. Tavır. Suret. Keyfiyet.

h.+de 109a/14, 109b/12, 110b/11, 111b/7, 113a/4, 121b/2, 124b/6, 129b/14, 131b/5, 135a/3, 136b/1, 136b/10, 136b/3, 136b/4, 136b/6, 137a/10, 137b/11, 138b/15, 139a/14, 139a/3, 139b/2, 139b/8, 140a/7, 140b/12, 140b/9

h.+inde 125a/8

h.+inden 129b/15

h.+ları 112b/4

halâyık : Ar. Kadın köle, cariye.

h. 116a/15

hâlî : Ar. Boş, ıssız, تنها.

h. 107a/9

hâliš : Ar. Hilesiz, katkısız.

h. 109a/10, 114b/7

halk : Ar. İnsan topluluğu.

h. 107a/14, 107b/2, 107b/3, 108b/15, 109b/10, 109b/6, 110a/9, 112a/13, 114a/14, 114a/6, 114a/9, 114b/4, 125b/9, 127a/1, 130a/5, 132b/14, 135b/2, 137b/7

h.+dur 129a/5

h.+ı 106b/10, 106b/12, 107a/7, 111a/5, 111a/7, 111a/9, 111b/4, 113a/14, 113b/8, 113b/8, 115b/5, 115b/9, 116a/7, 116b/12, 116b/7, 117a/8, 117b/2, 118a/6, 120a/10, 121a/1, 121a/11, 122a/5, 123a/11, 124b/2, 126b/5, 127b/1, 127b/5, 127b/14, 128a/4, 128b/13, 129a/7, 130a/11, 130b/1, 130b/10, 131a/11, 132a/2, 133b/3, 133b/6, 135b/6, 139a/12, 139b/13, 139b/3, 140a/3

h.+ma 106b/7, 130b/9

h.+ından 112b/9

h.+muñ 109b/11, 113b/10, 113b/15, 116b/2, 129a/3

h.+la 117a/3

h.+ları 115b/10

h.+uñ 111a/13

halklu : Halkı olan.

h. 112b/8

h.+dur 139b/3

hâllu : Hali iyi olan.

h. 107b/3

hamiyyet taşı : Değerli bir taş cinsi.

h. 122b/3

hammâm : Ar. Yıkılacak yer, yunak, ısı dam.

h. 111b/14, 134b/13, 136a/3

h.+a 134b/14

h.+lar 128b/6, 132a/11-12, 139a/6

h.+ları 134a/8, 134a/13, 134b/3,
136b/12, 138b/6

h amr : Ar. Şarap.

h. 141a/14

h andaq : Ar. Geçmeye engel olacak biçimde
uzunlamasına kazılmış derin çukur.

h.+ı 107b/10, 134b/2, 141a/10

h.+ımı 141a/12

h andaqlu : Hendeği olan.

h. 134a/12

h ar b : Ar. Bayındırlığı kalmamıŐ, yıkılacak
duruma gelmiş, yıkkın, viran.

h. 109b/13, 110a/8, 111b/7, 118a/10,
118a/12, 120a/6, 121a/13, 121b/2, 121b/7,
122a/13, 124a/14, 125b/15, 126b/12, 127a/15,
136a/9, 139b/10

h.+dur 110b/11, 126a/13, 140a/7

h ar m : Ar. Din kurallarına aykırı olan, dince
yasak olan.

h. 129a/7, 129a/9

h.+dur 129a/5

h ar m lik : Hırsızlık, haydutluk.

h. 113a/8

h ar ret : Ar. Isı, sıcaklık.

h.+iyle 108b/1

h arc : Ar. Harcanan para, masraf.

h. 135a/8

h areket : Ar. Davranış.

h.+den 125a/6

h ar r : Ar. İpek.

h. 116a/12, 120b/6, 131a/14

h ar r-i fakli : Ar. İpek t r .

h. 131a/15

h aŐ : Ar. KatıŐksız, en iyi cinsten; saf.

h. 119a/6

h aŐil : Ar. Peyda olan. Husule gelen. Çıkan,
meydana gelen.

h. 107a/15, 108b/1, 109a/7, 113b/11,
115a/7, 117a/14, 121b/9, 124b/5, 133a/8,
133b/5, 134b/4, 137a/9, 139b/1, 141a/1

h aŐin : Ar. Sağlam. Metin. Mustahkem.

h.+d r 121a/2, 133b/9-10, 136b/2

h aŐiyetl  : Hasiyeti olan.

h.+d r 110a/1-2

h att : Ar. Çizgi.

h. 108a/7

h at n : Ar. Kadın. EŞ, zevce.

h. 122a/8

h.+ları 133b/13

h.+udur 122a/16

h av lu : Havadar, havalı.

h. 111a/1

h av ric : Ar. Asiler, zorbalar, isyank rlar.

h. 127b/8

h ayal : Ar. Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleŐmesi  zlenen Şey, d Ő, imge, h lyla.

h. 120a/3

h ayl : Ar. At, at s r s , atl s r s .

h. 126a/7

h ayr t : Ar. Halkın yararlanması i in yapılan
okul,  eŐme, han gibi yapılara verilen ad.

h. 120a/10

h ayrullah-i ‘Anh  : Ar. Allah onu hayırlı etsin
anlamında s z.

h. 118a/8

h ayv n : Ar. Duygu ve hareket yeteneği olan,
i g d leriyle hareket eden canlı yaratık.

h.+dan 126a/12

- h.+ı 108b/12
- ḥayvānāt** : Ar. Hayvanlar.
- h. 107b/8, 108b/15, 137b/4
- ḥayzrān** : Hazeran. Sıcak memleketlerde yetişen uzun yapraklı kamış.
- h. 130a/3
- ḥāzır** : Ar. Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya.
- h.+dur 131b/2
- Ḥazret-i Resūl** : Ar. Peygamber efendimizin sıfatlarından birisi.
- h. 118b/6
- helāk** : Ar. Ölme, öldürme, yok etme, yok olma.
- h. 110b/6, 120a/4, 124a/14, 125b/2
- helīle** : Far. Tohumları tıbda müşhil olarak kullanılan bir bitki.
- h. 120b/7, 130b/4
- hem** : Far. Bağlaç.
- h. 120b/4, 120b/5
- hemān** : Far. Derhāl, hemen, acele olarak, çarçabuk, o anda.
- h. 106b/13, 107b/6, 109b/13, 117b/14, 140a/13
- her** : Far. Teklik isimlere tamlayan görevinde getirilerek birer birer olarak, -in hepsi anlamını verir.
- h. 108a/8, 108b/12, 108b/2, 110a/5, 110b/14, 110b/5, 111a/13, 111b/14, 112a/5, 113b/4, 115a/2, 115a/7, 116b/14, 116b/2, 120b/15, 122a/10, 122a/11, 123a/2, 123b/5, 124a/8, 124b/10, 124b/15, 125a/14, 126b/4, 127a/4, 127b/5, 127b/7, 128a/6, 129a/15, 132a/15, 133a/14, 133a/2, 134a/14, 136a/7, 137b/6, 137b/6, 138a/14, 139a/12, 139a/5, 139b/1, 140a/3, 141a/15, 141a/2
- herkez** : Far. İnsanların bütünü.
- h. 124a/3, 126b/12, 129a/13, 132b/11, 134a/2, 134b/2, 135b/7
- h.+e 122a/10
- hevā** : Ar. Hava.
- h.+dan 138a/1
- h.+sı 120a/11, 130b/3, 136a/3, 139b/6, 140a/2
- heybetlü** : Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteris.
- h. 108a/4, 109a/11
- h.+dür 110b/3
- ḥunzır** : Ar. Katı yürekli, kötü düşünen, gaddar.
- h. 107b/11
- hiç** : Far. Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştirir.
- h. 107b/5, 108b/6, 110a/12, 111b/5, 113b/5, 114b/1, 114b/14, 116b/6, 117a/10, 119b/11, 119b/13, 122b/14, 123a/7, 124a/1, 124a/10, 124b/11, 124b/14, 125a/9, 125b/15, 126a/11, 126a/5, 126a/9, 126b/6, 127a/9, 130b/5, 130b/9, 133a/12, 133a/15, 133a/7, 136a/9, 138a/6, 141a/7
- ḥikāyet** : Ar. Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması.
- h. 111a/10, 112b/10, 112b/12, 121b/7, 123b/2, 125a/2
- ḥilāfet** : Ar. Halifelik.
- h.+inde 122b/11
- Hindī** :
- h.+ **Ḳılıç** : Hint yapımı kılıç. 117b/4
- ḥiṣār** : Ar. Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale, kermen, germen.
- h.+uñ 122b/14
- hizmet** : Ar. Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.
- h. 127a/10, 129a/15

hōş : Far. Güzel, iyi.	h. 109b/2, 132a/1
h. 131a/12, 139b/3, 140a/3	h.+ünde 108b/11
h.+ āvāzdurlar : Güzel sesli. 113b/6	hūsn : Ar. Güzellik, iyilik.
h.+ tabi' : Güzel huy. 113b/9	h.+de 124a/1
hūb : Far. Güzel, hoş, iyi.	h.+ü'l-fāz 112b/14
h. 111a/6, 111b/6, 112b/13, 117b/2, 119a/1, 122b/4, 125b/11, 126a/13, 132a/2, 133b/13, 133b/3, 135a/13, 139b/6, 139b/9, 140a/2	-I-
h.+dur 118b/10	İlgün : İlgüncillerden Akdeniz bölgesinde yetişen bir ağaç veya ağaççık cinsi (Tamarix).
h.+ āvāz : Hoş sesli. 112b/8	ı.+ağacından 122a/13
hubūbāt : Ar. Tahıl.	ırak : Uzak.
h. 107b/14	ı.+dur 139a/7
hurmā : Far. Hurma ağacının yemişi.	ırmağ : Akarsu, nehir.
h. 111b/10, 111b/12, 111b/4, 112b/1, 114a/8, 116a/5, 120b/15, 126b/4, 127b/8, 128a/3	ı. 108a/1, 116b/11, 116b/4, 120a/15, 120a/8, 126b/8, 126b/8, 127a/5, 128b/4, 131a/13, 131a/14, 131b/1, 132b/7, 133a/13, 133b/14, 134a/5, 135a/2, 136a/5, 141a/11
h.+dandur 124a/2	ı.+a 131b/5
h.+sı 118b/9, 125b/9, 127b/5	ı.+ı 134a/5
h.+sın 112a/5	ı.+ınuñ 121b/1
h.+ yi fahri : Hurma türü. 111b/10-11	ı.+ıñ 106b/14, 108a/4, 128b/5
h.+ağacı 109b/13, 111a/2, 112a/4, 118a/15, 118b/12	ı.+lar 111a/15, 112a/3, 121a/11, 121a/5, 122b/2, 126a/14, 130b/12, 132a/8, 133a/1, 135a/5
h.+ağacına 112a/4-5	ı.+ları 106b/3, 136a/2
h.+ağaçları 119b/10	ısır- : Dişleri arasına alıp sıkmak.
h.+ bostān : Hurma bahçesi. 118b/9, 125b/12	ı.-sa 124a/11
hurmāstān : Far. Hurma yetiştirilen yerler, bahçeler.	ıssı : Isı, sıcaklık.
h.+dur 111b/13	ı. 120a/11, 120b/7, 124a/7, 126b/7, 136a/3
y.+lardur 111b/4	ı.+dur 116a/4, 133b/4
hücūm : Ar. Saldırma, saldırı, saldırış.	ı.+ot : Acı otlar, biber. 106b/10, 130a/9, 130b/6
h. 115a/9	ı.+otlar 130a/7
hükūm : Ar. Yargı.	ı.+otlardur 131b/1

- i.+otlarının 130a/13
- ‘**ıvaz** : Ar. Karşılık.
- ‘i. 120b/9
- î-**
- i-** : Ek fiil.
- i.-di 118a/12, 123a/8, 123b/5, 127a/3, 131b/5, 133a/3, 139b/15
- i.-miş 107b/11, 111b/6, 112a/11, 112a/11, 113a/4, 113a/7, 120a/3, 135a/3, 134b/6, 137b/10, 138a/11, 138a/12, 138a/7, 138b/12, 138b/14, 138b/3, 138b/5, 138b/7, 139b/14, 139b/8, 140a/5
- i.-se 116b/14, 121b/12
- ‘**ibâdet** : Ar. Allah’a yönelen saygı davranışı.
- ‘i. 128b/9
- ibhâr** : Üç yüz otuz üç batman değerinde ölçü birimi.
- i. 127a/4, 127a/4
- ‘**ibret** : Ar. Kötü bir hadiseden alınan ders.
- ‘i. 129b/15
- ibtidâ** : Ar. Baş taraf. Evvel. Başlangıç. En önce, başta.
- i.+sı 106b/1, 119a/10
- icâzet** : Ar. İzin, onay, onaylama.
- i. 115a/15
- icâzetsüz** : İcazeti olmayan, izinsiz.
- i. 135b/9
- ic** : Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.
- i.+i 139b/3
- i.+inde 110b/6, 111b/13, 114b/4, 116b/11, 117b/9, 120a/6, 122b/12, 122b/14, 124a/10, 124b/3, 125a/7, 128b/4, 131a/13, 132b/2, 134a/5, 137b/1, 138b/2, 139a/15
- i.+indedür 124b/4
- i.+indeki 106b/7
- i.+ine 107a/12, 115b/3, 117a/2, 124a/13, 124b/3
- iç-** : Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.
- i.-diler 125a/8
- i.-erler 111b/5, 124b/2
- i.-inde 127a/5, 133b/14
- i.-se 113b/4
- içün** : Amacıyla, maksadıyla.
- i. 120a/13, 137b/9
- ‘**iffet** : Ar. Afiflik, temizlik. Namus.
- ‘i.+e 114a/10
- ihlic** : Ar. Helileden yapılan ilaç. İhlilec.
- i. 130b/4
- ihtiyâc** : Ar. Muhtaçlık, gereklilik.
- i.+ların 107b/13
- ihtiyâr** : Ar. Yaşlı, kocamış olan (kimse).
- i. 138a/6
- iki** : Birden sonraki sayı.
- i. 107a/13, 107a/2, 109a/4, 109a/4, 109a/8, 110b/8, 112a/14, 114b/14, 115a/6, 115a/8, 116a/10, 117a/1, 117a/1, 117b/9, 119a/14, 119b/4, 120b/10, 120b/11, 122a/3, 122b/14, 124b/1, 124b/8, 124b/8, 125a/3, 126a/15, 126b/9, 127a/7, 127b/11, 127b/6, 128a/2, 128b/10, 128b/5, 130b/11, 130b/12, 130b/14, 130b/8, 131a/1, 131b/7, 132b/12, 132b/13, 132b/13, 137a/1, 137a/13, 137b/3, 138a/12, 138b/1, 138b/1, 138b/10, 138b/2, 138b/5, 141a/6
- i.+sinün 120a/1, 140b/8
- ikinci** : İki sayısının sıra sıfatı.
- i. 126b/13, 127a/14, 132a/13
- iklîm** : Ar. Ülke, diyar, memleket.
- i. 112a/1, 112a/14, 114a/13, 116a/4, 122a/7, 128a/6, 130a/14, 130b/15

i.+de 109b/4, 112a/4, 112a/5, 113b/12, 113b/5, 114b/14, 115b/12, 115b/2, 116a/12, 117a/11, 117a/12, 117a/13, 117b/2, 117b/8, 122a/16, 123b/14, 126a/15, 128a/3, 128a/5, 129a/12, 130a/13, 137a/1

i.+dedür 137a/5

i.+den 112a/11, 112a/11, 115a/15

i.+dür 109b/4, 114a/6, 114b/15, 117a/13, 128a/2, 128a/5, 128b/2, 130a/13

i.+e 115a/2, 128b/2, 137a/1

i.+inde 110b/4, 116a/3, 116a/3, 129a/6

i.+inden 116a/9

i.+ine 110a/2, 115b/15, 116a/10

i.+inün 121a/14

i.+lerden 128a/6

i.+lere 131a/10, 140b/10

i.+leri 116a/7

i.+lerün 108b/13

i.+ün 112a/6, 112a/8, 114b/9

il : Vilayet.

i.+dür 117b/4

i.+dürler 107b/12

i.+idürler 137a/10, 140a/14

i.+inde 122a/8

ildür- : Değirmek, dokundurmak, iliştiirmek.

i.-ler 107a/15, 107a/6, 116a/6

ile : Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

i. 115a/6, 120a/2, 121a/1, 122b/16, 137b/6

i.+dür 108a/14

illā : Ar. İlle , mutlaka.

i. 122b/1

illerü : Bir şeyin ulaşılacak yönü. İleri.

i. 137a/6

ilm : Ar. Bilim.

‘i.+i ‘alemdür 111a/9

‘i.+i **remille** : Ar. Kumla yapılan sihir. 111a/9

iltifāt : Ar. Yüzünü çevirip bakma.

i.+ı 117b/10

imāl : Ar. Ham maddeyi işleyip mal üretme.

‘i.+ine 126a/1

imāret : Ar. Umran, bayındırlık.

‘i. 107a/3, 115b/2, 125b/15, 126a/9, 130a/14, 132b/4, 134a/2, 136a/15, 137b/10

‘i.+de 132a/1

‘i.+dür 137b/12

‘i.+inin 122a/6

‘i.+ler 127b/12, 140a/6

‘i.+leri 116a/1, 129a/12, 134a/9, 136b/11, 139a/4

‘i.+leridür 137a/11

‘i.+lerine 132a/9

‘i.+ün 124a/15

in : En.

i.+i 109a/14, 115a/11, 117b/14, 120a/1, 121b/15, 124b/12, 124b/8, 126b/2, 131a/1, 138a/13, 140b/14

i.+idür 107a/13, 124a/5, 134b/8, 135a/5

in- : Yukardan aşağıya doğru gelmek.

i.-diler 123b/5

i.-erler 140a/9

inan- : Bir şeyin varlığını, doğruluğunu kabul etmek.

i.-madılar 125b/1

incir : Far. İncir ağacının yaş veya kuru olarak yenilen etli, tatlı meyvesi.

i. 109a/9, 114a/8, 135b/6

incü : İstiridyeye cinsinden deniz hayvanlarının içinde çıkan parlak, yuvarlak ve ziynet eşyası olarak kullanılan kıymetli taş. İnci.

i. 115a/5, 124b/4, 126a/7

i.+mā' den 124b/2

i.+mā' deni 125a/1

inlü : Eni olan, enli.

i. 113b/2, 130b/15, 139a/15

İnşāllahu Te'ālā : Ar. Yüce yaratan dilerse, isterse anlamında söz.

i. 106b/1, 131b/9, 131b/10-11

ip : Dokuma maddelerinin bükülmüş liflerinden yapılan bağ.

i.+e 116a/13

ir- :Erişmek, ulaşmak.

i.-üşdi 122b/12, 125b/2

i.-üşmişdür 122b/7

i.-üşicek 138a/6

i.-üşür 115b/15, 119a/11, 119a/13, 119b/2, 119b/3, 119b/4, 119b/6, 121b/11, 136a/13

i.-üşürler 140a/10

i.-miş 138a/14

iri : Büyük.

i. 121a/2, 121b/12

İslām : Ar. Müslümanlık.

i. 139b/8

i.+a 135a/13

i.+dan 113b/4

i.+iklīmlerine : İslam ülkeleri.128b/1

iste- : İstek duymak, arzulamak.

i.-yü 122b/12

iş : Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

i.+e 130a/5

i.+bilici : İşten anlayan, uzman. 115a/12

i.+den 129a/14

işāret : Ar. Belirti, gösterge, levha, tabela, alâmet.

i. 108b/4, 138a/2, 138a/4

işle- : Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek.

i.-mezler 135a/8

i.-nür 131a/11

i.-rimiş 113a/8

i.-rler 111a/13, 117b/2

it : Köpek.

i.+ler 117a/3

i.+leri 140a/13

i.+lerünüñ 140a/12

it- : Bir işi yapmak.

i.-di 123a/11, 137a/7

i.-dügi 107a/15, 127a/3

i.-emez 124b/14, 132b/6

i.-er 109b/2, 111a/10, 115a/2, 117a/10, 122b/11, 123b/2, 129b/5, 132a/1

i.-erken 116a/6

i.-erler 107b/1, 107b/12, 108a/11, 116b/15, 127a/7, 128b/10, 129a/15, 129a/15, 132b/15

i.-ermiş 113a/8

i.-megin 124a/4

i.-memişler 126a/5

i.-meye 108b/15

i.-meyeler 115a/9

i.-miş 110b/11

‘**itîkâd** : Ar. İnanma, iman.

‘i. 121a/11

‘i.+ları 131b/4

ittifağ : Ar. Anlaşma, uyuşma, bağlaşma.

i. 125a/6

izdihâm : Ar. Aşırı kalabalıkta sıkışma, yığılma.

i. 114b/9

-K-

Ķabâil

ğ. -i ‘**Arab** : Ar. Arap kabileleri.
119a/2

ğ.+i ‘**Arab**’dan 118b/3

ğ.+ -i **Hindlî**’den : Hintli kabileler.
118b/4

ğ.+i **Lağm** : Lağm kabileleri. 119a/3

Ka‘be : Hicaz’da, Mekke-i Mükerrreme’ de Harem-i Serif’in ortasında bulunan kutsal bina.

k. 117b/15, 118a/9

k.+nüñ 118a/7

k.+yi 113b/4

ğabile : Ar. Boy.

ğ. 123b/14

k.+dür 125a/3

kâbil : Ar. Türlü, gibi, benzer.

k.+i 130b/4

ğabr : Ar. Mezar, sin.

ğ.+i 118a/9, 137b/14

ğ.+idür 123b/13, 137b/13

ğabz : Ar. Azrail tarafından ruhu teslim alınmak.

ğ. 123a/11

ğaç : Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.

ğ. 123b/14

ğaç- : Bulunduğı yerden hızla uzaklaşmak.

ğ.-arlar 108b/1

ğ.-dı 125a/10

ğ.-miş 140a/7

ğaçan : Ne zaman, ne vakit.

ğ. 107a/14, 112b/15, 119a/7, 119b/10, 124a/11, 125a/4, 129b/9, 138a/9, 138b/14, 139b/4

ğadar : Ar. Ölçüsünde, derecesinde.

ğ. 107a/12, 107a/15, 108a/13, 113a/2, 117b/12, 130b/8, 132b/5, 134a/9, 134b/8, 134b/9, 135a/6, 135b/8, 138a/10

ğ.+ınca 138a/8

k.+incadur 110b/14

ğadı : Ar. Hakim.

ğ. 132a/7

ğadim : Ar. Başlangıcı olmayan, eski, ezeli.

ğ. 116b/3, 117b/15, 120a/11, 133a/3, 133a/9, 133b/2, 134a/15, 134b/5, 136a/4, 139a/13, 141a/9

ğ.+de 109a/4, 109b/12, 110b/10, 121a/12, 121a/15, 135a/3, 138a/11, 138b/5, 139a/3, 139a/8

ğafi : Ar. Yeterli, yetecek ölçüde olan.

k.+dür 138a/10

ğafir : Ar. Tanrı’nın varlığını inkâr eden (kimse).

k. 129a/8

k.+dür 112a/9

ğafur : Ar. Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtrılı bir madde.

k. 106b/9, 107b/2

kāhin : Ar. Doğüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse.

k. 121b/8

k.+uñ 122a/1

kākūle : Ar. Zencefilgillerden, sıcak iklimlerde yetişen ıtırli bir bitki (Elettaria cardamomum).

ķ. 130a/10, 130b/7

ķal- : Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

ķ.-an 107b/14

ķ.-dı 129a/14, 138a/6

ķ.-madı 124b/11

ķ.-maz 132b/15

ķ.-mış 109b/13, 120a/6, 121a/14, 140a/14

ķ.-ur 112a/5

ķal'a : Ar. Düşmanın gelmesi beklenebilen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı.

ķ. 108b/13, 108b/14, 109b/1, 119a/5, 132b/10, 132b/11, 132b/9, 136b/1, 136b/14, 136b/15, 136b/5, 136b/7, 136b/9, 137a/1, 137a/3, 137a/5, 139a/10

ķ.+da 132b/10

ķ.+dan 126a/8

ķ.+dur 118b/15, 126a/8, 136a/14, 136b/4

ķ.+lar 118b/10, 121a/10, 121a/2, 134b/15, 136a/1, 136a/8, 139a/2, 139a/7, 140b/12, 140b/2

ķ.+ları 131b/12-13, 133a/8, 135a/12, 137a/11

ķ.+larınuñ 136b/10

ķ.+nuñ 134b/13

ķ.+sı 119a/1, 130b/4, 140a/1

ķ.+sın 139a/9

ķaldır- : Yukarı doğru hareket ettirmek.

ķ.-mış 138a/1

ķalıb : Ar. Biçim, durum.

ķ. 130a/5

ķalın : İnce karşıtı.

ķ. 130a/3

ķalı : Far. Halı.

ķ. 134b/4

ķamer : Ar. Ay.

ķ. 122b/6

ķān : Far. Maden ocağı.

k. 109b/7, 117b/8

k.+dūr 109a/6

ķañalı : Denizde yaşayan bir canlı türü.

ķ. 107a/12

ķanda : Nerede, nereye.

ķ. 123a/15

ķānid : Ar. şeker, şeker kamışının donmuş usaresi.

ķ.+e 127b/9

ķañlı : Kanı olan, kanlanmış.

ķ. 130a/1, 129b/10, 129b/11,

ķ.+dur 130b/2

ķantār : Ar. Baskül.

ķ. 131a/5

ķap : İçi katı, sıvı, gaz her türlü nesneyi alabilen oyuk nesne.

ķ.+a 124a/9

ķ.+mı 124a/10

ķapla- : Çepeçevre sarmak.

k.-nmış 138b/4

kaplan : Vahşi kedigillerden, benekli, yırtıcı hayvan.

k. 116b/13, 137b/3

k.+derisi 116a/12

kapu : Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.

q. 132b/13, 132b/13, 138b/1

q.+lar 121b/15

q.+ları 133b/1, 137a/15

q.+sı 122b/14, 137a/15, 137b/9, 138b/10

q.+sına 134a/4

q.+ya 137b/2

kar : Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağın su buharı.

q. 116a/3

kara : Ar. Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü, toprak.

q. 111b/3, 114b/4, 125b/15, 132a/2

q.+dan 107a/12

q.+dur 115b/10

q.+lar 106b/1, 106b/6, 107a/1, 108a/3, 108b/7, 110a/6, 112a/15, 116a/3

q.+lardan 110a/8, 115b/10

q.+lardur 110b/3, 112b/4, 114a/14

kara

q.+ **siñek** : Böcekler sınıfının çift kanatlılar takımından, insan ve evcil hayvanların kanını emen, görünüşü ev sineğine benzeyen bir eklem bacaklı türü. 121a/11

q.+ **üzümü** : Siyah renkte bir üzüm türü. 120b/14

karanfil : Karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (Dianthus caryophyllus).

q. 108a/14, 130a/11, 130b/6

karañu : Karanlık.

q. 114b/4

karār : Ar. Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

q. 107b/6

karavaş : Cariye, hizmetçi.

q. 112b/11, 112b/13

q.+ı 113a/1

q.+lar 129b/11

kārbān-serāy : Far. Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han. Kervansaray.

k.+ları 134a/13, 134b/3, 135b/13, 136b/12

kardaş : Aynı ana babadan doğmuş veya ana babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

q.+ı 127a/3

kārgil : Far. Kerpiçten yapılmış bina.

k.+le 130a/15

kārḥāne : Far. İş yeri, iş yapılan yer.

k.+ler 117b/3, 132a/12

k.+leri 141a/5

karı : Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce.

q.+lardur 111a/5

ka'r : Ar. Derinlik.

q.+ı 128a/15

karınca : Zar kanatlılardan, birçok türü bulunan böceklerin genel adı (Formica).

q. 110b/14

karındaş : Kardeş.

q.+ıdur 121b/13

karışdur- : Karışma işini yaptırmak.

ķ.-urlar 130a/5

ķarşu : Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin önü, esas tutulan yüzünün ilerisi.

ķ. 114a/1, 115b/9, 117a/5, 117b/14, 128a/15

ķ.+dur 120a/1

ķ.+sıdur 135a/15

ķ.+sına 108a/10

ķ.+sında 110b/1, 126a/10, 134b/11

ķ.+sunda 122b/7, 138b/9

ķaşaba : Ar. Şehirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi.

ķ. 120b/15

ķaşd : Ar. Niyet, amaç.

ķ. 137a/2

ķaşr : Ar. Köşk.

ķ. 123a/2, 137b/1

ķ.+da 137b/4

ķ.+dan 138b/13

ķ.+ı 118a/14, 138b/12

ķ.+ı ‘âmdan : Ar. Umumi. 120a/13

ķ.+ınuñ 109a/11

ķ.+lar 123a/2, 132a/14

ķ.+ları 122b/13, 129a/3, 130b/1, 133a/9

ķ.+mışdı 121a/13

ķât : Makam, mevki.

ķ.+ına 123a/6

ķ.+ında 112b/13, 116a/9, 123a/13, 129b/7, 140a/13

ķat’â : Ar. Hiçbir vakit ,asla.

ķ. 126a/12

ķatır : Atgillerden, kısarak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.

ķ. 115b/12

ķatırân : Ar. Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

ķ. 133b/4

ķatre : Ar. Damla, damlayan şey.

ķ. 133b/15

ķavl : Ar. Söz.

ķ. 136a/5

ķavm : Ar. Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.

ķ. 107b/4, 115a/11, 125b/1, 127a/11

ķ.+dür 115a/12

ķ.+i 112b/4

ķ.+‘Arab’dan : Arap topluluğu. 114b/12-13

ķaz- : Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.

ķ.-arlar 107a/14

ķaza :

ķ.+ -yī ‘asūmānī : Ar.+Far. Allahın takdir ettikleri, ondan gelenler. 121b/11

ķebābe : Ar. Baharattan kara biberi andırır tane, kuyruklu biber.

k. 130b/7

ķemhā : Far. İpek kumaş, havsız kadife.

k. 120b/6

ķenār : Far. Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı.

k.+ına 112b/3, 126a/9

k.+ında 106b/14, 106b/4, 107b/9, 110b/1, 111b/12, 113a/5, 113b/13, 116a/2, 116b/15, 116b/4, 125b/14, 129a/7, 129b/3, 131a/8, 131b/2, 133b/9

- kendü** : Kendi, kendisi.
 k. 111a/11, 113a/14, 115b/7
 k.+ye 119a/6
- kes-** : Bir şeyi parçalara ayırmak.
 k.-ildi 124b/12
 k.-ilmiş 128b/8
- kesb** : Ar. Çalışıp kazanma.
 k.+e 126b/6
- kıyl** :
 k.+ -ı mülk : ? 133a/2
- kez** : Defa, sefer, kere.
 k. 135a/1
- kızlık** : Kıtık, pahalılık meydana gelmesi.
 k. 133b/15
- kıl-** : Etmek, yapmak.
 k.-a 120a/4
 k.-alum 131b/10
 k.-avuz 131b/10
 k.-dı 113b/3, 118a/11, 118a/12,
 125a/12, 136a/15
 k.-dığı 138a/4
 k.-dılar 123b/12, 125a/6-7
 k.-ınmış 138b/11
 k.-mazlar 114b/1
 k.-mış 113a/9, 120a/6, 121b/10,
 122a/4, 134b/9, 138b/15, 139b/12, 139b/15
 k.-mışdı 121b/15
 k.-mışlar 132b/8, 136b/6, 137b/1,
 138b/8
 k.-up 108a/15
 k.-ur 108b/6, 117a/3, 124b/13, 129b/5,
 135a/11
 k.-urdu 124b/6
- k.-urlar 107b/8, 109a/5, 114b/1, 114b/6,
 114b/7, 114b/7, 115a/6, 116b/13, 121a/2,
 127a/6, 127b/3, 129b/12
- kılıç** : Uzun, düz veya eğri,ucu sivri,bir veya iki yüzü keskin,kın içinde bele takılan çelikten silah.
 k.+ların 125a/7, 125a/8
- Kıpdî** : Ar. Kıbt soyundan, çingene.
 k.+ler 125b/7
- kır-** : Kesme işi, katletme.
 k.-dılar 125a/9
- kırañ** : Kenar, kıyı, uç, sınır, çevre.
 k.+ında 116/2, 116b/11, 130a/8
 k.+ınca 108b/8
- kıran** : Savaşta toplu öldürme, katliam.
 k.+da 121a/13
- kırk** : Otuz dokuzdan sonra gelen sayı.
 k. 115b/4, 123b/7, 127a/4, 128a/10,
 133a/14, 136b/7, 139a/8
- kırlağuç** : Kırlangıçgillerden, geniş gagalı, çatal kuyruklu, ince uzun kanatlı, küçük göçebe kuş.
 k. 115b/6
- kısm** : Ar. Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim.
 k. 119a/14, 126b/9, 127a/14, 132a/13,
 132b/1, 136b/6
 k.+a 126b/10
 k.+dur 126a/15, 132a/10
 k.+ına 126a/15
- kısmet** : Ar. Bölme, pay etme.
 k. 107a/14
- kısum** : Bkz. Kısm.
 k.+a 127a/14
- kıtf'a** : Ar. Parça.
 k.+dur 121a/3

kıtlık : Kıt olma durumu, ihtiyaca yetmeyecek kadar azlık.

ķ. 127b/3

ķıtmır : Yedi uyurların köpeklerinin adı.

ķ.+dür 140a/12

ķız : Dişi cinsten erişkin insan.

ķ. 112b/11

ķ.+ı 125a/4

ķızıl : Kırmızı.

ķ. 109b/15, 132a/15, 138b/10, 138b/9

ķızlık : Kız olma durumu, erdenlik, bekâret.

ķ.+ımı 125a/5

ķi : Far. İlgili cümleleri birbirine bağlar.

k. 106b/13, 106b/15, 106b/6, 106b/8, 106a/1, 106a/14, 107b/4, 107a/1, 107a/14, 107a/7, 107a/8, 108b/12, 108b/15, 108b/2, 108b/2, 108b/4, 108a/12, 108a/12, 108a/13, 108a/13, 108a/15, 108a/3, 108a/8, 108a/14, 109b/12, 109b/14, 109b/14, 109b/15, 109a/10, 109a/13, 109a/4, 109a/5, 109a/6, 110b/10, 110b/11, 110b/11, 110b/12, 110b/14, 110b/4, 110b/5, 110b/6, 110b/7, 110b/8, 110a/10, 110a/12, 110a/15, 110a/3, 110a/4, 110a/9, 111b/2, 111b/7, 111b/8, 111a/5, 111a/7, 112b/11, 112b/11, 112b/13, 112b/15, 112a/2, 112a/4, 112a/5, 112a/6, 112a/7, 112a/7, 113b/14, 113b/3, 113b/4, 113b/5, 113a/1, 113a/12, 113a/3, 113a/3, 113a/7, 114b/13, 114b/4, 114a/1, 114a/13, 114a/2, 114a/3, 114a/7, 114a/9, 115b/14, 115b/2, 115b/3, 115b/4, 115b/7, 115a/11, 115a/13, 115a/7, 115a/9, 116b/10, 116b/12, 116b/14, 116b/4, 116b/6, 116a/4, 117b/12, 117b/15, 117b/3, 117b/8, 117b/8, 117a/3, 117a/5, 117a/7, 117a/9, 118b/3, 118b/6, 118a/10, 118a/2, 118a/5, 118a/6, 118a/8, 118a/9, 119b/10, 119b/11, 119b/12, 119b/12, 119b/13, 119b/15, 119b/3, 119a/13, 119a/15, 119a/4, 120b/11, 120b/15, 120b/4, 120b/8, 120a/13, 120a/7, 121b/2, 121b/11, 121b/11, 121b/13, 121b/13, 121b/2, 121b/3, 121b/3, 121b/7, 121b/8, 121a/1, 121a/1, 121a/11, 121a/13, 121a/16, 121a/16, 121a/2, 121a/3, 121a/7, 121a/9, 122b/16, 122b/5, 122b/6, 122b/7, 122a/12, 122a/13,

122a/14, 122a/15, 122a/7, 122a/8, 122a/8, 122a/9, 122a/9, 123b/15, 123b/4, 123b/7, 123a/11, 123a/8, 124b/10, 124b/14, 124b/14, 124b/3, 124b/6, 124b/7, 124b/7, 124a/10, 124a/15, 124a/2, 124a/4, 125b/10, 125b/15, 125b/5, 125b/7, 125b/8, 125a/12, 125a/2, 125a/4, 125a/5, 125a/5, 125a/6, 126b/1, 126b/11, 126b/13, 126b/6, 126a/1, 126a/11, 126a/2, 126a/3, 126a/6, 126a/7, 126a/7, 126a/9, 128b/10, 128b/11, 128b/2, 128b/9, 128a/14, 128a/15, 128a/4, 128a/6, 128a/8, 128a/9, 129b/10, 129b/12, 129b/13, 129b/14, 129b/6, 129b/8, 129b/9, 130b/11, 130b/14, 130b/5, 130b/9, 130a/12, 130a/4, 130a/5, 131b/12, 131b/2, 131b/4, 131b/4, 131b/5, 131a/4, 132b/10, 132b/11, 132b/11, 132b/13, 132b/15, 132b/3, 132b/6, 132b/7, 132a/10, 132a/11, 132a/13, 132a/2, 132a/7, 132a/7, 133b/1, 133b/13, 133b/14, 133b/14, 133b/15, 133b/15, 133b/8, 133a/1, 133a/10, 133a/2, 133a/3, 133a/5, 133a/6, 134b/8, 134b/8, 134b/9, 134b/9, 134a/12, 134a/12, 134a/15, 134a/3, 134a/6, 134a/7, 134a/9, 135b/11, 135b/3, 135b/7, 135b/8, 135a/12, 135a/5, 135a/6, 135a/6, 136b/1, 136b/10, 136b/10, 136b/3, 136b/4, 136b/6, 136a/10, 136a/12, 136a/3, 137b/1, 137b/10, 137b/10, 137b/5, 137b/6, 137b/6, 137a/1, 137a/3, 137a/4, 137a/5, 137a/5, 137a/6, 137a/7, 137a/9, 138b/1, 138b/12, 138b/14, 138b/15, 138a/1, 138a/13, 138a/14, 138a/3, 138a/4, 138a/7, 139b/10, 139b/15, 139b/2, 139b/8, 139a/14, 139a/15, 139a/4, 139a/7, 140b/1, 140b/11, 140b/12, 140b/3, 140b/4, 140b/4, 140b/5, 140b/5, 140b/6, 140b/8, 140b/9, 140a/1, 140a/11, 140a/6, 140a/7, 140a/9

ķiçi : Küçük.

k. 112b/7, 107b/3, 125b/8, 136a/5

ķ.+dür 118b/10

ķifāyet : Ar. Yetişir miktarda olma, yetme, kâfi gelme.

k. 135a/10

ķilisā : Yun. Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

k. 137b/7, 138b/2, 138b/5, 138b/7, 141a/1

ķ.+da 132b/4

k.+lar 140a/6
k.+lardur 132b/3
k.+ları 128b/6, 133b/11, 134a/9,
134b/3, 135b/13, 135b/3, 141a/4
k.+larıdur 137b/11
k.+larına 132a/9
k.+nuñ 138b/10
k.+sına 141a/2

kilise : Bkz. Kilisā.

k. 139b/9

kim : Kişi anlamında cümlede özne, tümleş, nesne, yüklem görevinde kullanılır.

k. 110b/5, 113b/4, 124b/10, 131b/4,
139a/4

k.+den 116b/14

kimesne : Kimse.

k. 108b/8, 110a/11, 112b/15, 115a/15,
115a/2, 122a/16, 128a/10, 129a/15, 130a/8,
132b/6, 133a/12, 141a/7

k.+ye 114b/1

k.+yi 124a/8

kimse : Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi, şahıs, nefer.

k. 108a/7, 112a/5, 124b/14, 125a/10

k.+ye 116b/14

kiremit : Yun. Yapıların çatılarını örtmekte kullanılan, yan yana dizilerek suyu aşağıya geçirmeden dışarı akıtacak biçimde yapılmış, kızıl toprağın renginde, pişmiş balçık levha.

k. 109a/7

k.+le 132a/15

k.+ **pāresi** : Kiremit parası. 137b/7,
137b/8

kişi : İnsan, kimse, şahıs.

k. 108b/4, 113a/7, 116b/8, 122a/3,
122a/8, 122b/11, 123a/12, 123a/13, 124a/11,
125a/14, 129b/5, 129b/7, 138a/9, 141a/6

k.+de 123a/14

k.+dür 123a/13, 140a/10

k.+ler 122b/4

k.+nuñ 129b/6, 129b/8

k.+ye 108b/6

k.+yle 115b/8, 116a/8, 135b/10

kiştiye : Far. Ekin, tarla.

k. 122a/8

kitāb : Ar. Ciltli veya ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.

k.+da 123b/2

k.+ında 122b/10

ko- : Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

ķ.-dılar 125a/7

ķ.-miş 118b/7

ķ.-mişlar 127a/8, 132b/13, 138a/8

ķ.-muşdur 119a/6

ķ.-muşlar 139a/10

ķ.-r 108a/9, 115b/8

ķ.-rlar 106b/12, 108a/10, 108a/15,
108b/3, 116a/6, 128b/12, 129a/14, 129b/10,
137b/7

ķ.-sa 124a/9

ķ.-salar 139b/4

koķ- : Koku çıkarmak.

ķ.-ar 135a/13

koķulu : Kokusu olan.

ķ. 130a/13

koğu : Nesnelere yayılan küçücük zerreciklerin burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duyu.

ğ.+su 139b/10

kol : İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

ğ.+unda 134b/5

konaklık : Konak olmaya uygun yer.

ğ.+a 125a/7

konşu : Bkz. Konşu.

ğ.+dur 114a/11

ğ.+sıdur 114a/5

konşu : Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.

ğ.+dur 115b/1, 126b/15-128a/1, 128a/8, 128a/8-9, 127b/11, 130b/15

konşuluk : Komşu olma durumu.

ğ. 111b/15

kop- : 1.(akarsu için) Çıkmak, kaynaktan ayrılmak.

ğ.-ar 116b/4, 126b/8, 129a/7, 140b/10, 141a/11

ğ.-miş 125b/13

2. Yerinden ayrılmak.

ğ.-ardılar 126a/14

3. Uzaklaşmak, kaçmak.

ğ.-miş 140a/7

korğ- : Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak.

ğ.-miş 122a/3

koş- : Hayvanı çekeceği şeye bağlamak.

k.-arlar 138a/7

koş- : Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

ğ.-miş 112a/12

ğ.-up 108a/12

koşun : Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan (Ovis aries).

ğ. 110b/2, 114a/8

ğ.+ların 119a/8

köprü : Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan yapı.

k. 133a/13, 133a/15, 134b/6

k.+ler 132b/8

k.+nün 134b/7

köşğ : Bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır.

k. 132b/13, 133a/14

k.+ler 132a/14

k.+leri 133b/2, 134a/9

kül : 1.Tanrı'ya göre insan.

ğ.+da 118a/11

2. Köle.

ğ.+lar 129b/11

kulak : Başın her iki yanında bulunan işitme organı.

ğ.+larına 116a/14

kule : Ar. Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.

ğ.+si 115b/3

ğ.+sinde 115b/4

kum : Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan ufak, sert taneciklerin bütünü.

ğ. 110b/11, 114b/4, 114b/5, 114b/6, 115a/2, 125a/7

ğ.+dan 122b/8, 124a/6, 125a/8

ğ.+dur 112a/8, 115a/1

ğ.+la 114b/6

ķ.+lar 122b/12

ķ.+lara 108a/2

ķumaş : Ar. Pamuk, yün, ipek gibi şeylerden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

ķ. 108a/12, 108a/9, 120a/14, 120b/9

ķ.+ı 106b/13, 108a/9, 118a/3

ķ.+ını 108a/12

ķ.+lar 120b/8, 123b/8, 130a/10, 130b/5, 131a/14, 132a/12, 132a/3, 134b/3, 137a/8, 140b/15

ķ.+ları 136b/13

ķur'an : İslâm dininin kutsal kitabı.

ķ.+da 121b/3

ķurbaġā : Göllerin ve derelerin kenarında yaşayan, sıçrayıcı ve yüzücü küçük hayvan.

ķ. 115b/6

ķurbān : Ar. Dinin buyruġunu veya bir adaġı yerine getirmek için kesilen hayvan.

ķ. 138b/7

ķurd : Bkz. Kurt.

ķ. 124a/12

ķurşun : Mavimtrak gri renkte maden; kullanılan madenlerin en aġırı.

ķ.+la 121b/14, 137b/5

kurt : Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan (Canis lupus).

k. 124a/12, 139b/11

ķurtul- : Kötü bir durumu atlatmak.

ķ.-madı 125a/10

ķuru : Kara, toprak parçası, deniz olmayan kısım.

ķ. 118a/4, 134a/8, 137a/13, 138b/1

ķ.+dan 134b/6

ķ.+dur 106b/5

ķuru- : Nemini yitirerek kuru duruma gelmek.

ķ.-maz 134b/2

ķ.-ur 133b/14

ķuş : Yumurtlayan omurgalılarından, akciġerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

ķ.+lar 131a/6, 132b/1

ķuşat- : Çevresini sarmak, çevrelemek, ablukaya almak.

ķ.-mış 134a/8

ķüy : Far. Yerleşme birimi. Köy.

k. 127a/10, 127b/7

ķ.+da 111b/14

ķ.+lar 111b/13, 115b/2, 122b/1, 122b/9, 127b/12, 136a/8, 136a/9

ķ.+lardan 132a/5

ķ.+ları 106a/7, 107b/5, 115a/1, 119a/8, 120b/2, 126a/12, 128a/12, 130b/8, 136a/7, 139a/2

ķ.+ların 112a/7

ķ.+mış 116b/1

ķuyu : Topraġa kazılan derince çukur.

ķ. 133b/13

ķ.+dan 109a/15, 113b/11, 124b/2

ķ.+dandur 109b/7, 114b/3

ķ.+lar 132b/11

ķ.+lardan 111b/4

ķ.+su 121a/7

ķuyulu : Kuyusu olan.

ķ. 114b/6

ķüçürek : Biraz küçük.

k. 111b/7, 113a/4, 116b/15, 120b/4, 139a/4

küçücük : Çok küçük.

k. 109b/5, 124a/11

küçük : Boyutları, benzerlerininkinden daha ufak olan, büyük karşıtı.

k. 110b/7, 125b/13

k.+dür 111b/11

küffâr : Ar. Kafirler.

k. 127a/15

kül : Yanan şeylerden arta kalan toz madde.

k. 121b/10

küzeî : Far. Bokluca bülbül denen kuş türü.

b.+yi 117b/6

-L-

la'1 : Ar. Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş.

l. 122b/15, 132b/5

laîf : Ar. Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.

l. 120b/3

lâyiğ : Ar. Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan; bir kimseye uygun olan, yaraşan.

l.+dur 119b/12

leşker : Far. Asker.

l. 132a/13, 132b/14

l.+dür 135b/1

lîk : Far. Lâkin, amma, ancak, fakat.

l. 106b/15

limân : Yun. Gemilerin barınarak yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine uygun kuruluşları olan doğal veya yapay sığınak.

l.+ı 133b/9

-M-

mâ : Ar. O şey ki, şu nesne, ...daki.

m. 107b/13

ma'âdin : Ar. Madenler.

m. 108a/6

ma' den : Ar. Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.

m.+leri 106b/3, 109b/4

mağâra : Ar. Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in

m. 110b/5, 123b/13, 123b/4

m.+dadur 123b/1-2, 140a/8

m.+lar 118b/15

m.+ya 110b/6, 140a/9

mağrib : Ar. Batı.

m. 111a/4, 112a/1, 133b/7

m.+den 110a/7, 131b/10

m.+dür 106b/1

m.+üñ 109a/1

mağv :

m.+ -ı **ıbbkında** : Ar. Aynısının yok olması, ortadan kalkması. 109a/11

mağâm : Ar. Mevki, kat, yer.

m.+da 124b/1

mağşad : Ar. Kasdolunan ve istenilen şey. Merâm, gâye.

m.+ıdur 126b/3

mağşüd : Ar. Kastedilen.

m.+ıdur 118a/2, 128a/12

mâl : Ar. Bir kimsenin mülkiyeti altında bulunan varlıkların bütünü.

m. 127a/7

- m.+um 113a/2
- m.+ından 108a/13
- m.+ını 108b/3
- m.+ları 124b/11
- m.+larının 130b/1-2
- mâldâr** : Ar.+Far. Malı mülkü çok olan. Zengin.
- m.+dur 126b/5
- ma‘mûr** : Ar. Bayındır.
- m. 109b/11, 110a/3, 111a/8, 113a/4, 120b/2, 124a/6, 126b/2, 128b/4, 130a/6, 130b/8, 135b/5, 136b/8, 140a/2, 140a/6
- m.+dur 112a/8
- m.+ında 119a/10
- ma‘rûf** : Ar. Herkesçe bilinen, tanınan, belli, sanlı.
- m. 115a/1
- m.+dur 134a/1
- maşlahat** : Ar. İş, önemli iş, mesele.
- m. 121b/11
- maşriq** : Ar. Doğu.
- m.+a 131b/10
- m.+dur 106b/2
- maymûn** : Ar. Primatlar takımından memeliler.
- m. 112b/5
- m.+lar 124a/13
- mażarrat** : Ar. Zarara uğrama, zarar.
- m. 116b/14
- mecâl** : Ar. Güç, kuvvet, takat.
- m.+i 129b/14
- mecmû‘** : Ar. Bir araya getirilmiş, toplanmış, bütün, hep.
- m. 130a/11, 135b/1
- meded** : Ar. İnayet, yardım, imdad, eman.
- m. 125a/11
- medfun** : Ar. Defnedilmiş. Gömülmüş.
- m.+dur 123a/15, 139b/6
- medrese** : Ar. Yüksek okul.
- m.+leri 136b/13
- meger** : Far. Oysaki, halbuki.
- m. 110a/12, 111b/7, 125a/10, 126b/7, 128a/11, 132b/4, 135b/8
- melhad** : Ar. Lahid yeri.
- m.+lardur 121a/11, 125b/7
- melik** : Ar. Padişah, hakan, hükümdar.
- m. 125a/4, 137b/14
- m.+i 125a/3, 125a/7, 125a/9
- m.+ünün 137b/13
- melül** : Ar. Usanmış, bıkmış, bezmiş.
- m. 129b/1
- memâlik** : Ar. Memleketler.
- m. 128a/13
- m.+ten 117a/2
- m.+ün 135b/11
- memleket** : Ar. Ülke.
- m. 106b/1, 109a/1, 110b/15, 111b/15, 111b/4, 111b/9, 112a/8, 113a/15, 114a/10, 114a/5, 115b/1, 115b/14, 115b/5, 115b/9, 115b/9, 117a/12, 117a/4, 117a/7, 117a/8, 117b/13, 118a/1, 120a/1, 120a/6, 121a/9, 122a/15, 122a/6, 124a/6, 125b/8, 126a/15, 127b/10, 128a/9, 128b/1, 129a/10, 132a/6, 134b/11, 135a/6, 136a/10, 136a/12, 136b/7, 137a/6, 137a/7, 137b/11, 138a/4, 139b/14, 140b/7, 141a/15
- m.+de 107a/11, 108b/3, 111a/12, 111b/5, 111b/6, 112a/12, 112b/10, 113a/10, 114a/9, 114b/1, 114b/3, 114b/9, 116b/6, 122a/10, 122a/15, 124a/11, 124a/13, 124a/8, 129b/6, 130b/5, 130b/9, 131a/4, 135b/4, 135b/6, 136a/6, 136a/8, 140b/11, 140b/2

m.+den 113b/5, 124a/10, 125b/7

m.+dendür 113b/4-5

m.+dür 106b/3, 107a/10, 107b/15, 108b/7, 110a/15, 113b/2, 114a/15, 117b/13, 124a/7, 125a/13, 128a/14, 128b/8, 129a/11, 129a/6, 130b/15, 135b/12, 135b/14, 135b/3, 136a/8, 137a/11, 137a/4, 139a/3, 139a/3, 140b/7

m.+e 109b/2, 114a/12, 114a/13, 122a/11, 136b/9, 137a/9

m.+idür 112a/3, 122a/15-16

m.+inde 108b/11, 113a/6, 118b/5, 125a/4

m.+ine 107a/1, 107b/12, 129a/9

m.+inüñ 116b/6

m.+le 115a/11

m.+ler 140b/2

m.+leri 114a/14

m.+leridür 122b/8

m.+lerinden 128a/13

m.+üñ 112a/12, 124a/4, 128b/12, 128b/3, 128b/8, 130a/2, 131b/9, 140b/7

menba' : Ar. Kaynak, pınar.

m.+ı 126a/5

menbüh : ?

m. 123b/10

menfe'atlu : Yaralı, faydalı.

m. 111b/1, 130a/4, 133a/11

mensüb : Ar. Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

m.+dur 114a/10

mercān : Ar. Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan, mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvan (Corallium rubrum).

m. 132b/5, 134b/10

mergüb : Ar. Sevilip aranan, istenilen, beğenilen.

m.+dur 115a/13

merkad : Ar. Mezar, kabir.

m.+ine 140a/10

merkeb : Ar. Eşek.

m. 115b/12

mesācid : Ar. Mescidler.

m. 139a/6

mescid : Ar. Secde edilen yer. Namazgâh.

m. 111b/14

m.+leri 136b/12

mesken : Ar. Konut, ikametgâh.

m. 107b/11

m.+leri 107b/5

meşgûl : Ar. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

m. 117b/12, 126b/6, 126b/7

meşhûr : Ar. Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın.

m. 109b/4, 113b/6, 118b/11, 120b/4, 126a/15, 132a/5

m.+dur 111a/9, 114b/10, 115a/4, 120b/14, 121b/1, 126b/1, 131a/15, 133a/7

meşk : Ar. Yazı örneği, numunesi.

m.+den 123a/3

mevcûd : Ar. Var olan, bulunan.

m.+dur 130b/2

mevsim : Ar. Yılın dört bölümünden biri.

m. 118a/2

mevsüm : Bkz. Mevsim.

m.+ünde 126a/10

mevzi' : Ar. Yer, mahal.

m. 109a/15

mevzū' : Ar. Konu.

m. 140a/10

m.+da 118a/11, 139b/11

m.+n 138b/8

meydān : Ar. Alan, saha.

m. 133a/15

meyve : Far. Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan organ, yemiş.

m.+leri 124a/1

m.+si 111a/2, 125b/12, 135a/6,
135b/5, 141a/14

mezheb : Ar. Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri.

m.+i 112a/1

mezkūr : Ar. Adı geçen, anılan, sözü geçen, zikredilen, zikrolunan.

m.+dur 123a/14

mihmal : Ar. Gereken ilgiyi göstermemiş, boş vermiş.

m.+dürler 135b/9

Mihre-i 'Arab : Kabile adı.

m.+ 123b/15

mikdār : Ar. Ölçü, parça, kısım.

m. 108b/2, 122a/1

mil : Uzaklık ölçü birimi.

m. 107a/13, 107a/13, 115b/4, 118a/15,
120b/1, 124a/4, 124a/5, 124b/8, 124b/8,
125a/13, 131a/1, 134a/1, 140b/14

m.+dür 126b/2, 131a/1, 137a/13,
138a/12, 140b/14

m.+e 124a/5

millet : Ar. Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan; aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.

m.+leri 108b/13

mināre : Ar. Namaz vaktinin geldiğini bildirmek için camide müezzinin ezan okuduğu, salâ verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.

m. 137b/5, 137b/12, 137b/8, 137b/9,
138a/8

misāfir : Ar. Konuk.

m.+dürler 132a/3

misk : Ar. Asyanın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

m. 120b/7

m.+ü 'anberden 123a/4

miskāl : Ar. Değerinde eski bir ağırlık ölçü birimi.

m. 112b/12, 113a/1, 117b/9, 117b/9,
117b/9

mişe : Far. Ilıman bölgelerden, okyanus iklimine kadar ormanların baş ögesi olan, genellikle parçalı yapraklı ağaç.

m.+lerde 127a/11

m.+lerdür 141a/8

m.+lere 108a/2

m.+leri 131a/15

miydān : Bkz. Meydān.

m. 138a/7

mu'āmele : Ar. Davranma, davranış.

m. 109a/5, 113a/13, 114b/1, 114b/11,
114b/8, 116a/5, 117a/2, 117a/3, 124b/6

m.+si 106b/8, 127b/5

m.+yi 115a/5

mu'atthal : Ar. İşlemez, kullanılmaz duruma gelmiş. Terkedilmiş.

m. 121a/14

m.+a 121a/13

mu'ayyen : Ar. Belli, belirli; belirlenmiş, kararlaştırılmış.

m. 128a/12

mu'azzam : Ar. Çok büyük, çok iri, koskoca, koskocaman. Alışılmışın sınırlarını aşan.

m. 106a/14, 106a/4, 106a/6, 106a/10, 107a/10, 107a/15, 107a/9, 108a/7, 108a/2, 109a/10, 109a/12, 109a/3, 109a/15, 110a/10, 110a/1, 110a/7, 111a/13, 111a/15, 111a/3, 112a/3, 112a/3, 112a/9, 113a/13, 113a/9, 113a/7, 114a/10, 115a/15, 116a/10, 116a/3, 116a/7, 116a/13, 117a/14, 118a/8, 119a/13, 119a/10, 119a/7, 120a/12, 120a/15, 120a/6, 121a/5, 121a/16, 122a/13, 125a/6, 125a/13, 125a/14, 126a/7, 127a/1, 127a/11, 127a/13, 127a/6, 127a/2, 127a/4, 127a/5, 128a/13, 128a/4, 128a/4, 128a/8, 128a/11, 128a/2, 129a/2, 129a/10, 129a/15, 129a/15, 129a/2, 129a/6, 130a/1, 130a/2, 130a/8, 131a/1, 131a/13, 131a/6, 132a/13, 132a/2, 132a/4, 132a/7, 132a/3, 132a/8, 133a/2, 133a/9, 133a/12, 133a/6, 134a/14, 134a/4, 135a/12, 135a/4, 135a/8, 136a/1, 136a/11, 136a/7, 136a/11, 136a/12, 137a/1, 137a/10, 137a/12, 137a/11, 138a/13, 138a/7, 138a/8, 139a/5, 139a/1, 139a/5, 139a/6, 140a/13, 140a/13, 140a/1, 140a/4, 140a/9

m.+dur 127a/1

m.+durlar 118a/8

muhallak : Ar. Traş olmuş.

m. 114b/8, 141a/13

muhavvef : Ar. Korkutulmuş.

m. 137b/9

muhkem : Ar. Sağlam, sağlamlaştırılmış.

m. 118a/2, 120a/12, 121a/10, 124a/9, 130b/4, 132b/10, 132b/8, 133a/4, 133a/9, 134a/11, 134b/15, 134b/2, 135a/11, 136a/1, 136a/14, 136a/2, 136b/5, 137a/11, 137a/14, 139a/8, 139b/2, 139b/7, 141a/10

m.+dür 113a/13, 118a/14, 127b/13, 128b/6, 133b/10

muhtelif : Ar. Çeşit çeşit, çeşitli.

m. 108a/3, 111a/10

muhterife : Ar. Sanatkar, iş sahibi.

m. 136b/13

muhteşem : Ar. Görkemli, gösterişli, büyük ve göz alıcı.

m. 130a/12, 130b/1, 131a/11

muķabil : Ar. Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan.

m. 113a/15, 115b/1

munfaşıl : Ar. Ayrı duran, ayrılmış, ayrık.

m. 106b/15

munķatı' : Ar. İnkıta eden, kesilmiş. Sonlanmış.

m. 124b/7

muntakıl : Ar. intikal eden, geçen. Bir yerden bir yere göç etmiş, taşınmış olan.

m. 139a/9

muraşsa' : Ar. Değerli taşlarla bezenmiş, cevahirle süslenmiş.

m. 122b/15, 123a/2, 123b/9, 129b/3, 137b/1, 138b/11, 138b/13, 138b/13, 138b/8

m.+dur 129b/10

Murad-ı Kāfurser : Yedi uyurların bir lakabı.

m. 140a/12–13

murażzi' : Bkz. Muraşsa' a.

m. 127a/9

murdār :

m.+ -ı hōr : Far. Değersiz, pis, aşağılık. 115b/5-6

muşammet : Ar. İçi boş olmayan, kof olmayan şey.

m.+dür 137a/15

mutavassıt : Ar. Aracı.

m. 121a/12

m.+u'l-**hāl** : 111b/8, 112b/7, 125b/9-10, 127b/8

mu'teber : Ar. Saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer.

m.+dür 114a/1

mu'tedil : Ar. Düşünce, iş vb.nde aşırıya kaçmayan, ılımlı, itidalli.

m. 110b/15, 120a/11, 130b/3, 140a/2

muttaşıl : Ar. Bitişik, yan yana olan.

m. 115b/2, 128a/1

m.+dur 121a/10, 128a/2, 136a/9

m.+mış 122a/9

m.+ul '**imāret** : yan yana yapılmış binalar, bayındırlık. 120a/10

muvażza' : Ar. İtibarsız(kimse).

m. 118a/9

muz : Ar. Sarı kabuklu, uzunca ve yumuşak meyve.

m. 113b/8, 113b/8, 114a/8, 116b/6

mübāh : Ar. Yapmak yada yapmamak arasında serbest olunan şeyler.

m.+dur 129b/2

mücemmi' : Ar. Toplamı, hepsi.

m. 115a/5

mücevher : Ar. Değerli süs eşyası.

m. 138b/13

müctemi' : Ar. Bir arada; toplanmış.

m. 116b/1, 121b/6, 135b/2

müddet : Ar. Süre.

m.+de 122a/4

mülk : Ar. Ev, dükkan, arazi gibi tasınmaz ve gelir getiren mal.

m. 133a/3

mümkün : Ar. Mümkün olabilir, olabilen.

m.+dür 135b/8

münādemet : Ar. Nedimlik etme. Bir arada bulunup konuşma.

m. 124b/14

münakkaş : Ar. Nakışlı, süslü, nakşedilmış.

m. 132b/2, 133b/11

mün'am : Ar. Çok kıymetli ve nazlı olarak büyütölmüş.

m. 133b/3

münāsib : Ar. Uygun, yerinde.

m.+ı çevgān 112b/14-15

müntekil : Ar. intikal eden, geçen. Bir yerden bir yere göç etmiş, taşınmış olan.

m. 139b/14

müntehim : ?

m. 135a/9

mürebbi' : Ar. Eğitici erkek.

m. 135a/9

Müslümān : Ar. İşlam dininden olan.

m.+dur 109a/13-14, 109b/12, 114a/9

m.+lardur 111b/15, 120a/10

müşkil : Ar. Zorluk, güçlük, zor olan iş. Çetinlik.

m. 110b/4, 129a/1

müşterek : Ar. Ortak. Birlik.

m. 117b/13

m.+dür 135a/15

mütekellif : Ar. Zahmetli iş tutan, külfetli işe girişen.

m. 129a/3

mütevassıt	n.+lerdür 112a/13, 112b/1
m.+ u'l-hāl dur : Ar. Orta derecede, orta halli. 136a/1	nāzık : Far. İnce, narin. Terbiyeli, saygılı. Güzel zarif.
müvezzin : Ar. Düzgün.	n. 115b/12, 133b/12, 133b/13
m. 113b/9	ne : Hangi şey.
müzeyyen : Ar. Süslenmiş, Süslü.	n. 107b/3, 107b/3, 108b/6, 112b/7, 112b/7, 115a/7, 120a/11, 120a/11, 134b/9, 136a/5, 136a/5
m. 111a/7, 131a/13, 133a/15, 134a/6	nefes : Ar. Soluk.
-N-	n. 139a/12
nāf i : Ar. Yararlı, kazançlı.	n.+iyle 110b/7
n. 140a/2	nefeslü : Nefesi olan
nāgāh : Far. Birdenbire, ansızın, hemen.	n. 113a/14
n. 121b/8, 122a/5, b. 122b/12	nerde : Nerede.
nāhiyye : Ar. Bucak.	n. 129b/7
n.+sine 112a/14	nerdubān : Far. Merdiven.
naḥl : Ar. Hurma ağacı.	n. 123b/4, 123b/4
n. 111b/10	n.+dan 123b/5
n.+ağaçları 118b/14	n.+la 140a/9
nāḳ : Ar. Dişi deve.	nesḥ : Ar. Kaldırma, hükümsüz bırakma.
n.+dur 139b/10	n. 113a/8
nāḳıṣ : Ar. Eksik, tam olmayan, bitmemiş, noksan.	nesne : Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi, maddesi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.
n. 125b/9	n. 109b/8, 113b/11, 115b/8, 122a/13, 124a/10, 135b/10
naḳl : Ar. Bir şeyi başka bir yere götürmek, taşımak, yer değiştirmek.	n.+yi 111a/11
n. 115a/2, 134a/3	n.+lerden 106b/9
nāmdār : Far. Namlı, ünlü.	n.+ye 117a/10-11
n. 125b/6, 135b/13	nevāḥī : Ar. Yanlar, etrafi.
naḥḥ : Far. Tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmî makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat.	n.+sinden 130a/8
n. 135b/5, 137a/9, 139a/5	nevaḥiyyet : Ar. Nahiyeler, bucaklar.
Naṣrānī : Ar. Hristiyan, İsevî.	n.+inde 138a/10

nevbet : Ar. Nöbet, sıra. Sıra ile görülen iş.

n.+le 111a/13

nev^ç : Ar. Çeşit, cins, tür.

n.+i 123b/9, 139b/1

nısf : Ar. Yarım, yarı.

n.+ını 111a/14, 111a/14

nice : Kaç, ne kadar. Oldukça çok.

n. 108a/13, 128a/6, 129b/13, 135a/5

nidā : Ar. Çağırma, bağırma, seslenme.

n. 129b/12

nihāyet : Ar. Son. Sonunda.

n. 130a/13, 133a/2, 134b/8, 138b/14

n.+i 131a/7

n.+ini 131b/12

nikāh : Ar. Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak kanuni işlem.

n.+ları 107b/5

ni^çmet : Ar. İyilik, lütuf, ihsan, bahşiş. Azık, yiyeceğe, içeceğe dair şeyler.

n. 107b/4, 111a/2, 112b/1, 112b/5, 113a/13, 113b/11, 113b/8, 114a/8, 116b/2, 122b/2, 126b/2, 127b/5, 128b/13, 133a/1, 134a/14, 135b/5, 136a/7, 137a/9, 139a/12, 140a/3, 141a/15, 141a/2

n.+leri 133b/12

ni^çmetlü : Nimeti olan.

n. 139a/2, 139a/5

nişān : Far. İşaret, iz, belirti, alâmet.

n. 114b/5

nu^çbā : Ar. Karga.

b.+yi 117b/6

Nüne : Piriñç türü.

n. 112b/2

o : Teklik üçüncü kişi zamiri.

o. 137b/2

o.+nlarıñ 117a/9

od : Ateş, nar.

o. 108a/15, 108b/1, 121b/9, 133a/12, 133b/8

oğlan : Erkek çocuk.

o. 112b/11, 139b/4

o.+larınuñ 132b/1

oğlancık : Küçük oğlan çocuk.

o.+larıñ 116a/6

oğlı : Erkek çocuk.

o. 118a/1, 118a/7, 121b/14, 123b/1

ok : Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

o. 132b/12, 133b/1

oku- : Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek.

o.-du 123a/6

ol : O.

o. 106b/2, 106b/8, 108a/13, 108a/15, 108a/8, 108a/9, 108a/9, 108b/14, 108b/2, 108b/6, 109a/13, 109a/13, 109a/6, 109b/14, 109b/8, 110b/13, 110b/5, 111a/15, 111b/10, 113a/2, 113a/2, 113a/5, 113a/7, 113b/3, 113b/4, 114b/4, 114b/4, 114b/5, 114b/6, 114b/9, 116a/14, 116b/8, 116b/9, 118a/11, 118b/14, 119a/6, 119b/12, 120a/3, 120a/4, 120a/5, 120a/5, 120b/11, 121a/8, 121b/3, 121b/3, 122a/1, 122b/1, 122b/3, 123a/11, 123a/12, 123a/12, 123a/4, 123a/8, 123a/9, 123b/10, 123b/10, 123b/12, 123b/13, 124a/12, 125a/4, 125a/9, 125b/1, 125b/8, 125b/8, 127a/10, 127a/6, 127a/7, 127a/8, 128a/9, 128b/1, 128b/2, 129a/1, 129a/6, 129b/11, 129b/8, 132a/10, 133a/3, 134a/3, 134a/4, 136a/2, 136a/2, 137b/11, 137b/8, 138a/1, 138a/5, 138a/9, 139a/15, 139a/9, 141a/6

o.+dadur 115b/14

-O-

o.+dur 121b/11, 121b/13, 123a/8,
124b/7, 125a/2, 136a/6, 136a/6, 138a/15,
138a/4

ol- : Varlık kazanmak, meydana gelmek, vuku
bulmak.

o.-a 110a/12, 112b/11, 116a/11,
126a/10, 123a/9, 129a/8, 132b/4, 138a/4

o.-an 106b/8, 133a/5

o.-dı 112b/15, 114b/9, 119b/11,
124b/7, 128a/11, 131b/9, 134a/4, 139b/14,
140a/4

o.-dılar 114b/8, 124b/11, 140b/2

o.-ıca 106b/15, 108b/1, 113a/10

o.-ınca 106b/13, 108a/11, 128a/11

o.-mada 138a/5

o.-mayınca 115a/15, 130b/10

o.-maz 107b/14, 107b/7, 111b/6,
111a/5, 112b/10, 113b/5, 113b/12, 114b/15,
115b/12, 115a/3, 115a/4, 115a/7, 116b/6,
117b/6, 121a/13, 123a/1, 125b/12, 126b/12,
127a/10, 127a/13, 129b/8, 130b/10, 130b/14,
130b/5, 131b/3, 131a/4, 132a/8, 139b/10

o.-mazlar 126b/6, 129b/1

o.-mazlarsa 106b/12

o.-mazmış 122a/11

o.-mazsa 108a/11

o.-miş 106b/5, 106a/10, 106a/12,
106a/14, 106a/9, 107b/10, 107a/1, 108a/2,
108a/4, 109b/13, 109b/15, 109b/6, 109a/3,
109a/9, 111b/12, 112b/3, 112a/11, 112a/4,
113b/10, 113b/14, 113b/3, 113a/12, 114b/12,
114a/12, 115a/2, 116b/1, 116b/15, 116b/2,
116b/2, 116b/4, 116b/5, 116a/1, 116a/5, 116a/7,
117a/13, 117a/7, 118b/3, 118a/4, 118a/9,
119b/9, 119a/7, 120b/13, 120b/4, 120a/14,
120a/15, 120a/4, 121b/2, 121b/6, 121b/7,
121a/13, 122b/9, 123b/8, 125b/12, 125b/14,
125b/6, 125b/7, 125a/15, 127b/12, 128b/5,
128a/7, 129a/9, 130a/8, 132b/9, 135b/11,
135b/3, 135b/4, 135a/11, 138b/15, 138a/14,
138a/4, 138a/5, 138a/9, 139b/12, 139a/1,
140b/8

o.-mişlar 114a/6

o.-muş 114a/13

o.-sa 129b/7

o.-un 129b/13

o.-unmuşdur 108a/14

o.-unmuşdur 109a/3

o.-ur 106b/15, 106a/2, 107b/14,
107b/14, 107b/6, 107a/3, 107a/10, 107a/14,
108b/1, 108b/15, 108b/5, 108a/6, 108a/7,
110b/6, 110a/2, 110a/2, 110a/3, 110a/4, 111b/5,
112b/11, 112b/2, 112b/5, 112b/6, 112a/14,
112a/5, 112a/6, 113b/11, 113b/5, 113b/8,
113a/3, 114a/10, 114a/13, 114a/7, 114a/3,
115a/12, 115a/9, 116b/2, 116b/6, 116a/12,
116a/14, 117b/4, 117b/5, 118a/14, 119b/4,
119a/10, 119a/9, 120b/15, 120b/3, 121b/9,
123a/1, 123a/4, 124b/1, 124b/15, 124b/5,
125b/11, 126b/10, 126b/7, 126b/9, 126a/13,
126a/4, 127b/3, 127b/3, 127a/3, 127a/4, 127a/4,
127a/8, 128a/12, 128a/13, 129a/11, 129a/11,
129a/12, 129a/13, 129a/5, 129a/5, 130b/4,
130b/7, 130a/14, 130a/3, 130a/4, 130a/5, 130a/6,
130a/6, 130a/6, 131a/12, 132a/1ve, 132a/8,
133b/14, 133b/5, 133a/11, 133a/15, 134b/4,
134a/11, 134a/6, 135b/6, 135a/7, 136a/5, 136a/9,
137b/8, 138a/12, 138a/12, 138a/6, 139b/1,
139b/13, 139a/10, 140b/11, 140a/1, 140a/13,
140a/15, 140a/15, 140a/2, 140a/3, 140a/9

o.-urlar 106b/11, 107b/11, 111a/7,
111a/6, 112b/8, 113b/6, 113b/9, 115b/5, 115b/6,
117b/3, 118b/4, 126a/10, 126b/7, 139a/12

o.-urlarsa 106b/11

o.-ursa 108a/10, 108b/5

on : Dokuzdan sonraki sayı.

o. 116b/8, 124a/5, 124b/8, 124b/8,
127a/10, 131a/4, 134b/7, 135a/4, 136a/14,
136b/3, 136b/9, 137a/1, 137b/8, 138a/13

o.+unda 118a/3

orta : Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru
yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.
Meydanda.

o. 107b/3

o.+da 117b/14

o.+larında 115b/7, 129a/10

o.+sıdır 130b/3

o.+sında 108b/13, 110a/9, 111b/9, 114a/11, 114a/13, 114b/4, 114b/5, 115a/10, 115a/11, 118a/6, 118b/15, 119a/3, 119b/14, 119b/9, 120a/1, 120a/2, 120a/3, 120b/12, 121a/3, 121a/9, 121b/14, 122a/8, 122b/8, 122b/9, 125b/14, 127a/11, 127b/15, 129b/2, 130b/11, 131b/3, 132b/3, 133b/13, 135b/1, 135b/11, 137b/10, 138a/7, 138a/7, 138b/6, 140b/10, 140b/8, 141a/1

o.+sından 110a/11

o.+ya 133a/4, 134b/6

ot : Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip, bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad.

o. 110a/12, 124a/2

o.+a 108b/1

o.+dan 120b/8

o.+lar 111b/1, 120b/7, 130a/13, 130a/4, 133a/12

o.+lardan 107b/7

otur- : 1. Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

o.-miş 123a/13

o.-ur 125b/15

2. Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek.

o.-ur 115a/6, 132b/14

otlak : Hayvan otlatılan yer, salmalık, yayla, mera.

o.+dur 141a/15

o.+lardur 112a/3

otuz : Yirmi dukuzdan sonra gelen sayı.

o. 127a/4, 132a/4, 138a/13, 138a/14

oyna- : Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma gibi amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

o.-r 132b/14

o.-rlar 129b/5, 132b/12, 133b/1

-Ö-

öde- : Bir alışveriş ilişkisinde, borcu alacaklıya vermek, tediye etmek

ö.-meyince 129b/9

ög- : Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek, yemek karşısı.

ö.-miş 121b/3

ö.-ünce 129b/4

ök : Akıl, hatır, zihin.

ö.+üne 125a/15

öklü : Akıllı, izanlı.

ö. 125a/14

öküz : Çift sürmekte, araba çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.

ö.+den 117b/5

ö.+e 116a/8

ö.+lerin 115b/12

öl- : Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

ö.-di 129a/15

ö.-dürür 124a/13

ö.-dürürler 108a/8, 108b/2, 129a/15

ö.-meyince 129a/13, 129a/4

ö.-se 129b/9

ö.-ünce 129a/15

ö.-ür 124a/9

ö.-ürdi 124b/10

ölü : Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan.

ö.+lerüñ 129b/1

ö.+si 129a/4

öñ : Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

ö.+den 113b/4

örgüçlü : Hörgücü olan, hörgüçlü.

ö. 114b/14

ört- : Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.

ö.-mege 129b/14

ö.-müşler 123b/9

ö.-ülmişdür 122b/4

öte : Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera.

ö.+lerinde 113b/1

ö.+sindeki 124b/4

ötürü : Bir şeyden dolayı, bir şey yüzünden.

ö. 114b/9, 124b/12, 133b/6

-P-

pādişāh : Far. Büyük hükümdar, sultan.

p. 108b/10, 109a/13, 128a/10, 128a/11, 128a/13, 129b/5, 130b/10

p.+da 127a/9

p.+dur 108b/10, 128b/11, 129b/2-3

p.+ı 108b/9, 109a/11, 109b/2, 116a/8, 128a/9, 128b/10, 129b/2, 135b/1

p.+ına 128b/9, 130a/14

p.+ınuñ 117a/14, 137b/2

p.+ınuz 129b/13

p.+la 118b/1

p.+lar 128a/6

p.+ları 108a/4, 112a/13, 129b/9, 132b/14, 134a/3

p.+larınuñ 107a/4, 109a/12-13, 115a/14-15, 120a/13, 140b/15

p.+larıyla 131b/5

p.+uñ 130a/6, 132b/1, 138b/11-12

p.+unuñ 138a/15

padişāhlik : Padişah olma durumu, hükümdarlık, sultanlık.

p. 128a/12, 129b/13-14

pāre : Far. Parça, kısım.

p. 127a/10, 132a/4, 136b/14, 136b/15, 136b/3, 136b/9, 137a/1, 137a/3, 137a/4, 137b/7, 137b/9, 138a/14, 138b/2

p.+dendür 137a/15

p.+si 137b/7, 137b/8

pek : Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.

p. 117b/11

pencere : Far. Yapıları ve ulaşım araçlarını (tren, vapur gibi) aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.

p.+ler 122a/1

pes : Far. Bu sebeple, bundan dolayı. Cümle başı edatı.

p. 106b/10, 106b/12, 106b/13, 107a/15, 108a/11, 111a/14, 116a/10, 119a/11, 119a/14, 119b/2, 119b/7, 119b/7, 121b/11, 121b/12, 121b/9, 122a/1, 122a/12, 122a/3, 122b/16, 122b/4, 123a/11, 123a/14, 123a/15, 123a/4, 123a/6, 123a/8, 123a/9, 124b/10, 124b/9, 125a/11, 125a/14, 125a/15, 125a/5, 125b/1, 125b/2, 126b/10, 129b/15, 135b/8, 138a/6, 139b/11, 141a/12

Peygamber : Far. Allah tarafından haber getiren, Allah'ın emirlerini insanlara haber veren.

p.+üñ 118a/9

pirinc : Far. Buğdaygillerden, kökleri bol su içinde yetişen bir bitki (Oryza sativa).

p. 107b/14

piş- : Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek.

p.-irmek 108b/11-12

put : Far. Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapınca, sanem, fetiş.

p.+a 114a/14, 127a/6, 127a/8

p.+ları 128b/9

putperest : Far. Puta tapan.

p.+dür 128a/9

-R-

ra'd ü berç : Ar. Gök gürlmesi ve şimşek.

r. 121b/9

rād : Far. Fazletli, erdemli, değerli.

r. 128a/7

Radıyallahu 'Anh : Ar. Allah ondan razı olsun anlamında kullanılan söz.

r. 111b/9

Rahmetullah : Ar. Allah'ın rahmeti.

r. 112a/10

r.+ı '**aleyh**: "Allahın rahmeti üzerinize olsun" anlamında söz. 119b/15

ra'ıyyet : Ar. Bir hükümdar idaresinde olanlar, birinin idaresine bağlı olanlar.

r. 128a/11, 132a/10

raṭl : Ar. Eskiden kullanılan sıvı ölçüsü.

r.+dur 109a/12

rāvencīn : Far. Kökleri ve sapları ilaç olarak kullanılan karabuğdaygillerden bir nebat.

r. 131a/5

rāzī : Ar. Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden.

r. 106b/11, 106b/11, 106b/13, 108a/10, 108a/11, 130b/10

r.+dur 113a/14

Receb : Ar. Hicri kameri ayların yedincisi, üç ayların ilki.

r. 118a/4

re'īs : Ar. Başkan, lider.

r.+leri 125a/6, 126a/6

rekin : Ar. Yüce, yüksek.

r.+leri 138b/4

remil : Ar. Kumda birtakım çizgiler çizerek fala bakma.

r.+^çavradı 111a/11

rençber : Far. Çiftçi.

r. 128a/4

reng : Far. Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum.

r. 109b/15, 131a/11, 131a/6

renglü : Rengi olan.

r. 110a/13

ress : Ar. İçi taşla örülmüş kuyu.

r. 120b/2

revān : Far. Giden, yürüyen.

r. 113a/6

rivāyet : Ar. Söylenti.

r. 122b/11

r.+de 118a/9

Rum : Ar. Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. Rumlara ilişkin, Rumlarla ilgili.

r. 137a/10, 137a/6, 138b/14

r.+a 135a/10, 139a/9, 139b/14

- r.+da 139b/12
- r.+dan 137b/11
- r.+u 131b/13
- r.+**iklîmine** : Rum ülkesi. 135b/15
- S-
- şac' b** : Ar. Güç, zor, çetin.
- ş. 113a/2
- ş.+ **ejderhâ** : Ar.+Far. Güçlü ejder, tehlikeli ejder. 110b/6-7
- şabâh** : Ar. Gündüzün ilk saatleri, günün başlangıcı.
- ş. 114b/6
- şabr** : Ar. Acı, yoksulluk, haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç.
- ş. 140a/12
- şaçlu** : Şaçı olan.
- ş. 112b/10, 132a/3
- şâğ** : Yön, sol karşıtı.
- ş. 137b/15
- ş.+a 137b/6
- şâğış** : Sayı, adet, miktar, hesap.
- ş.+ı 130b/2
- şâhib** : Ar. Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik.
- ş. 112a/5, 112b/15
- s.+i **cemâl** : Güzelliği olan, yüzü güzel. 112b/8, 113b/6, 127b/15, 129b/4, 131a/12
- s.+i cemâldür 130a/12
- sâhil** : Ar. Kıyı, yaka.
- s.+i **baħr** : Deniz kenarı. 113b/10, 125b/11
- s.+i baħrdan 119b/1
- s.+i baħrdur 131a/2
- s.+i **baħr-ı Şam** : Şam kıyıları. 136a/10
- s.+inde 124b/2
- sâhir** : Ar. Sihir yapan.
- s. 121a/1
- şahrâ** : Ar. Çöl. Kır.
- ş. 110a/4, 111b/8, 114b/3, 132b/11
- ş.+dur 125b/14
- ş.+lar 107a/8, 112a/3, 126a/14, 126a/9, 135a/6
- ş.+larda 126a/11
- ş.+lardur 114b/2
- ş.+ları 114b/15
- ş.+yı 132b/12
- şahıtiyân** : Far. Tabaklanarak boyanmış ve cilâlanmış genellikle keçi derisi.
- ş. 111a/3
- ş.+dur 108a/5
- sâ'ir** : Ar. Başka, öteki, diğer.
- s. 126a/11, 132b/5, 137b/4
- s.+den 120b/8
- şak-** : Kaybolmaması için gizli bir yere koymak.
- ş.-lar 115a/9
- ş.-larlar 109a/7-8, 109b/1-2
- şakal** : Yetişkin erkeklerde yanak ve çenede çıkan kılların tümü.
- ş.+ı 129a/4
- sâkin** : Ar. Bir yerde oturan, sekene, ikame eden.
- s. 114a/6, 122b/14, 123a/9, 126a/10, 139b/12
- s.+dür 118b/5, 119a/1, 119a/2, 119b/15, 126a/7
- s.+dürler 112b/1, 114b/13, 123b/14, 126a/6, 127a/11-12

şal- : Birakmak, koyu vermek, salıvermek(sıvı için).

ş.-a 120a/4

şalâhiyet : Ar. Yetki.

ş. 114a/9

şalın- : Yürürken uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek.

ş.-ur 137b/6

şan- : Zannetmek.

ş.-asın 138a/1

şan'at : Ar. Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

ş.+ı 117b/2

şan'atlı : Sanatı olan, estetik.

ş. 138a/8

şandal : Ar. Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu bir ağaç (Santalum album).

ş. 106b/9, 120b/7, 131b/1

sararık : Sararmış, sarı renkli.

s. 112b/10

sarây : Far. Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.

s.+ı 138a/15

s.+ları 110a/8, 133b/11, 134b/1, 136b/12

s.+larmış 122a/7

şaru : Renk, sarı.

ş. 139b/4

ş.+ **birinle** : Far. Bakıra çinko katılarak elde edilen sarı renkte bir alaşım. 138b/4

ş.+ **tücdan** : Bakır, çinko ve kalay alaşımı. Sarı tunç. 138b/2

şat- : Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

ş.-alum 121b/12

ş.-arlar 107a/7, 107b/12, 109b/2, 112b/12, 116a/7, 117b/3, 133b/7

ş.-ılur 118a/3

ş.-mağ 113a/3, 114b/11, 120a/9, 126b/3, 127b/2, 128b/14, 128b/6, 130a/7, 132a/12

ş.-mış 122a/3

ş.-un 113a/1

savaş : Silâhlı mücadele, harp.

s. 131b/3

s.+dandur 117a/9

s.+dur 129a/10

savaşçı : Savaşan, savaş durumunda bulunan, muharip.

s. 110b/3

şay- : Geçer tutmak, kabul etmek.

ş.-arlar 127a/2

şayh : Ar. Çağırış. Çığlık. Feryad. Nâra.

ş. 140a/15

sayru : Hasta.

s. 124a/4

sebeb : Ar. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

s. 124b/7

sedd : Ar. Baraj, set.

s. 121b/13, 121b/15, 122a/2

s.+e 122a/2

s.+i 122a/4

sehîl : İpliği bir kat olan bez.

s. 111a/5

sehm-nāk : Far. Korkunç, korkulu.

s. 137b/4, 141a/8

s.+1 **āvāz** : Far. Korkunç sesli olan.
116b/9-10

sekiz : Yediden sonra gelen sayı.

s. 108a/2, 127b/7, 137a/3

selāsil : Ar. Zincirler.

s.+de 139a/10

semār : Semer.

s. 120a/13

sen : Teklik ikinci kişiyi gösteren zamir.

s.+ün 123a/13

seped : Far. Saz, kamış veya ince dallardan örülerek yapılan, genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap.

s.+le 122a/8

serçe : Serçeğillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, küçük ötücü bir kuş (Passer domesticus).

s. 110b/14

serḥad : Far.+Ar. Sınır boyu.

s.+dine 115b/15

sev- : Sevgi ve bağlılık duymak.

s.-erler 117b/12

sevāḥil-i deryā : Ar.+Far. Deniz kıyıları.

s.+dur 123b/11-12

seyr : Ar. Yürüme, yürüyüş.

s. 129b/5

şıçan : Sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan (Rattus).

ş. 115b/6

s.+lar 122a/4

şidk : Ar. Doğruluk, gerçeklik. İçten bağlılık.

ş. 124b/4

şığ- : Uygun olmak.

ş.+ar 124b/15

şığır : Geviş getirenlerden, boynuzlu büyük baş evcil hayvanların genel adı.

ş. 129a/15

ş.+a 115b/11

ş.+dandur 117b/6

ş.+ı 129a/13

ş.+uñ 129a/4

şıḥir : Ar. Büyü, bağı.

s. 116b/12, 121a/1

sikke : Ar. Madenî para.

s. 107b/1, 114b/7

silāḥ : Ar. Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç.

s. 124a/14

sivri siñek : Çift kanatlılardan, insan ve memeli hayvanların kanıyla beslenen, birçok türü bulunan ve bir türü sıtma mikrobu aşıl原因, sulak, bataklık yerlerde çok üreyen ve bulaşıcı hastalıkları yayan uçucu böcek (Culex pipiens).

s. 122a/11

siyāset : Ar. Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı.

s. 116b/2

s.+leri 114a/15

siz : Çokluk ikinci kişi zamiri.

s. 129b/15

s.+uñ 129b/13

şokak : Ar. İl, ilçe gibi yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol.

ş.+lar 132a/11

ş.+ları 133b/11, 138b/5

şol : Kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

ş.+a 137b/6

şoñra : Daha ileri bir zamanda, müteakiben.

ş. 115b/13, 119a/13, 119b/1, 122a/12, 122a/4, 125a/5, 131b/9, 134a/3, 139b/11

şor- : Birine soru yönelterek herhangi bir konuda ondan bilgi istemek, soru etmek.

ş.-dı 119b/11, 123a/15

şovuk : Isısı düşük olan, sıcak karşıtı. Soğuk.

ş. 116a/3, 118b/5, 120a/11

şögüd : Söğütgillerden, akarsu kenarlarında yetişen, yaprakları alması ve alt yüzleri havla örtülü büyük bir ağaç (Salix).

ş.+ağacına 121a/8

şöz : Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelâm, kâvil.

ş.+üne 125b/1

şu : Hidrojenle oksijenden oluşan, oda sıcaklığında sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.

ş. 109a/9, 116a/2, 117b/4, 119a/8, 120a/4, 120a/6, 122a/1, 124b/3, 124b/4, 129a/14, 129b/3, 132a/9, 133b/15, 134b/10, 134b/8, 136a/6, 140b/8, 140b/9, 141a/6, 141a/7

ş.+dan 113b/4

ş.+dur 131a/2

ş.+lar 119b/5, 121a/5, 126a/3, 130b/12, 132a/8

ş.+ları 109b/7, 110b/12, 113b/10, 114b/2, 118b/2, 126a/2, 135b/12, 140a/2

ş.+yla 109a/9, 114b/7

ş.+yu 121a/7, 125b/9, 126a/6, 132b/11, 134b/2, 135a/2, 141a/6

ş.+yundan 121a/6

ş.+yuyla 126a/4

şü'âl : Ar. Soru.

s. 123a/7, 123a/8

şuci : Bkz. Süci.

s. 133a/6

şüf : Ar. Yünden yapılmış dokuma.

ş.+ları 135a/9

şüküt : Ar. Yüksek yerden aşağı inme.

ş. 120a/5

şüret : Yüz, sima.

ş. 111a/6, 133b/13, 138b/9

ş.+in 108b/14

ş.+inde 122b/6, 137b/4

ş.+ün 138a/1

şüci : Şarap, içki.

s. 135b/6

şüd : Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.

s. 110b/2, 115a/10

ş.+in 107b/7

ş.+leri 117b/6

şüküt : Ar. Susma, konuşmama, söz söylememe, sessizlik.

ş. 122a/5

şülüş : Ar. Üçte bir.

ş.+dür 107a/1-2

şülüşân : Ar. Üçte iki.

ş.+dur 106b/15

şüñük : Kemik.

ş.+leri 140a/14

şüñü : Süngü, kargı, mızrak.

ş.+ler 125b/10

sür- : Yönetip yürütmek, sevk etmek.

s.-di 119a/8

s.-erler 116a/11

sümük : Sümük doku hücrelerinin ve üzerinde bulunan bezlerin, doku yüzünde nemli, akıcı, kaygan, iç organları kaplayan koruyucu doku, mukoza.

s.+le 125b/4

-Ş-

şahş : Ar. Kişi, kimse.

ş. 111a/10, 123b/2, 123b/3, 123b/7

şarāb : Ar. Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki.

ş. 125a/8

şark : Ar. Doğu.

ş. 136a/13

ş.+dan 121a/4, 135b/15

ş.+ında 107a/10, 109b/13, 110a/3, 113b/2, 121a/14, 126a/14, 132b/8

şeffāflık : O. Şeffaflık, saydamlık.

ş.+ından 110a/14

şehid : Ar. Kutsal bir ülkü veya inanç uğruna savaşırken ölen kimse.

ş. 140b/2

şehr : Far. Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent.

ş. 106b/10, 106b/12, 106b/6, 106a/11, 106a/13, 106a/3, 107b/15, 109b/10, 109b/5, 111b/6, 112b/6, 112b/7, 112b/9, 112a/4, 113b/15, 113b/15, 113b/8, 114a/5, 115b/4, 116b/2, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116a/1, 116a/2, 119b/11, 119b/12, 119b/12, 119b/9, 119a/12, 121b/9, 122a/11, 122a/7, 122a/8, 126b/11, 126b/15, 126b/7, 126a/1, 126a/1, 128b/4, 128a/1, 128a/8, 129a/8, 130b/10, 130b/3, 130a/2, 131a/10, 131a/4, 131a/8,

133b/15, 133a/12, 133a/3, 137a/9, 138b/2, 138a/1, 139b/13, 140a/4

ş.+de 107b/11, 107a/3, 110a/3, 110a/4, 111b/10, 113a/2, 114a/10, 114a/6, 115a/15, 116b/11, 116b/7, 116a/3, 116a/4, 120b/1, 120b/13, 120a/7, 121b/6, 121b/8, 124b/9, 124a/13, 125b/15, 126b/8, 126a/5, 127b/2, 127b/3, 127b/8, 127b/9, 128b/7, 128a/8, 129a/10, 129a/11, 130b/12, 130b/14, 130b/2, 130b/5, 130a/10, 130a/11, 130a/14, 130a/9, 131b/4, 132a/15, 132a/1ve, 133a/10, 133a/15, 134b/3, 134b/8, 134b/9, 135b/2, 136b/13, 137a/9, 138b/13, 138b/4, 138a/10, 139b/6, 140a/1, 140a/13, 140a/2, 140a/5

ş.+dedür 120a/14, 138a/14

ş.+den 112b/10, 112b/13, 113a/11, 113b/11, 121b/12, 125b/13, 129a/8, 130a/1, 131a/14, 134a/1, 134b/4, 140a/7

ş.+dendür 131a/10

ş.+dür 106b/14, 106b/4, 106a/3, 106a/6, 107b/3, 107b/9, 108a/3, 110a/1, 110a/2, 110a/7, 111b/7, 111b/8, 111a/15, 112b/3, 112a/10, 112a/3, 112a/9, 113b/13, 113b/7, 113b/9, 114b/10, 114a/5, 115a/15, 116b/10, 116b/3, 117b/15, 117a/4, 118b/8, 118a/6, 119a/10, 119a/7, 120b/4, 120a/12, 121b/3, 124b/1, 125b/8, 125b/11, 125b/13, 126b/2, 127b/1, 127b/13, 127b/8, 128b/13, 128b/4, 128a/3, 129a/10, 129a/15, 129a/2, 129a/6, 130b/11, 130a/13, 130a/8, 131b/1, 132a/4, 132a/8, 133b/2, 133b/9, 133a/13, 133a/6, 134b/1, 134b/5, 134a/14, 135a/3, 135a/4, 136a/13, 138a/11, 138a/13, 138a/5, 139b/9, 140b/13, 140a/9

ş.+e 108a/2, 108b/9, 109a/5, 113a/13, 114a/3, 117a/1, 120a/9, 120b/6, 121b/8, 122b/12, 122b/16, 123a/9, 124a/3, 126b/1, 126b/9, 134a/2, 134a/6, 134b/10, 140b/14

ş.+i 111b/10, 112a/15, 112b/2, 119a/2, 119b/11, 123a/12, 126b/10, 127a/3, 129b/15, 135b/13, 138b/15

ş.+idür 111b/7, 112b/7, 116b/15, 125b/8

ş.+ine 107b/15, 112a/8, 119a/13, 121b/1, 121b/6, 123a/5, 140a/8

ş.+le 125b/14, 127b/15, 135a/15

ş.+ler 110a/8, 120a/2, 120a/3, 127b/12, 128b/3, 135a/6, 136a/8, 139a/2, 139a/7, 140b/12, 140b/3

ş.+lerden 106b/4

ş.+lerdendir 116b/3, 133a/9

ş.+lere 120a/4, 133a/6

ş.+leri 107b/5, 111b/14, 114a/7, 115a/4, 116a/1, 116a/1, 120a/5, 121a/15, 125b/6, 125b/8, 126a/15, 127a/12, 127b/12, 128a/4, 129a/11, 129b/11, 131b/12, 133b/12, 136a/1, 137a/11, 137a/7

ş.+lerin 131b/10

ş.+lerinden 107a/10, 108a/7, 109a/2, 109b/5, 110b/9, 111a/1, 113b/6, 114b/10, 116a/14, 117b/15, 118b/11, 118b/6, 120a/7, 121a/5, 124a/15, 127a/15, 128b/12, 128b/3, 130a/15, 130a/2, 131a/1, 132a/5, 137a/12, 140b/13

ş.+lerine 107b/13, 123b/13

ş.+miş 109a/4, 109b/12, 110b/10, 121a/12, 121b/1, 121b/5, 138a/11, 139a/4, 139a/8, 139b/5, 140a/1, 140a/5

ş.+üde 119a/15

ş.+üñ 107b/11, 108a/5, 109a/10, 110b/12, 111a/8, 113a/5, 116b/12, 118a/6, 118b/9, 120a/15, 127a/5, 132b/7, 133a/10, 135b/1, 138a/7, 141a/12

şekk : Ar. Şüphe.

ş. 126a/5

şeker : Far. Bitkilerden elde edilen tatlı besin.

ş.+ 127b/10

ş.+**kamışı** : Şeker elde edilen bitki. 114a/8, 126b/4-5, 127b/9, 128a/3, 129a/2, 129b/3

ş.+**kamışınıñ** 130a/4

şekl : Ar. Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, biçim.

ş. 141a/3

şeri'at : Ar. Kanun, kural.

ş.+ı 117a/10

şerir : Ar. Kötü, kötülükçü, fesat kimse.

ş. 139b/13

şevketlü : Büyüklük, güç sahibi.

ş. 112a/14

şifa :

ş.-**yı maşşdur** : Ar. Bedenî veya ruhî bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma, onma. 110a/1

şimâl : Ar. Kuzey.

ş. 107b/4, 131b/9, 136a/13

ş.+inde 109a/1-2, 110a/3, 114a/11, 120b/10, 128a/3, 135b/15, 141a/11

ş.+inden 108a/1, 112a/2

ş.+ine 107a/8, 120b/1

şimâr : Ar. Meyveler.

ş.+da 111a/14

şimdi : Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.

ş. 109a/14, 109b/12, 110b/11, 111b/7, 114a/4, 121b/2, 124b/6, 129b/14, 131b/5, 135a/3, 136b/1, 136b/10, 136b/3, 136b/4, 136b/6, 137a/10, 137b/10, 138b/15, 139a/14, 139a/3, 139b/2, 139b/8, 140a/7, 140b/12, 140b/3, 140b/4, 140b/5, 140b/5, 140b/6, 140b/9

şiş- : (vücudun bir yeri) İçine yabancı bir maddenin girmesiyle veya başka bir etkiyle gerilmek, kabarmak.

ş.-er 124a/12, 124a/9

şişe : Far. Sıvıların, özellikle de içkilerin konulduğu camdan yapılmış, dar ağızlı uzun kap.

ş. 109b/4

ş.+den 109b/8-9

ş.+**i ebyazuñ** : Ar. Beyaz şişe. 109b/7

ş.+ma' denleri 109b/11

şol : Şu.

ş. 117b/12, 130b/8, 132b/5, 134a/9,
134b/8, 135a/6, 135b/8

şöyle : Şunun gibi, şuna benzer.

ş. 134b/8

ş.+dür 106b/8, 131b/4

şu : Bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olmanı belirten gösterme sıfatı.

ş.+ña 115b/7, 116b/12, 122a/6, 135b/7,
135b/9

şu'â : Ar. Işımlar.

ş.+inden 110a/14

şühedâ : Bkz. Şehîd.

ş.+dur 140b/1

-T-

tâ : Far. Dek, değin, kadar veya beri gibi edatlarla birlikte kullanılarak, bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatır.

t. 106b/12, 108a/11, 115b/15, 116b/12,
118a/11, 118a/12, 120b/10, 124a/13, 124a/5,
126a/8, 128a/10, 129a/13, 129a/15, 129a/4,
129b/6, 130b/10, 13b/2, 138a/5

ta'alluk : Ar. İlgisi olma, ilgisi bulunma, ilgi, ilinti.

t. 121a/9

ta'âm : Ar. Yiyecek, yemek.

t. 125a/8

ta'arruz : Ar. Saldırı.

t. 114b/1

tabāşîr : ? Hind hıyarı da denilen bir deva.

ş. 130a/4

tabii : Ar. Tabiatla ilgili.

ş.+den 123a/4

tab' : Ar. Mizaç, huy, tabiat, karakter.

ş.+i 140a/3

tabi'at : Ar. Doğa.

ş.+dur 131a/12

ta'bîr : Ar. Deyiş, anlatım, ifade.

t. 121b/10

tabl : Ar. Davul.

ş. 116b/8

ş.+a 116b/9

tâc : Ar. Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.

t. 123b/9, 127a/8, 129b/3

t.+ı 123b/10

tâcir : Ar. Ticaretle uğraşan, tüccar.

t.+ler 128b/11

t.+lerinün 113a/10

tafsîl : Ar. Bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma, açıklama.

t.+e 135a/9

tağ : Dağ.

ş. 109a/6, 109b/14, 109b/6, 110a/10,
110b/4, 111a/12, 111a/15, 113a/12, 113b/14,
115b/2, 116a/9, 119a/10, 120a/3, 120b/10,
122a/16, 122b/5, 122b/5, 122b/7, 124b/3,
126a/8, 127a/14, 128a/1, 132b/15, 132b/9,
133a/11, 133b/7

ş.+da 109b/15, 110a/12, 110a/13,
110b/13, 110b/14, 110b/7, 110b/8, 111a/15,
111b/1, 111b/2, 118b/4, 118b/5, 122b/3, 122b/5,
129a/2, 129a/3, 140a/8

ş.+dan 118a/5, 118b/5

ş.+dur 110b/5, 115b/3, 117a/1,
119a/9, 120a/15, 129a/1

ş.+ı 106b/3, 108a/6, 110b/12, 120a/5

ş.+ında 133a/7, 133b/4

.+lar 118b/15, 127b/11, 133a/4

.+larda 118b/15

.+lardan 132a/8

.+lardur 121a/4, 122b/8, 124a/5,
128b/8, 132a/8

.+larında 107a/4, 129b/3, 130b/4,
130b/6, 131a/5, 133a/10, 135a/7, 141a/7

.+larından 108a/1-2, 116b/4

.+uñ 109b/14, 110a/14, 110b/8,
115b/4, 124b/4, 133b/5

.+yimiñi 108b/11

ağıl- : Toplu durumda iken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.

.-miş 110a/9

ağt : Far. Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.

t. 113a/11, 123b/6, 123b/7, 129b/3,
134b/6, 136b/10, 139a/3

t.+a 123b/8

t.+dur 137b/2

t.+ı mülk-i Nevbe'dür 112b/6

t.+ıdur 107a/4, 113b/7, 130a/7,
140b/15

t.+ına 129b/6

t.+ımı 128b/11

ađtgāh : Far. Başşehir, başkent.

t.+dur 120a/12-13, 135b/2

t.+larıdur 132a/6

t. **-ı Rüm** : Rum başkenti. 139b/8

ā'ife : Ar. Bölük, takım, güruh, fırka. Kavim, kabile. Tayfa.

. 110b/3, 128a/12, 131b/3

.+den 128a/13

.+dür 113b/3, 131b/12

āk : Ar. Milli bayramlarda veya önemli bir olayı anmak için düzenlenen şenliklerde, geçit yapılacak caddelere geçici olarak kurulan, yazılar ve çiçeklerle süslenen kemer.

.+lar 135a/5

āk- : Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.

.-arlar 116a/14

ākdir-i mülk : Ar. Değerli mülkler, eşyalar.

t. 121b/11

alce-i Emlak : Bir ağaç türü.

. 121a/7-8

alū : Far. Seçkin, seçilmiş, güzel.

. 123b/8

am : Kabile adı.

. 125a/2

ama' : Ar. Doymazlık, çok isteme. Açgözlülük.

. 108a/12, 108a/15

amām : Ar. Bütün, tüm.

t. 123b/8, 128a/10, 129b/15, 131b/9,
132b/3

amar : Damar.

.+ları 125b/4

ap- : Tanrı diye tanımak, kulluk etmek.

.-arlar 108b/14, 114a/14, 127a/8,
128b/10

.-mazlar 117a/11

arat- : Bir şey veya kimseyi bulmak, denetlemek için türlü yöntemlerden yararlanarak bir yeri sıkı bir biçimde aramak.

.-dı 119a/8

araf : Ar. Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri.

. 106b/5, 106b/5, 117a/1, 127b/11,
128a/2, 128a/6, 128a/8, 131a/2, 132a/7, 134a/8,

137a/13, 137a/13, 137b/3, 137b/6, 138a/15, 138b/1

ṭ.+a 115a/2

ṭ.+da 128a/10, 138b/11

ṭ.+dan 110a/2, 115a/2, 124b/10

ṭ.+ı 128a/7

ṭ.+ına 107a/13, 125b/5, 127a/14, 128b/5, 132a/7

ṭ.+ınadır 132a/7

ṭ.+ında 107b/4, 109a/4, 112a/6, 112a/6, 113b/2, 118b/12, 118b/13, 120b/11, 123b/11, 130b/11, 132a/11, 132b/15, 138b/1

ṭ.+ından 112a/1, 115a/7, 115a/7, 115b/1, 128b/1, 133a/3, 138a/4

ṭ.+ını 115a/9, 134a/7

ṭaraḳ : Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç.

ṭ.+ı 114a/2

ṭarā 'if : Ar. Az bulunur şeyler.

ṭ. 109a/6, 128b/7, 129a/5, 131a/9, 134a/7, 140b/15

ṭāre : Far. Burçak.

ṭ.+dür 111b/8

ṭāriḥ : Ar. Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz veya gün.

ṭ.+inde 129a/9

ṭariḳ : Ar. Yol.

ṭ. 134b/1

ṭ.+a 133a/15

ṭaşarruf : Ar. İsteddiği gibi kullanma yetkisi, kullanım.

t. 127a/10

ṭaş : Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

ṭ. 109a/12, 113a/9, 118a/10, 121b/2, 122b/6, 138a/8, 138a/9

ṭ.+a 122b/3

ṭ.+dan 108b/14, 113a/7, 119a/1, 134a/1, 137b/8, 138a/14

ṭ.+ı 122a/2

ṭ.+la 121b/14

ṭ.+lar 110a/13, 139b/3

ṭ.+ları 132a/14

ṭ.+larıñ 122b/4

ṭaş- : Sıvı maddeler, içinde buldukları kaba sığmayacak kadar çoğalma ve kabarma yüzünden kenarları aşmak.

ṭ.-ar 133b/14, 135a/1

ṭaşı- : Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek.

ṭ.-rlar 133a/6

ṭaşlık : Taşı bol, taşlı (yer).

ṭ.+dur 121b/2

ṭaşra : Bir ülkenin başşehri veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık.

ṭ. 130a/1

ṭat- : Tat alma duyusu yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.

ṭ.-dım 138a/5

ṭatlu : Şeker tadında olan.

ṭ. 111b/6, 111b/11, 116b/11

ṭ.+dur 126a/6, 135a/2

ṭ.+sı 126a/12

ṭavā 'if : Ar. Gruplar. Milletler, kavimler. Bölükler.

ṭ. 121b/5

ṭavar : Küçükbaş hayvan, keçi, koyun vb. ortak adı.

ṭ. 117b/5, 129a/13

- ̇.+dan 129a/4
 ̇.+ı 124a/1
 ̇.+ından 108a/13
 ̇.+ları 114b/13, 124a/2
- tavuk** : Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı (Gallus).
 t. 113b/8
- ̇āvus** : Ar. Sülüngillerden, erkeğinin tüyleri uzun, kuyruğu parlak, güzel renkli, acı ve tiz sesli, süs hayvanı olarak beslenen bir kuş (Pavo).
 ̇. 117a/11
 ̇.+kuşunun 131a/6-7
- ta' żim** : Ar. Saygı gösterme, ululama.
 t. 127a/6
- teba'** : Ar. Tabi olma, uyma.
 t.+**ekber-i hamîleri** : En büyük hamilere uyma. 113a/14-15
 t.+lardan 120a/4
- tecrübe** : Ar. Deneme, sınama, eksperyans.
 t. 108a/14
- tefaşıl** : Ar. Ayrıntılar.
 t. 131b/10
- teferrüc** : Ar. Açılma, ferahlama.
 t. 129b/5, 132b/14
 t.+e 126b/7
 t.+leri 133b/3
- teferrücgâh** : Ar.+Far. Gezinti yeri.
 t. 127b/14
 t.+lar 134b/14
 t.+ları 130b/13, 133b/12, 140a/3
- temeyyüz** : Ar. Kendini gösterme, sivrilme.
 t. 116b/3
- temiz** : Ar. Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, pak.
 t. 133b/12
- ten** : Far. Vücut.
 t.+ine 140a/12
- teväbi'** : Ar. Tabi olanlar, maiyet.
 t.+inden 119a/5, 126a/1
 t.+nün 132b/2
- tevaḳḳuf** : Ar. Durma, duraklama, eğleşme.
 t. 123b/12
- ̇ılsim** : Ar. Tabiatüstü işler yapabileceğine inanılan güç.
 ̇. 134b/9
- tımārḥâne** : Far. Akıl hastanesi.
 t. 137b/10
- ̇ı̇b** : Ar. Güzel koku. Güzel kokusu için sürülen şey.
 ̇.+ler 107a/11
- ̇ımār** : Far. Ağaç bakımı.
 t. 112a/5
- timsāḥ** : Ar. Sürüngenlerden, sıcak bölgelerin akarsularında yaşayan, kalın derili, uzun kuyruklu, iri bir hayvan (Crocodylus).
 t. 121a/1
- ̇iz** : Far. Çabuk olan, sür'atli.
 t. 116a/11
- ̇izcek** : Tez olarak, çabucak.
 t. 108b/5, 110b/9, 124a/11
- ̇oğur-** : Doğum yapma, yavru dünyaya getirme.
 ̇.-a 139b/5
 ̇.-mayan 139b/4
- ̇oḳu-** : Tezgâhta ipliği, çözü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapmak. Örmek.
 ̇.-nmiş 123b/8

.-nmışdur 120b/9
.-nur 111a/5,
.-rlar 130a/10, 130b/5, 130b/14
.-nur 132a/12
okun- : Temas etmek, değmek, el sürmek.
.-cağ 110a/13
.-ur 116b/9
okuz : Sekizden sonraki rakam.
. 137a/13, 138a/12
ol- : Tamamlanmak.
.-armış 122a/9
olu : İçi boş olmayan, dolmuş, meşbu, boş karşıtı.
.+dur 125b/4
on : Elbise, giysi.
. 110b/3
.+ıyla 130a/1
.+lar 129b/10, 129b/11, 130b/14,
130b/5
.+lardan 123b/10
.+ları 112a/13, 123a/3
.+ların 135b/7
.+undan 122a/12
onluğ : Don yapmak için kullanılan kumaş.
. 115a/8
oñızlan kurdı : Bokböceđi, tonulanböceği.
t.+nu 115b/6-7
oñuz : Domuz.
. 140a/1
öp : Birçok spor oyunlarında kullanılan türlü büyüklükte, genellikle kauçuktan yapılmış toparlak.
. 133b/1, 138a/2, 138a/5, 138a/5

oprak : Yer kabuğunun toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşam ortamı sağlayan yüzey bölümü.
.+dan 109a/7, 125a/14
.+ı 106b/9, 119a/1, 135a/12
oz : Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak.
t. 115a/1
üfān : Nuh Peygamber zamanında yağdığı ve bütün dünyayı su baskını altında bıraktığı anlatılan şiddetli yağmur.
.+da 118a/10
üfān-ı Nūh : Bkz. üfān.
.+da 118a/12
ülā : Ar. Daha (pek, çok, en) uzun.(zaman için)
.+yu 135b/14
ur- : Hareketsiz durumda olmak.
.-ur 114a/8, 115b/13, 118a/3, 121b/12
üt : Far. Dut.
t. 111b/5, 111b/6
ut- : Elde bulundurmak, ele almak.
.-ar 108b/6, 120a/9
.-arlar 107b/8
.-dılar 125a/15, 125b/3
.-mağcun 132b/8
.-mazlar 107b/6
.-miş 138a/3
.-muşdı 112b/13
.-sa 124a/9
.-salar 108b/12
üñi : Far. Dudu kuşu. Papağan.
. 130b/13, 131a/6

tūtiyā : Ar. Kadınların gözlerine çektikleri sürme.

t.+dan 110a/1

ṭuvār : Far. Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem.

ṭ.+ı 141a/14

ṭuz : Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billûrsu madde (NaCl).

ṭ. 106b/11, 106b/6, 106b/7, 109a/9

ṭ.+ı 106b/12, 106b/13

ṭ.+ıyla 110a/6

ṭuzlaḳ : Otları tuzlu olan veya hiç ot bitmeyen, çorak, verimsiz (yer).

ṭ. 106b/6

tūccār : Ar. Ticaretle uğraşan kişi, tacir.

t. 117b/10, 117b/3, 120a/9, 130a/9

t.+dur 113b/10, 115a/5, 130a/11, 133b/6

t.+ile 114b/7

t.+la 114a/15

tūrbe : Ar. Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

t.+si 118a/10

tūtūn : Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki (Nicotiana tabacum).

t. 133a/12

tūtsū : Et, balık gibi yiyecekleri dumana tutmak.

t.ler 139b/10

-U-

ucuz : Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı pahalı karşıtı.

u. 109b/9, 111a/2, 112b/6, 113a/14, 116b/2, 127b/5, 133a/1, 133b/13, 134a/11, 134a/15, 135b/5, 136a/7, 137a/9, 139a/5, 140a/3, 141a/15, 141a/2

u.+dur 117b/1, 133a/6-7

ucuzluḳ : Ucuz olma durumu.

u. 114b/2, 122b/2, 130a/11, 133b/15, 136a/4, 139a/11

u.+dur 134b/11, 136b/8

uçurum : Dik ve derin yamaç.

u. 110b/5

‘ūd : Ar. Öd ağacı.

‘u. 120b/7

‘u.+ağacından 122b/15

‘u.+ağacıdur 131a/15

‘ū.-i faḳli : Ar. Öd ağacı türü. 131a/15

‘ūd-i Ḳamāri : Akarsu adı.

‘u. 129a/6

uḡra- : Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

u.-r 107a/2, 107a/2, 107a/3, 108a/2

u.-yu 110a/8

uḡur : İyilik, şans, talih, baht.

u.+da 107b/2, 119b/14

u.+dan 109b/6, 125a/9

ulaḡ- : Varmak, gelmek.

u.-miş 110a/2, 110a/3, 112a/2, 112a/2, 112a/9

u.-ur 119a/14, 119a/15, 119b/1, 126b/10, 128a/7, 136a/1

‘ulemā’ : Ar. Bilginler.

‘u. 114a/10

ulu : Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.

u. 106b/4, 107a/10, 107b/1, 107b/15, 108a/4, 108b/10, 109a/11, 109a/2, 109b/12, 109b/5, 110a/4, 110b/9, 111a/1, 112a/15, 112b/2, 113b/7, 114a/6, 115a/4, 116b/4, 118a/2, 120a/12, 120a/7, 121a/12, 124a/15, 127b/12, 128a/13, 128a/14, 128a/5, 128b/12, 128b/3, 130a/13, 130a/2, 130a/2, 130b/12, 131a/13, 131b/1, 132a/4, 133a/8, 134b/5, 135b/1, 135b/3, 135b/3, 136a/1, 136a/6, 136a/8, 137a/11, 138a/11

u.+dur 128a/6

ululuk : Büyüklük, büyük olma durumu, yücelik, izzet.

u.+dan 131b/15

ur- : Vurmak.

u.-sa 124a/8

u.-urlar 115b/13

uyan- : Uyku durumundan çıkmak.

u.-mış 121b/10

uyku : Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.

u.+dan 121b/10

uzun : İki ucu arasında fazla uzaklık olan. Kısa karşıtı.

u. 110b/13, 113b/1, 129a/4, 130b/15, 132a/3, 135a/5, 138b/3, 139a/15

u.+u 107a/13, 109a/14, 121b/15, 124b/8, 126b/2, 131a/1, 138a/14, 140a/9

u.+ıdur 110a/5, 124a/4-5, 134b/7

-Ü-

üç : İkidenden sonra gelen rakam.

ü. 106b/5, 107a/13, 109a/12, 110a/5, 111a/10, 112a/9, 112b/11, 116a/8, 116b/10, 117b/9, 118a/15, 125a/13, 127a/4, 127a/4, 131a/1, 131a/2, 132a/7, 134a/1, 134a/7, 134b/7, 135a/2, 136b/1, 136b/6, 137a/12, 138b/3, 138b/3, 138b/9, 139a/15, 140b/14, 140b/14

üçüncü : Üç sayısının sıra sıfatı.

ü. 126b/13, 132b/1

üleŝ- : Paylaşmak.

ü.-ürler 115a/8

ümme : Ar. Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

ü.+den 123a/12

ü.+ler 120a/6

üstâd :

ü.+ -ı **delîl** : Far.+Ar. Tecrübeli kılavuz, usta rehber. 115a/3

üzengü : Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka.

ü.+de 123a/10

üzeri : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.

ü.+nde 126a/3

ü.+nden 134b/7

ü.+ne 107b/4, 108a/4, 109b/6, 112a/1, 114b/12, 117a/7, 118b/3, 123a/1, 123a/2, 123a/2, 123b/7, 123b/8, 123b/9, 126b/11, 128a/15, 129b/10, 129b/1, 129b/3, 132b/13, 132b/7, 133a/13, 133a/14, 133b/8, 134a/2, 134b/1, 136a/11, 137b/13, 137b/14, 137b/14, 137b/2, 138a/15, 138a/2, 138a/5, 138a/8, 138a/9, 139a/14

ü.+nedür 108a/1, 113b/1

üzerü : Bkz. Üzeri.

ü.+ne 128b/12

üzüm : Asmanın, taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi.

ü. 135b/6

-V-

vâdî : Ar. İki dağ arasındaki geçit, koyak.

v. 120b/4

vāfir : Ar. Bir çok, bol, çok.

v. 109b/9, 113a/13, 113b/8, 115a/10,
127b/1, 127b/14, 128b/13, 128b/14, 130b/8,
131a/9, 133a/1, 134a/14, 136a/7, 139a/12,
140a/3, 141a/5

v.+dür 107b/4, 109b/14, 114a/9,
128b/7, 129a/5, 136a/10, 137a/9

vāhīde : Ar. Bir, tek, yalnız.

v. 109b/1

vaḳf : Ar. Herhangi bir eşyayı hiçbir karşılık
gözetmeksizin halkın faydasına sunma.

v. 127a/10, 127a/7

vaḳı'a : Ar. Olgü.

v. 126b/14

vāḳi' : Ar. Olan, olmuş.

v. 106b/5, 107a/10, 107a/12, 107a/14,
107a/8, 107b/10, 108a/1, 109a/2, 109a/4,
109b/15, 109b/6, 110a/3, 111b/12, 112b/3,
113a/11, 113b/10, 113b/14, 113b/2, 114a/12,
114a/13, 114b/12, 115a/11, 116a/2, 116b/15,
116b/4, 116b/5, 117a/5, 117a/7, 118a/13,
118a/6, 118b/3, 119a/4, 119a/9, 119b/9, 120b/1,
120b/13, 121a/15, 121a/4, 122b/9, 125b/11,
125b/14, 125b/5, 125b/7, 126a/15, 127b/12,
128b/5, 129a/7, 130a/9, 131a/8, 132b/9, 133a/5,
135b/11, 136a/11, 139a/14, 140b/8

vaḳt : Ar. Zaman.

v. 118a/4, 127a/3

v.+i Ḥacc'dur : Hac zamanı. 118a/2

v.+inde 139b/8

vaḳtā : Ar. ne zaman, ne vakit (ki).

v. 129a/14

Vale : Far. Bir çeşit ipek kumaş.

v.+ler 131a/11

var : Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan,
yok karşıtı.

v. 106b/6, 106a/12, 106a/4, 107b/10,
107b/4, 107a/3, 107a/7, 108b/11, 108b/14,

108b/7, 108a/11, 108a/12, 108a/12, 108a/15,
108a/8, 109b/10, 109b/11, 109b/14, 109b/14,
109b/4, 109b/8, 109a/10, 109a/10, 109a/13,
109a/15, 109a/5, 110b/12, 110b/13, 110b/14,
110b/4, 110b/5, 110b/7, 110b/8, 110b/9,
110a/12, 110a/12, 110a/15, 111b/1, 111b/1,
111b/1, 111b/13, 111b/14, 111b/14, 111b/14,
111b/3, 111b/4, 111b/6, 111a/13, 111a/14,
111a/6, 113b/12, 113b/14, 113b/1ve, 113a/3,
113a/7, 114b/2, 114b/3, 114b/4, 114a/11,
115b/2, 115b/3, 115b/4, 115a/13, 116b/12,
116b/8, 116a/3, 116a/4, 117b/14, 117b/3,
117b/8, 117a/12, 118b/10, 118b/12, 118b/14,
118b/2, 118a/2, 119a/1, 120b/11, 120b/15,
120a/10, 120a/11, 120a/2, 120a/5, 120a/7,
120a/7, 121b/12, 121a/16, 122b/15, 122b/5,
122b/6, 122b/7, 122b/9, 122a/14, 123b/11,
123b/15, 123a/8, 124b/14, 124b/7, 124a/1,
125b/5, 125a/1, 125a/11, 125a/9, 125a/9,
126b/5, 126b/6, 126b/8, 126a/11, 126a/12,
126a/6, 127b/6, 127a/1, 127a/6, 127a/9,
128b/11, 128b/9, 131b/13, 131b/4, 131a/5,
132b/11, 132b/11, 132b/15, 132a/11, 132a/11,
132a/12, 132a/7, 133b/1, 133b/13, 133b/2,
133b/8, 133a/10, 134b/13, 134b/15, 134b/7,
134b/8, 134a/1, 134a/12, 134a/6, 134a/7, 134a/8,
135b/1, 135b/3, 135a/6, 135a/8, 135a/9, 136b/1,
136b/11, 136b/13, 136b/14, 136b/15, 136b/5,
136b/7, 136b/9, 136a/1, 136a/14, 136a/3,
136a/5, 137b/1, 137b/10, 137b/5, 137b/5,
137b/8, 137b/9, 137a/12, 137a/7, 137a/8,
138b/1, 138b/3, 138b/5, 138b/7, 138a/15,
138a/7, 139b/10, 139b/3, 139a/13, 140b/12,
140b/2, 140a/1, 140a/6, 140a/8

v.+dı 111a/11, 123b/7, 125a/3, 125a/6

v.+dur 113b/4, 124b/2, 124b/3, 136a/1

v.+mıdur 123a/7

v.+mış 110a/8, 120a/2, 120a/3, 121b/8,
122b/2, 138b/10, 138b/12, 139a/8

v.+sa 108a/9, 123a/13, 134b/10

var- : Gitmek, ulaşmak, vasıl olmak.

v.-dı 119b/11, 122a/2, 123a/9, 125a/11

v.-dılar 140b/1

v.-ıcaḳ 119b/11, 127a/5

v.-ılmaz 115a/3

v.-mazlar 126b/6

v.-mıyalar 119b/13

v.-sa 124a/3, 115a/2-3

v.-ur 110b/6, 115b/15, 116a/11,
119a/12, 119a/13, 119a/14, 119a/15, 119b/1,
119b/2, 119b/4, 119b/5, 119b/7, 119b/7,
119b/8, 121b/13, 124a/13, 124b/13, 132a/9

v.-urlar 111a/14, 112a/10, 114b/4,
114b/5, 114b/6

vaşf : Ar. Nitelik. Bir kimse veya şeyi
başkalarından ayıran kendine has özellik.

v. 132b/6

v.+la 123a/7

vāsi : Ar. Geniş, bol, enli.

v. 106b/3, 114a/15, 114b/15, 117a/13,
135b/3, 137a/10, 140b/7

ve : Ar. İki kelime veya iki cümle arasına
girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatır.

v. 106b/1, 106b/10, 106b/10, 106b/11,
106b/15, 106b/3, 106b/3, 106b/3, 106b/3,
106b/4, 106b/5, 106b/5, 106b/5, 106b/6,
106b/7, 106b/8, 106b/9, 106b/9, 106b/9,
106a/1, 106a/1, 106a/11, 106a/11, 106a/11,
106a/13, 106a/13, 106a/14, 106a/2, 106a/3,
106a/4, 106a/4, 106a/4, 106a/5, 106a/5, 106a/5,
106a/6, 106a/7, 106a/7, 106a/7, 106a/7, 106a/8,
106a/8, 106a/9, 106a/9, 107b/1, 107b/1,
107b/10, 107b/10, 107b/11, 107b/11, 107b/11,
107b/11, 107b/12, 107b/12, 107b/13, 107b/13,
107b/14, 107b/15, 107b/15, 107b/2, 107b/2,
107b/2, 107b/3, 107b/3, 107b/4, 107b/4,
107b/5, 107b/5, 107b/5, 107b/5, 107b/6,
107b/7, 107b/7, 107b/7, 107b/7, 107b/8,
107b/8, 107b/8, 107b/9, 107a/1, 107a/10,
107a/12, 107a/12, 107a/14, 107a/15, 107a/2,
107a/2, 107a/2, 107a/3, 107a/3, 107a/4, 107a/4,
107a/4, 107a/4, 107a/5, 107a/5, 107a/5, 107a/6,
107a/6, 107a/6, 107a/7, 107a/8, 107a/9, 108b/1,
108b/1, 108b/10, 108b/11, 108b/11, 108b/12,
108b/12, 108b/13, 108b/13, 108b/15, 108b/15,
108b/2, 108b/3, 108b/3, 108b/5, 108b/6,
108b/6, 108b/7, 108b/7, 108b/8, 108b/9,
108a/1, 108a/1, 108a/10, 108a/10, 108a/10,
108a/11, 108a/12, 108a/13, 108a/14, 108a/15,
108a/2, 108a/2, 108a/3, 108a/4, 108a/5, 108a/5,

108a/6, 108a/6, 108a/6, 108a/6, 108a/7, 108a/7,
108a/8, 108a/9, 108a/9, 108a/9, 108a/9, 108a/9,
108a/15, 109b/1, 109b/1, 109b/10, 109b/10,
109b/10, 109b/11, 109b/11, 109b/12, 109b/13,
109b/13, 109b/15, 109b/2, 109b/2, 109b/2,
109b/3, 109b/4, 109b/4, 109b/5, 109b/5, 109b/6,
109b/7, 109b/7, 109b/8, 109b/8, 109b/8, 109b/9,
109a/1, 109a/10, 109a/11, 109a/12, 109a/12,
109a/13, 109a/14, 109a/14, 109a/15, 109a/15,
109a/2, 109a/3, 109a/3, 109a/3, 109a/4, 109a/5,
109a/6, 109a/7, 109a/7, 109a/8, 109a/9, 109a/9,
109a/9, 109a/9, 110b/1, 110b/10, 110b/11,
110b/12, 110b/12, 110b/13, 110b/13, 110b/14,
110b/15, 110b/15, 110b/2, 110b/2, 110b/2,
110b/2, 110b/3, 110b/3, 110b/3, 110b/5, 110b/7,
110b/8, 110b/8, 110b/9, 110a/1, 110a/1,
110a/11, 110a/12, 110a/13, 110a/14, 110a/14,
110a/2, 110a/2, 110a/3, 110a/4, 110a/5, 110a/6,
110a/6, 110a/6, 110a/7, 110a/7, 110a/7, 110a/8,
110a/8, 110a/8, 110a/8, 110a/8, 111b/1, 111b/1,
111b/1, 111b/10, 111b/10, 111b/10, 111b/11,
111b/13, 111b/13, 111b/14, 111b/14, 111b/14,
111b/14, 111b/15, 111b/2, 111b/2, 111b/2,
111b/3, 111b/4, 111b/5, 111b/6, 111b/6, 111b/8,
111b/8, 111a/1, 111a/10, 111a/11, 111a/12,
111a/12, 111a/13, 111a/13, 111a/13, 111a/14,
111a/14, 111a/15, 111a/15, 111a/2, 111a/3,
111a/3, 111a/3, 111a/3, 111a/4, 111a/4, 111a/4,
111a/6, 111a/7, 111a/7, 111a/9, 111a/9, 112b/1,
112b/1, 112b/1, 112b/10, 112b/10, 112b/11,
112b/14, 112b/14, 112b/14, 112b/14, 112b/15,
112b/2, 112b/2, 112b/2, 112b/3, 112b/4, 112b/4,
112b/5, 112b/5, 112b/5, 112b/5, 112b/6, 112b/6,
112b/7, 112b/7, 112b/8, 112b/8, 112b/9, 112b/9,
112a/11, 112a/11, 112a/12, 112a/13, 112a/13,
112a/13, 112a/14, 112a/14, 112a/15, 112a/2,
112a/3, 112a/4, 112a/5, 112a/6, 112a/6, 112a/8,
112a/9, 112a/14, 113b/10, 113b/11, 113b/12,
113b/12, 113b/14, 113b/14, 113b/14, 113b/15,
113b/15, 113b/1ve, 113b/1ve, 113b/2, 113b/2,
113b/3, 113b/4, 113b/4, 113b/4, 113b/5, 113b/5,
113b/6, 113b/6, 113b/7, 113b/7, 113b/8, 113b/8,
113b/8, 113b/8, 113b/9, 113a/1, 113a/10,
113a/10, 113a/10, 113a/12, 113a/13, 113a/14,
113a/14, 113a/15, 113a/15, 113a/2, 113a/2,
113a/2, 113a/3, 113a/5, 113a/6, 113a/6, 113a/7,
113a/8, 113a/8, 113a/8, 113a/8, 113a/8, 113a/8,
113a/8, 113a/9, 113a/9, 113a/9, 114b/1, 114b/1,
114b/11, 114b/11, 114b/11, 114b/11, 114b/12,
114b/12, 114b/13, 114b/13, 114b/14, 114b/15,
114b/15, 114b/2, 114b/2, 114b/3, 114b/3,
114b/5, 114b/5, 114b/6, 114b/6, 114b/6, 114b/6,

114b/7, 114b/7, 114b/7, 114b/8, 114b/9,
114b/9, 114a/1, 114a/10, 114a/10, 114a/11,
114a/11, 114a/12, 114a/12, 114a/13, 114a/14,
114a/14, 114a/2, 114a/2, 114a/3, 114a/4,
114a/5, 114a/5, 114a/6, 114a/6, 114a/7, 114a/7,
114a/8, 114a/8, 114a/9, 114a/9, 115b/1, 115b/1,
115b/10, 115b/10, 115b/11, 115b/11, 115b/12,
115b/12, 115b/13, 115b/14, 115b/15, 115b/2,
115b/2, 115b/2, 115b/3, 115b/4, 115b/5,
115b/5, 115b/5, 115b/6, 115b/6, 115b/6,
115b/6, 115b/6, 115b/7, 115b/9, 115b/9,
115a/1, 115a/1, 115a/1, 115a/1, 115a/10,
115a/11, 115a/12, 115a/12, 115a/12, 115a/13,
115a/13, 115a/14, 115a/14, 115a/14, 115a/15,
115a/15, 115a/2, 115a/2, 115a/3, 115a/3,
115a/4, 115a/4, 115a/5, 115a/5, 115a/5, 115a/7,
115a/8, 115a/9, 116b/1, 116b/10, 116b/11,
116b/12, 116b/13, 116b/13, 116b/14, 116b/14,
116b/2, 116b/3, 116b/3, 116b/4, 116b/5,
116b/5, 116b/6, 116b/7, 116b/7, 116b/8,
116a/1, 116a/1, 116a/1, 116a/1, 116a/10,
116a/11, 116a/11, 116a/11, 116a/11, 116a/12,
116a/13, 116a/14, 116a/2, 116a/2, 116a/3,
116a/3, 116a/3, 116a/4, 116a/5, 116a/6, 116a/6,
116a/6, 116a/6, 116a/7, 116a/8, 116a/8, 116a/9,
117b/1, 117b/6, 117b/10, 117b/11, 117b/11,
117b/12, 117b/13, 117b/14, 117b/15, 117b/2,
117b/3, 117b/3, 117b/4, 117b/4, 117b/5,
117b/6, 117b/7, 117b/7, 117b/9, 117b/9,
117a/1, 117a/1, 117a/1, 117a/10, 117a/10,
117a/11, 117a/12, 117a/12, 117a/13, 117a/14,
117a/14, 117a/14, 117a/15, 117a/2, 117a/3,
117a/4, 117a/4, 117a/5, 117a/5, 117a/5, 117a/5,
117a/6, 117a/7, 117a/7, 117a/8, 117a/8, 117a/9,
117a/9, 118b/1, 118b/10, 118b/10, 118b/10,
118b/10, 118b/11, 118b/11, 118b/11, 118b/12,
118b/12, 118b/13, 118b/13, 118b/14, 118b/14,
118b/14, 118b/15, 118b/15, 118b/2, 118b/2,
118b/2, 118b/2, 118b/3, 118b/4, 118b/5,
118b/5, 118b/7, 118b/7, 118b/7, 118b/8,
118b/8, 118b/9, 118a/1, 118a/1, 118a/11,
118a/11, 118a/12, 118a/12, 118a/12, 118a/12,
118a/13, 118a/13, 118a/14, 118a/15, 118a/15,
118a/15, 118a/2, 118a/3, 118a/3, 118a/3,
118a/4, 118a/4, 118a/4, 118a/5, 118a/6, 118a/6,
118a/6, 118a/7, 118a/8, 118a/8, 118a/9, 119b/1,
119b/10, 119b/10, 119b/10, 119b/13, 119b/14,
119b/14, 119b/14, 119b/15, 119b/2, 119b/2,
119b/3, 119b/4, 119b/4, 119b/4, 119b/5,
119b/5, 119b/5, 119b/6, 119b/6, 119b/6,
119b/7, 119b/7, 119b/8, 119b/8, 119b/9,
119a/1, 119a/1, 119a/10, 119a/10, 119a/11,

119a/11, 119a/11, 119a/12, 119a/12, 119a/13,
119a/14, 119a/14, 119a/15, 119a/3, 119a/3,
119a/4, 119a/5, 119a/5, 119a/6, 119a/6, 119a/7,
119a/7, 119a/8, 119a/8, 119a/8, 119a/8, 119a/9,
119a/9, 119a/9, 119a/9, 120b/1, 120b/1,
120b/10, 120b/10, 120b/11, 120b/13, 120b/14,
120b/14, 120b/14, 120b/15, 120b/2, 120b/2,
120b/2, 120b/2, 120b/2, 120b/2, 120b/3, 120b/3,
120b/3, 120b/3, 120b/5, 120b/5, 120b/6, 120b/6,
120b/7, 120b/7, 120b/7, 120b/7, 120b/7, 120b/7,
120b/7, 120b/7, 120b/8, 120b/8, 120b/8, 120b/8,
120b/9, 120b/9, 120a/1, 120a/1, 120a/10,
120a/10, 120a/10, 120a/11, 120a/11, 120a/11,
120a/11, 120a/12, 120a/13, 120a/13, 120a/14,
120a/14, 120a/15, 120a/15, 120a/2, 120a/2,
120a/4, 120a/4, 120a/4, 120a/5, 120a/5, 120a/5,
120a/6, 120a/6, 120a/7, 120a/7, 120a/8, 120a/9,
120a/9, 121b/1, 121b/10, 121b/10, 121b/12,
121b/12, 121b/12, 121b/13, 121b/14, 121b/14,
121b/15, 121b/15, 121b/15, 121b/2, 121b/5,
121b/6, 121b/7, 121b/7, 121b/9, 121b/9, 121b/9,
121a/10, 121a/10, 121a/10, 121a/11, 121a/11,
121a/11, 121a/11, 121a/11, 121a/12, 121a/13,
121a/15, 121a/16, 121a/3, 121a/3, 121a/4,
121a/5, 121a/5, 121a/6, 121a/7, 121a/7, 121a/7,
121a/8, 121a/8, 121a/9, 122b/1, 122b/12,
122b/13, 122b/13, 122b/13, 122b/13, 122b/14,
122b/14, 122b/15, 122b/15, 122b/15, 122b/15,
122b/16, 122b/16, 122b/2, 122b/2, 122b/2,
122b/2, 122b/3, 122b/3, 122b/3, 122b/5, 122b/5,
122b/7, 122b/7, 122b/8, 122b/8, 122a/1, 122a/1,
122a/1, 122a/10, 122a/11, 122a/12, 122a/13,
122a/2, 122a/3, 122a/3, 122a/3, 122a/3, 122a/4,
122a/4, 122a/5, 122a/5, 122a/5, 122a/6, 122a/9,
123b/1, 123b/1, 123b/2, 123b/10, 123b/10,
123b/10, 123b/11, 123b/13, 123b/14, 123b/14,
123b/15, 123b/15, 123b/3, 123b/6, 123b/8,
123b/9, 123b/9, 123a/1, 123a/1, 123a/1,
123a/10, 123a/12, 123a/12, 123a/13, 123a/13,
123a/14, 123a/14, 123a/14, 123a/15, 123a/2,
123a/2, 123a/3, 123a/3, 123a/4, 123a/4, 123a/5,
123a/6, 123a/6, 123a/7, 123a/7, 123a/7, 123a/9,
123a/9, 123a/9, 124b/10, 124b/10, 124b/11,
124b/12, 124b/12, 124b/13, 124b/14, 124b/15,
124b/2, 124b/2, 124b/3, 124b/3, 124b/3, 124b/5,
124b/5, 124b/6, 124b/8, 124b/8, 124b/9, 124a/1,
124a/1, 124a/1, 124a/10, 124a/11, 124a/14,
124a/15, 124a/2, 124a/2, 124a/3, 124a/4, 124a/6,
124a/7, 124a/7, 124a/8, 124a/9, 125b/1, 125b/1,
125b/10, 125b/11, 125b/12, 125b/12, 125b/12,
125b/13, 125b/14, 125b/15, 125b/15, 125b/15,
125b/15, 125b/2, 125b/2, 125b/3, 125b/3,

134b/3, 134b/3, 134b/3, 134b/4, 134b/5,
134b/6, 134b/7, 134b/8, 134a/1, 134a/1,
134a/10, 134a/10, 134a/10, 134a/10, 134a/10,
134a/10, 134a/11, 134a/11, 134a/11, 134a/11,
134a/12, 134a/15, 134a/15, 134a/2, 134a/3,
134a/4, 134a/5, 134a/5, 134a/5, 134a/5, 134a/6,
134a/6, 134a/7, 134a/8, 134a/8, 134a/9, 134a/9,
135b/1, 135b/10, 135b/11, 135b/12, 135b/12,
135b/12, 135b/13, 135b/13, 135b/13, 135b/15,
135b/15, 135b/2, 135b/2, 135b/2, 135b/3,
135b/4, 135b/4, 135b/5, 135b/5, 135b/5,
135b/5, 135b/6, 135b/6, 135b/6, 135b/7,
135b/7, 135b/7, 135b/8, 135a/1, 135a/10,
135a/10, 135a/12, 135a/13, 135a/13, 135a/14,
135a/14, 135a/15, 135a/2, 135a/2, 135a/3,
135a/3, 135a/3, 135a/3, 135a/4, 135a/4, 135a/5,
135a/5, 135a/6, 135a/7, 135a/7, 135a/7, 135a/8,
135a/8, 135a/8, 135a/9, 135a/9, 136b/1, 136b/3,
136b/10, 136b/11, 136b/11, 136b/12, 136b/12,
136b/12, 136b/12, 136b/12, 136b/13, 136b/13,
136b/13, 136b/14, 136b/14, 136b/15, 136b/15,
136b/15, 136b/3, 136b/4, 136b/4, 136b/5,
136b/6, 136b/6, 136b/7, 136b/7, 136b/7,
136b/7, 136b/8, 136b/8, 136b/8, 136b/9,
136b/9, 136a/1, 136a/1, 136a/10, 136a/11,
136a/11, 136a/11, 136a/11, 136a/12, 136a/13,
136a/14, 136a/14, 136a/15, 136a/2, 136a/2,
136a/2, 136a/2, 136a/4, 136a/4, 136a/4, 136a/5,
136a/5, 136a/6, 136a/7, 136a/7, 136a/7, 136a/8,
136a/8, 136a/8, 136a/8, 136a/9, 136a/9, 136a/9,
137b/1, 137b/1, 137b/10, 137b/12, 137b/12,
137b/13, 137b/14, 137b/15, 137b/15, 137b/2,
137b/3, 137b/3, 137b/3, 137b/4, 137b/4,
137b/4, 137b/5, 137b/6, 137b/6, 137b/7,
137b/8, 137b/9, 137a/1, 137a/10, 137a/10,
137a/12, 137a/13, 137a/13, 137a/14, 137a/14,
137a/15, 137a/15, 137a/3, 137a/4, 137a/7,
137a/9, 137a/9, 138b/1, 138b/10, 138b/10,
138b/11, 138b/11, 138b/13, 138b/13, 138b/13,
138b/14, 138b/15, 138b/15, 138b/15, 138b/2,
138b/3, 138b/4, 138b/5, 138b/5, 138b/6,
138b/6, 138b/6, 138b/7, 138b/8, 138b/8,
138b/8, 138a/1, 138a/1, 138a/1, 138a/10,
138a/11, 138a/12, 138a/12, 138a/14, 138a/15,
138a/15, 138a/15, 138a/2, 138a/2, 138a/2,
138a/3, 138a/3, 138a/3, 138a/5, 138a/5, 138a/6,
138a/6, 138a/6, 138a/6, 138a/7, 138a/8, 138a/8,
138a/9, 138a/9, 139b/1, 139b/1, 139b/1,
139b/2, 139b/10, 139b/11, 139b/11, 139b/12,
139b/12, 139b/13, 139b/13, 139b/2, 139b/2,
139b/3, 139b/3, 139b/3, 139b/4, 139b/6,
139b/6, 139b/7, 139b/7, 139b/7, 139b/8,

139b/8, 139b/9, 139a/1, 139a/1, 139a/10,
139a/11, 139a/12, 139a/12, 139a/12, 139a/13,
139a/13, 139a/14, 139a/2, 139a/2, 139a/2,
139a/2, 139a/2, 139a/3, 139a/3, 139a/3, 139a/3,
139a/4, 139a/4, 139a/4, 139a/6, 139a/6, 139a/6,
139a/7, 139a/7, 139a/9, 139a/9, 140b/1, 140b/1,
140b/10, 140b/10, 140b/11, 140b/11, 140b/12,
140b/12, 140b/13, 140b/13, 140b/14, 140b/14,
140b/15, 140b/15, 140b/15, 140b/15, 140b/15,
140b/2, 140b/2, 140b/2, 140b/3, 140b/3, 140b/5,
140b/5, 140b/6, 140b/7, 140b/7, 140b/8, 140b/9,
140b/9, 140a/1, 140a/10, 140a/10, 140a/10,
140a/11, 140a/13, 140a/13, 140a/13, 140a/13,
140a/14, 140a/14, 140a/14, 140a/15, 140a/15,
140a/15, 140a/15, 140a/2, 140a/2, 140a/3,
140a/3, 140a/3, 140a/4, 140a/5, 140a/5, 140a/7,
140a/7, 140a/8, 140a/8

vefât : Ar. Ölüm.

v. 123a/11, 139b/12

v.+ı 117a/9

vezîr : Ar. hükümdar vekili, yardımcı, padişahın yakınlarından ve onun yükünü üzerine alanlardan.

v. 112b/12, 112b/15, 113a/1

vilâyet : Ar. İl.

v. 107a/7, 109b/11, 111a/13, 111a/7,
120a/8, 120b/2, 121b/3, 122a/5, 124b/5, 125b/5,
127b/10, 127b/6, 129a/11, 130b/7, 132a/5,
135a/9, 135b/13, 136a/9, 140a/1

v.+de 108b/7, 109b/11, 110a/10,
112b/5, 119a/9, 121a/11, 121a/5, 124a/1,
130b/13, 131a/3, 133a/7, 133a/15, 134b/15

v.+dedür 110a/6, 121a/13

v.+den 109a/5, 120a/8

v.+dür 109a/14, 121a/9

v.+e 120b/5, 121b/11, 131a/3

v.+idür 119a/5, 126a/7

v.+inde 114b/12, 120b/15

v.+inden 132a/4

v.+ine 106b/6, 115a/13

v.+ler 120a/3, 140b/2

- v.+lerdür 115b/2
- v.+leri 116a/1, 137a/8
- vir-** : Birisine erişirmek, iletmek.
- v.-di 123a/15, 123a/6, 125b/3
- v.-ür 115a/8
- v.-ürdi 125a/5
- v.-meyince 129b/8
- v.-seler 125a/4
- v.-ürler 117b/4, 122b/4, 129a/14, 130b/9
- vüzārāt** : Ar. Vezirler.
- v.+ım 113a/2
- Y-
- yād** : Far. Anma. Hatırda tutma. Zikretme.
- y. 135b/10, 135b/10
- yağ** : Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde:
- y. 115a/9
- y.+ların 124a/14
- yağ-** : (yağmur, kar, dolu için) Gökten düşmek.
- y.-mış 121b/2
- yağı** : Düşman, hasım.
- y. 134a/2
- yağma** : Far. Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, çapul, talan.
- y. 124b/13
- yağmur** : Atmosferdeki su buğusunun yoğunlaşmasıyla oluşan ve yer yüzüne düşen yağışın sıvı durumunda olanı.
- y. 116a/3, 121a/6
- yağ-** : Tutuşturmak, ateşle yok etmek.
- y.-ar 121b/10
- y.-arlar 129b/1, 130a/1
- y.-arlanmış 122a/10
- y.-mişlar 138b/15, 139a/9
- yağın** : Az bir ara ile ayrılmış olan, uzak karşıtı.
- y. 110b/6, 113b/11, 114a/3, 119b/11, 125a/13, 140a/8
- y.+da 108a/13
- y.+ıda 125a/1
- y.+ında 106b/2, 113b/12, 113b/14, 124b/3, 126b/9
- yağınrağ** : Yakınca.
- y.+dur 128b/1
- yağün** : Bkz. Yağın.
- y. 133b/5
- yākūt** : Ar. Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.
- y. 132b/5
- y.+dan 138b/10
- y.+la 122b/15
- yalıncağ** : Yalın ayak, ayakkabısız.
- y. 109b/6, 114a/14
- yaluñuz** : Yanında başkaları bulunmayan. Tek başına.
- y. 124a/14
- yan** : (Bir şeyin) Ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.
- y.+a 109b/3, 137b/7, 138a/1, 138a/2, 138a/4, 139b/1, 141a/11
- y.+adur 113a/10
- y.+dur 130a/2
- y.+ma 109b/3
- y.+ında 106b/6, 110b/15, 111b/3, 113a/6, 120a/14, 120a/8, 122a/2, 122b/5,

130b/3, 131a/14, 131b/8, 133a/11, 133a/13, 134b/15, 136a/5, 137b/12, 141a/10-11

yan- : Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

y.-ar 133b/8

yañıl- : Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak:

y.-ur 115a/4

ya'ni: Ar. "Demek", "şu demek ki" anlamında kullanılır.

y. 135b/14, 136a/11, 136a/12, 137a/15

yap- : 1.Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.

y.-an 133a/10

y.-dı 111b/10, 118a/1, 118a/7, 123a/9

y.-ılmış 123a/2, 123a/3, 130b/1, 132a/14, 132b/3, 133a/14, 138a/15

y.-ılmışdı 118a/10

y.-miş 110b/10, 121b/14, 126b/11, 133a/10, 133a/3, 134a/12, 134b/1, 134b/5, 137b/2, 139a/13, 139b/9, 141a/10

y.-mişler 132b/13, 133a/14, 139a/10

y.-mişdur 139a/6

2. Üretmek

y. 120a/14

yaṛaḳ : Silah, yaraḳ.

y. 114a/2

y.+ı 117a/10, 117a/9

yaṛaḳla- : Hazırlamak, teçhiz etmek, silahlandırmak.

y.-dı 124b/10

yaṛaḳlu : Silahlı olan, silahlı.

y. 128b/11

yaramaz : Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.

y. 130a/5

yarasa : Yarasalardan, ön ayakları perdeli kanat biçiminde gelişmiş, vücudu yumuşak sık kıllarla kaplı, iskeletleri hafif yapılı, uçabilen memeli hayvan (Vespertilio).

y. 115b/6

yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman.

y. 139b/10

y.+ında 128a/10

yat- : Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

y.-arlar 140a/10

y.-ırmış 122b/12

y.-miş 123b/7, 124b/3

y.-ur 140a/13

y.-urlar 140a/15

yavşan : Sıracagillerden beyaz ve mavi renkte çiçekler açan bitki.

y. 110a/12

y.+ıyla 110a/7

yaz : Mevsim.

y. 139b/10

y.+ın 125b/15

yaz- : Sözü, düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak.

y.-ılmış 123b/9

y.-ılmışdur 138a/5

yazı : Düz yer, ova, kır.

y. 108a/8, 114b/4, 130b/11

y.+da 110a/4, 110a/7, 110a/8, 118b/11, 127b/12

y.+dur 111b/2

y.+lar 110a/10, 126a/14, 126a/9, 128a/1, 128a/1

- y.+larında 129b/3
y.+sı 106b/3, 108a/6, 109a/6
- yazu** : Bkz. Yazı.
y. 123b/9
- yeñi** : Eski olmayan, taze.
y. 108a/7
- Yenün** : Kavim adı.
y. 115a/12, 127b/12
- yeşil** : Sarı ile mavinin karışımından oluşan, çoğu bitki yapraklarında görülen renk.
y. 119a/1
- yığ-** : Bir tepe oluşturacak biçimde, üst üste koymak. Biriktirmek.
y.-arlar 106b/10, 106b/11
- yıka-** : Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek.
y.+rlar 130a/5
- yık-** : Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak; bozmak, tahrip etmek.
y.-ıldı 118a/10
y.-mağa 113b/4
- yıl** : Sene
y. 129b/13
y.+a 130b/9
y.+dan 130b/9
y.+dur 127a/7, 128b/10
- yılan** : Sürüngeçenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı.
y. 108b/4, 108b/5, 109b/15, 115b/6, 116b/13, 122a/10, 124a/8
y.+dandur 133a/13
y.+ı 124a/9
y.+lar 110a/5, 110b/13, 110b/7, 141a/8
- yırtıcı** : Etleriyle beslenmek için başka hayvanları parçalayarak yiyen (hayvan).
y. 117a/4
- yi-** : Yemek işi.
y.-diler 125a/8
y.-mezler 113b/8, 129a/13, 129a/13, 129a/4
y.-rler 107b/7, 107b/8, 108b/12, 108b/13, 109a/1, 110a/7, 110b/2, 115b/7, 117b/7, 124a/2
y.-se 124a/4, 129a/15
- yidi** : Altıdan sonra gelen sayı.
y. 115b/3, 124a/4, 127b/7, 131a/6, 135a/5, 136b/15, 138a/12, 140a/10, 141a/12
- yig** : Daha iyi, daha üstün, daha uygun, müreccah.
y.+dür 127a/14
- yigirmi** : On dokuzdan sonra gelen sayı.
y. 111b/2, 124a/5, 131a/5, 137a/14
- yil** : Yel, rüzgar.
y. 137b/6
- yimek** : Aş.
y.+i 110b/2
y.+leri 131a/7
- yimiş** : Bitkilerde, döllenme sonunda çiçeği meyve yapraklarından oluşan ve tohumu taşıyan organ, meyve.
y. 109a/3, 125b/12, 126b/4, 127b/3, 127b/7, 135b/5, 136a/3, 139b/1, 141a/3
y.+den 122a/9
y.+dür 119b/14, 137a/8
y.+i 114b/12, 118a/5, 127b/14, 134a/10, 135a/11
y.+inden 107b/7
y.+ler 124a/7, 124b/15, 126a/2, 136a/10, 141a/5

y.+**ağacı** : Meyve ağacı. 111b/5,
121a/10, 132b/15, 134a/10, 134b/15

y.+ağaçları 111b/13, 132a/15

yine : Gene.

y. 122b/5, 123b/2, 128a/1, 129b/6,
137b/15, 138b/3, 138b/4

yir : Yer.

y. 107a/14, 111b/12, 118b/5, 122a/6,
134a/2, 136a/9, 138b/7

y.+de 107b/6, 108b/2, 111a/11,
116b/5, 139a/10

y.+den 108a/8, 132b/13

y.+deyken 123a/10

y.+dür 107a/9, 111b/12, 119a/1,
119b/13, 126b/2, 134a/8, 137a/13, 138b/1

y.+e 122a/7

y.+i 117b/5, 118a/12, 119a/1

y.+idür 106b/1, 118a/10

y.+inden 134b/2

y.+ine 124a/2

y.+inüñ 107a/10, 110a/3, 111b/3

y.+le 121b/15

y.+ler 107b/8

y.+leri 124b/4

y.+lerinde 117b/5

y.+üñ 124a/12

yit- : Bir ihtiyacı karşılayacak, giderecek
nicelikte olmak.

y.-ecek 109b/8

y.-er 130b/9, 135a/7

yoğun : Hacmine oranla, ağırlığı çok olan,
kesif.

y. 110b/13

yoğunluk : Kalınlık.

y.+u 110a/5

yok : Bulunmayan, mevcut olmayan nesne,
kimse vb., var karşıtı.

y. 123a/8, 122b/14, 129b/15

y.+dur 107b/1, 107b/6, 108b/13,
109a/9, 109b/10, 109b/6, 110a/12, 111b/14,
112a/7, 112b/9, 114a/7, 114b/12, 115a/1,
115b/7, 116b/1, 116b/3, 117a/10, 117b/10,
118a/5, 118b/4, 118b/5, 119a/10, 120a/12,
125b/15, 125b/6, 125a/12, 125a/9, 128a/4,
130a/14, 130a/15, 131a/7, 132a/1, 132b/10,
133a/15, 133a/2, 134a/12, 134b/8, 135b/14,
136a/1, 136a/9, 137b/9

y.+ıymış 138b/13

y.+mış 122a/6, 138a/6

yoksul : Geçinmekte çok sıkıntı çeken (kimse),
fakir.

y.+larınuñ 108a/5

yol : Karada, havada, suda bir yerden bir yere
gitmek için aşılacak uzaklık, tarik.

y. 107a/12, 108a/2, 109a/14, 111b/3,
115a/3, 116b/10, 122a/10, 122a/7, 123b/11,
124b/12, 135a/5, 135a/5

y.+da 118a/15

y.+dan 125a/13, 134a/1, 138a/3,
141a/12

y.+dur 108b/9, 109a/8, 112a/9, 113a/12,
115b/4, 120b/12

y.+ları 115a/1, 138b/5

yollu : Yolu olan.

y. 110b/5, 129a/1

yon- : Kazımak, oymak.

y.-mişlar 118b/15

yor- : Derisini ayırmak, soyamak.

y.-lar 110b/2

yu- : Yıkamak, suyla temizlemek.

y.-rlar 114b/7

y.-mazlar 135b/8

yukaru : Bir şeyin üst bölümü, aşağı karşıtı, fevk.

y. 107a/5, 110a/11, 116a/9, 117a/8

y.+da 122b/1

y.+suna 110a/11

y.+sunda 110b/5

yumşak : Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, katı karşıtı.

y. 115a/1

y.+da 120b/13

y.+dur 117b/1

Yunan : Yunanca "Helias"tan dolayı "Hellenleri" de denen. Yunanistan Yarımadası'nda yaşayan kavimler ve onların kurduğu eski devlet ve uygarlık.

y. 137a/7, 138b/14

y.+dan 139a/9, 139b/14

yuvala- : Yuvarlamak.

y.-r 122a/2

y.-maya 122a/3

yüce : Yüksek, büyük, ulu, yüce.

y. 110,1a/8, 122b/14, 130b/1, 133a/4, 133a/9, 133b/11, 133b/3, 134a/12, 134a/2

y.+dur 133b/10, 133b/5-6

yük : Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi:

y. 115b/13

yüksek : Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan.

y. 122b/13, 129a/3, 138a/13, 139b/2, 139b/7, 140a/8

yükseklik : Yüksek olma durumu.

y.+i 123b/5, 123b/7, 137a/14, 138a/13, 138b/3

y.+idür 120b/1

yükürmek : Gebe kalmak, erkek hayvanı dişisine aşmak.

y.+le 107b/8

yün : Genel olarak koyun tüyü.

y.+lerüñ 115b/13

yürü- : Adım atarak ilerlemek, gitmek.

y.-r 125a/15

y.-diler 125a/15

y.-mekdedür 138a/1

yüz : Onun on katı olan sayı.

y. 107a/13, 107a/13, 109a/12, 109a/15, 112b/12, 116a/8, 123b/4, 123b/6, 123b/6, 124a/4, 124b/15, 127a/4, 127b/7, 127b/7, 128b/10, 129b/4, 131a/1, 132a/4, 134b/7, 137b/1, 138b/10, 138b/3, 138b/3, 138b/5, 141a/6

yüz : Sima, kafanın ön kısmı.

y.+leri 115b/10-11

yüzlü : Yüzü olan.

y. 111a/5

y.+lerdür 112b/4

-Z-

Zâc-ı Kıbrîsi : Ar. Kükürtle demir bileşimlerinden biri.

z. 135a/7

za' ferân : Ar. Safran.

z. 120b/2

zahmet : Ar. Sıkıntı, güçlük, yorgunluk, eziyet, meşakkat.

z.+le 122b/1

zahmetsüz : Zahmeti olmayan, sıkıntısız.

z. 117a/14, 139b/5

za'îf : Ar. Gücsüz, iktidarsız, kuvveti az, kuvvetsiz, tâkatsiz.

z. 124b/11

zâlim : Ar. Acımasız ve haksız davranan, kıyııcı, zulmeden.

z. 107b/11, 113a/7, 125a/4

Zâlim

z.+ **-i Kıpdî** : Ar. Acımasız çingene. 124b/9

zamân : Ar. Bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.

z. 123a/13, 123b/12, 140b/1

z.+da 124b/13, 131b/5, 137a/6

z.+ına 118a/11, 118a/13

z.+ında 120a/2, 133a/2

zarâ'îf : Ar. Zârif, ince, hoş şeyler.

z. 120b/6, 128b/7, 129a/5, 130b/2, 134a/7, 140b/15

zeberced : Ar. Zümrüd cinsinden ve onun kadar kıymetli olmayan, sarımtırak yeşil, cam parlaklığında kıymetli taş.

z. 132b/5

z.+le 122b/15

zemîn : Far. Taban, döşeme, yer.

z. 123b/6

zen : Far. Kadın.

z. 115a/6

zencebîl : Ar. Zencefilgillerden, Hindistan ve Malezya'da yetişen, yaklaşık 100 cm yüksekliğinde, kamış görünüşünde, çok yüksek ve otsu bir bitki (Zingiber officinale).

z. 130b/6

zengîn : Far. Parası, malı çok olan, varlıklı.

z.+lerle 117a/8

zırnîh : Far. Arsenik.

z. 113b/14

zîbağ : Ar. Civa.

z. 113b/14

z.+la 114b/7

z.+**kân** : Maden 113b/12

z.+kânları 141a/8

zift : Ar. Katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde, kara sakız.

z. 133b/4

Zî'l-hicce : Ar. Ay takviminin on ikinci ayı, kurban ayı.

z. 118a/2

zinâ : Ar. Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki.

z. 129b/2, 141a/13

z.+yı 129a/7, 129a/9

zîr-i zemîn : Far. Yer altı.

z. 123b/6

z.+ün 123b/11

zirâ'at : Ar. Çiftçilik, tarım.

z. 107b/7, 109b/10

zîrek : Far. Anlayışlı, uyanık, zeyrek.

z. 111a/7

zişt : Far. Çirkin.

z. 111a/5

z.+dür 115b/11

ziyâde : Ar. Çok, daha çok, daha fazla.

z. 108a/11

ziyân : Far. Zarar.

z. 108a/13, 108b/6

ziyânkâr : Far. Sürekli zarar veren veya zarar vermeyi huy edinmiş olan.

z. 141a/8

ziyānlu : Tehlikeli, zehirli.(yılan için).

z. 110b/13

ziyāret : Ar. Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme.

z. 108b/15, 135b/3

z.+e 137b/11

ziynet : Ar. Süs, bezek.

z.+de 131b/15

z.+i 108a/5

ziynetlü : Süslü, bezenmiş.

z. 108a/4

z.+dür 111a/13

Zühre : Ar. Çoban Yıldızı, Venüs.

z.+si 129b/8

zürnafa : Ar. Zürafa.

z. 112b/5, 117a/11

5.2 Kişi Adları Dizini

d.+ üñ 111a/9

-A-

-E-

‘Abdullah

‘a. 122b/11

‘Abdullah Bin ‘Ömer El-Ḥaṭṭāb

‘a. 111b/9

‘Abdürrezzāk

‘a. 140a/4

‘Afīfū Benī Ebū Bekr

‘a. 118b/1

‘Alīü’l-Fefle

‘a. 122a/5

Anķi

a. 126b/10

-B-

Belķis

b. 122a/15

Bilāl Bin Ḥammāme

b. 112a/12

Birci Evliyā :

b. 139b/12

-C-

Celebheng

c. 131b/5

Cemşid

c. 133a/2, 133a/3

-D-

Ḍaḥḥāk

Ḍ. 134b/1, 134b/5, 134b/9

Ḍ.+uñ 134b/5

Dānyāl Peygāmber

Ebrehe-i Ebter

e. 113b/4

Ebu Bekr Şiddik

e. 118b/7

Ebu Ḳabīs

e. 118a/13

Ebu Kerb Źamirī

e.+nüñ 120a/12

Ebu’l-Ḥasan

e. 113a/1

Ebu’l-Ḥasan Muşḥafī

e. 112b/12

Eflātūn Ḥakīm

e. 139b/6

Esved

e. 125a/6

-H-

Ḥaccac Bin Yūsuf

ḥ.+uñ 127a/3

Ḥaccāc-ı Yūsuf

ḥ. 119b/10

Ḥācer

h.+ün 118a/8

Ḥalīl

ḥ. 118a/1

Ḥalīlullah

ḥ. 118a/11

Ḥām

ḥ. 110b/10, 117b/3

Hām Bin Nūh	ķ. 137b/14
ħ. 107b/10, 109a/3	-L-
Hāsān	Loķmān-ı Ekber
ħ. 125a/11	l. 121b/13
Hāsān	Loķmān Hekīm
ħ. 125a/14, 125b/2	l. 112a/10
ħ.+a 125a/11	-M-
ħ.+dan 125a/11	Mālik Bin Enes
-İ-	m. 111b/15-117a/1
İbrāhīm	Māliki
i. 117b/15	m.+nün 121b/6
İsma‘il Peyğamber	Mekselimna
i. 118a/7, 118a/12-13	m. 140a/11
İskender Zü'l-ķarneyn	Merţūnisin
i. 141a/9-10	m. 140a/11
İsma‘İL	Mes‘ūdi
i. 118a/7	m. 115b/12, 129a/9
İsma‘il Peyğamber	Mu‘āviye
i. 118a/1	m. 123a/14, 123a/6, 123a/6
i.+üñ 118a/8	m.+ye 123a/5
-K-	Mu‘āviye Bin Ebi Süfyān
Ka‘bu'l-Aħbār	m. 122b/11
k.+a 123a/6-7	Muħammed Bin Yūsuf
k.+dan 123a/15	m. 127a/2
Ķaţyutes	Mūsa PeyğāMBER
ķ. 140a/11	m. 119a/7, 119a/8
Ķayşer Ķuzat	-N-
ķ.+a 140a/4	NāgāhsİL-ı ‘Arīm
Keşfüţ	n. 121b/7
k. 139a/11	Necāşi
ĶonstantİN	n.+nün 113b/7

Nizām	ş. 121b/13, 123a/15
n. 123b/3	
Nu‘mān Bin El-Munzar	ş. 123a/8
n. 120a/13	
-Ö-	
‘Ömer	
‘ ö. 122a/1, 122a/3	
‘Ömer Bin El-Ḥaṭṭāb	
‘ ö. 118b/7	
-R-	
Rabī‘ā Bin Nazār	
r.+dan 114b/8	
Rammāḥ	-Ü-
r. 125a/10	
Resūl Ḥazret-i Şal‘im	
r. 119a/5	
-S-	
Sām Bin Nuḥ	
s. 134a/12, 139a/13	
Sultān-ı ‘Alāaddīn	
s. 136a/15	
Sultān ‘Alī Alaaddīn	
s. 139b/9	
Sultān Maḥmūd Ğazī	
s. 128b/2	
Süleymān Peygamber	
s.+üñ 122a/16	
-Ş-	
Şeddā Bin ‘Ādin	
ş. 123b/13	
Şeddād	
	Şeddādīn-i ‘Ād
	ş. 123a/8
	Şeyḥ Şane‘ān
	ş. 140a/4
	Şu‘ayb
	ş. 119a/8
	Şu‘ayb Peygamber
	ş.+i 119a/7
	-T-
	Ṭāzer
	ṭ. 140a/11
	-Ü-
	Üveys Karanī
	ü.+dür 119b/15
	-V-
	Vālorū
	v. 120a/2
	-Y-
	Ya‘lī
	y. 122b/10
	Yemliḥā
	y. 140a/11
	Yūde
	y. 128b/9
	Yuvānes
	y.+dür 140a/11-12
	-Z-
	Żennūn-i Mıṣri
	ż.+nüñ 112a/11

Zirka

z. 124a/15, 125b/3

5.3. Yer Adları Dizini

-A-

‘ Āde

- ‘ a. 107b/9
- ‘ a.+memleketüne 111b/2

‘ Aden

- ‘ a. 120b/3
- ‘ a.+den 116a/5
- ‘ a.+e 120b/3, 124b/12
- ‘ a.+le 120b/11

Ākrīse

- ā. 135a/14

Akrītaş

- a. 131b/14

Akşar-ı Bilād

- a. 141a/11

Ākserāy

- ā. 140b/3

‘ Alāīyye

- ‘ a. 136a/15

‘ Alv

- ‘ a. 112a/14

Āmed

- a.+e 119a/13

‘ Aml :

- ‘ a. 136b/6
- ‘ a.+de 139a/4
- ‘ a.+dur 136a/14

‘ Aml-ı Akın

- ‘ a. 136b/4

‘ Aml-ı Celdiyye

‘ a. 137a/4

‘ Aml-ı Ercān

‘ a. 136b/15

‘ Aml-ı Halede

‘ a. 136b/13-14

‘ Aml-ı Harsun

‘ a. 136b/6

‘ Aml-ı Harşane

‘ a. 136a/14

‘ Aml-ı Kanādık

‘ a. 136b/15-137a/1

‘ Aml-ı Kazāt

‘ a.+dur 136a/15-136b/1

‘ Aml-ı Meluşa

‘ a. 137a/2

‘ Aml-ı Mütüşşil

‘ a. 137a/5

‘ Aml-ı Reşk

‘ a. 136b/2-3

‘ Aml-ı Şeqlān

‘ a. 136b/8

Andelis

a. 140a/15

a.+tağlarından 140b/9-10

Anīk

a. 121a/1

Ānkūrya

a. 139a/11

Antālya

a.136b/2

Ārķāra	a.+dur 106b/2-3
ā. 111a/6	Arz-ı Mış
Arz-ı Aden	a.+dan 112a/10
a.111b/3	Arz-ı Mihre
Arz-ı Afernaķ	a. 123b/14
a.115b/9	Arz-ı Nikāre
Arz-ı ‘ Arab	a. 107a/6
a.+a 119b/10-11	Arz-ı Rūm
Arz-ı Caġda	a.+da 139a/6
a. 114a/12	Arz-ı Tāvīrān
Arz-ı De‘ āve	a. 127b/10
a. 110a/15	Arz-ı ‘Ummān
Arz-ı Ferenc	a. 124a/6
a. 131b/11	Arz-ı Yemāme
Arz-ı Ferġān	a. 125a/1
a.+a 119b/2-3	Arzu’l-Zil‘
Arz-ı Ġāne	a. 114a/5
a. 109a/1	Arzu’d-Dehdem
Arz-ı Gevaz	a. 108b/7
a. 109b/3	Arzu’l-’Abe
Arz-ı Kānmūriye	a. 114a/10
a. 110a/2	Arzu’l-Baķreyn
Arz-ı Kāzım	a. 125b/6
a. 126a/7	Arzu’l-Damādam
Arz-ı Kemātım	a. 117a/7
a. 111b/11	Arzū’l-Gerger
Arz-ı Kırāre	a. 107b/14
a. 110b/15	Arzu’l-Ĥabeře
Arz-ı Kırāh	a. 113a/15
a. 109a/14	Arzu’l-Nevvebe
Arz-ı Maġrara	a. 112a/8

Arzu's-Send	b.+dur 126b/13
a. 126a/13	
Arzu't-Taḥire	b.+ün 125b/8
a. 123b/13	b.+iḳlīmidür 126a/13
Arzü'l-Hind	b.+vilayetinün 125b/15
a. 128a/4–5	
Arzü'l-Kerḥ	Başra
a. 136a/2	b. 125b/14, 125b/6
Arzü'l-Rūm	Bedeḥşān
a. 136a/7	b.+tağlarına 119b/7
Arzü'l-Ṭaran	Belḥ
a. 137a/9	b.+devesinden 127a/13
Arzü'ş-Şakālya	Benāne
a. 140b/6, 140b/10	b. 138b/12
Aṭrān	Beniü'l-ʿAbsās
a.+memleketindedür 139a/2	b.+dan 126b/11
ʿAyāş	Beni Saʿd
a.+ırmağı 132b/7	b. 118b/3
Aydīn	Benk
a.+iḳlīm 136b/5	b. 119a/1
Āyeşlük	Berende
a. 136b/5	b.+adası 117a/5
ʿAyn-ı Ğadāde	Beriyye
a.+dür 126a/3	b. 119a/12
Azaḳ	Besyaʿdü'l-Feth
a.+deñizine 136a/11–12	b. 139a/10
-B-	Beyt-i Resmine
Bābe'l-Lebvā	b. 138b/7
b.+ye 119a/14	Beytü'l-Maʿmūr
Bağdād	b. 118a/11
b. 128b/5	Beytü'z-Zeheb
	b. 127a/2

Bilād-ı Aşhābe'r-Rās

b. 121a/15

Bilād-ı Saḳāliyye

b. 141a/14

Bilād-ı Sās

b. 119b/2

Bilād-i Ṭam

b. 125a/1

Bilād-ı Yemen

b. 120a/5

Bilād-ı Yūnān

b.+dur 137a/6

Birūḥ

b. 130a/15

Bolī

b.+ili 137a/2

Burma

b.+ḳal'ası 132b/9

Būrsā

b.+dur 136b/10

Butḥāne-i Hind

b. 131a/12

Būzūsi

b. 121b/10

-C-

Cebel-i 'Arafāt

c. 118b/3

Cebel-i Būkalnebān

c. 119a/11

Cebel-i Fīne

c. 119a/14

Cebel-i Likām

c. 119a/12

Cebel-i Lübyār

c. 110b/4

Cebel-i Muḳīm

c. 116a/10

Cebel-i Nehr

c. 119a/11

Cebel-i Silsile

c. 119a/13

Cebelü'l-Ḳamer

c. 122b/6

Cebelü'n-Nār

c. 133b/8

Cehīne

c. 119a/3

Cevñaz

c. 119b/9

c.+lar 115b/4

Cezīre-i Ḳīrūs

c. 135a/4

Cezire-i Şaḳliye

c. 131b/15

Cezīreü'l-Ḥārik

c. 126a/1

Cezīret'-i Vaḳvāḳvāḳ

c. 115b/14-15

Cezīretü'l-'Aḳl

c. 114a/3

Cezīretü'l-Betlā

c. 117a/5

Ceziretü'l-Hizrâ	ç. 120b/5
c. 131b/14	ç.+deñizinden 119b/3
Ceziretü'l-Kaṭrete	ç.+iḳlîmine 128a/8, 130b/15, 131a/8-9
c. 117a/6	-D-
Ceziretü'l-Kiru	Dârü'l-Hilâfe
c. 117a/6	d. 126b/13
Ceziretü'l-Ḳurûd	Dârü's-Selâm
c. 117a/6	d. 126b/13
Ceziretü'l-Mülṭaniyye	Dâsk
c. 134b/12	d. 127b/7
Ceziretü'l-'Uṣṣâḳ	Dâyüni
c. 137a/3	d. 115b/3
Ceziretü'n-Nâib	Deḥazîne
c. 134b/12	d.+iḳlîminde 126b/14
Ceziretü'r-Râheb	Deryâ-yı Hind
c. 134b/11-12	d.+den 115b/14
Ceziretü's-Saḳṭari	Devile
c. 117a/6	d. 111b/8
Cibâl-i Ḳamer	Di'le
c.+den 106b/15	d. 112b/6
Cidde	Dîlim
c. 117b/13	d.+ ṭaḡlarına 119b/1
Cihân	Dûmle
c.şuyu + 136a/7	d. 130b/10
Cûzye	Dümyaṭ
c. 141a/9	d.+a 107a/2
Cüzâm	-E-
c. 119a/3	Edirne
Çırçıl Ṭaḡ	e. 139a/4
ç. 111a/12	El Bâşḳurd
Çin	e. 135b/14

El Ehķāf	e.+ili 136b/9-10
e. 122b/8	
El Hāla‘i	Evķāt-ı Őile
e. 135b/11	e. 133b/14, 133b/14
El Mevlitān	Evķe
e.+dur 126b/15	e.+dūr 136a/4
Elān	Evķīn
e. 126b/1, 128a/15	e. 131a/7
	-F-
El ‘Ehled-i ‘Alī	Fāķla
e.illeri 139a/1	f. 131a/13
Emīr-i Pāre	Fedk
e. 126b/12	f. 118b/10
Endülüs	Felherā
e. 131b/12, 133a/2	f. 130a/14
e.+adasınıñ 135a/14	Ferdcūş
e.+de 132b/10	f.+ tağına 119b/3
e.+e 133b/6	Feyāris
Enkerūs	f. 130b/14
e.+şehrinde 139a/1	Fırat
e.+vilāyetler 140b/12	f.+ırmağı 108a/3
Enyefķıye	Fīl
e. 139a/13	f. 133b/15
Erman	f.+den 134a/3
e. 136a/13	f.+şehri 133b/8-9
Ermene	Frengistān
e. 137a/5	f.+a 128a/7, 132a/1, 133a/2, 133b/7
Er-Rās	f.+da 135a/15
e. 121b/1	f.+dan 134b/13
Eş-Şāhavin	-G-
e. 112a/1	Ĝadāmsıb
Evcāt-ı ‘Oşmān	g. 111a/1

Ġāne	h.+yle 114a/11
g. 109b/2	h.+iqlimine 114a/11
g.+dür 109a/2	h.+memleketine 117b/13
g.+memleket 107a/8	
Ġarġar	Hacer
g.+taġı 110b/12	h.+dedür 118a/9
Ġarīb-i ‘Ādiye	Ĥadisi
g.+den 125a/3	h.+dür 125a/1
Ġazāyin	Ĥalīc
g.+e 112a/10	h.+ine 136a/11
Gerger	Ĥamīdlü
g. 107b/15	h. 136b/7
g.+memleketi 108b/8	Ĥarbi
g.+ırmaġı 110b/8	h. 135a/12
Gerkent	Ĥars
g. 134a/15	h. 130a/9
Germiyān	Ĥarşanut
g. 136b/7	h. 134a/15
Gevaz	Ĥaşm
g.+iqliminde 109b/9	h.+e 119a/11
Ġırnāta	Ĥavāş
ġ.+dan 107a/5	h.+memleket 128a/11-12
Gülvān	Ĥayber
g. 127b/7	h.+dür 118b/10
-H-	Ĥazermüt
Ĥabeş	h. 125b/6
h.+den 113a/12, 120a/9	h.+la 122b/9
h.+ün 124b/5	h.+taġlarında 123b/1, 123b/3
Ĥabeşe	Hedīdis
h. 113b/3, 114a/2	h. 128b/12
h.+nün 114a/5	Henk
	h.+ırmaġı 131b/2

Hevârizm	h. 115b/5
h.+e 119b/2	Hûzḥân
Hıṭây	ḥ. 119b/6
ḥ.+a 128a/7	Hüseyin El-Razbân
ḥ.+dan 120b/5-6	ḥ. 140b/6
ḥ.+Türkü'yle 131b/3	-I-
Ḥicâz	‘Irâḳ
ḥ. 115a/10, 118b/5, 135a/10	‘1. 135a/10
ḥ.+dan 120a/9	‘1.+da 126b/13
ḥ.+la 119b/13, 121a/3, 121a/8	‘1.+dan 120a/9
ḥ.+memleketine 113a/15	Irmaḳ
Hihre	ı.+ iḳlîmine 135b/15
h.+dür 125b/8	İṣṭanbül
Hind	ı. 137a/12
h. 124b/5	İtrâğa
h.+e 120b/3	ı. 131b/1
h.+deñizinüñ 131b/6	-İ-
h.+deryâsından 120b/5	İḥsâdur
h.+memleketlerinüñ 128a/14	i. 125b/11
Hindistân	İḳlîm-i Âden
h. 117b/2, 127a/6	i.+e 109a/3, 115a/4, 126b/1, 127b/13
h.+a 117a/14, 117b/3, 124b/13, 126b/15	İḳlîm-i Âdîn
h.+da 108a/14, 117a/15, 128a/10, 129a/8, 130a/14, 130b/14	i.+e 114b/10
h.+dan 127a/1	İḳlîmu'l-Vâḥât
h.+un 128a/15, 130b/3	i. 110a/2
h.+iḳlîmi 128a/5	İngilâs
h.+iḳlîmidür 126a/14	i. 109b/12
h.+iḳlîmine 119b/8	İrşâḳ
h.+ḳozi 130b/6	i. 139b/2
Hirâne	İskelâ Kōsi
	i. 131b/8

	ķ. 125b/13
-K-	ķ.+a 125b/7
Ķadek	Ķaran
ķ.+dūr 119a/5	ķ. 119b/15
Ķāmān	Ķarĥ
ķ.+taġı 110a/10	ķ. 127a/2
Ķamār	Ķārnīs
ķ. 129a/6	ķ.+e 119b/2
Ķāmdüz	Ķarsī
ķ.+vilāyetine 124b/13	ķ.+memleket 136b/15
Ķame-i Kāšān	Ķarĥas
ķ.+e 119a/15	ķ. 134a/11
Ķanarel	Ķašrān
ķ.+dūr 140b/13	ķ. 128a/2
Ķanarīn	Ķaštomuniyye
ķ. 140a/8	ķ. 137a/4
Ķandahār	Ķaĥābiye
ķ. 129a/2	ķ. 133b/8
Ķanderisiyye	Ķavāķ
ķ. 130a/6	ķ.+adaları 131b/7
Ķanmuriye	Ķaya
ķ. 110a/9	ķ.+deresi 125b/5
Ķanūĥ	Ķayseriyye
ķ. 128b/7	ķ. 139b/15
Ķānya	Ķayser
ķ. 141a/4	ķ. 139b/15
Ķara Deñiz	Ķāzim
ķ. 136a/12	ķ.+e 126a/8
Ķaraĥiṣār	Ķeliĥa
ķ. 140b/5	ķ. 130b/10
Ķarāmuĥ	

Keşmîr	ķ. 140b/3	
k.+dür 127b/1		Ķûmân
		ķ. 136b/6
ĶırlaĶa		Ķureyş
ķ. 118b/11		ķ.+adası 131b/14
Ķısm-ı Ħâlişe		Ķurtubiyye
ķ. 132b/6		ķ. 132b/4
ĶıĶ' a		Ķüsürâ
ķ. 125b/13		k.+ya 119b/4
Ķirmân		Ķütâhya
k. 127b/2		k. 140b/5
k.+a 127b/10, 128a/2		-L-
Ķîrye		Lâbķe
ķ. 137a/2		l. 119b/5
Ķîş		Lâzķiye
k.+şehri 124b/8-9		l. 119a/12
Ķoca		Lehâver
ķ. 137a/1		l. 128b/3
Ķonya		LeĶbed
ķ. 139b/5		l. 113b/7
Ķostañiniyye		Lemlem
ķ. 136a/11, 137a/12, 137b/2, 137b/13, 138a/11, 141a/1		l.+vilâyetine 107b/12
Ķulzüm		Lesru
ķ. 132a/5, 135a/4		l. 127b/4
ķ.+de 120b/5		Libâc
ķ.+deñizidür 121a/4		l. 133b/2
ķ.+deñizi 114a/12-13		Lüşe
ķ.+şehrini 133a/10		l.+şehrinde 140a/14-15
Ķum deñizi		-M-
ķ. 136a/12, 140b/11		Mağrâra
Ķumâme-i Beyyatü'l Beyzâ		m. 107a/9

m.+memleketinde 107a/7–8	Medīnetü'r-Resūl
Mākzūn	m. 118b/6
m.+memleket 137a/10	Medniyye
Mānkīr	m. 119a/12
m.+dür 128a/14	Mekend
Manşūr	m. 116a/15
m. 126b/11	Mekke
m.+dur 126b/10	m. 118b/1
Manşüre	m.+nüñ 118a/13
m. 126b/1, 127a/1, 127a/11, 127b/15	m.+ye 118a/14
m.+dür 126b/12	Mekrān
Marķose	m. 127b/1
m. 135a/3	m.+a 127b/10
Māskān	m.+iqlīmīne 127b/11
m. 128a/2	Mekre
Māter Hāklā' sı	m. 115a/9
m. 140b/3–4	Melūşa
Māterhā	m. 137a/2
m. 140b/5	Memleket-i Mīhrāc
Maṭlūka	m. 128a/7
m. 140b/5	Memleket-i Rīḥ
Māzet	m.+dan 112b/9
m. 121b/6	Memleket-i Tūr
Mazmaza	m. 128a/8
m. 126b/14	Menāzil-i 'Arab
Medāin	m.+dur 118b/2, 118b/14
m.+kuyusu 119a/8	Menāzil-i Qabāil-i 'Arab
Medīne	m.+dur 118b/12
m. 119a/6	Menķūse
m.+nüñ 119a/4	m. 135a/12
m.+ye 121a/6	

Menteşe	m.+bâzârı 118a/3
	m.+ili 136b/3
Merhîr	
	m.+tağdan 120a/15
	m.+tağı 120a/15
Merîne	
	m. 119a/4
Mervü'l-Zerd	
	m. 119b/7
Merzubân	
	m. 140b/6
Messî	
	m. 133a/3
Mevaniyye	
	m.+ili 137a/3
Mevlütân	
	m.+a 127b/4
	m.+da 126b/15
Mezâri' -i Nahlistân	
	m.+dur 118b/13
Mışr	
	m. 112a/9, 115a/7, 135a/10
	m.+a 107a/2, 112b/11, 116a/11
	m.+dan 113a/12, 119a/7, 120a/9
	m.+hakimine 115a/8
Mihrâc	
	m. 131b/8
Mihrâcele	
	m.+bağıdur 129a/10
Mîne	
	m.+bâzârı 118a/3
Mu'âvid	
	m.+e 140b/1
Mucânya	
	m.+ırmağı 140b/9
Mucâvir	
	m. 114a/13
Muḥâ'a	
	m. 113b/13
Muḥîṭ	
	m.+e 107a/9
	m.+deñizine 107a/1, 119b/6
Multân	
	m.+la 127a/11
Muḥṭaniyye	
	m.+adasında 134b/12
Mûsi	
	m.+deresi 134a/5
Mûltân	
	m.+la 130b/11
Münâdil	
	m.+tağına 113a/11
	-N-
Nebaş	
	n.+baḥrine 140b/11
Neḳre	
	n.+şehriyle 115a/10
Nesîr	
	n.+yazısı 110a/4
Nevbe	
	n. 112b/6, 114a/11, 115a/11

n.+iqlimine 115b/1, 120a/1	Re'āve
n.+iqlime 112a/2	r.+memleketine 112a/2
n.+iqlimine 112a/10	r.+memleketünüñ 110b/15
n.+memleketinüñ 110b/1, 113a/9-10	Rehvān
Nevvābe	r. 127b/6
n. 112b/2	Reşid
Nezīr	r.+e 107a/3
n. 118b/10	Rey
Nīl :	r. 126b/8
1. Şehir adı.	r.+iqlimine 119a/15
n. 106b/14, 106b/15, 114b/12	Rih
2. Irmak adı.	r. 116b/6, 120b/12
n. 115a/2, 116a/9, 117a/7, 117a/11	r.+a 117a/4
n.+ırmağınüñ 107b/9, 110a/15-110b/1, 111b/12, 112b/3, 113b/13	r.+memleketinden 117a/7
n.+ırmağıyla 114a/12	Rumiye-i Kübra
n.+ırmağın 106b/14	r. 135a/15
n.+suyu 113a/5	Rumiye-i Şafrā
Nişābūr	r. 135a/15-135b/1
n.+a 119b/7	Rūmiyye-i Kebri
-R-	r. 140a/6
Rahm	Rūmiyyetü'l-Kebriye
r. 129a/9	r. 138a/10-11
Rāki'	Ruvebsa
r. 113b/9	r. 140b/4
Raḳm	-S-
r. 119b/9	Şāruḡan
Rāḳti	ş.+ili 136b/14
r.+adaları 131b/7	Saḳālat-uz Zeheb
Ramāhla	s. 115b/15
r.+vilāyetine 125a/12	Saḳālete
Ravza-i-Resül	s. 117a/12
r. 118b/7	

Sakarya

s. 140b/4

Şaklıya

ş.+adası 131b/14

Şamūr

ş. 130a/12

Saṭṭī

s. 136a/11

Sebā

s.+iḳlīminūñ 121b/14

Sedd-i Mārī

s.+ye 121b/12-13

Şeḳlān

ş. 136b/8

Selāḳ

s. 113a/9

Selcemāse

s. 107a/5, 112a/7

s.+den 109a/8, 111a/10

s.+şehrine 107a/15

Sema' āndur

s. 107b/2-3

Semerḳand

s.+un 119b/5

s.+devesinden 127a/13

Serendīb

s.+adaları 131b/6

Serfūse

s. 134a/5

Sevāgi

s. 115a/4

Seyhūn

s.+şuyu 136a/6

Seyya

s. 140b/4

Sīl

s.+den 122a/12

Sili

s. 110a/9

Sind

s. 124b/5

s.+dür 126b/1

s.+e 120b/3

s.+iḳlīmine 128a/14

s.+iḳlīminūñ 127a/14

Sīnōb

s. 137a/4

Şūr-i Fela' āt

ş.+dur 124b/1

-Ş-

Şahşān

ş. 130b/11

ş.+a 128a/1

ş.+iḳlīminūñ 127b/2

Şām

ş. 135a/9

ş.+dan 138a/2, 138a/3

ş.+dandur 119a/10

ş.+deñizinde 131b/13, 133a/5

ş.+iḳlīmine 135b/14

ş.+vilāyetinde 126b/14

Şāmī

	ş.+denize 107a/3		t.+memleket 136b/1
Sebā		Tekrur	
	b. 121b/3		t. 110a/9
Şīle		Teslebe	
	ş. 118a/10		t. 110b/10
Şirāz		Teşne	
	ş.+a 126b/9		t.+iklimine 119b/4, 119b/5
Şīşe-i Gevari		Teym	
	ş. 109b/4–5		t. 119b/5
Şiyle		Tırabzōn	
	ş. 122a/12		ṭ. 137a/5
	-T-	Tīm	
Ṭaberhemani			t.+adası 131b/7
	ṭ. 133a/8	Tuna	
Ṭaberistān			t.+şuyu 140b/9
	ṭ.+tağlarından 126b/8		t.+şuyuna 141a/13
Ṭāif		Ṭūr	
	ṭ. 118b/1, 118b/2, 118b/3		ṭ. 133a/11
Ṭāliʿ		Tūriṭ	
	ṭ. 126b/11		t.+de 123a/12, 123a/14
Ṭāliḳā		Turḳunda	
	ṭ.+ya 119b/6		t. 136b/4
Ṭārū'l-Fes		Ṭūs	
	ṭ. 134b/4		ṭ. 119b/7
Ṭaṭad			-U-
	ṭ.+tağı 111a/15	Ulīl	
Ṭavīrān			u.+dür 106b/4
	ṭ.+dur 127b/13	ʿUmmān	
Ṭayyibe			ʿu. 122b/9
	ṭ. 118b/7		ʿu.+a 120b/3
Tekir :			ʿu.+dan 116a/5, 124b/12

‘Umūriyye	y. 115a/11, 115a/7, 115a/9
‘u. 139a/7	
Ursin	Yanbū‘u
u. 131a/2	y.+dur 118b/13
‘Utūsī Tekür	Yemāme
‘u. 139b/15	y.+memleketine 125a/12
-V-	Yemāse
Vādī-ul ‘Alāki	y.+iqlīmīnde 125b/4
v. 114b/3	Yemen
Vādīü’l-‘Anni	y. 115b/15, 119b/14, 119b/9, 120a/13, 120a/2, 121a/14, 121a/3, 121a/8
v.+dür 118b/11	y.+den 121a/3
Vādīü’l-‘Kariye	y.+e 114a/1, 115b/1, 121a/9
v. 118b/14, 119a/3	y.+ün 120a/7
Vādī-uş Şafra	y.+iqlīmīne 113b/15, 115b/9
v.+dur 118b/12	y.+memleketinde 120a/11, 121a/2
Vanğara	y.+memleketine 113b/3
v. 107a/11	y.+pādişāhı 125a/10
Vāsi‘ül-Aktār	Yemene
v. 110a/15	y.+halkınıñ 114a/2
Vedene	Yets
v.+ırmağı 136a/5	y.+adasıdur 124b/8
Vehraṭre	Yürs
v. 129a/11	y.+tağı 113b/14
Venkara	-Z-
v.+memleketinün 109b/3	Zarīfi
Veylül	z. 113a/3
v. 112a/15, 112b/2	Zengiler
-Y-	z.+iqlīmīnedür 117a/12-13
Yācāme‘i Ākşa	Zirğakāme
y. 132b/4	z.+memleketidür 125a/2
Yaḥne	Zulumāt
	z.+deñizine 109a

SONUÇ ve ÖNERİLER

İncelediğimiz Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât adlı eserin 106.-140. varaklarının transkripsiyonu yapıldı. Anlam bütünlüğünü bozmamak için paragraflar oluşturuldu ve günümüz yazım anlayışına göre noktalama işaretleri kullanıldı. Transkripsiyonlu metin ve dizin-sözlük kısmından yararlanılarak yazılış (imlâ) ve ses bilgisiyle ilgili inceleme kısmında ünlüler, ünsüzler, ekler, ses olayları üzerinde duruldu. Ayrıca eseri yazarı hakkında bilgiler verildi ve üzerinde farklı fikirler beyan edilen eserin yazılış tarihiyle ilgili, eserin ilk ve son bölümlerinden bazı bölümler okunarak çalışmamıza alındı. Çalışmamızın sonucundan hareketle şu sonuçlara varıldı:

1. Eserin yazıldığı on dördüncü yüz yılda yazı dilinin tam bir standarda kavuşmamıştır ve bu sebepten imlâsında ikili kullanımlar görülmektedir. Arap ve Uygur imlâsı özelliklerinin bir arada kullanılması, imlâdaki farklılıkların sebebidir.
2. Yapılan incelemede ses uyumu konusunda incelik-kalınlık uyumunun tam olduğu görülmektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumunun ise incelik-kalınlık uyumu kadar sağlam olmadığı tespit edildi.
3. Eserde alıntı yabancı kelimeler olduğu görülmüştür. Özellikle Arapça ve Farsça'dan alınmış kelimelerdir ve birkaç adet Yunanca kelime mevcuttur. Bazen aynı kelimenin Arapça, Farsça veya Türkçe karşılığı metinde kullanılmıştır. Dilimize yabancı sözcüklerin yoğun olarak girmiş olduğunu tespit edildi.
4. Çalışmamızda cümle yapılarında düzensizlikler tespit ettik. Cümlelerin "ki", "ve" gibi bağlaçlarla birbirine bağlanarak uzatıldığı ve bu gereksiz uzamalar yüzünden cümle kurgusunun bozulduğu tespit edildi. "ve" bağlacıyla başlayan cümle yapıları da eserde çok sık kullanılmıştır.
5. Çalışmamızda eserde coğrafi bilgilerin yoğunluğunun yanı sıra belirli bir konu sınırlamasının olmadığı tespit edildi. Tarih, din, sosyal hayat, bazı pratik bilgiler, mimari gibi farklı konularda eserde mevcuttur.

6. Günümüzde tespit edilen ‘Acâibü’l-Mahlûkât yazmaları ve coğrafyayla ilgili yazmalar arasında eserin Osmanlı döneminde yazılan ilk orijinal coğrafi eser olduğu görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri taşıdığını söylemek mümkündür. Dönemin dil özelliğini taşıması sebebiyle dilbilimciler içinde önemli bir kaynaktır.

KAYNAKÇA

- ADIVAR, Adnan (1991), *Osmanlı Türklerinde İlim*, 5.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- AK, Mahmut (1993), “Coğrafya”, *DİA, Cilt 8*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- AK, Mahmut (2000), “İklim”, *DİA, Cilt 22*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- AK, Mahmut (2004), “Osmanlı Coğrafya Çalışmaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 2, Sayı 4*, s.163–211.
- ALİ Nazıma ve FAİK Reşad (2005), *Mükemmel Osmanlı Lügati*, TDK Yayınları, Ankara.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1979), *Kutadgu Bilig 3 İndeks*, Haz. Kemal Eraslan, O. Fikri Sertkaya, Nuri Yüce, İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1992), *Atabetü'l Hakâyık*, 2.Baskı, TDK, Ankara.
- ARNOLD, T. R.(1977), “Kazvini”, *İA, Cilt 6*, MEB, İstanbul.
- ATALAY, Besim (1999), *Divanü Lugat-it-Türk Tercemesi*, 4.Baskı, TDK, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1995), *Türkçenin Grameri*, 4.Baskı, TDK, Ankara.
- BÜYÜK LAROUSSE SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİSİ (1986), “Acaibül-mahlukat garaibül –mevcudat”, cilt 6, s.48, Gelişim Yayınları.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1968), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yayınları, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi*, 3.Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1996), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 13.Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK, Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet B. (2005), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*,

- 2.Baskı, Akçağ, Ankara.
- ERGiN, Muharrem (1991), *Dede Korkut Kitabı II*, 2.Baskı, TDK, Ankara.
- ERGiN, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, 20.Baskı, Bayrak, İstanbul.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (1999), *Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi 4.cilt,2.kısım (Dil Özellikleri-Metin-Sözlük-Dizin)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2007), *Kuşlar Kitabı Bâz-Nâme-i İndi*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2009), *İbn-i Nasuh Paşa Pârs-Nâme*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GÖL, Osman (2009), *Ali Bin Abdurrahman Acaibü'l-Mahlûkat (1.-35. Varak)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLSEVİN, Gürer ve BOZ Erdoğan (2009), *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin ve KAÇAR, Mustafa, “Osmanlı İmparatorluğunda Klasik Bilim Geleneğinin Tarihçesi”, *Türkler*, 11. cilt, s.160.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin ve ŞEŞEN, Ramazan (2000), *Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi Cilt I*, İRCİCA, İstanbul.
- İZBIRAK, Reşat (1964), *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, TDK, Ankara.
- İZGi, Cevat (1997), *Osmanlı Medreselerinde İlim*, İz yayıncılık, İstanbul.
- İZGi, Cevat (2002), “Kazvini”, *DİA, Cilt 25*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- KANAR, Mehmet (2000), *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul.
- KANAR, Mehmet (2003), *Örneklî Etimolojik Osmanlı Türkçesi*, Derin Yayınları, İstanbul.

- KARAAĞAÇ, Günay (2009), *Türkçenin Söz Dizimi*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- KIRBAÇ, Selçuk (1999), *Hayâtü'l-Hayevân Tercümesi*, Basılmamış Doktora Tezi,
Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KRAMERS, J.H. (1977), “Coğrafya”, *İA, Cilt 6*, MEB, İstanbul.
- KUT, Günay (1985), “Türk Edebiyatında Acaibü'l-Mahlûkat Tercümeleri Üzerine”, V.
Milletlerarası Türkoloji Kongresi, C.1, s.183–193.
- KUT, Günay (1988), “Acaibü'l-Mahlûkat”, *DİA, C.1*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- KUT, Günay (1989), *Türkçe Yazmalar Kataloğu-1*, Tercüman Gazetesi Kütüphanesi,
s.369, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- MUALLİM Nâci, *Lugat-ı Nâci*, İstanbul, 1322.
- MÜTERCİM Asım Efendi (2009), *Burhan-ı Katı*, Haz. Mürsel ÖZTÜRK-Derya ÖRS,
TDK Yayınları, İstanbul.
- OSMANLI DEVLETİ VE MEDENİYETİ TARİHİ (1998), Edit. Ekmeleddin
İHSANOĞLU, 2. cilt, s. 34–39–373–434, İRCİCA, İstanbul.
- ÖZTUNA, Yılmaz, *Büyük Osmanlı Tarihi*, “Mısır”, 10. cilt, s.409, İstanbul.
- PAÇACIOĞLU, Burhan (1996), *Orta Türkçe- Karahanlı, Harezmi, Kıpçak ve Eski Anadolu
Türkçesi*, 2. Baskı, Sivas.
- PARLATIR, İsmail (2006), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara.
- SAKAOĞLU, Necdet (1999), *Dürr-i Meknun*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- SAMİ, Şemsettin (1989), *Kâmûs-ı Türki*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- ŞEŞEN, Ramazan (1990), “Onbeşinci Yüzyılda Türkçeye Tercümeleler”, *XI. Türk Tarih
Kongresi*, III. Cilt, 5–9 Eylül 1990, s.899–919.

- ŞEŞEN, Ramazan (1998), *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı Başlangıçtan 19.yy Kadar*, İsar Vakfı, İstanbul.
- ŞEŞEN, Ramazan (2000), “Osmanlılarda Coğrafya”, *Yeni Türkiye*, Osmanlı Özel Sayısı 3, s.643–647.
- TAESCHNER, F. (1928), “Osmanlılarda Coğrafya”, *Türkiyat Mecmuası*, Sayı 2, s.271–314.
- TDK (Türk Dil Kurumu)(1993), *Derleme Sözlüğü*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- TDK (Türk Dil Kurumu)(1995), *Tarama Sözlüğü*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- TDK (Türk Dil Kurumu)(2005), *Türkçe Sözlük*, 10.Baskı, TDK, Ankara.
- TİMURTAS, Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- TUNA, Osman Nedim (1957), “Bazı İmlâ Gelenekleri ve Bunların Metin İncelemelerindeki Önemi ve Orhon Yazıtları'ndaki Birkaç Açıklama”, *TDAY Belleten*, Ankara, s. 43–81.
- TURAN, Zikri (1993), *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ünlü Uzunlukları*, Açıksöz Yayınları, Malatya.
- TÜRKAY, Cevdet (1999), *Osmanlı Türklerinde Coğrafya*, MEB, Ankara.
- TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ Devirler, İsimler, Eserler, Terimler (1977), “Acaibü'l-mahlûkat”, cilt 1, s. 25, Dergah Yayınları.
- YELTEN, Muhammet (2009), *Eski Anadolu Türkçesi Ve Örnek Metinler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul.
- YILMAZ, Engin (1998), *Acaibü'l-Mahlûkat: imlâ ve ses bilgisi-metin transkripsiyonu*, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILMAZ, İrfan ve İHSANOĞLU, Hakkı ve AYDIN, Selim (1998), *Yeni Bakış Açısıyla İlim ve Din*, s.200–217–238–239, Nil Yayınları, İzmir.

واز شاهان الله شاهان و جناب ملک قراورد را ابتدا مغرب
 مشرق در اول غربا قصاده در ای مظهر محیط یافتن از
 مغواره در یوبو واسع مملکت را غایب از ای و در مملکت و مملکت
 چنان اولوشهر لرزیدن بر **اولیل** در یوبو مظهر شهر در مرکز
 واقع اولش و در کوه کوش واقع اولش و در کوه کوش
 و بوشهر با نندان بر مظهر طوز کوه که در کوه کوش
 بودند کید در ریای محیط اخیه که او را مظهره نامی طوز
 بودند کید در والو اسم الله سیستو لید که او را لوه اولش
 منتهای ذوق التون جلواغی که کوشش بر کافور و سنده
 و استی و کیک کور در یوبو پیر کوشش بر کافور و سنده
 طوز بر یوبو کور کور که کوشش بر کافور و سنده
 اولش و سده قور کید بر یوبو شهر خلیف طوز از روزنا
 رانی اولینه پس همان کوشش بر کافور و سنده
 کوشش بر یوبو شهر خلیف طوز از روزنا
 دشمش و نیو جبال قور و منصل اولش و کوشش بر کافور و سنده

کوشش

یوبو اول مملکت کید در محیط کوز و کلور و کوشش بر کافور
 در مسرا اولش کوشش اولش و کوشش بر کافور و کوشش
 رشیان اولش کوشش کوز و کلور و یوبو شهر
 و پادشاهان مملکت روطا غلغان التون کان و اولش
 مغرب سلیمان و اغزا طاهر در یوبو مظهر و یوبو شهر
 اولش و یوبو نولوزنا التون اولش و کوشش بر کافور و کوشش
 ولایت و کوشش بر کوشش و خلیف بر اغزا اولش و کوشش
 مملکت صحرای یوبو بر یوبو شهر و شماله خانه مملکت واقع
 اولش و یوبو نولوزنا التون اولش و کوشش بر کافور و کوشش
 یوبو نولوزنا التون اولش و کوشش بر کافور و کوشش
نقص یوبو مملکت التون در یوبو طیب اولش و کوشش بر کافور و کوشش
 واقع اولش کوشش کوشش بر کوشش کوشش بر کافور و کوشش
 اولش و یوبو نولوزنا التون اولش و کوشش بر کافور و کوشش
 واقع اولش کوشش کوشش بر کوشش کوشش بر کافور و کوشش
 اولش و یوبو نولوزنا التون اولش و کوشش بر کافور و کوشش
 واقع اولش کوشش کوشش بر کوشش کوشش بر کافور و کوشش
 اولش و یوبو نولوزنا التون اولش و کوشش بر کافور و کوشش

ولان آید بسک اندر آتا باغی و باغیسی بقدر اولو قاری
نخچی بقدر و تقوی کا فردکی و خلق و او را بدست
در بر او را تر شاہ در سیرت و ترک و خلق و او را بدست
اوز نرفت و آتو در و شما العرفان بر قوم و انیس بر قوم
دیو لهیج شهرت و کیوری و مسکن کیوری و خلق و او را بدست
بقدر و بر پوره قرائط نورد و کیوری و چن او همان دن
انق و سودن کیوری و است و انق و بسند و او را بدست
کیور را ک قاور و وسولات کرم کل طور و کیوری و
کیور را کیوری **غاد** و بو معظم شهرت از این مکان کانه
واقع و انق و مسقط بار و مسقط و در تمام برنج بنیاد در
و مسکن بو شهرت و انق بو شهرت کرها در و عالم و مغز و اولاد
لو و او را بدست آیتنا اقر اندر بو شهرت مسکنه ایلد رسته
و اندر ما عیسا جلوز لور شهرت و کیوری و او را بدست
بی حد او و برنج کیوری و باغی و او را بدست **کوک**
بوغایت معظمه و مسکنه و او را بدست **کوک** در بو شهرت

بو شهرت

بر او را بدست در واقع اولسک شما اندن کلوز و از ایشا ایلور
نذر بو شهرت او غر و مسکنه کوک نک پولا شما غر قومیله و میباشن
به تو کوک نر او را فراترا موعی و بو شهرت و حد قهر و اختلاف
دنیلر اوز نر و با د شاکت بنیاد و او را بدست او را بدست
جمیع کیوری و زینتی انوندن و بو قسولرینک تختیا اندر و
جنوب غر نیمه مسکنه انوندن و جمیع طایغ و از سنی انوندن
کانه در بو شهرت و کیوری و دیوار سیرت شهرت و کیوری و کیوری
اولد تو اردن کیوری و کیوری اولد و او را بدست کیوری و او را بدست
انق و در سه قشاق اولد بو ارد بند و کیوری و او را بدست کیوری و او را بدست
قوش و سنه انق و قور کیور لور کازارک از انق و او را بدست کیوری و او را بدست
اولونسه قانچوز له ایدر تو را نسی او را بدست بو او را بدست کیوری و او را بدست
او را بدست قشاق لور و او را بدست کازارک انق و او را بدست قشاق قشاق
کیوری انق و یاققان ما لند انق و انق انق و انق و او را بدست کیوری و او را بدست
تجیر او را بدست و هر ستان قشاق با او را بدست و او را بدست او را بدست
کازارک لور انق و قشاق قشاق او را بدست او را بدست او را بدست او را بدست

قاش

او تر التونا و حرا زنبله حاصل اولو و چتر ز نالو خبر او بخت
ارده و دوشهر لهر بویه که بلور اولد و لر اولد و شدار الق کبر
المشه آرق اولد و باقی مانعی که کیدر لر و در مملکتان بزرخ
با تو تک باغند زربسنه الله الیکبکشی اولد و کوندر اشارت
الهیجان و زبسه بلان نیز خله دکوندر زنجیر و اسر که کجی لر
واول غا جی انه انکشی ه هیز زیا نا بلوط و نونه درسه قله
افضل الیهوم و بو بر مغمه مملکت و انواعی لر و لر بو و لایان
عدد نالهدن غیر کسبه بلو کو که مملکتان دکوندر خله
غریب جهنم نونه شهر بولد راندن کلور لر و نولور پاک داشا
غایین اولو و جو جی بلور یاد شادهد و دیای عیضه بویاد
حکمد جی ده لور و نولور مملکتان طلغ بیخه و دوش
ملک بلور لور و جک بر و هر خوئی که طلوش لری که کوشه
انجی جک بر و لر و نولور بقدر و اقله لور و دستنه بر
وارطاشند اولد و غماهن بر خو صورت ز نیش لری جمع کا طبلور
و اطراف نالغ زیا رتا تمک کلور و کاه اولو که بو خنق خیرات

قوام

و فراده بو لیجی بریز لر اولد **افضل** نر و بو مملکت مغربک شما
لندن واقع اولمش اولو شهر لوندن بزرخ **غانه** و بو مغمه
شهر دکر اقلد نر اولمشه بر و نر خا نام بز نوع پیش
و بو که شهر مشرفندین و اره مغنا که طرفنده واقع اولمش
و جمع ولایتند زیا ز کار نالو شهر و کلور بو و معامه قله لر
و طایف جزایر و جمع طلغ و یا زوسی التوندند و کارند و اول
طبر قدر التون حاصل اولور و ارب کورمک کی دوز لر و سقلو
لر و سقلو سندن نادر کان کلور بر یا نر که که کونک اولد
و صوفی قدر از و صوفیله کلور لایه بر و طرز و بر و نر با لایه
کورد لر و بو نولور خالص التون لور لر و نر بو و شهرک
چتر بلور و هیبت لور یاد شادهد خنق نر محو طبعند بر اولو
طاشکین التون دکر ارج یوز رطل در و کلور یکر یاد شادهد
لر یا سات لر ز اولد کو کلور لر و دکر کیر کیر اولد یاد شادهد
در شمد و خالد **افضل** و بو ولایت بر کونک بو لایه و نر
و بو نر سو سیلایه کور که بشارت بو تو قید زانقند و موضع

۸۰۲

واحدده و جوره سنان بر قلع ه دیو که بیخ یوار چکمش و صفت
 لرو باز نکانه و صفت لرو و بو مملکت و دواخی نایادشا می کردید
اندر کز و بو بوقش مملکت اندر شمش چو زید نکا مقدر
 و شهر باغداد و بو افیله اوه شیشه معدنی و اراکا شیشه
کوار در لرو و لو شهر لریدن برنج و بو شهر بکوچا ش
 طایع افزونه واقع اولمش ابروسو مقدر و ضلوق در اثر زغالینی
 کوز و سوسوی قودنده و بونه دایخی شیشه ایضا کتان
 و دیو باز نکانه کوز و بو بونلو بیجانسته کوز لرو اول شیشه
 دنا و جوی و نزلور کردید لرو **کوار** از افیله بود
 معطر شهر مقدر و وقتا چو نوز و کوز و زراعت مقدر
 و ولایت سمور و بو افیله شیشه مدنی و رطلوق جوخی
 مسلم اندر **کلا** و بو قلع ه لرو و مظهر شهر سنجان
 خراب اولمش همان توی قلعه و خرابی چو دویونک شرفه
 بو طایع و کز و اوطاعک دینده بر کوز که بالخی قور در اما
 بلا مقدر و بو طایع ه بر در طایع اوق اولمش قور در نکانه

بج

جمعی انواع کوز از سنه شفا و مقدر و روتو تیار و خاصیت
 در بو قلع ه الواح اولمش و بطور قدند **اندر قیومیه**
 و بو موم برنگ شامانه واقع اولمش و طایع کوز اولمش و شرفه
 بر محل شمش کاکامیسو یازسی بر لرو و بو باران اولو
 بالند و کوه بر سوسو کلا و در سونا و زلف و روینا
 دایخی کوزده در بو قلع ه کوز اولمش و بو زلفه
 و بو شامانه بشور لرو و مقدر بونده باز نکانه بوزیان
 اوغز کوز و بو یازید شمش لرو اولمش قالد تا اما خراب
 اولمش و خلوطا علیش و کوز و سیلی و قنوریه و در سنه
 چو یازید لرو و بو ولایت ه اما ن طایع کوز و طایع و کز دایم
 انشا و در سنه ن قلع و بو چو مقدر و کسسته انا قلع ه
 چو مقدر و لروت بقدر بو طلع مکر بو شرفه و جوی اوله
 و بو طایع رکله و شمش و کز کوز و طایع کوز کوز اولو
 شایسته مقدر و شفا و مقدر و انده بو طایع
 چو شمل و در **طایع** و بو مظهر مملکت و اسیع اولمش

ارمنك خارانه شمشق بر مملكتك قوتسناك و نبارك
 يكو و كوتيه زوال و بسود و اوقا يرو قوتور در يارن بوز
 طوقا بلور و بطايف جميع قوم لر و صوشو و هيبتا بلور و ديوار
 اقليمه بر طاع وركا كاجيل نو يبارد بر و ش غايت مشكل
 بولكو و چرم طاعند و ويغو و بسند بر معان ورك هر كرم
 معان بر معان در رهلا اولو آنكه چن اينده بر صوب
 ازدها وركه نفسيه ادمي چكر بو طاعند كو حك يانلو
 وركا كوشا بلور ايد لر كه كره ارمن بو طاعند چتر و بو طاعند
 دينا چن بيكار لر و انا نيز جاك باقار و بو بو نو لر و نو شهر
 بر سي **نسله** و بو قده يه منظم شهر شتر كرامه چن
 اما شمد ك حاله خرايد را چن كره قوتديه انشور او نو قوتيه
 وصوله بنش و بو شهر كو بو طاعني وركه غر طاعني
 ديور و اولو طاعند بنامت بوقه و ارز نيلو و اولو انا بلو
 دكلد و بو نو طاعند قرخيه وركه هر سوسه قده
انقلاب و بو مملكت رغان مملكتك باينده بو مملكت

عمر

هولوا و لو شهر دور و اولو شهر لر زندان **غدا مس** و منظم
 شهر و رخا انج و اولو و اولو انا نمستا و جز اولو و سوسه چن
 اولو بو شهر بود و در او خندان و در كركا كا خندا ايسه و رلو
 بشتا كوزلا و اولو طرف مغوليا كو كيديد و اولو بو شهر
 سهل طوقور و خطو يار ايد اما نهايت زشت بو زوقور و در
 و عورتكده سوسه بسورت اولو لر **ار قاره** و بو جهات
 منظم و مزين شهر در و شاقه نيزك و باق اولو لر و كويت
 معور و ابادان و اولو و سوسه ايلو بو جا و باغچه يول و بو شهر
 خطه علم رمله شهر و در كره انا نيا بيضا بدت علم علم در
 بر شغل اهل سله استند خكايت ايدد كرا و كره كوز بهر خندان
 نشه بر بوه كو مدم و ملا و درك و اركه كند و ايلو چتر و
 و بو مملكتان بر طاع وركه جو جيس طاع در لر انا كو ش خندان
 و بو خندان در كره نند و بو بنامه وركايت كلور لر انا خندان
 بر شماره و صفتي انا و بو صفتي اللور لر و در لر شهر و بو نيك
 بر طاع وركه صطه طاعني ديوار اولو طاعند چن ارمن

وبکار لر و لور و غلخان د سرکان لر و خور منغلخا از لر
 و بوطنان آکانه بوزای ده و ناده مملکت کدر و کبر
 دیکه کوک ایل بودید و **ارض ایدان** و بو زاینک یا نده اد
 لر خور یا ستان لر و دایه مستصلد رو بو مملکت خلفه اگر تو بیز
 اجرو بو ارستان معنی چ خچند اما تو بیز عیلا و لور خچ مملکت
 بو بله طنلو و خوب تیا و لیز بو مملکت حق شهر لر بشر
 اما شهر که طاله آن اکثری خراب مگرد و در شهری که کج که شهر زور
 و در کج لار و در **دیله** و بو شهر زور مستطالی اکبر
 اورسته ده شند عبد الله بن عمر سلطان رضی الله عنه به
 فخر ایله بو شهر را اولیدیکه بو شهر و منخل و ما چمد و
 خرنج بو بو شهر طنلو و کج که کج **ارض ایدان**
 بو بریز زینک ارمنان ک ناران و لغ و لشیر لار و
 بیست اندر و عشر افشاری طایفه جن و لور کوک بو چمد اما
 شهر لور بقید و هر کوک بیان بازار و در تمام لور و مسجد و روز
 بو براه موشاق ای لور و اکثر بو مملکت مملمان لور و

ز

براتر منده هک و زرین **الشاخین** و بو ایلم مورخین
 نوبرا قلیار او شند و شمال انداز غا و مملکت به اولشش
 و معظله کون مملکت لر و اکثره صحرالو و لافلو و در معقله
 و چشمه چقدر و خورنا تاجی بو ایلم که نهایت دور خورما
 افاج به بو ایلم صحرایا و لور هر کسه که خیرا قلور خورما کن
 الور بو طرفه بو ایلم ای آدم سلکان و لور اتا بر طرفان آدم
 بقدر آن کج که غلبه ایلم اکثر کوک بو زاینک و انخلو از انخلو
 شهر زور کج قد **ارض النور** بو مملکت نباتیه معمور و در
 اوج آیلو بود و در مضار ضنه او شند و اکثر کج که فر زانما اوق
 ارض مصر و نوبو به قلیبه غزیر و در لور و لتمان کج رحمه
 بو ایلم در نیشور و التوز معصریان اصل بو ایلم در نیشور
 و لالین تمام به بو مملکت توتیش و بو مملکت التوز مملد
 و لور بعض خلق نصر نیلور و در طرفه لور نیشور و بو ایلم هاتو
 و ایلم چیلو و وقت سکه کوک بو ایلم که بخشد بر بخشد علی
 دی لور و لور شهر و **دیله** و بو معظله شهر در وقت نهایت قارلر

قروا شريك شما لا توتروا لآيدي وزير ابو الحسن ابيك
وزاد تو جمع مالم كند و كذا و لقد يكاسف كلك اول
جار بر صفت **طبرستان** و بوعيايت معظمه شهر در آيدان
جرك شهر ميشيد كه خالنه فائدين محمود و آيا دان و لش
دو شهره كلاران و كلول در كزينا صوك اده جمع اولو
وانه و زانولو بو كوك يا تنه بوبت در مشكركه اللويه
كو كسته شور مشطاشد نايد ركركه اولو ظالم كشي عيش
انه خراسان بو ايد مشرفضا دايشلو ميشد الله تعالى نسبح
الهيضا ان قلش **سلاف** و بو داخي معظمه شهر در نوبر
مملكته تاجر لريك جمع او بوش شهر در بو مكلنه بو بنده
گاه و تحت كي واقع و لش بو شهره زمانه دل طافنه دكن
الساو ناك يولد و بو طاع اكلنه مصره نكي كر رحبشدين
چتر كووشو و معالمله كاه صكدر و بو شهره نعمت و افرو
دار خرا و لو خلو قبايت بو نفسا كو كند و حقه راضح و ربيع
اكو بويك بنيا در **دراين جلد** بو مملكته حجاز مكلنه سايل

دشش

يد صد نونه ساكرد و لو و اكثرى نصرايلور در خرما و بالهنت
چرا و لو بو رجه نونه در و لو و لو شهره **قبا** و بو داخي بيله
كي معظمه شهره را تا نيلار ما غناك واقع اولش و بزناش
قوه جمع قرا و در كو كلك بو زولو در و خلكو داخي بو در
ولايتنه قبا و زان و زمين و كيك جز اولو بوعيايت
او جز اولو بو شهره تخت ملك نو بر در **ديله** و نو بر داخي در
و بو شهره متوسطه حال شهره در نو بر و نو بر **سلاو** و نو بر
بوعيايت ما خجما د خج **آزاد** كو كيك خلكو لو اولو
و جمع مملكته و بخندن بونك با و نو بويك يدي و بو شهره
نيز بو مملكته غريبه نسا در و صيلو اولو بو شهره در
گاه اولو كو قرا و نكي قرا و غلان اولو مكره و رور و راج در
بو شهره قالا لا توترو مستور **حكايت** وزير ابو الحسن نصيحه
قاسان بو شهره در بن قرا و شطو مشد كه دنيا و آلك كو بويك
آزاد و جيله و حسن الفان و عدوب منطقه و ناسب
چو كان كسه كورنا مشد و قبحك ما خج وزير اولو

قرا و نكي

او کز زنده و کز زور و اکثر حشبه خاطر بیدار زان زنده و پوزان
 و اینلو نمکت در بعضی جنوب خندان و بعضی شرقان باغ
 اولمش و بوجیه او طایفه در کین مسکنه غلبه قادی
 اسلامند آذدن و ابرهه اتر که که بتی کلیدی و مملکت
 در پوز مسکنه نظام از او که هیچ اقلیدر از توغور با
 صاحب جمال او و لو خوشتر از او و لو شهر و شهر زنده
لمد و بو نیای او و بشهر و ریخا شنیدک تختد و بونیا
 مورخ حداد و بو شهر خلق مور و بونیز و نوست و اقو
 بنایت بزوزن و خوش طبع او و لو **راجم** بود اخی و مظالم
 سناحلیج و واقع اولمش و خلفنک کندی تجا دارا مسو
 قویدن او زوغور طایفه کلور یقین شهر و زنده مسالم
 او و بو یقینت که کوش و زینو کار از اما التوز از د بو اقلیدر
عاصم بود اخی بنایت معظمه شهر و زینا دارا عتک کار زدن
 واقع اولمش و یقینت و طلاع و زاکا کورس طایفه و بو یقینت
 و غیره بو شهر و خلفنک در کج اند و بو شهر یعنی اقلیدر

فوسو

قوش و شمش و بوندن مقید بود که اهل حبشه عینه بودند
 کتد و لو بو شهر و ده حبشه وینه خلفنک بران و طراغ
 او و بو شهر و یقینت زاده که اکا جزیرن العقل در لایله
 اده بر چشمه وارد هر کیم اول مسو درنایه و عقی و فطنته
اخر اصغر اولم و بو مملکت حبشنه و فوشنیدن
 و بو دخی او و اقلیدر و بوجی خلق مملکت سلاز اولمش
 اما مملکت شهر تیر بند و با دارا کاه لری که هفت ماهه از
 طور رفعت و باله باق و قو و خرنا و انجی و موز و سقاوشی
 و بو بو مملکت و افوز و خلق مسلمانند و اکثر یحصا
 و عقیه بنسود و بو عیالنا فیش **رضامه** و بو مملکت
 حبشه اقلیدر قوشیدر شما اندن حبشیه فو بو روستان
 واقع اولمش و مملکت و ارض حبشه که نیلا انا عینه قلور
 د کور و لو رستن و واقع اولمش و بو مملکت عجا و در بو اقلیدر
 خلق تیرا لرد و باله کور و بو بو شهر و مملکت و بو
 بنایت و ارض مملکت را با سناستند و عدل و یقینت

و بخاراه کوکاب

بله مشورتی بودی بقدر آنکه در جمیع قسم در بقا میباشان و
 کجونیستادایم بر طرفین بر طرف نقلید و هر گسسته که بر او
 سبب است و دلیل است و در آنجا که او بقا اوستادان را
 با کلا و در اول شهرت سکان اقلیم در مشهور در بقا است
 شهر در مجمع تجارت و در بدو بجزین و بوشهر علی معاملة انجمن
 لایه قلوب را تا تعداد ده در و در بلبل و بوشهر که حکم او
 بجا میفرستد و بر سر مصر فرزند و هرگز که حاصل او که
 و بازرگانان در آن بخش ایلیان با اوست و در مصر که
 کن و بعضی حکما که جسته طرف صفا که همچو آتیا را و با
 و سوسه بوشهر بقا و اول و در نفس شهر لایه حجاز در
 در کتایان و در بوملکنه نوبه و بقیه او در سنن بر قوم
 اولش اول و بوشهر در زینت بها در و پیش لایه قومه
 ایوانان و در طرف المان و بنویسد و بوزن و لایه
 کلا و در انواعی احوال خرج اید و در لور اما پادشاه
 لورینا با جزا و بقیه که بقا در لورینا است او بوشهر

ممالک قلوب و هیچ کسسته تقریر قلوب و بوملکنه انون
 و اما با باغی و باغی و جویز و کله و صحرای اردر انجمن و
 قویند و از آنجا که با بوشهر مملکت و صحرای او را
 و در لور اول باغی و در سنن انون کان و در حجاز و لایه
 که بجهده و در لور و انون باغی و لایه او در سنن که در
 ایلول و صباح و در لور و قله جمع قلوب و کوز و در او
 صوبه بوزن و انون خان قلوب و در بقیه لایه قلوب و در
 ممالک ایلول و جاعی نوبه و بوشهر نوزاد و نون و
 و بوملکنه و لور و لور و جاعی نوبه و در او در لور و
 شهر لورینا اقلیم که بوشهر و در کوز که مملکت
 و با از آنجهت و در ممالک انون و بوشهر و بوشهر که
 نیل و در و باغی و باغی و باغی و بوشهر و لور و در
 عیدین سنن کوز و در بوشهر و بوشهر و بوشهر که
 اگر کلا و در و در بقیه بوشهر که در ممالک بوشهر
 در او اول و بوشهر و باغی و باغی و باغی و باغی

بله

و بود مملکت نوبن اقلیم قونش در کین طرفه دن و بود اقلیم
 دشمنش بشما اعماله و کویلو و لایله و در بود اقلیم و طایفه
 اکا دا بود در بود و بود طایفه که کله سیه و در بود اقلیم
 قونش میل بود و بود طایفه که سند شهر و بود بود
 اقلیم و هر نه در بود بود مملکت خلیج حمیت و بود بود بود
 خور بود و بود قونش و بود بود و بود و بود و بود
 قونش بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 خور بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
اصطلاح و بود مملکت نوبن اقلیم قونش و بود بود بود
 جمع قونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 لوی کونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 است قونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 کونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 مملکت و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود

بلا تهر

بود کونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 صور کونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 اقلیم و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 بود کونش و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 عانند و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 ایدر کن و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 صور و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 بادشاها و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 جیل مقیم و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 هضم و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 اول و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
 و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود
کندر و بود و بود و بود و بود و بود و بود و بود

مجتمع و لشیرج با روسی بقدر و آرایان کو پیش از انقلبه
 اولش شهر او لشیر و هورفت او جز او را تا خلق سست
 و عدل و نیکو قیدار بود و خدی مظهر شهر در قله شهر بود
 و پیشتر بر او لو را مگر از آن واقع اولش کما فلز نیکو قهر
 کلور دیکور و دو کلور و کلور دیکور بود و شهر واقع اولش بود
 بند در او منزل او که جمع مملکت او لرز بود شهر رخ مملکت
 آخوری در او جمع خلق است و در او شهر بود بر مظهر او که
 طبله ز شلار و چند را بخاری کچه بخاری و او را کشت اول
 چند دیر در در او را و انخلر بود طبله طوقه زینت است
 او را که کراخ کرناک بود کرد و بود خدی مظهر شهر بود
 دیکور و آنگاه در شمشیر و احسان بر طبله او را مگر بود شهر و دور
 او بود شهر و خلق اکثر بود لو را تا شو کا دکی در او را
 که میان کچی و بالان کچه جا زو لو فلور لر نیر و الو توبه
 اندر او هر کسیه که دیکور مقرر دیکور و کمدن و لو توبه
 دفع در لو بود شهر در دیکور کازان و او را لشیر

دیکور

و دیکور بود شهر و کوش و اکر طر فطاعده و اکر شهر او را لشیر
 ممالک کن کچی کلور بود شهر چانه کیکور بود بر مبله ما مله
 قاور و بود خفناه ما مله ایلر بود شهر و دور کان و او را
 او را شهر که جمله بود چای او ز لوله غالب دیکور بود مملکت شیخه
 قرش جن ده لواقع اولش در ده او که کچی صخره ایست
 و جزیره زاندر و جزیره اکر و جزیره السطی و جزیره
اضلاع مادم و بود لوله مملکت نیکو و زینت واقع اولش رخ مملکت
 یقرو بود مملکت خان ز نیکو لوله دایر ارضید و اکثر نیک
 و فانی سو شد قدر بود لوله بود چیدند و لوله غلبه سگاه
 بود ان غلبه لید و کاه اکر بود لوله بر ارض سیتی قدیم
 بر طبله او فیروز زانر وسطا و سو بود اقلیم چقد در و نیک
 بود اقلیم بخش اول **سفال** و بود ممالک نیکو لوله اقلیم
 در نیای مغلطه و اسع اقلیم بود اقلیم در مکان
 چقد نیای نعت سو نصل اول و در و جیح همدستان
 دور بود نیکو کید اکر چه همدستان در مکان چقد

اما بونان نبات اجوز در دود مودک میشا قادی بود
 اما هندستان خاقو ضعیف میباشند و بونان قلیان
 و نبات کاشکار خاندان و در مقام صفت اول و ثانی و هندی
 اند انداخته و در وقت کالیج و نور و نبات
 نظیر اول و بونان کاشکار و در وقت کالیج و نور
 اول و سوسود کاشکار و در وقت کالیج و نور
 و در وقت کالیج و نور و در وقت کالیج و نور
 بود که بونان کاشکار و در وقت کالیج و نور
 اینها و نور کاشکار و در وقت کالیج و نور
 بونان کاشکار و در وقت کالیج و نور
 بقول کاشکار و نور کاشکار و در وقت کالیج و نور
 سوز و نور کاشکار و در وقت کالیج و نور
 چنان و بونان کاشکار و در وقت کالیج و نور
 قشود شمش حال و در تاده و کالیج و نور
 شهر لند و سوسود کاشکار و در وقت کالیج و نور

خلیل

خلیل و او را اسمعیل بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت
 عالم مقصود و اول و دوم و وقت جمردی الحقیق آیتوک
 اوندان که مینه با آن طوری و اول و دوم و وقت جمردی الحقیق آیتوک
 در وقت کالیج و نور و در وقت کالیج و نور
 و کالیج و نور و در وقت کالیج و نور
 خلیل و او را اسمعیل بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت
 اول و دوم و وقت جمردی الحقیق آیتوک
 معظمه در اول و اسمعیل بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت
 قالیج و نور و در وقت کالیج و نور
 تریب و در وقت کالیج و نور
 قالیج و نور و در وقت کالیج و نور
 و اول و اسمعیل بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت
 بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت
 و بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت
 غرض مملکت اول و اسمعیل بنیسم بر سیم علیهم و جمیع مملکت

سکندر در بنک داخ خوب بود بطور اغوشیل و طا شدن بر
وار حکم قبا یار ساسا کند را در کرا صاحب اکسف ششم
بود و در کلاه و ادعی نیز از دستن قبا ایل ام و بنام و حینه
و میره واقع و اکثر و نایل داخ عظیم جمع برود و مدینه ناش
تا بعد از برسی آن تک در بود و قلعه ولایت که رسول حضرت
خاسر آه قوشند که کنده و راه پایسته و مدینه را و اکثر که
موسی بیضا مبر صحن تجزین کلان و شعیب بیضا بود و این
و ملایق قسطنطنیه که موسی بیضا مبر صحن است و شعیب قبا در صورت
بوتاک در ^{و طاغدر که بود ولایت و واقع و ایش و این}
معمورده بودند یک طاغ قبا در کچک بنان ایتا ساسا شدن
و این جبار کواکب انان در لریس خصم در شور ان جبار نه در
و اندن لاذ قیه و برتیه و مدینه زرد و اند جبار کام در لاندن
سکر آمان شهر نیز و در جزیرا شور و اند جبار سلسله در
پس بودند ک قسم اول بر بخش ناب لاقواب و در جبار قیه اول شور
در بخش شور و اول شور و اندن قبا که اکثر در و در و اندن کجا اقلیم

در بنک کرا

سکندر پادشاه هله اند و در طاغ کچک و عنین غریب بود کچک
و طاغینده سنا زاعر کید باغی باغی چقد و اولی و صو کچک و در بود
طاغین جبار غرات آند و در واقع اولی و عنین غریب که طاغین ایل و بدن
بوتاک و آن کوی قبا در و طاغدر اول و در و معنی قبا یار هله اند
بوتاک و آن کده و غریب هم کشتن و طاغدر و صورت و برین
بوتاک شهر لاندن برسی ^{که اکام قبا ان شهرک در لسختر و رسو}
اکا طیبیه آه قوشند و روضه رسول اول و کچک صدیق و عنین غریب
بودن و در و داخی کچک منظره شهر در جوره سندن بر یاد و در
کچک شجر در سندن خوا سنا نین صد در و در شهر اول و در
خود و کچک در و در صورت سندن قلعه و در خیا بر و در نظیر
و قبا کچک و در شهر لاندن برسی کچک اعیان و در و در لاندن
جبار ناغی و در سنا نین قبا یار بر و در و در طاغدر و ادعی الصغیر
و در سنا نین غل سنا نند و در و در سندن بنو عدو بنون داخی کچک
و غل غلوی و غریب قبا کچک و در و ادعی الغریب و اوله سنا نین ایل
بوتاک در طاغدر اول و در سندن و طاغدر و در و در سندن ایل و در و در سندن

۱۱۸

وارد اند ندیم طفلین و اشور اندن مسکو جگوار سا حل
بجز هر از زده و در و اندن فاریسه ارشور بیس اید اس
فرخنده ارشور بودن فرج و شاطفه که جلیق بزندان چنین بود
کسور ارشور و نشسته فلینه و در و اندن که بخشنه و بریم
تیم و لا نکر و در و اندن خرفنه فلینه و در و جمع سترند ز صول
بوندن و جسطه کوبه ارشور و بر بخش خزان طایب
و در بیس و راز و در و طوس و بنیسا بوره و در بیس و بخشان فلینه
و در و هندستان فلینه کوبه و در و یک محیله کلو
مین و در سنه در بر شهر کوز و در و نه و واق و لش
چهار و خزان اعجاز و کن و جقد و خنک حجاج بوس سنه
عین امیر و تک بوشهر کوز که زب و در و بخش که بود و ج
اینگر که شهر اول به در نشانه در ایستد بر شهر که در بکه لکه لکه لایند
که هیچ که در و در و در و کندی بودا خنک و در و حجاج
بن و در سنه و باغ و باغ و میشد و در و در و انواع
ساکند و در و کوز که اوس و در و کوه الله علیه اندند

ز و ع

و بوملک نوبه فلینه فرشته و در و کستان در و کستان و کینا ایغور
فاصله الخور و زان نه بین له د کوز و در و کستان جتن شهر و اول
و کلا تیر و در و در و طاع و کینا اول شهر و در و کستان حایل
بیغ لردن و در و کستان اول به و در و صوله و در و کستان فلینه لانه
اول طاعی اشع صوفی تایدش و اول شهر و در و کستان و کینا ایغور
داخی اشع و در و کستان خزان قلدش و جتن تامل و در و کستان
خرقا و اشع و در و کستان اول شهر و در و کستان
و کلا کوز و کوز و کوز و کوز و کوز و کوز و کوز و کوز و کوز
جشدن و در و کستان و در و کستان و در و کستان و در و کستان
جتن اول و در و کستان اول شهر و در و کستان
چند و در و کستان اول شهر و در و کستان
و در و کستان اول شهر و در و کستان
کاهد و در و کستان اول شهر و در و کستان
بیک بوشهر و در و کستان اول شهر و در و کستان
و در و کستان اول شهر و در و کستان

شمالا تقع الشمس بیا بر کسا کلکی در یوبوشته و ده اقوص و باغ
وباغچه سجد و وکایت و کویله میخور و غلبه در ورس و غیره
چهار اوله اطراف عمارت زعمند و هندی و سنند کدر مد فونی
شهر در برجک و آدی بیلی چون شهر اولمش کریند که ده دم
قلزومه و هم هندی در یاسندان جمع و لا میتره منظر عجب
دیز یوشه و کلکی و انواع طایر کویله در یوبوشته
و مسلک و عود و غیره و عالی و سنند و بیاج و علیل و ابلیس
و اینوس و انواع قاشکرا و تندن و نالتونین و سایدن
طوطی مستندر کور و رور و یوبوشته و قاشقرا و لور و لوتوز لور
کیدر و و شما ان بلخ چکلند که یزیدن تا دیکر و دیکر
طرفه اکر اولور کرا اولن کلور دیز کور و چتور و یوبوشته
ریج اور سنند و در کتک کلاک بود بود معتظیر کراک
شهر و ده میساقان واقع و اکثر اقوص و سجد و انواع فرقه
و باغ و یوبوشته سجد و یوبوشته قرا و زعیمش شهر و اطراف
اربعان تاید رهر خرم کرا کیم اولور و یوبوشته و یوبوشته و یوبوشته

کلاک

اکالیته در خلاف ساج و جاز و لور و در سحر به آدی تسلیح
الیور و ایز عورت قلور و زمین مسلکند چون قله اولور و ایز
بوراچی قطع له دریند و حیوانات و اولور سنند
واقع ایش و مده و بدن قلوزم کبیر و در شوقد نایا فلور و دین
سولو و ایز لور و یوبوشته و شهر لور دین برسی و یوبوشته
مدینا کبیر زعیمش صورنیدن کرا زیز و چتور لور و یوبوشته و معظم
قویسی و ارغانتان دیز و صورتی و یوبوشته و یوبوشته و کرا اکا الطله
امالند لور کدر و غاچه کبیر و اولوغ حدت در حیا زالمین
اور سنند و یوبوشته غاچه کبیر و اولوغ حدت در حیا زالمین
مستقل در یوبوشته و کوه کرا و ایز باغ و یوبوشته و یوبوشته
و چتور و ارشالور و یوبوشته و چتور و یوبوشته و یوبوشته
بوراچی کلاک شهر و در سحر و قله و اولور و یوبوشته
و یوبوشته و قهر و سحر کرا قرا کلاک کبیر و یوبوشته و در حیا
قلزومه و مظل و اولش و یوبوشته ایلیم ک شوقدن
واقع ایش و جبال اوله اصحا الزاس و لور و شهر لور و یوبوشته

وچون که صورتها را ما جنبه کلوزیم پس چون همگوارا مال مناسبت
سند فرزند کرد و یکم بود مانند برون سوزن سبب طایفه ایشان
که کتبی بود با پیس بنیاد قوتش و کلین جمع اما که مستحق
و مدنا صکر الله تعالی از جمله بوجها لایوسنت دلوان اولیانش
و ناکه مسوق تا ملک علی الف له بولایت بصمت و جمیع خلق عرف
الین بویو مکت عاتک جمع دینا به کند که کجایت بر و غرض شکایت
که این ایق بول و اولیا با غی با غی و بر و سوزن مکر که در بی
و طاقون کشا ایلدنه کتشی که کتشی و انغل اورتسنده سیدل کتدی
دوش بشتند نطولو مشرو و غی بول بر بر بر متصا شکر بوالقی المیق
بول بر بند نچیراق بقرمش و بوسمکتان هر که اولاد و حیان عشق
و بت نبور و سوزن سکل و فرسکلان اولوشش و هر غیر یک بر
کله طوزند زب و بورد و کلوز سوزن سیدل سکه شکر شنانه
خراب و تشکا المیقون غا مندن و جنان و نند نه خور نشسته
کافال الله تعالی ذالک جز با هم بکاکت و و هر ای ایا کتوزی
سلمان قهر بلیندی و بوسمکتان بجز بوسمکتان آغا منج اقبیس
دگر سلیمان بیغان مبرک خاوند بو با قلمی به بر مسقط طایر و کاکتسند

لیند

شهر سوش و شهر نر و اخی التراس و در لار ما غناک در شهر هر روز
خرابا اولمشا ایلد که کمالش نیش و شکر کماله ملاتش اولوش
اول ولایت بکل **سبا** بولر شهر در که الله تعالی قرآن
لقد کان اناسا یفسسونه کثیرا و جهنما اذین یز
و شوالا و ایلدنه بغایت مظهر شهر سوش و شکر انیا اصل
عیند بوش هر ده جمیع اولمش و بویک شهر نر نازت در لوش ناکا
آذین ناکا سیدلیم کلین خرابا و لاشر و **اسلاک** بویو رک
بوشهر و بر کاهن عورت و ارمش و شناده کور شکر ناکا بوشهر
بولت کلوز و رعد و بوقراط اولوی کوردن بورد کلوز و بوشهر
تیر و کلایکوز لیتورن و اویش لیش بوشهر و عیش و قیاس شکر
که بویو لایتر رضای اسماء از شهر سوش و مصلحت اولد کتدی
و اسباب بولاریب مه سالوم و بوشهر و نه کیدلیم بولوش طوزور
ما ریبی و روز بوسند اولد که لقمنا ان اکبر کتشدا در قزاق طایف
اولی بوش و کیدله سبا اقلین تا او رتسنده طاشله و قوشونله
بده بوشهر نیش و بوشهر سوش بوسند فایر اولمشک در مرند

بوشهر

آنک باشد چندان و کلا اجزای رسیده و اول بیرون و در هر یک
وارد شد و از آنجا که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
و اول از آنجا که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
طاشکانت و در آنجا که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
چون در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
اکتال انشور و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
مملکت و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
بعضی که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
و بعضی که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
روایت بدید خدا که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
بیتا بر شاه و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
بله به کوه و در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود

باز

و مجلس است و در روزن تووند و کشتن و جواهر و انواعی
قصیر پلینا التورن و کلوز در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
غزرا التوله و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
و انواعی پلینا التورن و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
کوز و بلده و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
در کای قاق و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
الخیاب و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
عادی که در هر شهر و فایده ای جز اول و دوم بود
ایاغوز و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
قبول پلینا التورن و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
امیر توریان کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
علامت توریان کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی
خبر و کوشه و جواهر به پلینا التورن و کشتن و جواهر و انواعی

و حسدن هیچ ولایتی اولمز و طوری دیستور است چو اولی
و عمل طوری است با تویر او ت بریت و بر او عراب در کج نهادند
و هر که بتندی با تویر او که بر برین برین بر غیره نهی و راسه
نهدای تنگن بیه صیور او و بر او مملکت بدی بود بتیله
دو کیم پیش سیل ایلی در تا ازان بیه دکن جیسیم طالعور
مندن **انضمان** و بوسلکت اخوتیت مهور و اندادر
با علو دستا نلو و مشا جقد را اتمامتی مسلکت و بود
مسکنه بردن ایدن و کد هر کس تا بیگ او رسه
لما شیشرا و لو که بر بیان خوسته و بر حکم فابوقسه
مهلکن چترسه ناخی با پی چسا اچنان هیچ نسنه بونو
مهلکنه کو جوبیل جا نوز کنه کی تیجه که کشتی هوسه نیو
شیشر تور و در شهر و نام اولفت برود بر کس چورس جور
ناک اما اچنه و در اولدرد و بر مملکنه میوزن و خط و کوز
و با علو خراب لیلو که کوز ادهی ایلک لیلو و کوز سلاح
کو زینجه اولد زاده کج و بوسلکت اولوشه لیلو زنده نیت

اولی ای و حضرت طالعوزده دفن الیک و اذن بر معاده
در و نیز بوکا بان بعلی اید **صحا** بر شخص اصلی و قدرا کل
نظام در کج و بر شخص بلسنه حضرت طالعوزده
کوز که بر معنا و کوز که زود بان اقلوی یوز ایاق زود بان
الله بر سیک یکسان کی و آدم بوخیه زود بان اذ نذیل
زیر زمین و در یوز ارسون و یوز زین من صد رخصه و کشت
و ادوی یکسان کی قران شرف بر شخص و کشت و زین نیش
تمام تخت و طلو اولمش و اوز زین افرای توله طوفت شمشیر
او تشلو و بر مسع تابع باشنده و اوز زین بر نوز ایز و زینش
اول تاجی اوله منوج طالعوزده و بعضی از الدلی و کوز و اول
بوز زین سیک بر طرفان برید زین و اولد بر یوز اوله اوله اوله
در یاد بر زینمان نان توقف قلا لرو کجی کجی اوله کج به بند
شهر لیرینه کلا لرو اوله مناره شتابناک قهرتیه **انضمان**
ویو کا انض صوره در یوز اوله اقلیده برج قبیله عرب کلا لرو
و یوز لوه مهر عرب در لرو و یوز لوه دوه لوی که کجه امان

در

صورتها در بر یکدیگر بر کمال برودن مده غرق اولوفاد
 د کوزنک سنا حله و دخلی توید ز پیرولان انجور سادند
 و بقتن بر طاع فراد که کوزنجه کرش و صولجنه پیش
 طاقان و سنده که صولجنه در صد زویر لای اندی چنان
 حاضر اولوا و ایلان جمع ولایت سندا و هند و جیشک کمال
 بود که کوزنک و اوز کار بوزن معامله نمودند شد که حاله
 کوزنک منقطع اولد سبب اولد که فارسی کوزنک برده اولد
 بنساره سندی رد اولان کوزنک میل اولد اولان کوزنک
 شهر بود در پیرولان شهر بود و خاک طام قیام و چو کابل
 بر طام و چو کوزنک و هر کیک بر طام کوزنک اولد
 بواهل لایحه چیسے ضمیمه اولد و هیچ مالکی قلده بود
 اولد کوزنک سنا غا ذوز اولد ندر سنا بود اولد لایحه
 قام در ولایت و هند سنا اولد بوزنایه معا اولد کوزنک
 هیچ کسسه سنا سنا اولد کوزنک کوزنک بر بختی در
 هر بر سنا بوزنایه صغر و براده اولد لایحه چو اولد

در

و انجور سادند و لایونک یقنده **ارض بایه بولاد اولد**
 ز دشمنه در حکومت در ولایت حکایت اولد که بولاد اولد
 اکوینله در غرب نادر و زوزنایه بولاد اولد غا لایحه
 بنایت نام زوزنک بختی که سنا کوزنک بر زوزنایه
 فرغانه اولد اند نصکله ایزور و کوزنک بولاد اولد
 حرکت غا لایحه و اسور اولد بر سنا اولد انفا لایحه
 لرو قلیارن قزاقان کوزنک بولاد اولد قوزنک اولد
 طمام بوزنک سنا لایحه حاله قلیارن قزاقان
 چتر بوزنک سنا لایحه اولد قزاقان بولاد اولد
 کسسه قزاقان کوزنک در نواح در زوزنک و بولاد اولد
 حستان اولد و حستان ندر دلد بولاد اولد سنا لایحه
 اولد بوزنک حله ولایت کوچ قلده چون بایه ملکته
 بختی کلایه لایحه بولاد اولد سنا لایحه اولد
 بختی لایحه هر کس بولاد اولد قزاقان بولاد اولد
 اولد بولاد اولد بولاد اولد قزاقان بولاد اولد

در

ولا یفتک اصحابه و قوا یمنند و چو آید **لر و لر بزرگ جزیرتک** و
 و بوبراده ذکر باغی باغچه صحرای چقدر و اولوغی مشهور بوده
 بتر و صورت او زرد رنگ و در مثل و در چشمه بندن برسی بی غنای
 و عجایبه نیاند که کجورک بر نایانگی در صورتیله بر او رود
 که الی رشتند و هیچ شکار نمیشود که منبع در کند یا حیوانی که
 صورتیست مثل و در او برود و خواصل او در سیاه است که در
 انجور لر **راسته کاظم** و بونا خجیر او را نند و غلبه که نام کند
 عربی زو کاظم بر قلعه در بوطاغ دینستانه و بوقلمند نام دکن
 که نام دکن خجیر زایل و در صحرای او را هیچ عایدت بقدر غنای
 اوله است که اولو لر و طایر موسونند اما قشور سینه و کیورده
 و در بوی صحرای او واده سار و آقا بها زود غنای بی هیچ
 بجز بیلند آمدن حیوانی که کجورک مثل و در صحرای او را هیچ
 خرابد **راسته** و بوی تپا مغز و ملکند و در نیندین فیلد
 و شرفان همدستانان فیلد و مقلد و غلای و یازیل و در صحرای
 بواغله و اولوغی و شرفان چقدر و بوی ملک است که قسم در رشتند

و بونا کلر و بویغ اردنند که در پیم **اول قوم** است که سوزند
 حستانان رشتند چرسبیه و بوجامت طم و حدید و اولوغی
 و اسود قبیله سنه و در کجور و بوز قاطم و کجور و جوقی
 کورده کجور و نیک جمع صحرای سوسه و مکه طویل و در اولوغی
 بوده و در کاکا قیاد رسود و بوز و اولوغی در ده ملک طم و اولوغی
 اولوغی مغلط ناما رشتی بقدر **رضی** بوی صحرای سوسه
 در سنه و اولوغی اولمش و قاطم که طم کجور کجور بوی مکه کند
 و اولوغی شهر **محرور** و بوی جرنیک در مکه شهرت بوی کجور
 حرماسی حرم و صحرای اولمش و کجور و کجور و کجور و کجور
 اما اولوغی در سکور زرد که کاکا دماح خضیر در لر بیات
 خوی اولو **احساد** و بوی شهر در سار اصل چهره فاسد و اولوغی
 اولمش و ناما سوسه و در کجور و کجور اما اولمش و اولوغی
 نیل شتاد و قاطم بوی شهر و نیندین **قطعه** بوی کجور شهرت
 کجور کجور کجور و اولمش و بوی شهر له بوی او رشتند بوی
 حرماسی هر عایدت بقدر سار و اولوغی و اولوغی و اولوغی

الازدرلو **سند در** کراخلم که در شهر رود و پویش شهر منصوره و آقا
دیوار از قریب و پویش رود و مور و ابا و از شهر در اطراف اند
باز کار فلک مقصدید و از زوری آراسته و الموصی فیان
و پویش خلو و پویش ان غیره پویش در ما پویش و پویش
قشقی و کشتی و اراخی و خلق نیا اما الدار در و اها انتم در
و ایامه که کلو و ک هیچ بازده و در مزر و کسبه مستغول و پویش
مکر تخریب و عیثه مشغول و پویش پویش استا اسط و پویش
ار موز و پویش پویش و پویش مظلوم استا غل و زدن و پویش
بقینان کلو و زنده آقا کلو پویش پویش کلو کلو کلو کلو کلو
پویش و کلو پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
پویش پویش العباسی و پویش منصوره و پویش پویش و پویش
هر کلو و پویش پویش منصوره و پویش و پویش و پویش و پویش
و پویش پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
مضمضه شام و کلو پویش در و پویش و پویش و پویش
المشاقد و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش

در پویش منصوره و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
صدای و قوچ و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
که خراج پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
قرانها و التون و کلو و پویش و پویش و پویش و پویش
شهر و اجنه کلو و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
و که هندستان و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
اول پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
التون و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
اوزبک پاره کوی و قف المشا و اول و پویش و پویش و پویش
المو و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
در اولون بدقه در کلو و پویش و پویش و پویش و پویش
پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
یکدرو اما پویش و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش
اکثر کشتار غلبه و پویش و پویش و پویش و پویش و پویش

کشید و در بودای مظهر شهر در خلقی قیامی اولی فرود آمد
و کرمنا و سخنان اقلین باه باز کا نلدی در الوصتی پشود
قلو لرو بو شهر و در عشا از لور و کافر و قان اول و در الدی
فارسی بلدی و در بوای میونان بر پرورد و بازلاری است
و نمامله سجد در خلق با و هویت اجوز و شرمای می
اکتادید و کده مظهر ولایت و بر بسته همان فرود بسته
کلوا در و هر برستان بیگ نوز سکر نوز کرای اما نیش از **دسله**
و بودای متوسط لاله شهر در اما خراج بو شهر و سجد و در
و شکر قشوی شوی و سجد و شکر قانیای و در و در و جمع
ولایت کرمانه و مکرانه نوز در کد **از طویان** و بو سملت
مکران اقلینه قشده رو بر مظهر و کج کافر مالا غلوج
عناز کور و دیو شهر بو زبان واقع اولشو و لو شهر از نین
طویان در اقلیم که بو مظهر شهر در وقتا بو و دیو می کرد
ویاخی و با عجمند و ریشی و فروغ کا سجد و مظهر باک
و کجک و مکرانی حایمال و بو شهر له منصوره و استان

بازید

فارسی و تیره لور و بربر مصل و شخشا از و تخشیر با نین و بر
و بو طرف کرمانا متصل **قصران ماسکا** و بو کا اقلیمه مظهر
و کت خیمینان و شانان و بو اقلیمه سکر قشوی خا اول و خرنا
بجدا و لرو مظهر شهر لور شد و رخا فی تبتا ریجا لور **ارض**
الهند بو هندستان اقلیم تبتا اول و مظهر اقلیمه اقلیم
نجه پادشاه لور و هر برستان اقلیم لور اقلیم لور و لور و بر
فونگستان او لشور و بو کادام مکت مخرج در و بو طرفی خطایه
فونگ اول و کا مملکت بو در و بو طرف چین اقلیمه قشینه
در و بو جمع پت پست در بو نجه مملکت فیاد شا و لور و لور
طهان بو هندستان مکت پادشاه اول و تا نام فونگشنه
اولیبه و جون پادشاه اولدی یوقا فریت کرور مکر خراس
مملکت پادشاه لور بو دره و مکت طایفه مقصود و بوق
طایفه دن پادشاه لور بو مالا ک اول و مکت لور دن بر
مالک و رود و بو جمع هند مملکت لوریک اول و مملکت در و
قریش و شخشا الان دکن او زوز بو و بو طرفه بلن و هند

اقلیمه

د ۱

اوله که در دره جرفه زنده بود و چون بگریختند بفرستادند اسلام اقلیم را
 و از آن اقلیم در که سلطان محمود غازی پسر اقلیمه غزالی ملک و چون
 شهر لرغون ایلدی بیور مملکتی او و شهر لرغون در **سجستان** و در
 معظمه شهر در موم و ابدان و در معظمه در **سجستان** و در شهر
 بوار مغان که طرفه واقع و ایش بنیادی و بیج بار و **سجستان**
 حکم در بازار **سجستان** و حاصل و کلبه **سجستان** و در **سجستان** و در
 لوزان و طایفه و طرایف و شهر و در **سجستان** و در **سجستان**
 یک معظمه مملکت در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 پادشاهنه بوده در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 ایدر که کبیر بیلد که بوتله طبله و بونک پادشاه حق
 جریلو و یز قلو پادشاه در باجر ایدر که بیلد خیار و در **سجستان**
 او در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 معظمه و ابدان شهر در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 طمان و لوزان و المقصود فایده لوزان عالمه در **سجستان**
 مقصود با و در شهر **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**

مهم

شهر و طایع آنگند و دشت **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 طاقان شکر قش و جزیران **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 شهر و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 صفا آنکه در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 بلور اقلیم **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 قاپو در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 زنا حرم **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 دیور و بوم مملکت **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
وصطره و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 و کولبی و عطار **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 اول و بولور **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**
 لوزان که اشکان فلیدی بر آورده و در **سجستان** و در **سجستان**
 خدمت ایدر و تا او **سجستان** و در **سجستان** و در **سجستان**

انقباضه اوله در لوزان

بیلک با از ارکان است و قصر نیز یوجا و خلق بیاستای چشم و ما
 زینا صاغشی و کلیله در زانواع طرایف شهریه و سرخ در
 دیوشهر هندستانه و رسیدن روزانده و هوای مستطاب
 و قلع مسج بر او و حکم و طالعزده هلینه به اولهیک با یابونه ابر
 دیوشهریه که حکم طرایف و قاشا طوی کر که هیچ مملکت اوله
 و طالعزده هندستانه غوره و اخیوت نجیب و فلان و قنط
 و کاب و قاقله باقی صد و دو که اکثر چند ریتا ایرو مر لور و
 آید و کو بلوچ ممری و بیخ و نوکر که در هر گوشه شوالند بیخ
 و بر کر که بر یلیدن به دله که تو را و خلفه با تو و مملکت هیچ
 پادشاه اوله با تو شهر خلق اذن را اخیوت نجیب **کلیط و و و و**
 و یو که شهر در و اید ایشا قنده که موثا ناله غشا از او رسیده
 و یو که شهره اوله را در ستور چشم و وصول چند رایغ و بیست
 و پنج کاه لوی صفدر و طوی بو کلا نین و حد و در و جمع
 یو که شهره به تو و طوی کر که جمع هندستانه اوله **فیاض**
 و یو که شهره با غلبه و قشید ریتا اوزن و اینلو مملکت

ازین

از تواریخ بیک سیل و ازین که یوز میلد و مصله شهر زندن بر
اورسیان یوز اخی مصله شهر سال سلطه بر و اوج طوی صوف
 اکنون بود و در و سیلاب و کین و چن اوله و فیله شیخ جمع کلانه
 بودند که در اید کر که فیله بو مملکت و از رستون نیلو اوله
 دشتی او کر که مفضل ایشو و بو نیک طالعزده اوله و دیار
 کلاطی چن اوله و انواع قشلا و او و دیدیم زین طوی اوله و
 فرشتک نهایت شد و اکثر بیکلری آنا داد و **اقربان**
 بود اخی مصله شهر در دیکر کسانا ناه و افع ایش و چن
 اقلینه کید و در و جمع مراتب و عجاب بو شهر و اوله و نو
 الا شایع بو شهر و روز و بو اوله و کل و کل چن بو شهر و ندر
 و انواع رنگ و لار بو شهر و اشلو و در خلق با یی و غنم و غور
 دشتا حلاجه مال و خوش طریقه شد تا که ریت خا به هند در
ناقلا بود اخی تو زنگین شهر در و ریتا چن افر و اوله
 ارمز ایشند افر بو شهر و چن اوله و افعی قشلا بو شهر
 را خیر و قاطر اوج قاطر شهر و در و اکثر همیشه بو شهر
 اشد

وصدقه و استی قلم در **طراغانا** بود استی مظهر و شهر در بر ارض
 کلان زده و شمشیر کا امثال را به نفعی در بر علی بی با یو حاضر و زمین
 وسطی و یک کلبه بر نزل را و در قسند صو **انکاسک** ایاز و طایفه
 در یو شهر و کمانه و جلوه سنگی در لرغشتا و **شیلدرک** او که
 زمانه پادشاه هلو که معیار سنگ یک باره که در شمشیر خاله
 در یوید کرور زما بو صد و یکونک ده استی چقد در سردیاب ده
 بی و قوزاق ده **کویچی** و رافتی ده لر یو کیمه را که تیم ده سنی کیمه
 واسکلا کوس کیمه و مهنه ارج کیمه و ده را نایند مجلسن بیانان دیوار
 انشاء الله تبارک و تعالی تمام اولدی بو نصد سکوه شما الحاکمین
 بیایان غلام ز من بدین شهر بر شهر لر ن فصل اولو انشاء الله
 تبارک اولو باد شما غریب اقصا دن **ارض فرینج** و یو قوزناک
 در حد طایفه در کیمه استی باقی بلور و **اکثر** انکاسک و سوس و قلعه
 لوی بو نزل انده در روم شام و کوزنده و اخمص طایفه
 مستطیله ده نیمی که قوزنده و سنی کیمه و ارض طمش و سوزن طمش
 کیمه تا جزیره **سقیله** بود کیمه کوزیک لکانه و زینده اولو لاند

و عمارت ده عالمه بنده رو بود که نیک جمع فنکسنا انجم ایرو
 خلفی تباری و بازرگان در و عورتلو بیت خوب و اق و قوه کوزلو
 و از آن چهل و جمعی دیگرون بونلو سنا نود لو و انواعی قاشا و چتر
 بونلوک و لایند که عالمه اولو بود ده و یوز و تزیار اولو شهر
 و در کوزیت و کویلو و شقایق و شهر شهر لر نودن بر **فلور** و یو
 غایند مسطوره و تخت کا هلو که در جمعی مملکت فنکانه بونلو حکام
 و قاضی بوندن کیدر و بود کیمه طرفه و غریب طرفه در واقع طرف
 طایفه و در یو طایفه و در قسند و در مقلو بو شهر کیمه و باغی
 و باغی که صورت و اولو لر نی و کلیسا لر نی و غریبان تلوی کیمه و در
 و چتر و کیمه دکور و در شهر اولو قسمت اولو رقیب اولو بود و در
 طرفه کوزیک اولو و کیمه صو قاشا و چلوه سورا و بازرگان
 لوی کا در نزل و انواعی قاشا بوندن طوق قور و لر جمع بوندن
 و بازرگان بوندن کلور و بوندن کیدر و کیمه سوزن و لشکر اولو
 در جمعی عالی قصر کیمه کسنا لر جمع و با نواز و یله پیلین شمشیر
 قوز که مرتله و هل طرفه با غلو و باغی و پیش عقاب و اق صور

از اموال

وانواع قشلا و ادرنجی قسم بادشاهاک و عورتلوریک و اخلانیک
وقرا منک اورید بر معطر نار و اجنه غایتنا و معطر
و کیکان بلبلان و تند و اور کلسا لورید کر نام خالد اذن
معطر و کرجان عمارت مکرو طیبیه الجامی اقصی الکلیساده
شولقدر التورن کورن و لعل و زرد و بافت و در جان و سایر
ضویون لیشلا که گسته و وصفانی دید مزبور کافتم خانه دید
دو شهر اشعور بن عیاش روحی برورد معطر در مترا کوزار
کجور فلشایو قشلا حکم و بندلر ایشلا بان طویقین و سوز
بر قلعه و باغ ایشلا کایر و باغیینه در بر و بر طایغ در بند
دیکره بقتر کجیو ایلر سه بودند حکم قلعه بقدره و بوقلمه
قولور و کسوت هرگز و کتور بوقلمه اشد بر صحرای ادره
چو کان ویدر و اولور و زور و صحرای و یوزار ایشلا و ک
بروزن فایر و مشوار و کایر اولور زور که معطر کشتک پیشاکر
بادشاهاک اذنه او ترور کتور چوکانا و نیا و باغ و قشع
ایدر و بر طرفنده بوظایف کرایه جمعیتش باغی و باغیستان

از اموال و چشمه بوز و شهر و نعمت از اموال و جزا و و حرمینیک
نهایت یتد و و چشمه زمانه هر شهر لیک اندلس و حرمینیک
ملک ایدر چشمه طرند زایل بیش **مستیس** بودانی قدیم و
شهر دیار کج حکم و بر جلوی و جا و ایلر اند غل و زینر لیش
اوصول چور و باغ و باغیینه جند و چشمه کوزنک و باغ اولن
شهر لور بودند کدر یاد و صحرای کایر با طاشور لور و باغی و جز
در دیور قلمه غنچه در مکان و کدر شهر و در غرضی کج هر کولانیک
اولر و یوزن غنچه اصل اول **طرحی** بودانی معطر لور شهر و در
چق قشکر لیش نهایت و بار و عی و یو جا و قدیم شهر لور در
ایدلر که بوز باغی قلم شهر و یوز و یوز شهر لور طاشور لور
سعدن و زور و ناند بوظایف و کایر کایر طور و برورد و باغی نفعتملو
اولر و زور و پر سنده دایم کند زور و کجه او دید و هیچ کسینه
چتور کرایه ندر و باغیینه بر ارض اقوالنا و زور بر کج و ک
پیشلا قر چشمه لور چشمه لور و زور بر کشتک پیشلا نهایت
میزد بوز طر لیش کج و یوز و باغیینه بقدره و یوز شهر و باغی و باغیستان

و از کانه طریبا و سیار و لو و او و از طرف اهل و از طرف و قاپورت
 و از **بلج** بود اشیای هم و منظر شهر در آن صورت بود و کنگر
 و سیار و افوری و خوا و منافی با هم و متغییر و غیر و غیر و غیر
 و آن کنگری **چرا** اما **تقا** استی و رو و با غنا فغانه قطار از زلفت
 حاصل اول و طاعتها علی که جام عاجید ریتا بیغون و یویا
 در رو بودند اندلسه ایچ کیدر کیدنا و تز و او که غنی خاورد
 در زو و جمع منسوب و غیر کستانه صورت و رو بودند اشیای طایغ
 و از کاجا ایشا ایشا و رو را نام و در زو و او بود **طیاب** و رو کاشیل
 شهر و در رو منظره او شهر و رو کیدر کیدنا و ایما فی نهایت
 در رو حکم و رو با روسی و غیر بقا و او با در با در کیدر کیدنا
 و صورت قانک کیک و کلیسا ای بو جا و منظره و رو ای و رو
 نازانه و شهر و رو ای و با غنی و منظره کاهک و لو و غیر
 او جزو خا و توتو نازانه و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 اوقات شیشه منظره کیدر کیدنا و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 بر قطره صورت و رو کیدر کیدنا و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا

که معروف در بر بطا شدند زانش فیلد که شهر و نواح سیل اول
 بر و جا ایشا و در زو و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 کله و از فیلد کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 قاپوسنه کتور و یل و اول فیلد اول و او با در با در کیدر کیدنا
 و اجنه بر او شو افو که او موسی در و او با در با در کیدر کیدنا
 بو منظره شهر و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 کلور بو بودند نا و او طایف و طریق او رو و رو کیدر کیدنا
 قوشته شهر و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 و کلیسا ای و کنگر و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 باغ و بوستا از فیلد ایشا و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 او جزو **رو** و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 خند قاپو و جا بر شهر و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 شهر و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 بود باغی و باغی و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا
 بو شهر و رو کیدر کیدنا و او با در با در کیدر کیدنا

شهر رضا به پیش از آنکه بر طراز او زود و بار و پستی
مخک و خند درین و سوز برندن چمنش هرگز قوت و زان را
و خا ملو بر کاربان سر لیلی و کطسنا ایستجی و نواحی فضا شهر
حاصل اول و قالی اکثر شهر در کد جمع **غاله طالعش** بود
اول قدیم شهر در بودا خضالی به نوزاد فاند ضحاک
تحت بویشا آمد است دکل در و کیزا در تیرالش و قور و نوز
ولاد زودن کچر بود کونا مع بود استون و زودن در او نزل شتر
ایزد و شتر اندر باق و زود شهر در که نهایت نهد ریشک کصو
بالقدن کور نیز آید که در ختای طالعش شهر در که بود کاید
بالو و راسه به شهر و کطسنا و کشفه که بود کیزه حرا با وضو
الشدان ایچلو کچی بود مملکت بیتا ایچو اندر و قوشو سنه جزیره
الراه جزیره النایب جزیره مطنیه و بو مطنیه ناده شده
بر کوزیدن تمام و اردو بود ملک و بنام جمع فرنگستان از ختای
امروزه تمامه کلور و باغ و بیستان چند روز پیش کاه اوچیدر
و پیش نا جیح حد در و بود لایند بر ملک طالع و زود نایان

کوز

بر کوز و کچیان و کند زود بر کوشش و کیزه دکلور بود کوله
مع است و کوزون دکلور و جوت کیزه را تا سوسو طالع و
وقد عده دار الملك متوسه به بش شد که سالد **دار الملك فندک**
قلعه اما جزیره **فایر** و براده نجات منظمه در اولت
کلاله لول و زود نایب کلاله ایچو و بو بیخه طاقله و راه قلمو
صحرای شهر لور و براده و سوسو شول نقد او که جمع مملکت
فرنگ بود بود طالع نده زاج قابوس و کوز عاله بود کد کدر
و بقوکان و زینا بتا بو شورد را تا خج چند را شمل لور بود
نک سوسو و تفصیله و ختم سوسو فایر چتر جمع ولایت شام
و مصر و حجاز و عراق و عجم و رومه کیدر و جمعینه
قله و زوشی عدا و لور باغ و بیستان طالع نهایت در و حکم
قلعه نایب و کوز بر سنه سوسو جزیره لور لیدر که کابل فایر
خوب بود اما جمعی بود در زانانده در اسلا کرمشدار
قوشه بود ایچو نکل معظم شهر بود از اسلا سینیک
قوشو سید و قوشستان به بو شهر له مشهور که کوز رومیه

کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه
کوز رومیه

اولشور حکم فلک از ورد و اولوشهر بید مستوسط
 اولاد متلوی چند **اضلک** و اول حکم بار و لو
 شهر در تبتا صوابی بی و تمام و بیست و پنج تا بی و بیست
 جوی و جویز بق برسی **اقدر** و بوداخی معطوفه شهر زد
 نرسول و کبکی و دانده براتر اوقا کا و دروغ در اول انبار
 اولد که سیمی نسوی اولد و بر او لوسور ک و بر او عمل کند که
 کاهها استخورد و لو و هر نمون و از او جز اول **اضلک**
 و بود مظهر اول عمل کند چه فلفل و شهر و لو بود عمل کند و کوبلو
 و بر بریزه متصل در هیچ خراب بر بقید و جمیع لایت و کوبلو و باغلر
 و باغلر و اول و عیشلر و از روز بود مملکت اکثر سالها حل است
 اوز و ز واقع اولش قسط خطیه خطیه دکن سطلی یعنی اوق
 که کوز نه دکن که اکا قوم که کوزی یعنی قن که کوز بود بود عمل کند
 از من حدین بر شور شره هستند و مغرب و شمال که کوز در
 و بر او ز عسل را از عمل **خوشنه** بودش حکم فلک در روز
علا در لوسلطان عمل اندر عشارت فلدی و عمل **هشتا**

قول

صفلا ورتسنده و بو شهر اولاد شاهی در جمع لشکر و
 و تخت کا هدر رو بند کا هدر و جوق غلبه خلق بو شهر و جتمع
 اولش و اول کلید را زی که زیارت بنایا اول و اول و اسع عمل کند
 و بی حد فرنگ بود عمل کند جمع اولش و فرنگ جتو الما از بنایا
 معمور اولاد از عیش جویز و جویز نمون بود و سیم و بیست و پنج تا
 و بال و سیم و وزم و باغچه بود عمل کند جتی اولاد اما خلق بنایا
 جا هل و اسمو و زنی بی و غیره در لوشو کا دکن که هر کوز بود
 یوتر لوشو فلک که عمل کند ریب چون چور کبکه بسکه بر غول و زنی
 کوزده مهصل در لوشو کا دکن از سوز بر زن اول و سیم کرار
 یا د بلش و یوتر و سوز کاک کشتی که کور سسنده و نیز
الحامه و بود عمل کند که قول عمل کنی ورتسنده و اوق اولش
 معطوفه عمل کند را باغلو و باغلو و اوق و سوز جتی و دکن که سوز
 و کابان سوز لیل و کبکس کوز و لایت جتی اما نامدا شهر
 بتلور **ایاستور** یعنی اول بود عمل کند و جتو بنایا شامل ظن
 و شمال اندر روم اقلیمه و شرق قد از بنایا خطه و غیره کوز

اولشور

در شهید که حاله تکه مملکت دیلر و یونان اوج مسلمة قلعه تکه
بوسی **اطالیه** دیلرینا حصیدیه و بیزنک و نعمت بول بر در و عمل
رشق و بکا شهید که حاله منمشه ایلی بر یوز و یونان از یان
قلعه در و عمل **فاین** و بوکا تورقانه در شهید که حاله اکا
ایدین قیلم در لر و یونان درت حکم قلعه و لایه تکه و قورلی
و عمل **حرسوت** و بو عمل شهید که حاله اوج شهید که **قورلی**
و کرمیا قیلم و یونان در شهید که قلعه و لر بو عملت
بنایت معمور و ایدان و بو عمل **شلاف** و عمل تیلان
و یونان و زالت یاره قلعه و بو عملت **اقیما عثمان**
ایلی و قلعه لر نیک بوی **یورسا** در شهید که حاله تخت
حار الملک روم در و معظمه عمارت کور و با و زار **ایلی** و راسته
و سیر **ایلی** و حمار ملری و کار یان سیر **ایلی** و عمل مسجد **ایلی** و
مد در سیر و انواع قاشلری و عمارت فریو بر و در و عمل
حله و زنده درت یاره قلعه و لر بو عمل **ایلی** و لر
و عمل **ایلی** و بو عمل **مملکت لر** یاره قلعه بونده و لر

قورلی

خادق و بو عمل ایدان یاره قلعه و لر بو عمل **ایلی**
و قایره و بو عمل ایدان یاره قلعه و لر بو عمل **ایلی**
موتی ایلی بر یوز که یاره قلعه و لر کاکا خورن المشاقه لر
سینت و بو عمل مملکت در و عمل **ایلی** و بو عمل ایدان
قلعه و لر بو عمل **ایلی** و بو عمل متصل لر ایدان
و بو عملت جمیع بلاد یونان و ازمایانده روم غلبه
تکه و یونان ایدان ایدی جمعی بو عملت شهر **ایلی** و کور **ایلی**
و لر یوز ایلی و باغیه در و عمل روم انواع قاشلر یونان
حاصل از یوز ایدان و نعمت و ایدان **ایلی** و بو عملت
مکانیز مملکت در و شهید که حاله روم ایلی لر بو عمل **ایلی**
مملکت در و معظمه شهر **ایلی** و بو عمل قلعه و عمارت **ایلی** و لر
شهر لر ایدان **ایلی** و بو عمل **ایلی** و بو عمل جمیع معظم
شهر لر ایدان **ایلی** و بو عمل در و عمل **ایلی** و بو عمل
حکام بار و سوز و کور **ایلی** که بر بر ایدان و در و عمل سنده
بو عمل ایدان **ایلی** و بو عمل ایدان **ایلی** و بو عمل **ایلی**

یعنی بر ایلی

ایاغرها در آن کجا قلده شش ما نسق که بود مکن در دو اول صورت
 اوزر تر بنشین بر این اجوشا مین کجا اشا را تا دیو بود اندو بر
 طو قش او بیلا ک بودن نا اظنه دن تو کور و ایدر که ایله شامند
 یکا اشارت قلده غولدر که بو مملکت بو طرف دن فتح او و بعضی
 ایگر که ارا طویا و زدن تر نشند که دنیا علی اندو تا الدن طوی
 کچی بی بل ار شخان اراجر قلده کجه هیچ اختیا الله یوش
 دیوشه ارا ورتسند بو میلا ارا که اندو است قرش تر بنشین ورتسند
 بو مناره قد ریجه بر طاش و ریضه در که سوز زدن ضفته قوشلار
 و چنگه کوشی او اظا شاور زدن چغسه جمیع بو شهر اندو کور و
 و نواختند انوع غریب و عجایب چند ارا بو قدر کافه در **دین**
الکبری بود انوعی مظهر شهر قدیمه است قلده طینیه بر ایش
 بو تکده دور طوق میله در و یک بار روسی و ایش ک با در
 بنایت یکسک و یکسک کچی اوزر ایشون ایا و ایشون
 دیوشه هر ده در کلور و ایشون ایا و طمشه زهر پزیا اوزر ایشون
 ایشون اول در کلور اوزر تر اید شامه ک سسک پیلش بو ناک

شهره

داخیز طرف دکنه

والتوله مرتفع قشلا و اچند بر معظه قصر مکره در دت بود
 اوزر تر بیله است قشطن طینیه اید شامه کتختند و ایدن تا اوق
 دکن کوشی قشطن طینیه اید شامه کتختند و ایدن تا اوق
 و ساری جی تا صورتان اما ایستاسه سمناسه کوشی قشطن طینیه
 انوعی عجایب و ارجل دن بو مناره و کر قرشونه و مومرین لور
 ایله بر کشتلار هر که که یلا سه صا لور طاش و رسوله و هر کوش
 اکلسا دینده بر پاره آچلور و خلقت کوشت لایس قرشونه در و چنگ
 اولک مرت یا رسو و کچی لور و بو مناره داخی لور بو یاره و طمشه
 قاپوسمی بقدر بو مناره داخی قرشونه در پاره ایا و ایشون ک کلده
 و اوستسند بو منظره عمارت و کرا آ ایدله بنیا و ایشون ک کلده
 حاله ا اول کلیسا لور ایدر طرف مملکت رومد نا کاز ایدر کلور
 بنایت معظه عثمان ایدر و ایدن بو مناره در و منشلور و ایدل
 جمیع بی سق و دوشلور و بو ناک اوزر تر قشطن طینیه مکن ک قاپوس
 و قاپوس اوزر بر برکت زدن شلور و ایدن و قشطن طینیه مکن ک اوزر تر
 بنشینش بو ناک اوزر تر لور ایله بر کشتلور و اوق صلغ

ایاغرها

د لاما که طرفه در درو کیزد نکایر فایر و اگر که کزنده
اکی در دکل و زمشلو مساد و توحیدن بریان و شهر خیند برین
و ارمیش او رقا اوج بروز ارسون و یکسکلی نیز اوج ارمیش
و کلمی یسار و برین خله فله نش ادم بریند کی در در شهر سرد
فدی بیده تا کوز کلبیا و ارمیش و جمیع بلاد و صوفایان
اق هر روزه و ششند و باران کوز و حتاموی جو غمش اوتند
بر کلبیا و ارمیش بدیت رسمنه و بریند بر قرانان ایلچایر
و دیوار لوقا لوزنه و جواهر له وضع قلش و دیو موشک
فره سندان و سوز و زمشلو قوزال لوزن اوج ارسون بریند
و اگر کوز لوقا لوزنه و دیو کلبیا لک بوز فایر سی با آتش
جمعیت لوزنه د لاش و جواهر له وضع قلش و بریند با
د شهاک قهر و ارمیش که اکا ناز و ز لرمیش جمیع عالمه
بوضر فز مظم و کرمیکه وضع و جوهو موضع و غمش بریند
بوز لکی خیند و یا تا شمش کرمیکه بوز انا و ز لرمیش
قلش و بوشه ارمیش و شمشلو و شمش که خالده افری بلور ز لرمیش

تعمیر

و بعضی ایدر که بوشهر آنکورس شهر زده و الهلاد علی الورد
بواطن از منگندان در شهر لوقا قلم و قلم و دوشما و یا غلو
و باغیا و مسلکند در شمش که خالده تخت بر مکتد و دیو قدی
کچله شهر مش بوز کاد **در** در لوقا کرمیکه فز و اشمعنا تا لوقا
آتش و دارالک و اشم غایند فمخلمو شهر و در و هر سوز او جز
اول و دسنا جد و حتامو را سوز و قلم و ارا آتک **تعمیر**
کوز کبوز نا برانند و مظم شهر لوقا قلم و ارا آتک **تعمیر**
دیو اشمی خدیجه مظمه شهر مش با روسی کم و قهر و جوی آتش
و جوی نواند در و مرسننا اولش اول قلمه سن قمشلو و لوقا
برده پیشلو و قلمه سلاسل و قمشلو بس اول الفی بوشهر
آنکورس بر و لوقا شهر و د انا باغ و باغچه ازم و دینا تا لوقا
اول و هر نعمت و فراوان انا طغی غریب دشمن و بد نفس اولور
تعمیر بوفیات قلم شهر و ایدر که سلام بوز خیمش
اما شمش که خالده ارمیش و جوی و دیو کوز اول و ز لرمیش
او ز لرمیش لوقا لوقا کولچند اوج در و ارا و ارا و ارا لوقا

۲۳

بگردن حاصل او بود باقی باغچه خند در نوع ایشان
بونسور و کا شکد خالد در شرف بر و با بگویم حکم و یک
و خلقی و خوش خلق بود و بود کون که کبلا شاد و با بگو
بوش و صلار و فخر و خلق طغوره این مورثا لندن قوسلو
خرا خال تحت سوز طغوره **قوسیه** بود باقی مظهر شهرش
و ان الاطون حکیم بوشه رده مد قند هر اسواقی خوب و اشر
صوری چو باغی باغچه خند و با بگویم بغایت حکم کسک
و اسلام و قشده تخت کاه و در پیشو شکر خالد با بوش
سلطان علی الدین پشتر نیایه خن به شهر و در بوزن و کلبه
و اگر که از کونده با شالی نند و سلسله با و لوز قوقوشی
دین و قزیه دشمن و خند سکر بیل و ایلی الله بوموضه
سلاکی اولش و بوزده و فالت قشله و بوز کاه و بوز ایلی
اما خلق غایب غایب و شیرو اول و بوشه و اول
در لریش و زمیلمت بونا نند و مہ مستقلا اول
احسنی تک و کاکا فیض در لوز بوش خند قشله کف فیض

کوش

اولش بود باقی مظهر شهرش قشله برک باقی باغچه و ولایت
و کوبلری همور و ابا دان هواسی مستدله صوبه نافع و بجا
و هر نموت و جزو خلقی بود خوش طبع و نفع کاه لری چت
و شیخ صنمان و عبد الزا که فیض قوز خاشتا اوله و کوز
کو کوز بوزن اینش بود باقی مظهر شهرش
رومیه کبری که همور و ابا دان و نافع غایت بود و مظهر
راصلحای کف بوشه و در قشله اما شکد خالد خرد و اصحا
کف بومفاده در دوز قشله شهر نیش بر یکسان طاقه
اولش بیلنا رشوند و بومفاده بریزه ناله ایلو و بوز لک
مرقد نار سوز لری بود موضع اول و بوجا غایت این بوز لری
و ادوی بیخ اسکند نام موزین کشف طراد و فظیون بوز لری
در اولش نینا و فقه بید و بوز لری نین صلب و سوز کافور
سوز لری و ابطری فاندان اولی با قور همان با شور و اور
سکالری قشله و اصل اندلس بیلد کاکا اصحا الکف در شه
شهر نند انسل کنکانه سوز لری اما صحیح بود کرا اصحاب الکف

کشد

کشد

بودند در وائلو شهر ما در که این زمان از ما ویران و در بیلو و دادند
شهبیدار و در بیلو مملکت ماخی قلمرو و در مکلنو و ولایت
و شهر چقدر و کثیرا اینضا که اکاشیدا قسری در بیلو ما
طراخانه که سقیر در در و روضه که اکاشیدا اما سیه در بیلو
و نا طراخان اکاشیدا قزاق حصار در بیلو و معلوم که اکاشیدا کویلی
در بیلو و حصی النور باز که اکاشیدا تر ناند در **اصطفا لیلی**
و بوم مملکت ماخی بنای و بسع مملکت در طراف مکلنو
غزیده واقع و ایش و گسنگ و در قسغه بوسه گز افرا که اکاشیدا
بخانین در بیلو و روضه که خالده نوز سو در بیلو و بیلو
طافلو نوز قزاق و در صفاییه او قسغه کچرا طراف فیلمون
فاصله اولو و بسط کچرا کافوم در بیلو و بیلو مملکت
چو قلمرو و شهر و در روضه که خالده اگر و در بیلو و بیلو
و مملکت نوز در **قندل** در بیلو ما مملکت شمس در
اوچ بند در اوچ بیلو ماچی بوشه دار الالک سفالیه در
و نا حصار هلو نیک خند در و ایلو قاشلا و طراف و طراف

بیلو

بوشه حاصل اولو و او قسغه بوم مملکت ایلو که **مصطفی لیلی**
کلیسا سیه بیلو در بوشه هفت بنای و جوا اولو
الویدین شکل و عورت کیم بیت افری که اولو و بوشه
نهانیدر **قانبیر** بو ماخی مملکت شهر با از اوچ ار است
چو کلان از بیلو و ایلو و بوشه و افر بوشه و بوشه
و اکر بوشه کاشی اوچ بوشه سوه سوه در کونیک
از و چو که کیم سوله سوالیه اناغی اولو و نوز بوشه ایلو
النور بوشه کافری در بوشه ایلو در روز ان کار ایلو
چوا اولو جوی بو ماخی مملکت شهر در بیلو که اسکندر
دو افرایق بوشه جبار و سیم و بوشه و چو دین
نده بر افری که افری ایلو نوز بوشه و بوشه
اف بکلور بوشه کاشی بوشه بوشه بوشه بوشه
نوز بوشه بوشه اولو بوشه نوز ایلو و ایلو و ایلو
چند و بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه
بوشه اولو و ایلو و ایلو و ایلو و ایلو و ایلو و ایلو و ایلو
بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه بوشه

مملکت

ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında Nevşehir’de doğdu. İlköğretimini Nevşehir’de, orta öğretimini Kırıkkale Anadolu Öğretmen Lisesi’nde tamamladı. 2003 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümünden mezun oldu. İzmir ve Kırıkkale’de özel eğitim kurumlarında çalıştı. 2005 yılından bu yana atandığı Kocaeli ilinde öğretmen olarak çalışmaktadır.